

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหาระปือธรรมตามบริบท
ชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร”

Enhancing the Potentials of Community Enterprise in Wat Pracharabuedham
in the Scope of Bangkok’s Urban Community Contexts.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด และคณะ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ภายใต้โครงการยกระดับการจัดการทรัพยากรด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น
และลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ภาคกลาง
สนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.)

สัญญาเลขที่.....

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหาระบือธรรม
ตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร”

Enhancing the Potentials of Community Enterprise in Wat Pracharabuedham
in the Scope of Bangkok’s Urban Community Contexts.

คณะผู้วิจัย/สังกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด/คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต/คณะวิทยาการจัดการ
อาจารย์ว่าที่ร้อยตรีหญิงเพ็ญนภา ปาละปิ่น/คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
อาจารย์วรรณิ พรหมด้าว/วิทยาลัยสหเวชศาสตร์
คุณอุตม ศรีมงคล/นักวิจัยท้องถิ่นศูนย์ภูพัฒน์วัดประหาระบือธรรม
คุณเพชรปวีณ์ ธรธัญวงศ์/นักวิจัยท้องถิ่นศูนย์ภูพัฒน์วัดประหาระบือธรรม
คุณเทียบ ชัยศรีมาวงศ์/นักวิจัยท้องถิ่นศูนย์ภูพัฒน์วัดประหาระบือธรรม

ภายใต้โครงการยกระดับการจัดการทรัพยากรด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น

และลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ภาคกลาง

สนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.)

บทสรุปผู้บริหาร

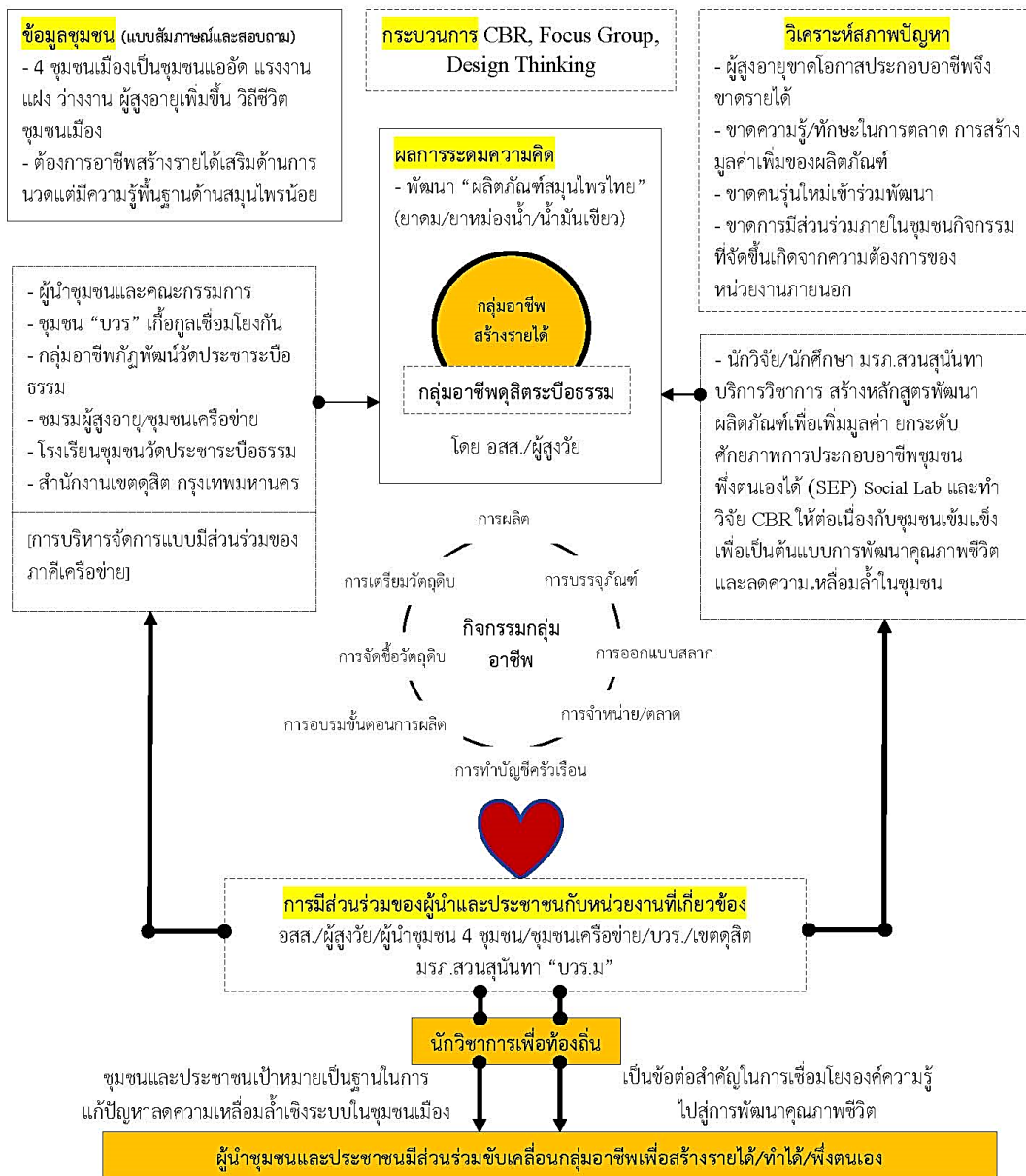
การวิจัยเรื่องการยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาสถานภาพในบริบทชุมชนเมืองของชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 1-4 (2) เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มอาชีพชุมชนเมืองอย่างครบวงจรอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน โดยพื้นที่วิจัยมีอยู่ 4 ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม ถนนพระรามที่ 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีกลุ่มเป้าหมายเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) จำนวน 19 คน และผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน 11 คนรวมทั้งหมด 30 คน กำหนดการวิจัยด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการวิจัยชุมชนเป็นฐาน (CBR) ที่มีเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ การลงพื้นที่สำรวจ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมด้วยการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) จัดอบรมความรู้ด้านสมุนไพรเพื่อยกระดับอาชีพให้ครบวงจร และจัดอบรมกลุ่มอาชีพอย่างเป็นทางการ โดยมีภาคีหุ้นส่วนรวมในการทำงานวิจัยใน 8 ภาคีหุ้นส่วน ได้แก่ (1) ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (2) โรงเรียนวัดประจักษ์ศิลปาคม (3) ผู้สูงอายุ ประชาชน ผู้นำชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 1-4 (4) อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) (5) เครือข่ายชุมชนเขตดุสิต (6) ทีมยุวชน ภัฏพัฒน์ มรภ.สวนสุนันทา (7) กลุ่มอาชีพภัฏพัฒน์วัดประจักษ์ศิลปาคม และ (8) นักวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยมีเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดโครงการของการวิจัย คือ การลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม

ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม เป็นชุมชนเมือง ที่มีลักษณะแบบ “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน ที่มีระยะเวลาการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันกว่า 124 ปี โดยมีอาชีพดั้งเดิมเป็นพื้นที่สวนผลไม้ และลานเลี้ยงกระบือที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามคลองบางกระบือ กระทั่งในปี พ.ศ. 2440 บิดาของพระภิกษุคง และญาติๆ ได้อุทิศที่ดินและสร้างวัดขึ้นแล้วขนานนามว่า “วัดบางกระบือ” ต่อมามีการเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดประจักษ์ศิลปาคม” ต่อมาปี พ.ศ. 2475 ตั้งโรงเรียนวัดประจักษ์ศิลปาคมขึ้นนับตั้งแต่นั้นเป็นมา พื้นที่มีโอกาสการพัฒนาพื้นที่ให้มีความเจริญทางด้านบริบทสังคมและเศรษฐกิจ มีสะพาน มีถนนสัญจรเข้าไปในชุมชน แทนการสัญจรทางเรือและร่องสวน ได้มีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งสาธารณูปโภค สาธารณูปการเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ทำให้มีผู้คนอพยพทั้งเป็นญาติพี่น้องของคนในชุมชนและผู้คนมาแสวงหางานทำในเขตเมืองหลวง เข้ามาจากหลากหลายพื้นที่ทั้งในกรุงเทพฯ ปริมณฑล ต่างจังหวัด เมื่อผู้คนหลั่งไหลเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคมมากขึ้นจึงเกิดปัญหาด้านการดูแลชุมชน การปกครอง ปัญหาเสพติด อาชญากรรม ปัญหาความแออัด ความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำของคน เพราะการดูแลไม่ทั่วไปถึงผู้ที่เป็นกลุ่มผู้นำจึงรวมตัวกันยื่นขอจัดตั้งเป็นชุมชนขึ้นในปี พ.ศ. 2538 จึง

เกิดเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการขึ้น โดยเริ่มแรกแบ่งออกเป็น 3 ชุมชนก่อน ได้แก่ ชุมชนวัดประชา
ระบือธรรม 1-3 และต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ก็เกิดขึ้นอีก 1 ชุมชนคือ ชุมชนวัดประชาระบือธรรม 4
วิถีชีวิตผู้คนส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นลักษณะวิถีชีวิตคนในเมือง ที่ต้องตื่นเช้าออกไปทำงาน กลับ
บ้านพักอาศัยในตอนมืด ครอบครัวเป็นแบบครอบครัวใหญ่ก็มี ครอบครัวเดี่ยวก็มี อยู่ตัวคนเดียวก็มี
จะเห็นได้ว่าในระหว่างวันปู่ย่า ตายายที่อยู่ในชุมชนเป็นผู้รับภาระหน้าที่สำคัญในการดูแลบ้าน ดูแล
ลูกหลาน ดูแลชุมชน คนวัยแรงงาน วัยผู้ใหญ่ส่วนมากออกไปทำงานนอกชุมชนหาเลี้ยงครอบครัว โดย
ผู้สูงอายุมีหน้าที่รับเงินจากลูกหลานที่ไปทำงานมากกว่าสร้างรายได้ด้วยตนเอง สิ่งที่ทำางานมี
ค่าตอบแทนน้อย อาทิ อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) ชุมชนทั้ง 4 มีค่าตอบแทนน้อยยังมีความ
จำเป็นต้องทำเพราะไม่มีैयाวชน หรือวัยผู้ใหญ่ทำหน้าที่คอยดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน แต่ใน
ความเป็นจริงพบว่าผู้สูงอายุ และอาสาสมัครสาธารณสุขต้องการสร้างรายได้เสริมด้วยตนเองเพื่อจะ
เป็นการช่วยเหลือครอบครัวสามารถใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็น และสามารถนำมาจุนเจือช่วยลูกหลานลด
ค่าใช้จ่ายในครอบครัวแบบแบ่งปันช่วยกันได้ รวมถึงยังพบปัญหาที่ว่าขาดความรู้ในเรื่องการสร้าง
ผลิตภัณฑ์ที่จะร่วมกันทำซึ่งมีเพียง 3 คนที่เป็นผู้สูงอายุจากกลุ่มอาชีพภักพัฒนาวัดประชาระบือธรรม
เท่านั้นที่มีองค์ความรู้ด้านสมุนไพร ทำให้คนส่วนใหญ่ที่เป็นผู้สูงอายุ และอาสาสมัครสาธารณสุขไม่
สามารถเข้าถึงองค์ความรู้นี้จึงทำให้มีความไม่เท่าเทียมกันที่จะพัฒนาจากฐานความรู้แบบเดียวกันได้
อีกทั้งหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นไม่ลงพื้นที่มาถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพที่สอดคล้องกับพื้นฐานความรู้
ด้านสุขภาพให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขและสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้คนที่ม
ความต้องการในชุมชนวัดประชาระบือธรรมได้

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยพบข้อมูลสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) องค์ความรู้ด้านสมุนไพร
ผลิตภัณฑ์ครบวงจร มีจำนวน 8 ขั้นตอนที่ได้ดำเนินการ คือ ขั้นตอนที่ 1 พุดคุยอบรมสูตรการผลิต
ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ขั้นตอนที่ 2 ทำบัญชีรายกายและการไปซื้อวัตถุดิบ ขั้นตอนที่ 3 การเตรียม
วัตถุดิบ ขั้นตอนที่ 4 การผลิต ขั้นตอนที่ 5 การบรรจุภัณฑ์ (บรรจุใส่ขวด) ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบ
ฉลากติด (ใช้องค์ความรู้ของอาจารย์สร้างไฟล์ต้นแบบให้ไว้ที่กลุ่มอาชีพ) ขั้นตอนที่ 7 การจัดจำหน่าย
และตลาด (ในวัดเป็นพื้นที่ตลาดนัดวัดประชาวันพุธ และอาทิตย์) และ ขั้นตอนที่ 8 การทำบัญชี
ครัวเรือน รายรับจ่ายแบบง่าย ๆ (2) ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ชื่อว่า “น้ำมันเขียวพญาญอ” และ (3) กลุ่ม
อาชีพที่ร่วมกันจัดตั้งขึ้นชื่อว่า “คูสิตรระบือธรรม” โดยเป็นชื่อของผลิตภัณฑ์ในฉลากด้วย ซึ่งเกิดจาก
แนวคิดที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยว่า ต้องทำผลผลิตในชุมชนให้เกิด “ต่อยอด เพิ่มค่า หากจุดต่าง
สร้างสรรค์” ให้กับผลิตภัณฑ์หรืออาชีพนวดแบบต่อยอดกันจากอาชีพสร้างรายได้เสริมเดิมรายได้หลัก
ให้ครอบครัวกับประชาชนในชุมชนเมือง และสร้าง 12 คนต้นแบบเพื่อทดลองกิจกรรมทำสูตรผลิต
สมุนไพรไทยเพื่ออบรมองค์ความรู้ “น้ำมันเขียวพญาญอ” และให้สอดคล้องกับระเบียบของการ
รวมกลุ่มที่ทางหน่วยงานรัฐกำหนดไว้ในพื้นที่เขตคูสิตร กรุงเทพมหานคร ตามสถานการณ์โรคระบาดโค

วิธ 19 จนเกิดภาพจำลองสรุปผลการวิจัยที่เป็นระบบนิเวศการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเมืองที่มีเป้าหมายให้เกิด “การสร้างรายได้ พึ่งพาตนเอง มีชีวิตที่พอดี”

โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ เพิ่มกระบวนการทำงานให้กับกลุ่ม 3 วัยได้มีส่วนร่วมในด้านการวางแผนที่มุ่งเน้นสร้างผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ให้ยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นสินค้าอัตลักษณ์ของเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเป้าหมายเป็นการต่อยอด เพิ่มค่า หาจุดต่าง สร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย : การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหารระบือธรรม
ตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุสึทธิ์ ภูคำชะโนดและคณะ
ปีที่ทำการวิจัย : 2564

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพในบริบทชุมชนเมืองของชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1-4 และเพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มอาชีพชุมชนเมืองอย่างครบวงจรอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการวิจัยชุมชนเป็นฐาน (CBR) เก็บข้อมูลในชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1-4 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีกลุ่มเป้าหมายเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสส.) จำนวน 19 คน และผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน 11 คนทั้งหมด 30 คน ซึ่งมีกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในการวิเคราะห์ข้อมูลพบผลการวิจัยว่า ชุมชนวัดประหารระบือธรรม เป็นชุมชนเมืองที่มีลักษณะแบบ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งประชาชนมีรากเหง้าวิถีชีวิตอยู่ร่วมกันมากว่า 124 ปีมีอาชีพดั้งเดิมเป็นชาวสวนผลไม้ มีลานเลี้ยงกระบือที่ติดคลองบางกระบือ เมื่อปี พ.ศ. 2440 สร้างวัดขึ้นชื่อว่า “วัดบางกระบือ” ต่อมาเปลี่ยนแปลงชื่อเป็น “วัดประหารระบือธรรม” ต่อมาปี พ.ศ. 2475 ตั้งโรงเรียนวัดประหารระบือธรรมขึ้น นับตั้งแต่นั้นพื้นที่ชุมชนได้มีโอกาสการพัฒนาทั้งสาธารณูปโภค สาธารณูปการทำให้มีผู้นอพยพเข้ามาจากหลากหลายพื้นที่ทั้งในกรุงเทพฯ ปริมณฑลต่างจังหวัด ทำให้เกิดเป็นชุมชนทางการขึ้นในปี พ.ศ. 2538 การดำรงชีวิตเป็นลักษณะวิถีชีวิตคนเมืองตื่นเช้ากลับบ้านมีดีในวัยแรงงาน วัยผู้ใหญ่ส่วนมากออกไปทำงานนอกชุมชนหาเลี้ยงครอบครัวระหว่างวันป่วยตายายเป็นผู้รับภาระหน้าที่สำคัญในการดูแลบ้าน ดูแลลูกหลาน ดูแลชุมชน ทำให้เป็นเพียงผู้รับจากลูกหลานที่ทำงาน จึงต้องการสร้างรายได้เสริมแต่ขาดความรู้ที่จะนำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนที่จะนำไปสู่การสร้างรายได้เสริมเพิ่มรายได้หลักให้กับตนเองและครอบครัว ดังนั้นจึงมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย 3 ประการ ได้แก่ (1) องค์กรความรู้ด้านสมุนไพรผลิตภัณฑ์ครบวงจร (2) ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ชื่อว่า “น้ำมันเขียวพญานาค” และ (3) กลุ่มอาชีพที่ร่วมกันจัดตั้งขึ้นชื่อว่า “ดุสิตระบือธรรม” เป็นผลผลิตในชุมชนให้เกิด “การต่อยอด เพิ่มค่า หาจุดต่าง สร้างสรรค์” ให้กับผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ชุมชนวัดประหารระบือธรรมที่เป็นระบบนิเวศการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเมือง “การสร้างรายได้ พึ่งพาตนเอง มีชีวิตที่พอดี”

ABSTRACT

Research Title : Enhancing the Potentials of Community Enterprise in
Wat Pracharabuedham in the Scope of
Bangkok's Urban Community Contexts.

Researchers : Asst. Prof. Dr. Phusit Phukamchanoad et al.

Year of research : 2021

The objective of this study is to explore the current situation of Pracharabuedham Temple Communities 1-4 under the urban contexts. It also investigates and proposes the development of capacity building process for urban occupational guilds towards public participation. This action research involves the participatory action research (PAR) and community-based research (CBR) methods to collect data from Pracharabuedham Temple Communities 1-4, Thanon Nakhon Chai Si Subdistrict, Dusit District, Bangkok. The samples in this study included 19 public health volunteers (PHV) and 11 community elders and leaders (30 in total). Design thinking process research was also applied to the data collection process. According to the data analysis results, it was found that Pracharabuadham Temple communities were urban communities integrating households, temples, and schools altogether. The communities had lived there together for more than 124 years. Initially, the local people were organic farmers who had collective buffalo feedlots next to the Bang Krabue canal. In 1897, the temple called "Wat Bang Krabue" was established and later renamed as "Wat Pracharabuedham". In 1932, Wat Pracharabuetham was founded. Since then, the communities had been developed both in terms of public utilities and public assistance. Furthermore, many people from different areas had migrated into Bangkok metropolis and its vicinities, leading to the official establishment of the communities in 1995. In the urban way of living, working people woke up early and came back home later because they needed to work outside the communities to feed their families. During the daytime,

grandparents were responsible for taking care of the chores, their grandchildren, and the communities. Many grandparents only earned pocket money from their children/grandchildren, so they wanted to do part-time jobs. However, they did not have adequate knowledge to develop local products which could increase their household revenues. Therefore, after years of research, three local innovations were proposed, including 1) local wisdom about all-in-one herbal products, 2) “Phya Yor Herbal Green Oil”, a local product, and 3) the establishment of “Dusit Rabuedham Occupational Guild”. These local innovations brought about the improvements, value-adding, differentiation, and creativity to Pracharabuedham Temple communities’ local products. As a result, the urban community development ecosystem finally generated more community revenues, promoted self-sufficiency, and created a moderate way of life.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประจักษ์ปือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร ได้ประสบความสำเร็จเกิดด้วยการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อยู่ภายใต้โครงการการยกระดับการจัดการทรัพยากรด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่นและลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ภาคกลางซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนแนวทางการพัฒนาการวิจัยและงบประมาณที่เป็นงบประมาณแผ่นดินผ่านการพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และการพัฒนาการวิจัยของคณาจารย์เป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณทีมงานนักวิจัย ได้แก่ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด หัวหน้าโครงการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ 3) อาจารย์ว่าที่ร้อยตรีหญิงเพ็ญภา ปาละปิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 4) อาจารย์วรรณี พรหมด้าว วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ และขอขอบคุณนักวิจัยท้องถิ่นโดยมีคุณอุดม ศรีมงคล คุณเพชรปวีณ์ ธรธัญวงศ์ และคุณเทียบ ชัยศรีมาวงศ์ นักวิจัยท้องถิ่นศูนย์ภูมิพัฒน์วัดประจักษ์ปือธรรม รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือในเชิงวิชาการและกิจกรรมการวิจัย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย ยอดฉิม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชริน ดำรงกิตติกุล นอกจากนี้คณะผู้ช่วยนักวิจัยที่ได้ลงพื้นที่ขอขอบคณาจารย์ที่ปรึกษาได้แก่ นางสาวสิริวรรณ สมเพาะ ผู้ช่วยนักวิจัย นางสาวมุกกณี ศิริวงษ์จันทร์ นางสาวพิยดา ประทัตสนัน นางสาวมัณฑุสา ปราบณรงค์ นางสาวเจติยา รัตนาละออ นางสาวญาพิมุก ลอยลม และนางสาวอรพรรณ พงษ์พิศ นักศึกษาแขนงวิชาการจัดการพัฒนาสังคม กลุ่มสาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม ภาคสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ประสานงานลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลและจัดกิจกรรมวิจัยในครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ และขอขอบความสำเร็จทั้งหมดจากการทำงานวิจัยในครั้งนี้ แต่สาขาวิชาการจัดการสังคมและวัฒนธรรม แขนงวิชาการจัดการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ซึ่งสนับสนุนงบประมาณ สถานที่ และกระบวนการทำงานจนประสบความสำเร็จด้วยความสมบูรณ์ รวมถึงส่งมอบความสำเร็จทั้งหมดจากการทำงานวิจัยแต่คุณแม่สมร ชันติกุล คุณภูคำน้อย ภูคำชะโนดและเด็กหญิงภูพลอยฟ้า ภูคำชะโนด ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจและคอยเสริมสร้างกำลังใจช่วยในการทำงานวิจัยให้กับผู้วิจัยอย่างดียิ่งมาโดยตลอด

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด

2564

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(1)
บทคัดย่อ	(4)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย	10
1.6 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย	12
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	13
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	26
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนศึกษา	42
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ และการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ	51
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มอาชีพและเครือข่ายชุมชน	60
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและการผลิตสมุนไพรไทย	62
2.7 สรุปข้อมูลชุมชนวัดประหารระบือธรรม	66

	หน้า
บทที่ 3 กรอบแนวคิดและวิธีการวิจัย	72
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	73
3.2 หน่วยในการวิเคราะห์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	74
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	77
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	80
3.5 การวิเคราะห์และการประมวลผลข้อมูล	84
3.6 การดำเนินงานในสถานการณ์ Covid-19	86
3.7 รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัย	88
บทที่ 4 ผลการวิจัย: บริบทชุมชนเมืองวัดพระธาตุน้อย 1-4 และกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร	90
4.1 บริบทชุมชนเมือง	90
4.2 บริบทเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมือง	108
4.3 กิจกรรมการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เพื่อค้นหาวิถีวัดความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดพระธาตุน้อย	114
4.4 การวัดความรู้พื้นฐานด้านสมุนไพร	127
4.5 การจัดกิจกรรมอบรมสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชน	130
บทที่ 5 ผลการวิจัย: กระบวนการลดความเหลื่อมล้ำ	138
5.1 ผลิตภัณฑ์สร้างรายได้เสริม	138
5.2 เพิ่มองค์ความรู้ด้านสมุนไพรผลิตภัณฑ์ครบวงจร	141
5.3 ลดช่องว่างการเข้าถึงระหว่างรัฐและประชาชนในชุมชน	143
5.4 การตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง “ดุสิตระบือธรรม”	157
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	159
6.1 สรุปผลการวิจัย	159
6.2 อภิปรายผลการวิจัย	168
6.3 ข้อเสนอแนะ	169
บรรณานุกรม	171

	หน้า
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย	179
ภาคผนวก ข สรุปผลการวิจัยวิถีชีวิตชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 1 (2552)	188
ภาคผนวก ค สรุปผลการวิจัยวิถีชีวิตชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 2 (2552)	211
ภาคผนวก ง สรุปผลการวิจัยวิถีชีวิตชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 3 (2552)	238
ภาคผนวก จ สรุปผลการวิจัยวิถีชีวิตชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 4 (2552)	263
ภาคผนวก ฉ เอกสารหนังสือเชิญและเอกสารจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	283
ภาคผนวก ช เอกสารหนังสือพิจารณางบประมาณ	302
ภาคผนวก ฌ อักษรวิสุทธิ	304
ประวัติผู้วิจัย	313

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	10
1.2	ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ	12
2.1	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชนพื้นที่ 3 จังหวัดภาคเหนือโดยภาพรวม	55
2.2	Log Frame ของชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม	58
2.3	ร่องรอยในอดีตของ 4 ชุมชน	69
3.1	การค้นหาความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม	85
3.2	สถานการณ์ Covid-19 ในชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม	86
3.3	กำหนดบทบาทความร่วมมือกับภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	87
4.1	การวิเคราะห์เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมืองการปกครองชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม 1-4 (บวร)	109
4.2	Baseline Data ชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม	119
4.3	กิจกรรมการพัฒนา (Action Plan)	121
4.4	พฤติกรรมสังเกตจากกิจกรรมการรวมกลุ่ม	125
4.5	บทบาทความร่วมมือกับภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	130
5.1	จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานบุคคล	143
5.2	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดพระธาตูปือธรรมโดยภาพรวม	146
5.3	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม จำแนกด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ	146
5.4	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม จำแนกด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา	147
5.5	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม จำแนกด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน	148
5.6	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม จำแนกด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ	149

ตารางที่		หน้า
5.7	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระปือธรรม จำแนกด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์	150
5.8	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระปือธรรม จำแนกด้านการร่วมรับผิดชอบ	150
5.9	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระปือธรรม จำแนกด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	151
5.10	จำนวนระดับคะแนนและร้อยละที่ได้รับจากประชาชนต่องานบริการวิชาการแก่ สังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	153

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	การเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของประชาชน	20
2.2	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว	26
2.3	การวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ	34
2.4	สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	37
2.5	การดำรงชีวิตให้อยู่เย็นเป็นสุขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “บ้านโมเดล”	38
2.6	บันไดคุณภาพชีวิตความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1-4	53
2.7	พืชสมุนไพรในแต่ละรส	65
2.8	ข้อมูลการประเมินบันไดคุณภาพชุมชนวัดประหาระปือธรรม	69
2.9	ข้อมูลการประเมินบันไดคุณภาพและข้อมูลปัญหาอดีต ปัจจุบันและอนาคต ชุมชนวัดประหาระปือธรรม	70
3.1	แสดงความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การยกระดับศักยภาพกลุ่ม อาชีพในชุมชนวัดประหาระปือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร”	73
3.2	รูปแบบ Human Centered Design Thinking ชุมชนวัดประหาระปือธรรม	75
3.3	กิจกรรม CBR ชุมชนวัดประหาระปือธรรม	77
3.4	ภาพแผนผังขั้นตอนในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยพื้นที่ชุมชนวัดประหาระปือ ธรรม	82
4.1	วัดประหาระปือธรรม 1	91
4.2	โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม	92
4.3	สะพานทางเข้าชุมชนวัดประหาระปือธรรม	92
4.4	ถนนทางเข้าชุมชนวัดประหาระปือธรรม	93
4.5	ศาลเจ้าแม่ไทรใหญ่หน้าวัดประหาระปือธรรม	94
4.6	อาคารพานิชย์ใช้พักและค้าขาย	94
4.7	ศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ	95
4.8	ตลาดนัดวัดประหาระ	96
4.9	อาคารอเนกประสงค์	96
4.10	ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง	97

ภาพที่	หน้า
4.11 บ้านปูนและไม้ 2 ชั้น	98
4.12 ซอยระหว่างบ้านในชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2	99
4.13 ศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ	100
4.14 ตลาดนัดวัดประหาร	100
4.15 ลักษณะถนนในซอยชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3	101
4.16 ตลาดนัดวัดประหาร	103
4.17 ตลาดริมเขื่อน	104
4.18 ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4	105
4.19 ร้านค้ารถเข็นยามเช้าและเย็น	107
4.20 ตลาดนัดวัดประหาร	107
4.21 กิจกรรมสนทนากลุ่มย่อย	108
4.22 วิถีชีวิตชาวบ้านยามเช้ายึดมั่นในพุทธศาสนา	112
4.23 โรงเรียนวัดประหาระบือธรรม	113
4.24 วัดประหาระบือธรรม	113
4.25 กำหนดภารกิจกรรม Design Thinking	115
4.26 ลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรม Design Thinking	115
4.27 ชี้แจงกิจกรรม Design Thinking 5 ขั้นตอน	116
4.28 ดำเนินกิจกรรม CBR ค้นหาปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน	117
4.29 Problem Tree ชุมชนวัดประหาระบือธรรม	118
4.30 โครงสร้างสัมพันธ์องค์กรในชุมชนวัดประหาระบือธรรม	124
4.31 ผังภาพการแสดงออกในกิจกรรม Design Thinking ชุมชนวัดประหาระบือธรรม	126
4.32 กิจกรรมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจและการทดสอบความรู้	127
4.33 กิจกรรมการทดสอบความรู้ข้อมูลพื้นฐานสมุนไพรร	128
4.34 กิจกรรมการทดสอบความรู้ข้อมูลพื้นฐานสมุนไพรรและเตรียมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	129
4.35 กระบวนการประชุมสูตรการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรร	132
4.36 กระบวนเตรียมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรร	133
4.37 กระบวนการผลิตสมุนไพรรและการถ่ายทอดความรู้ห้องเรียนชุมชน (Social Lab)	134

ภาพที่		หน้า
4.38	กระบวนการบรรจุภัณฑ์และการถ่ายทอดความรู้ห้องเรียนชุมชน (Social Lab)	135
4.39	กระบวนการบรรจุภัณฑ์บรรจุน้ำมันเขียนพญายอ และติดสลากประชุมเตรียมจำหน่าย	136
4.40	กระบวนการบรรจุภัณฑ์บรรจุน้ำมันเขียนพญายอ และติดสลากประชุมเตรียมจำหน่าย	137
5.1	น้ำมันเขียนพญายอ กลุ่มวิจัยวัดประหาระปือธรรม	139
5.2	น้ำมันเขียนพญายอสร้างรายได้ให้กับกลุ่มวิจัย 2,040 บาท	140
5.3	การผลิตแบบครบวงจรชุมชนวัดประหาระปือธรรม	142
5.4	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตดุสิต วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563	154
5.5	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตดุสิต วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564	155
5.6	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตดุสิต วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2564	156
5.7	กิจกรรมแบบมีส่วนร่วมที่สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2564	157
5.8	วงจรปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของประชาชนและรัฐ	158
5.9	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม จัดตั้งกลุ่มอาชีพ “ดุสิตระปือธรรม” วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2564	158
6.1	Problem Tree ชุมชนวัดประหาระปือธรรม	161
6.2	ปรับสูตรยาหม่องน้ำครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2564	163
6.3	ปรับสูตรยาหม่องน้ำครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564	164
6.4	กิจกรรมพิสูจน์กลิ่นของน้ำมันเขียนพญายอ ครั้งสุดท้ายและกลุ่มอาชีพ “ดุสิตระปือธรรม”	164
6.5	ภาพจำลองสรุปการวิจัยที่เป็นระบบนิเวศการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเมือง	165

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ชุมชนวัดประหารระบือธรรมตั้งอยู่ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่อยู่ใกล้พระราชวัง รัฐสภา สถาบันอุดมศึกษา การค้าตลาดซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นศูนย์กลาง แหล่งการค้า เทคโนโลยีทำให้มี “โอกาส” เข้าถึงแหล่งงาน การเงินที่ดีกว่าประชาชนและชุมชนอื่น ๆ มากมาย ทำให้เข้าถึงความเป็นอยู่ที่ดี และแต่ในความเป็นจริงส่วนหนึ่งในชุมชนเมืองพบ ปัญหา เศรษฐกิจ ความขัดแย้ง จากสภาพชุมชนแออัด ทำให้มีปัญหาขยะ และสิ่งสำคัญคือปัญหาการรวมกลุ่มเพื่อ สร้างอาชีพร่วมกันของชุมชน เนื่องจากต่างคนต่างอยู่มากขึ้น อันเป็นลักษณะชุมชนเมืองอย่างชัดเจน ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุที่มีศักยภาพซึ่งสามารถช่วยเหลือครอบครัว ขาดอาชีพ ขาดรายได้ จึงอยู่ในสภาพคนจนเมือง

ในอดีตชุมชนวัดประหารระบือธรรม เป็นชุมชนเดียวกันโดยมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ทุ่งหญ้า และสวนผลไม้ มีลำคลองสายสำคัญในการดำรงชีวิต ชื่อว่า “คลองบางกระบือ” เป็นสายน้ำที่ ประชาชนใช้ทั้งอุปโภคและบริโภค ซึ่งในขณะนั้นประชาชนประกอบอาชีพทำนา และทำการ เกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งรวมถึงการทำสวนผลไม้ ประเภททุเรียน มะพร้าว กระท้อน เป็นต้นและยังมีการเลี้ยงสัตว์ จำพวกวัว และกระบือมากมาย จนทำให้ชุมชนนี้มีชื่อเสียงในเรื่องการเลี้ยงกระบือที่มี พันธุ์ดีและแข็งแรง ประชาชนทั่วไปจึงเรียกกันว่า “หมู่บ้านบางกระบือ”

ต่อมาชาวบ้านได้ร่วมกันสร้าง “วัดประหารระบือธรรม” ขึ้น และมีโรงเรียนวัดประหารระบือ ธรรมตามมา จนในที่สุดประชาชนได้ประสานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ให้มีการดำเนินการจัดตั้ง เป็นชุมชนขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “ชุมชนวัดประหารระบือธรรม” ตามชื่อของวัด และโรงเรียนที่มีอยู่เดิม เมื่อ ประชากรมากขึ้นพื้นที่ขยายเพิ่มขึ้นจนก่อให้เกิดการแบ่งชุมชนย่อยเพื่อสะดวกในการบริหารจัดการ และสามารถดูแลกันได้อย่างทั่วถึง เป็น 4 ชุมชน ครั้งแรกแบ่งเป็น ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1-3 และต่อมาจึงเกิดชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 ตามมา

บริบททางกายภาพพบว่าชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 ตั้งอยู่บนพื้นที่ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นชุมชนที่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความเจริญในด้านต่าง ๆ จากภายนอก ไหลเข้าสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นชุมชนเมือง ส่วนชุมชนวัดประหารระบือธรรม 2 และ 3 ทั้ง 2 ชุมชนตั้งอยู่บนพื้นที่อันเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน และพื้นที่ส่วนบุคคล มีสภาพทั่วไปของชุมชนเป็น ลักษณะของชุมชนเมืองแต่มีบางพื้นที่ที่ประชาชนอยู่กันหนาแน่นมากจนกลายเป็นชุมชนแออัดด้วย

และชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 เป็นพื้นที่ในกรรมสิทธิ์ของเอกชนมีบริษัทเอกชนเป็นเจ้าของและได้มีการปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ 120 คูหาขึ้น เพื่อขายให้กับประชาชน จึงทำให้มีการซื้อขายกันจากหลากหลายพื้นที่ คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้จึงเป็นทั้งคนในพื้นที่ชุมชนใกล้เคียงในเขตดุสิต และคนต่างจังหวัดเข้ามาซื้อเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพในชุมชนด้วย รวมถึงบริบททางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า จากชุมชนขนาดเล็กในอดีตกลายเป็นชุมชนมีขนาดใหญ่ ๆ ขึ้นอย่างรวดเร็ว

ประชากรในชุมชนเพิ่มมากขึ้นทิศทางการประกอบอาชีพมีความหลากหลายมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งมีทั้งอาชีพเกิดขึ้นอยู่กับบ้าน เช่นอาชีพรับจ้าง ค่าขาย ธุรกิจส่วนตัวเล็ก ๆ และอาชีพที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านนอกชุมชน เช่นอาชีพรับราชการ พนักงานบริษัทเอกชน และหน่วยงานรัฐ ทั้งนี้การดูแลทุกข์สุขของประชาชนยังมีคณะกรรมการชุมชนเป็นตัวแทนของคนในชุมชน ดูแลบริหารจัดการภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าบริบททางวัฒนธรรม ทั้งวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อของประชาชนในชุมชน เป็นความเชื่อ ความศรัทธาที่ถือตามคติของพุทธศาสนาเป็นหลัก เป็นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา เหตุผลสำคัญคือประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้มาพร้อม ๆ กับการตั้งวัดประหารระบือธรรม ทุกคนจึงนับว่ามีวัดเป็นศูนย์กลางในการยึดเหนี่ยวจิตใจมาโดยตลอด ภายหลังได้มีประชาชนบางส่วนย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ก็มักจะนำวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของตัวเองติดมาด้วย แต่ก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ไม่มีการขัดแย้งใด ๆ ในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อส่วนบุคคล ส่วนวัฒนธรรมประเพณีที่ประชาชนในชุมชนยึดปฏิบัติกันมาตั้งแต่ตั้งชุมชน คือ การทำบุญในวันขึ้นปีใหม่ และประเพณีวันสงกรานต์ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2552)

ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยนับแต่มีดีสังคมและเศรษฐกิจเกิดขึ้นจากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาครัฐอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ที่เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประกาศใช้นับแต่นั้นมาการพัฒนาจึงเกิดขึ้นแต่เป็นแบบกระจุกเฉพาะในพื้นที่จนทำให้คนรวยกับคนจนมีช่องว่างของรายได้ห่างกันอย่างกว้างมากขึ้นภาพของความเหลื่อมล้ำของคนในสังคมไทยมากขึ้นจนเป็นภาพแรก “ความเหลื่อมล้ำ” อาจเกิดได้ 4 ด้าน ด้วยกัน คือ เหลื่อมล้ำทางสิทธิ-โอกาส-อำนาจ-ศักดิ์ศรี จึงแบ่งไว้ให้ชัดเจนใน 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ เป็นความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนที่สุด ซึ่งมีความเหลื่อมล้ำที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพย์สิน ความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างภาษี (ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่: งบประมาณ และการเข้าถึงสินเชื่อในระบบ) และความไม่เท่าเทียมในการแข่งขัน 2) ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากร อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนที่เป็นความต้องการของคนนอกพื้นที่ และประชาชนที่เป็นคนที่ท้องถิ่น บางครั้งความขัดแย้งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนยิ่งกว่าปัญหาการเข้าไม่ถึงทรัพยากร ซึ่งความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในด้านทรัพยากรมักได้แก่ ที่ดิน ป่าไม้ น้ำ ไฟฟ้า สิทธิชุมชน และสิทธิอุตสาหกรรม และ 3) ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิ และโอกาส

คำว่า “สิทธิ” เป็นแนวคิดที่ไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่ ทว่าผกผัน และผันแปร ไปตามค่านิยมสภาวะ เศรษฐกิจและสังคม ในแต่ละยุคสมัย เราอาจแบ่งสิทธิทั้งหมด ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ “สิทธิสากล” (Universal Rights) “สิทธิพลเมือง” (Civil Rights) และ “สิทธิเฉพาะกลุ่ม” (Interest Group Rights) ซึ่งเกี่ยวกับสิทธิ และโอกาสในการรับบริการสาธารณะ (การศึกษา บริการสาธารณสุข คมนาคม) สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม (ฐานะยากจน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตนเองและข้อกฎหมาย กระบวนการไต่สวนข้อกล่าวหาพิจารณาคดี) สิทธิ และโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส (เด็กและผู้สูงอายุ เยาวชน สตรี ผู้พิการ แรงงาน ต่างด้าว และบุคคลไร้สัญชาติ) สิทธิ และ โอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554)

ต่อมาภาพความเหลื่อมล้ำชัดขึ้นเมื่อหน่วยงานราชการโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้สรุปความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยไว้ตั้งแต่ปี 2558-2560 พบว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนที่สุด 9 ประการ ได้แก่ 1) การเร่งสร้างโอกาสอาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคง 2) การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม 3) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้มีรายได้น้อย 4) การลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ 5) การลดความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ 6) การลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา 7) การลดความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุข 8) การลดความเหลื่อมล้ำด้านกระบวนการยุติธรรม 9) การลดความเหลื่อมล้ำด้านที่ดิน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

เมื่อนึกถึงความเหลื่อมล้ำจะนึกถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมอันเป็นหลุมดำแห่งแรกของความขัดแย้งมีอยู่จริงในทุกสังคม และแทบจะไม่สามารถลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำลงมาได้เลย トラบไดยังมีโครงสร้างสังคมที่เป็นชนชั้น การจัดแบ่งฐานะทางสังคม รายได้ โอกาสการเข้าถึง การศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิ ความเป็นธรรม ยากมากที่จะทำให้ลด ละ เลิกในสิ่งที่เรียกว่า “ความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม” (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561) เมื่อสังคมเกิดความเหลื่อมล้ำการจัดสรรประโยชน์ในมิติเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง สาธารณสุข ความยุติธรรม ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติย่อมเป็นปัญหาทั้งหมด

ในปัจจุบันมีการวิจัยเพื่อท้องถิ่น(CBR) กับความเหลื่อมล้ำในสังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2563) ได้อธิบายความเหลื่อมล้ำว่า เป็นวิบากกรรมที่เกิดมาจากผลของการกระทำในหลายๆ ระดับที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีต และสะสมพอกพูนมาจนถึงปัจจุบัน ในการแก้ไขวิบากกรรมนี้จึงต้องใช้เวลาพอสมควร มีกระบวนการเกิดปัญหานั้นค่อยๆ พัฒนามาเป็น “ห้วงโซ่” ที่ละเปลาะๆ โดยอธิบายไว้ 6 ประเภทตามแนวคิดของนักวิชาการแต่ละสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำด้านกฎหมาย สิทธิ ความเหลื่อมล้ำด้านการได้รับ การเข้าถึงสวัสดิการด้านต่างๆ ความ

เหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ความเหลื่อมล้ำด้านวัฒนธรรม ความเหลื่อมล้ำด้านศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์

ในงานภาคสนามของเหล่าพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ทั้ง 4 ภาค ได้สรุปไว้ในประเด็น CBR กับปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย แบ่งไว้ 5 ประเภท ได้แก่ (1) ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจฐานรากด้านเกษตร (2) ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจฐานรากด้านการท่องเที่ยวชุมชน (CBT) (3) ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา (4) ความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการ สุขภาพ (5) ความเหลื่อมล้ำด้านการจัดการทรัพยากร และยังอธิบายว่า เงื่อนไขสำคัญในการใช้ภาคีหุ้นส่วนในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่มีแนวคิดรองรับคือ นิเวศแห่งความเหลื่อมล้ำที่มีผู้เล่นจริงอยู่หลายกลุ่ม คน CBR จึงไม่อาจจะทำงานตามลำพังได้ หรือไม่อาจแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำได้เพียงกลุ่มเดียวหากกลุ่มอื่นๆ “ไม่เล่นด้วย”

แนวคิดที่สองคือเรื่องห่วงโซ่ (chain) ทั้งในขั้นตอนของการเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำและในขั้นตอนของการแก้ปัญหา ซึ่งต้องแก้แบบห่วงโซ่ เช่นกัน ซึ่งให้เห็นว่าแนวคิดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยปัจจุบันเกิดมานาน เป็นปัญหาแบบห่วงโซ่ มีผู้คนเกี่ยวข้องจำนวนมาก เป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่จริงในสังคมไทย ถ้าจะแก้ไขต้องอาศัยภาคีหุ้นส่วน หลายเหลื่อมล้ำกระทำจนชินชาจนทำให้อยู่ในวิถีชีวิตปกติจนไม่สามารถแยกแยะได้ อาทิ ในมิติชุมชนเมืองปัญหาสังคมและเศรษฐกิจแยกให้ชัดเจนยากเพราะวิถีคนเมืองต้องแข่งขันดิ้นรนตั้งแต่เช้าจนเข้านอนทำให้ไม่มีเวลายามว่างสำรวจจนทำให้เพิกเฉยความเหลื่อมล้ำของตนเองและคนในชุมชน แต่ความเหลื่อมล้ำมีให้เห็นในสภาพจริงของชุมชนและประชาชนอยู่กับความเหลื่อมล้ำจนเคยชิน

ทำนองเดียวกับชุมชนวัดประหารระบือธรรมที่ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนหน่วยงานราชการทหารซึ่งมีผลการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนจากการวิจัยภายใต้การพัฒนารุงเทพมหานครและนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา การพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1-4 เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนตามกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคม 6 มิติ ได้แก่ การเข้าถึงระบบการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน การพัฒนาด้านกายภาพของชุมชน การแก้ไขปัญหาความยากจน และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยอำนาจรัฐ การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ยังแปรผลสู่การแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนารุงเทพมหานคร โดยใช้กระบวนการรวบรวมข้อมูลภาคสนามในลักษณะของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประเมินผลโดยใช้บันไดคุณภาพชีวิตและกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนวัดประหารระบือธรรมมีปัญหาในความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านการเข้าถึงระบบการศึกษา และการพัฒนาเยาวชน การพัฒนาด้านกายภาพของชุมชน การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดย

อำนาจรัฐ การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในระดับปัญหาที่ไม่หนักมากนัก โดยสามารถแก้ไขปัญหากันได้ หรือการแก้ไขปัญหาคือได้ในระยะยาว ซึ่งในภาพรวมปัญหาเหล่านี้ยังคงมีรูปของปัญหาไว้อยู่ แต่ยังไม่เด่นชัดที่จะแก้ไขทันที

ส่วนด้านที่ประชาชนให้ความสำคัญและต้องการให้แก้ไขอย่างเร่งด่วนคือ การแก้ไขปัญหาคความยากจน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ซึ่งประชาชนต้องการมีรายได้เสริมสำหรับประชาชนที่ว่างงานหรือผู้สูงอายุในชุมชน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2554; สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2557) และในปัจจุบันข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ วิจัยและบริการวิชาการวัดประหาระปือธรรมพบว่า ต้องการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสร้างรายได้เสริมเติมรายได้หลักให้กับครอบครัวของกลุ่มแม่บ้านที่ว่างงานที่เป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่างวันเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องรายได้ของผู้คนในชุมชนวัดประหาระปือธรรมเมื่อเทียบกับแม่บ้านในชุมชนหน่วยงานราชการทหารที่ยังมีรายได้จากหัวหน้าครอบครัวที่เป็นข้าราชการหรือลูกที่ทำงาน (อุดม ศรีมงคล, เทียบ ชัยศรีมาวงศ์ และเพชรปวีณ์ ธนธันยวงศ์, 2563: สัมภาษณ์)

ประเด็นปัญหาของความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่เป็นแม่บ้าน ว่างงานในชุมชนหรือคนที่ต้องเสียสละดูแลบ้านในขณะที่ผู้นำครอบครัวหรือลูกหลานออกไปทำงานนอกชุมชน ซึ่งสะท้อน “ความเหลื่อมล้ำทางอายุ” ของกลุ่มคนที่จะเข้าถึงการมีชีวิตของคนในชุมชนเมืองวัดประหาระปือธรรมแห่งนี้ เชื่อมโยงไปยังสิ่งที่สำคัญที่กล่าวถึงของความเหลื่อมล้ำคือ ขณะที่กลุ่มแม่บ้าน ว่างงานอยู่บ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนทหาร ชุมชนตลาดศรียานยังสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับตนเองช่วยครอบครัวอีกแรงหนึ่งด้วย กับพบว่าในระนาบคนที่อยู่ในชุมชนระหว่างวันเช่นกันของชุมชนวัดประหาระปือธรรมขาดรายได้เสริมที่ควรจะมีทำให้หลายครัวเรือนแม่บ้านต้องรอรับรายได้จากพ่อบ้านหรือลูกหลานที่หยิบจับให้ทั้งที่ยังมีศักยภาพและความสามารถหาเลี้ยงตนเองและพึ่งพาตนเองได้

สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันทั้ง 4 ชุมชนคือ ส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพที่ทำงานนอกชุมชน ทั้งอาชีพรับจ้าง ค่าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน ที่ว่า “ตอนนี้ประชาชนส่วนใหญ่ของชุมชนมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ ไม่เหมือนในอดีตแล้ว และโดยทั่วไปจะออกไปทำงานนอกชุมชน ทั้งเป็นลูกจ้างและรับราชการ” (มนัส สุวรรณพานิช, 2552: สัมภาษณ์) ความเป็นวิถีชีวิตคนเมือง ได้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจการประกอบอาชีพ การกินอยู่ (เรื่องปากท้อง) ของตนเองและครอบครัวเป็นหลัก โดยเฉพาะสภาวะปัจจุบันประชาชนต้องดิ้นรนทำมาหากินกันมากขึ้น เพราะค่าครองชีพในแต่ละวันสูงขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานทบทวนหน้าที่ของประชาชนทั้งภายในครอบครัวและชุมชนน้อยลงไป อย่างเห็นได้ชัด เช่น บทบาทการสั่งสอนบุตรหลานของพ่อแม่ เริ่มไม่มีเวลาให้กับสิ่งเหล่านี้แล้ว แต่บทบาทเหล่านี้ไปตกอยู่

กับสถาบันการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นลูกจะมีเวลาอยู่กับพ่อแม่ ในแต่ละวันไม่มากเท่ากับอยู่กับครู เพื่อนที่โรงเรียน ด้วยเหตุนี้ส่งผลต่อความผูกพันระหว่างพ่อแม่ ลูก ที่เคยอบอุ่น ใกล้ชิดกันอย่างเช่นวิถีชีวิตในอดีตนั้นได้เริ่มจืดจางหายไป สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนที่ว่า “ประชาชนให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพของตนเองมากกว่าการดูแลครอบครัว ตื่นขึ้นก็ต่างกันไปทำงาน ลูกก็ไปโรงเรียน พอตอนเย็นก็ค่อยเจอได้มีโอกาสเจอกัน บางวันก็ไม่ได้เจอกันเลย ความอบอุ่นอย่างเช่นอดีตไม่มีอีกแล้ว” (จิรัฐา นุชพวง, 2552: สัมภาษณ์) และที่สำคัญคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ระดับปานกลางที่มีความผูกพันในครอบครัวมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ชีวิตอยู่กับการเร่งรีบวิถีชีวิตผูกติดกับหน้าที่การทำงาน ช่วงเวลาที่จะอยู่พร้อมกันในครอบครัวมีน้อยลงไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงต่อยอดจากผลการวิจัยด้านความเหลื่อมล้ำทางสังคมในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งชุมชนที่อยู่ในระดับ 5.78 ของคะแนนเต็ม 10 นับว่าต่ำที่สุดในผลการประเมินทุกด้านความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชุมชนวัดพระชาระปิธธรรม 1-4 (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด และคณะ, 2554) โดยการค้นหาข้อมูลสถานภาพบริบทของชุมชนเมืองในประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ณ ปัจจุบันให้ชัดเจน พร้อมกับยกระดับศักยภาพด้านอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้ประชาชนที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้สูงอายุ แม่บ้านและเยาวชนในการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายนำสู่การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนวัดพระชาระปิธธรรมให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาสถานภาพในบริบทชุมชนเมืองของชุมชนวัดพระชาระปิธธรรม 1-4
- (2) เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มอาชีพชุมชนเมืองอย่างครบวงจรอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเพื่อให้กระบวนการวิจัยครอบคลุม ครบถ้วนมีความสมบูรณ์สามารถคาดการณ์แผนความสำเร็จไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย การรวบรวมแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดดังต่อไปนี้
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ และการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนศึกษา

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มอาชีพ และเครือข่าย

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและการผลิตสมุนไพรไทย

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.7 สรุปข้อมูลชุมชนวัดประหารระบือธรรม โดยการศึกษาในรูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed research) ระหว่างการศึกษาเอกสาร (Documentary research) และศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณ (Quantitative research) และ การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษา

พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนวัดประหารระบือธรรม มีอยู่ 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 2 ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 3 และชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 ตั้งอยู่ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดหน่วยในการวิจัยเป็นครัวเรือนโดยมีประชากรครัวเรือน ได้แก่ ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1-4 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 715 ครัวเรือน กลุ่มประชากรของผู้สูงวัยในชุมชนวัดประหารระบือธรรมทั้ง 4 ชุมชนมีจำนวน 248 คน (สมมิตร ศรีประเสริฐ, ประธานชมรมผู้สูงวัยเขตดุสิต, 2563: สัมภาษณ์) มีกลุ่มเป้าหมายหลักยินดีในการเข้าร่วมการพัฒนารายได้ให้เกิดมีสร้างอาชีพสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้นจะได้ครบ 30 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดไว้กับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการวิจัยคือ อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) จำนวน 19 คน ประชาชนผู้สูงวัยในชุมชน 11 คน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตามกรอบปฏิทินปฏิบัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 1 ปีงบประมาณ 2564 (ตั้งแต่ตุลาคม 2563 - กันยายน 2564)

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง พฤติกรรมแห่งการทำงานร่วมกันของคน (ประชาชน) หรือสมาชิกในครอบครัว โดยมีกลุ่มผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) และผู้สูงวัยมาร่วมทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันด้วยกระบวนการร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานในด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา ด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน ด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ ด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์ ด้านการร่วมรับผิดชอบ ด้านการร่วมติดตาม

ตรวจสอบและประเมินผล ในการเก็บข้อมูลวิจัยร่วมกันในชุมชนวัดพระชาระปิธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง การที่มนุษย์ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม ไม่เสมอภาค และไม่ เป็นธรรมจากทั้งหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ และหรือภาคประชาชนด้วยตนเอง อันเกิดจากความเป็น ญาติ ความสนิทคุ้นเคย ความมีฐานะการเงิน ตำแหน่งทางสังคม ความไม่ใช้พวกพ้อง การไม่ได้รับ ผลประโยชน์ต่างตอบแทน จนกลายเป็นโครงสร้างทางสังคมไทยที่มีอยู่จริง คือ ชนชั้นวรรณะ การ จัดแบ่งฐานะทางสังคม รายได้ โอกาสการเข้าถึง การศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิ ความเป็นธรรม ยากมากที่จะทำให้ลด ละ เลิกในสิ่งที่เรียกว่า “ความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม” (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561: 13) ทั้งนี้ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในชุมชนวัดพระชาระปิธรรมเป็นความเหลื่อมล้ำของรายได้ จากกลุ่มผู้คนในชุมชนที่เกิดขึ้นจากช่วงอายุของประชาชนในการทำงานเพื่อการพัฒนาชุมชนโดยส่วน ใหญ่กลุ่มผู้คนที่กำลังในการพัฒนาชุมชนกลายเป็นผู้สูงวัยที่คอยดูแล สุขภาพของชุมชนทำหน้าที่ อาสาสมัครสาธารณสุขผู้มีจิตอาสาที่สูงต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนซึ่งมีรายได้น้อยและมีความต้องการ สร้างรายได้เสริมให้เหมาะกับอายุช่วงวัยและหน้าที่ที่ตนปฏิบัติอยู่ ณ ปัจจุบัน

การวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ หมายถึง เครื่องมือขนาดจิ๋วที่ เข้าถึงการทำงานกับชุมชนที่เป็นองคาพยพขนาดเล็กโดยคนในชุมชนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาของ ตนเองเป็นลักษณะห่วงโซ่ของกระบวนการแก้ไขปัญหา เริ่มจากการตอบคำถามความเหลื่อมล้ำใน ชุมชนวัดพระชาระปิธรรมให้ครอบคลุม ได้แก่ ระบุปัญหาความเหลื่อมล้ำ อธิบาย CBR ลดความ เหลื่อมล้ำได้อย่างไร (เพิ่มทางเลือก เพิ่มการต่อรองเพิ่มการพึ่งตนเอง เพิ่มการจัดการ ฯลฯ) แต่ละ กิจกรรมเกิดห่วงโซ่ผลลัพธ์ (outcome chain) อะไรบ้าง ตัวชี้วัดแต่ละห่วงโซ่คืออะไร ในแต่ละห่วงโซ่ มีใครเป็น Partner (Strategic - SP / Boundary - BP) จะทำอะไรกับ BP และจะวัด change ที่เกิด ขึ้นกับ BP อย่างไร โดยเกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของคน สังคม เศรษฐกิจของชุมชนวัดพระชาระปิธรรม

ชุมชนศึกษา หมายถึง การบวรวีธีในเสาะแสวงหาความจริงในพื้นที่เป้าหมายที่เป็นมีมนุษย์ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ชุมชน หมู่บ้าน ด้วยวิธีที่ หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงนำไปเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนเป็นไปตาม ความต้องการและปัญหาที่คนในชุมชนเพื่อพัฒนาหรือการวางแผนพัฒนาชุมชนในอนาคต

วิถีชีวิตชุมชนเมือง (Way of Urban Community) หมายถึง ชุมชนวิถีเมืองใหญ่ ๆ จะมี ลักษณะเป็นความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ศิลปะ วิถีชีวิต วิถีคิด ความเจริญก้าวหน้าทาง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ เป็นทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ชุมชนเป็นทั้งแนวตั้งและ แนวราบ รวมถึงไม่มีระบบด้วยสิ่งที่พบในชุมชนเมืองจะพบทั้งชุมชนสลัม เคหะชุมชน ชุมชนคอนโด ชุมชนห้องแถวหอพัก ชุมชนทหาร ชุมชนรอบวัด ชุมชนตลาด ชุมชนบ้านจัดสรร ชุมชนราชการชุมชน

ธุรกิจ ชุมชนเร่ร่อน ชุมชนกลางคืน ซึ่งมีอีกมากมายซ่อนตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ และมีความหลากหลายทางชีวิตภาพ สังคม วัฒนธรรม ดังนั้นชุมชนในเมืองจึงสลับซับซ้อนมากกว่าชุมชนที่อยู่ในชนบทหรือต่าง ๆ จังหวัดมาก สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ ชุมชนเมืองเจริญวัตถุ ส่วนชุมชนชนบทเจริญจิตใจมากกว่านั่นเอง (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561) สรุปสั้น ๆ วิธีชีวิตคนเมืองยึดโยงกับงานและเงิน ถ้าไม่มี 2 สิ่งนี้จะยากและลำบากในการดำรงชีวิตอย่างยิ่ง เพราะทุกอย่างที่เกิดขึ้นตลอดทั้งวันวนอยู่กับ 2 สิ่งนี้ในชีวิตประจำวันตั้งแต่ตื่นเช้าจนเข้านอน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2562) โดยวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนวัดประหาระปิอธรรมมีตลาดเช้าเห็นภาพของผู้สูงวัยตื่นเข้ามาตักบาตรพระสงฆ์ พอช่วงสายของวันพวกกลุ่มวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ที่เป็นวัยแรงงานออกไปทำงานนอกชุมชนคงเหลือประชาชนที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ เป็นผู้ว่างงาน กลุ่มพ่อบ้านแม่บ้านที่ทำหน้าที่พัฒนาชุมชนตามศักยภาพและกำลังของกลุ่มทางสังคมที่ปฏิบัติงานนั้น ๆ เช่น คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ศูนย์รักษ์พัฒนาวัดประหาระปิอธรรม กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น

กลุ่มอาชีพและเครือข่าย หมายถึง การรวมตัวของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเดียวกัน ดำเนินกิจกรรมด้านอาชีพ กิจกรรมผลิต และจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีบรรทัดฐาน ความสามัคคี การแสดงพฤติกรรมและโครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2560) โดยมีเครือข่ายที่เป็นข้อต่อสำคัญในการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสาร ทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายถึง การออกแบบ เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติในการผลิตสมุนไพรไทยที่นำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการนวดของกลุ่มอาชีพพัฒนาวัดประหาระปิอธรรมระดับให้เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยชนิดทา สูดดม สามารถพกพาให้มีคุณภาพที่ดีและรูปลักษณ์ที่สวยงามทันสมัยเหมาะสมกับทุกกลุ่มวัย โดยมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสส.) และกลุ่มผู้สูงวัยในชุมชนร่วมกันผลิต พัฒนา จัดจำหน่าย ทำบัญชี แบ่งปันประโยชน์จนครบวงจรเป็นแนวทางเบื้องต้นของชุมชนวัดประหาระปิอธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy) หมายถึง “เศรษฐกิจพอเพียง” ได้ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป ดังมีใจความว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมี

เหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544: ก-ข, 2550: 7-9, มุลนิธิชัยพัฒนา, 2550: 7; 2557: 9) ความพอเพียงที่มุ่งหมายต่อการวิจัยในกลุ่มอาชีพชุมชนวัดประหาระบือธรรมจะเน้นไปเรื่องความประหยัดในการใช้ทรัพยากรเกี่ยวกับสมุนไพรประมาณกับกำลังทรัพย์และกลุ่มคนที่ต้องผลิตเอง การบริหารจัดการให้ครบวงจร ความซื่อสัตย์สุจริต และการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มไว้เพื่อสามารถแบ่งปันประโยชน์ร่วมกันอย่างเท่าเทียม

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหาระบือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” เมื่อสิ้นสุดการวิจัยประโยชน์สุขย่อมเกิดแก่ประชาชนในชุมชนวัดประหาระบือธรรมที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยคาดประโยชน์จะเกิดขึ้นดังนี้

การนำไปใช้ประโยชน์โดยตรงใน ด้านสังคมและชุมชน

ผู้ที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้ใช้	การใช้ประโยชน์
ประชาชน	1) 1 กลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาอาชีพของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มอาชีพดุสิตระบือธรรม”
ชุมชน	2) 1 ผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรสามารถจำหน่ายเป็นสินค้าประจำกับกลุ่มอาชีพสร้างรายได้ไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในครอบครัวได้ (แม่บ้าน อสส. เริ่มมีรายได้ให้ครอบครัว)

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ผู้ใช้	การใช้ประโยชน์
หน่วยงานรัฐ/ภาครัฐ	<p>3) ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ได้เข้ามาร่วมพัฒนาการวิจัยและกลุ่มอาชีพตั้งแต่เริ่มโครงการวิจัยจนถึงกลุ่มอาชีพให้กับชุมชนได้สำเร็จ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน</p> <p>4) เป็นวิทยากรในการอธิบายจากความเป็นวิชาการมากจากของนักวิจัยสู่การปฏิบัติแบบชาวบ้าน พร้อมทั้งร่วมเรียนรู้การวิจัยและพัฒนาไปพร้อมกับชาวบ้านกลุ่มเป้าหมาย</p>
มหาวิทยาลัย/ วิชาการ	<p>5) งานวิจัยนี้ไปตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนำเสนองานในระดับนานาชาติ</p>
สาขาวิชา/ภาควิชา/ คณะ	<p>6) เป็นเอกสารการเรียนการสอนในรายวิชาชุมชนศึกษา แขนงการจัดการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</p> <p>7) Social Lab เป็นพื้นที่การเรียนการสอนของนักศึกษาสาขาการจัดการพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่เป็นภาคีสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และยกระดับศักยภาพของชาวบ้านที่มีภูมิความรู้มาให้ความรู้แก่นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1-3 โดยเฉพาะในรายวิชาชุมชนศึกษา และกระบวนการทัศน์พัฒนาสังคมพื้นฐาน เป็นองค์ความรู้ที่นักศึกษาต้องได้มีโอกาสสัมผัสกับความเป็นบริบทเมืองจริง ๆ ที่ประชาชนอยู่ร่วมกันในชุมชนเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม วัตถุเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ดังนั้น Social Lab จึงเป็น “ห้องเรียนชุมชน” ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาอย่างแท้จริงมากกว่า 1 ทศวรรษ จนเกิดมีศูนย์วิจัยพัฒนาเป็นต้นแบบในการพัฒนาร่วมกันระหว่างการเรียนการสอน การวิจัย และบริการวิชาการแก่สังคมในชุมชนเมืองที่สมบูรณ์ที่สุด</p>

1.6 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหารระบือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” เมื่อสิ้นสุดการวิจัยกำหนดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1.2 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ

ผลที่	ผลผลิต	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
1	1 รูปแบบกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มอาชีพอย่างครบวงจร	ผู้นำชุมชน ผู้สุงวัย และอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) ได้มีส่วนร่วมดำเนินการตามรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มอาชีพอย่างครบวงจรด้วยชุมชนเอง 8 ขั้นตอน	- โรงเรียนได้นำรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มอาชีพอย่างครบวงจรไปสอนให้กับนักเรียนที่เป็นเยาวชนในชุมชนวัดประหารระบือธรรม - เป็นต้นแบบการพัฒนากลุ่มอาชีพให้กับอีก 39 ชุมชนในเขตดุสิต
2	1 ผลิตภัณฑ์สมุนไพร	ผลิตภัณฑ์มีความเป็นอัตลักษณ์ และสามารถเชื่อมต่อกับกลุ่มนวดกดจุดฝ่าเท้าวัดประหารระบือธรรมได้	พัฒนาสู่การเป็นสินค้าอัตลักษณ์ของเขตดุสิต และเป็นชุมชนเดียวที่สามารถสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้เกิดความสร้างสรรค์ได้
3	1 กลุ่มอาชีพที่เสริมสร้างรายได้	เกิดรายได้ขึ้นจริงกับประชาชนที่เข้ามาดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ “ดุสิตระบือธรรม” ในชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1-4	มีการจัดระบบบริหารจัดการกลุ่มอาชีพให้อยู่อย่างยั่งยืนและสามารถมีเงินบริหารจัดการกลุ่มได้ สร้างโบนัสให้ประชาชนในกลุ่มอาชีพ สร้างโอกาสในการขอทุนสนับสนุนกับหน่วยงานภาครัฐได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้ได้ค้นคว้า รวบรวมแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหาระปิธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” โดยผู้วิจัยนำเสนอตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนศึกษา
4. แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ และการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ
5. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มอาชีพและเครือข่ายชุมชน
6. แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและการผลิตสมุนไพรไทย
7. สรุปข้อมูลชุมชนวัดประหาระปิธรรม

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

(1) ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

“การมีส่วนร่วม (Participation)” มีความสำคัญต่อการเป็นกระบวนการที่สะท้อนประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศที่มีเป้าหมายอยู่ประชาชน โดยประเทศไทยได้ระบุการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกัน

ลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ 5) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขรวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2550) สะท้อนให้ทุกภาคส่วนได้เห็นถึงความสำคัญของคำว่า “**การมีส่วนร่วมของประชาชน**” ว่าประเทศ คนในประเทศ องค์กรต่าง ๆ ของประเทศจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม จนถึงขนาดที่ประเทศไทยได้ระบุในรัฐธรรมนูญของไทยไว้อย่างชัดเจนไม่ต่างจากวิธีการปกครองที่สะท้อนคำว่า “**การมีส่วนร่วม**” เป็นคำที่สะท้อนความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2562)

(2) นิยาม “การมีส่วนร่วม”

คำว่า “การมีส่วนร่วม” เป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตัวเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันกับประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (Erwin, W., 1976) ยังคงสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม (Reeder, W.W., 1974) แนวคิดที่สำคัญของการมีส่วนร่วมครั้งพิจารณามิติการมีส่วนร่วมการพัฒนาที่กล่าวถึงนิยามและองค์ประกอบไว้ว่า การมีส่วนร่วมต้องพิจารณา 3 มิติ ได้แก่ ลักษณะการมีส่วนร่วมพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบได้แก่ (Cohen, J. & Uphoff, N., 1980)

- (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
- (4) การมีส่วนร่วมประเมินผล

ผู้ที่ควรมีส่วนร่วมประกอบด้วย (1) ประชาชนในท้องถิ่น (2) ผู้นำท้องถิ่น (3) บุคลากรของรัฐบาล และ (4) บุคลากรชาวต่างชาติที่ทำงานในท้องถิ่น นอกจากนี้ต้องอธิบายรวมถึงพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมได้ทำอย่างไรบ้าง ได้แก่ (1) การริเริ่มการมีส่วนร่วมมาจากด้านบนหรือด้านล่าง (2) การจูงใจในการเข้าร่วมมีความสมัครใจหรือบีบบังคับ (3) โครงสร้าง (4) ช่องทางของการมีส่วนร่วมเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการโดยตรงหรือทางอ้อม ควรให้ความสำคัญกับ 5) ระยะเวลาและ (6) ขอบเขตการมีส่วนร่วม แบบต่อเนื่องและไม่ว่าจะเป็นการขยายไปในวงกว้างหรือแคบ ๆ (7) การเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยชี้ให้เห็นว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในชุมชนทั้งหมดได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการพัฒนาเพื่อเป็นการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมลงทุนลงแรง (อรพินท์ สพโชคชัย, 2538) พิจารณาการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจของประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่ง

ซึ่งเป็นโครงการสาธารณะต่าง ๆ รวมถึงการเกิดให้ประชาชนมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาทางสุขภาพ มีความรับผิดชอบ ในการสำรวจตรวจสอบความจำเป็นเรื่องสุขภาพอนามัย การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนะแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2533) นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านที่ร่วมสะท้อนความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะต้องเป็นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนเป็นตัวตั้งให้เป็นเจ้าของโครงการ ส่วนบุคคลภายนอกเป็นฝ่ายสนับสนุนชาวบ้านเป็นผู้วางแผนดำเนินตามรูปแบบและวิธีการที่ชาวบ้านคุ้นเคยตัดสินใจเมื่อต้องการทางเลือกแบบต่างๆในการแก้ปัญหาภูมิรัฐภูมิปัญญาและภูมิธรรมรวมทั้งด้านตัวบุคคลในการระดมความคิดในการแก้ปัญหาต้องมาจากชุมชนเป็นส่วนใหญ่รวมทั้งเป็นผู้แก้ไขข้อผิดพลาดหรือความขัดแย้งอันอาจจะเกิดขึ้นตามวิธีการของตัวเองด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2538) ยังหมายรวมการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบทั้งตัวประชาชนเอง (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2536) โดยที่กระบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วมมีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หรือดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมติชน ไม่ว่าจะเป็ตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินงานกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน (ดิเรก ฤกษ์ห่วย, 2524) นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมของชุมชนโดยการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการกระทำบางสิ่งบางอย่างร่วมกับคณะกรรมการของชุมชนทั้งในเรื่องของการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน การค้นหาสาเหตุปัญหา การร่วมกันวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ การติดตามประเมินผล และการร่วมรับผิดชอบซึ่งการกระทำทุกอย่างมักสะท้อนเป้าหมายสำคัญคือความต้องการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความสันติขึ้นในชุมชน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2552) สิ่งสำคัญที่สุดเมื่อกล่าวถึงคำว่าความร่วมมือ จึงกล่าวถึง การมีส่วนร่วมที่เป็นกระบวนการเชื่อมต่อกิจกรรมที่สอดประสานกันอย่างลงตัวของตัวกิจกรรม ของประชาชน ของชุมชน โดยเริ่มแต่กระบวนการร่วมรับรู้ เข้าใจ ร่วมคิดวิเคราะห์ สังคมเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจหาทางแก้ไข พัฒนา ปรับปรุง ร่วมลงมือทำปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมทำ จนก่อให้เกิดความเข้มแข็ง หรือการเปลี่ยนแปลงทางหนึ่งทางใดได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นเป็นพลังบางอย่างที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนงานได้ให้สำเร็จสมบูรณ์ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2559) ในมิติการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นได้ถูกอธิบายความหมายไว้ว่า การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง โดยตั้งแต่เริ่มต้นไปจนจบสิ้น กล่าวคือเริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเอง ร่วมคิดด้วยกัน ร่วมกันวางแผนดำเนินงาน ร่วมดำเนินงาน ร่วมกัน

ติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ภายใต้เงื่อนไขความเต็มใจและความตั้งใจ ความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคล และเสรีภาพในการตัดสินใจ (อรรถัย ก๊กผล, 2552)

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบนาข้าวและนาเกลือด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยจึงสรุปนิยาม พบว่า การมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง พฤติการณ์ของบุคคลในการรวมตัวกันกระทำกิจกรรมที่มีเป้าหมายร่วมกันทำจึงสำเร็จโดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการเชื่อมต่อกิจกรรมที่เกิดการร่วมรับรู้ เข้าใจ ร่วมคิดวิเคราะห์ สังคมเคราะห์ ร่วมวางแผน ออกแบบ แนวทางกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจหาทางแก้ไข พัฒนา ปรับปรุง ร่วมลงมือทำปฏิบัติ ลงทุน ทั้งเวลา สถานที่ บุคคล ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมมือ นอกจากนี้ต้องร่วมมือ ร่วมแรง รวมใจกันทำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทุกคนที่มาร่วมต่างมีบทบาทหน้าที่ทำงานให้เกิดความต่อเนื่องจนเป็นพลังกลุ่ม พลังชุมชน พลังประชาชนบางอย่างก่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานได้ให้สำเร็จสมบูรณ์ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2560) ส่วนในการวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน 3 จังหวัด ยากจนโชนภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผู้วิจัยจึงสรุปนิยามว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเป็นขั้นตอนของพฤติกรรมเชิงสังคมของมนุษย์ที่ต้องการทำงานด้วยกัน ช่วยเหลืองานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยเริ่มตั้งแต่การรับรู้ ความเข้าใจที่ตรงกัน การคิด วิเคราะห์ ออกแบบ วางแผน ลงมือทำ รับผิดชอบร่วมกัน รับผลประโยชน์ ติดตาม ประเมินผล แก้ไข ร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายภายใต้ความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน สามารถนำทางไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสามารถแก้ไขความเหลื่อมล้ำได้ถ้าเราใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมรับผลอย่างเท่าเทียมกัน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาทุนมนุษย์และการพัฒนาชีวิตความพอเพียงในหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง 54 หมู่บ้าน ใจความว่า การแสดงออกมามีบทบาท หน้าที่ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ต่างคนต่างออกแรงร่วมด้วยช่วยกัน ร่วมมือร่วมใจในการทำตามหน้าที่ของตนเองในหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน คิด ทำ รับ แบ่งปันกัน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2562)

(3) กระบวนการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม

กระบวนการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องรู้และเข้าใจให้ถ่องแท้เพื่อผลลัพธ์ในการวิเคราะห์เป็นไปอย่างถูกต้อง โดยกระบวนการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมมีโครงสร้างพื้นฐานจำแนกเป็น 3 มิติได้แก่ (Cohen, J. & Uphoff, N., 1977)

มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่องอะไร (What participation are we concerned with?) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าลักษณะของการมีส่วนร่วม (kinds of participation) ซึ่งทั้งสองกล่าวว่ามี 4 ลักษณะได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (participation in implementation)
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (participation in benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluation)

มิติที่ 2 การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับใคร (Whose participation are we concerned with?) ซึ่งคำที่ใช้ที่นี่มีความหมายกว้างคำหนึ่งคือ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” (popular participation) และยังสามารถจำแนกเป็นกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ได้แก่

1. ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น (local residents or local people)
2. ผู้นำท้องถิ่น (local leaders)
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ (government personnel)
4. คนต่างชาติ (foreign personnel)

คุณลักษณะของบุคคลทั้ง 4 กลุ่มที่ควรพิจารณาอย่างชัดเจนคือ เพศ, อายุ, สถานภาพของครอบครัว, การศึกษา, การแบ่งกลุ่มในสังคมได้แก่กลุ่มชนชาติเผ่า, เชื้อชาติศาสนาที่นับถือ, ชั้นวรรณะ ภาษาที่ใช้แหล่งกำเนิดและอื่นๆอาชีวะ, รายได้, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน, ระยะทางของที่พักที่ที่ตั้งของโครงการความร่วมมือ, สถานภาพของการถือครองที่ดิน, สถานภาพของการได้รับจ้างงาน (เช่นทำงานเต็มเวลาหรือไม่เต็มเวลา)

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้อย่างไร (How is participation occurring within the project?) ในมิตินี้มีประเด็นที่ควรพิจารณาที่สำคัญอยู่ 4 ประเด็นดังนี้

- 1) พื้นฐานของการมีส่วนร่วมพิจารณาเกี่ยวกับแรงที่กระทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมาจากเบื้องบนหรือเบื้องล่างและแรงที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมาจากที่ใด
- 2) รูปแบบของการมีส่วนร่วมพิจารณาเกี่ยวกับรูปแบบขององค์กร และการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม
- 3) ขอบเขตของการมีส่วนร่วมพิจารณาเกี่ยวกับระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วม และช่วงของกิจกรรม
- 4) ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมพิจารณาเกี่ยวกับการให้อำนาจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่างๆของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

นอกจาก 3 มิติของการมีส่วนร่วมนี้แล้วยังต้องมีการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมถึงความเป็นจริงของเงื่อนไขต่างๆซึ่งจำแนกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆคือ (Cohen, J. & Uphoff, N., 1977)

- 1) คุณลักษณะของโครงการที่กระทบต่อการมีส่วนร่วม (effects of project characteristics on participation) ได้แก่ ผลกระทบของสิ่งนำเข้าสู่โครงการ (entry effects) ได้แก่ ความซับซ้อนของเทคโนโลยีที่ใช้ในโครงการและทรัพยากรที่ต้องการของโครงการเป็นต้น

1.2 ผลกระทบที่เป็นประโยชน์จากโครงการ (benefits effects) ได้แก่ผลประโยชน์ที่สามารถสัมผัสได้หรือผลประโยชน์ที่มีตัวตนให้สัมผัสได้ (tangibility), ความเป็นไปได้ของผลประโยชน์ที่จะได้รับ (probability), ผลประโยชน์ที่ได้รับทันที (immediacy), การกระจายผลประโยชน์ (distribution)

1.3 ผลกระทบของการออกแบบ (design effects) ได้แก่การเชื่อมโยงโครงการ (programme linkages), ความยืดหยุ่นของโครงการ (programme flexibility), ความสามารถในการเข้าถึงได้ในแง่บริหาร (administrative accessibility) และความครอบคลุมในแง่บริหาร (administrative coverage)

2) ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วม (task environment) ได้แก่ปัจจัยด้านกายภาพและชีวภาพ (physical and biological factors) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (economic factors) ปัจจัยด้านการเมือง (political factors) ปัจจัยด้านสังคม (social factors) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (cultural factors) และปัจจัยด้านประวัติความเป็นมา (historical factors)

นอกจากนี้มีมติทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้นพบว่าการมีส่วนร่วมจะต้องมีลักษณะ 5 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินงานการพัฒนา การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล (ทศพล กฤตยพิสิฐ, 2538) จากข้อมูลกระบวนการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมดังกล่าวมา ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2559) ได้สรุปไว้ว่า กระบวนการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมหากพิจารณาจากสิ่งที่จะเกิดขึ้น กระบวนการการมีส่วนร่วมมี 2 รูปแบบดังนี้

1) การมีส่วนร่วมเชิงรุก หมายความว่า การมีส่วนร่วมที่ผู้ประสงค์ต้องการสิ่งหนึ่งใดให้เกิดขึ้นจากความสำนึก จึงต้องรุกเข้าหากลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเกิดขึ้น ภายใต้เงื่อนไข เรื่องอะไร วิธีการอย่างไร ใครผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการมีส่วนร่วมครั้งนี้ และผลจะเกิดขึ้นกับใครบ้าง ส่วนมากจะเป็นหน่วยงานเอกชน ธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ

2) การมีส่วนร่วมเชิงรับแบบรอคอย หมายความว่า การมีส่วนร่วมที่รอให้กลุ่มเป้าหมายมาใช้บริการหรือเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่ช้าและไม่เกิดขึ้นจากความต้องการที่เป็นจริงแต่เกิดจากความจำยอมและจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนร่วม เช่น ต้องเป็นไปตามกฎหมาย ต้องการอำนาจทางราชการช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ส่วนมากจะเป็นหน่วยงานราชการที่มักทำงานแบบเข้าขามเย็นขาม

ชี้ให้เห็นว่าการวิเคราะห์กระบวนการการมีส่วนร่วม จึงต้องเริ่มที่ การมีความต้องการ(เรื่อง)ที่ตรงกัน กำหนดบทบาทโครงสร้างหน้าที่ที่ทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบ (ประชาพิจารณ์) สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลโดยตรง มีกระบวนการร่วมมือ ร่วมทำ ร่วมใจกัน ร่วมรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นทั้งดีและไม่ดีร่วมกัน และร่วมกันฝ่าทางตันร่วมกัน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2562)

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบนาข้าวและนาเกลือด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยจึงสรุปกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเกิดจากการได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศทั้งทางดีและไม่ดี จนต้องการเข้ามามีบทบาทร่วมในการพัฒนาสิ่งดีให้ดีขึ้น และสิ่งไม่ดีให้แก้ปัญหาลงไป การมีส่วนร่วมจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบนั้น ๆ หมายความว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาตนเองซึ่งหากปัญหาวางกว้างต้องเป็นภาคประชาชน เอกชน และรัฐ จะขาดภาคหนึ่งใดไม่ได้ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2560) ในการวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน 3 จังหวัดยากจนโชนภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผู้วิจัยจึงสรุปกระบวนการมีส่วนร่วมมี 5 กระบวนการสำคัญดังนี้(ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561)

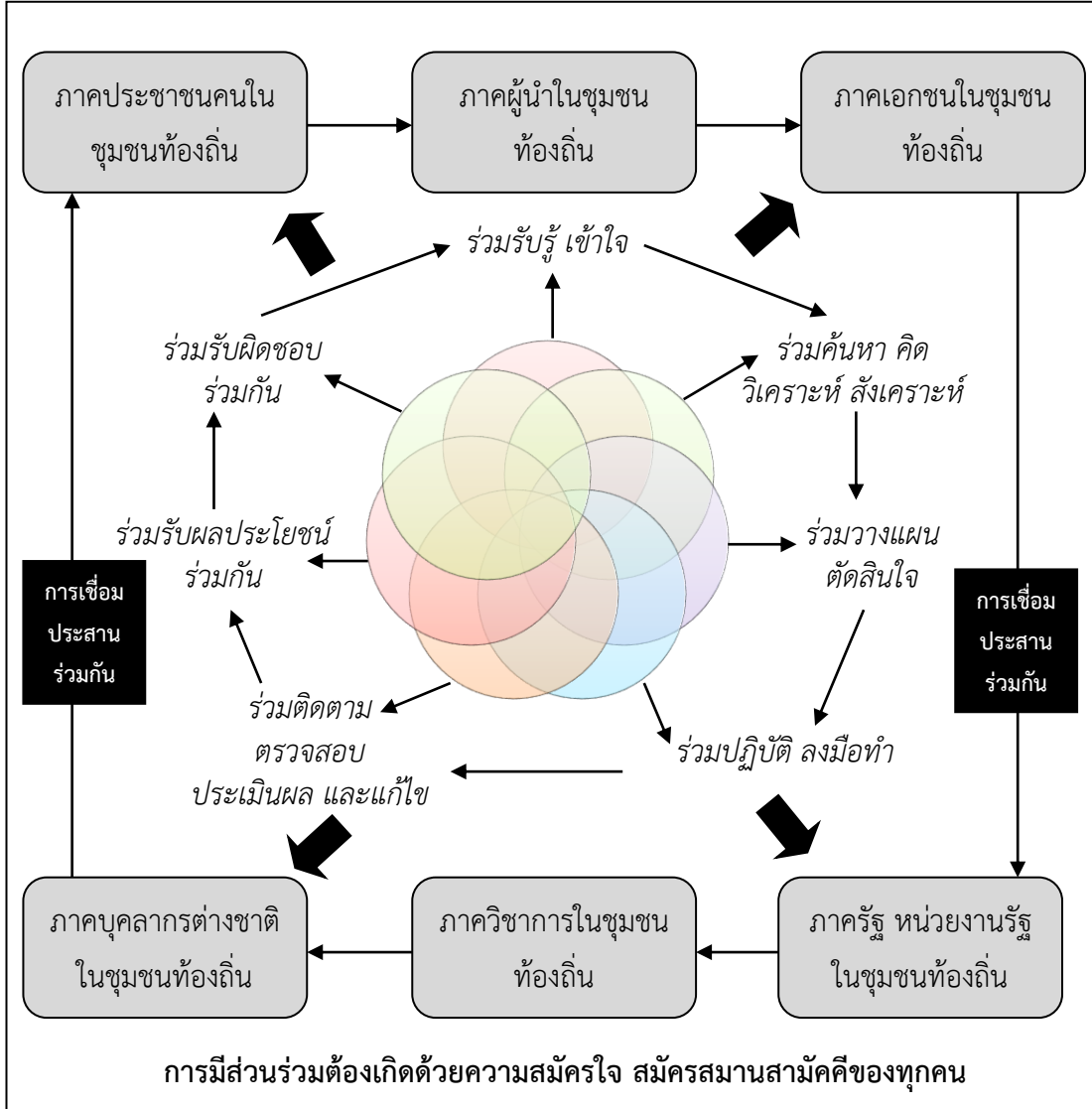
- 1) ขั้นแรกเริ่มเร้าการมีส่วนร่วม
- 2) ขั้นที่สอง ออกแบบกำหนดผู้มีส่วนร่วม
- 3) ขั้นที่สามลงมือทำงานร่วมกัน
- 4) ขั้นที่สี่รับผลของการมีส่วนร่วม
- 5) ขั้นสุดท้ายสรุปผลประเมินผลและใช้ประโยชน์กับการมีส่วนร่วม

ดังนั้นในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อก้าวพ้นจากความยากจนสู่ “ระดับความพอเพียง: สบายดีอีสาน” ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน๑ ได้สรุปกระบวนการมีส่วนร่วมมี 7 กระบวนการสำคัญดังนี้

- 1) กระบวนการแรกร่วมคิด
- 2) กระบวนการที่สองร่วมออกแบบความคิด
- 3) กระบวนการที่สามร่วมวางแผน กำหนดเป้าหมาย เลือกคน
- 4) กระบวนการที่สี่ร่วมลงมือทำงาน
- 5) กระบวนการที่ห้าร่วมกันรับผลลัพธ์
- 6) กระบวนการที่หกประเมินผลและใช้ประโยชน์
- 7) กระบวนการสุดท้ายร่วมกันถอดบทเรียนและติดตามต่อเนื่อง

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2559) ได้สรุปได้ว่า รูปแบบและระดับการมีส่วนร่วม ในความเป็นจริงรูปแบบการมีส่วนร่วม ก็คือ ทุกคนในพื้นที่เป้าหมายที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องร่วมมือร่วมใจ สอดประสานหรือเชื่อมต่อกันและกันส่วนระดับการมีส่วนร่วม หากพูดถึงความสำคัญที่สุด คือ การลงมือทำ สำคัญที่สุด ครั้นให้ระบุถึงระดับนั้นกำหนดได้เป็น 7 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้ เข้าใจ (2) ระดับที่ 2 ร่วมค้นหา คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ (3) ระดับที่ 3 ร่วมวางแผน ตัดสินใจ (4) ระดับที่ 4 ร่วมปฏิบัติ ลงมือทำ (5) ระดับที่ 5 ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และแก้ไข (6) ระดับที่ 6 ร่วม

รับผลประโยชน์ร่วมกัน และ (7) ระดับที่ 7 ร่วมรับผิดชอบร่วมกันซึ่งมีรูปแบบของการสอดประสานการทำงานที่แยกออกจากกันไม่ได้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 การเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของประชาชน
ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2559) ปรับปรุง พ.ศ. 2561

(4) การมีส่วนร่วมในทัศนะของผู้เขียน (นักวิจัย)

ผู้เขียน (นักวิจัย) คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงในมิติทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท จึงได้ทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ มาเป็นบทสรุปรวบรวม มาเป็นแนวคิดผู้เขียน ดังนี้

พุทธศักราช 2552 ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า คำว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามี บทบาทในการกระทำบางสิ่งบางอย่างร่วมกับคณะกรรมการของชุมชนทั้งในเรื่องของการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน การค้นหาสาเหตุปัญหา การร่วมกันวางแผน การดำเนินงาน การรับ ผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ซึ่งการกระทำทุกมกสะท้อนเป้าหมายสำคัญคือความ ต้องการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความสันติขึ้นในชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาชุมชน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงปัจจัยทางด้านการ ติดต่อสื่อสาร เช่น อายุ เพศ การศึกษา ศาสนา/ความเชื่อ สถานภาพทางสังคม ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอยู่อาศัยในชุมชน การรับรู้ข่าวสารในการพัฒนาชุมชน และ การได้รับการฝึกอบรมของกรรมการชุมชน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2552)

พุทธศักราช 2553 ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทเป็นสำคัญที่ส่งผลการกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชุมนุมเรียกร้องของประชาชนทาง การเมือง การตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาลอันมีผลต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การทำ ประชาพิจารณ์ ผลแห่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้ การมีส่วน ร่วมทางการเมืองของประชาชนมีหลายระดับตามแต่บริบทที่ผู้เขียนแต่ละท่านจะหยิบยกขึ้นมา วิเคราะห์ เช่น บริบทเชิงพื้นที่ ก็จะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ถึงอย่างไรก็ตามยังสามารถมองลงไปในระดับท้องถิ่นลงไปอีกมาก ด้วยเหตุนี้หากพิจารณาถึงความ มากน้อยเป็นเกณฑ์ในการวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยสามารถแบ่งอย่างกว้าง ๆ ไว้ 3 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก ปานกลาง และน้อย การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงควรดำเนินกิจกรรมนั้นผ่านฐานทางการเมืองที่เป็นองค์กร หรือกลุ่มทาง การเมือง ทั้งที่อยู่ในรูปแบบชนชั้นทางสังคม กลุ่มชุมชน กลุ่มเพื่อนบ้าน และกลุ่มขนาดเล็ก (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2553)

พุทธศักราช 2558 การทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาและการจัดการทุนทางวัฒนธรรมด้าน การละเล่นท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนดุสิตารามเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการรวมกลุ่มของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ซึ่งมีผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นประชาชน นักวิชาการ และเป็นภาครัฐเข้ามามีบทบาทที่ ได้ โดยประชาชนแสดงพฤติกรรมที่เป็นลักษณะการร่วมรับรู้และเข้าใจ การร่วมคิดและร่วมแสดง

ความคิดเห็น การร่วมพิจารณาและร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผล รวมถึงการร่วมรับผลประโยชน์ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2558)

พุทธศักราช 2559 ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนตลาดน้ำสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า คำว่าการมีส่วนร่วม มีความหมายว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเชื่อมต่อกิจกรรมที่สอดคล้องประสานกันอย่างลงตัวของตัวกิจกรรม ของประชาชน ของชุมชน โดยเริ่มแต่ กระบวนการร่วมรับรู้ เข้าใจ ร่วมคิดวิเคราะห์ สังคมเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจหาทางแก้ไข พัฒนา ปรับปรุง ร่วมลงมือทำปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการ ทำงานร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมทำ จนก่อให้เกิดความเข้มแข็ง หรือการเปลี่ยนแปลงทางหนึ่งทางใดได้ ซึ่ง การมีส่วนร่วมนั้นเป็นพลังบางอย่างที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนงานได้ให้สำเร็จสมบูรณ์ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะ โนด, 2559) สรุปได้ว่า กระบวนการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม หากพิจารณาจากสิ่งที่จะเกิดขึ้น กระบวนการการมีส่วนร่วม ได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมเชิงรุก หมายความว่า การมีส่วนร่วมที่ผู้ประสงค์ต้องการสิ่งหนึ่งใด ให้เกิดขึ้นจากความสำนึก จึงต้องรุกเข้าหากลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเกิดขึ้น ภายใต้ เงื่อนไข เรื่องอะไร วิธีการอย่างไร ใครผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการมีส่วนร่วมครั้งนี้ และผลจะเกิดขึ้นกับ ใครบ้าง ส่วนมากจะเป็นหน่วยงานเอกชน ธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ

2) การมีส่วนร่วมเชิงรับแบบบรอคอย หมายความว่า การมีส่วนร่วมที่รอให้ กลุ่มเป้าหมายมาใช้บริการหรือเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่ช้าและไม่เกิดขึ้นจากความ ต้องการที่เป็นจริงแต่เกิดจากความจำยอมและจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายที่มามีส่วนร่วม เช่น ต้อง เป็นไปตามกฎหมาย ต้องการอำนาจทางราชการช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ส่วนมากจะเป็น หน่วยงานราชการที่มักทำงานแบบเข้าขามเย็นขาม

ดังนั้นการวิเคราะห์กระบวนการการมีส่วนร่วม จึงต้องเริ่มที่ การมีความต้องการ(เรื่อง)ที่ ตรงกัน กำหนดบทบาทโครงสร้างหน้าที่ที่ทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบ (ประชาพิจารณ์) สอดคล้องกับ กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลโดยตรง มีกระบวนการร่วมมือ ร่วมทำ ร่วมใจกัน ร่วมรับสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งดี และไม่ดีขึ้นร่วมกัน และร่วมกันฝ่าทางพันร่วมกัน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2559) สรุปได้ว่า รูปแบบและ ระดับการมีส่วนร่วม ในความเป็นจริงรูปแบบการมีส่วนร่วม ก็คือ ทุกคนในพื้นที่เป้าหมายที่มีส่วนได้ ส่วนเสียต้องร่วมมือร่วมใจ สอดประสานหรือเชื่อมต่อกันและกัน ส่วนระดับการมีส่วนร่วม หาก พุดถึงความสำคัญที่สุด คือ การลงมือทำ สำคัญที่สุด ครั้นให้ระบุถึงระดับนั้นกำหนดได้เป็น 7 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้ เข้าใจ ระดับที่ 2 ร่วมค้นหา คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ระดับที่ 3 ร่วม วางแผน ตัดสินใจ ระดับที่ 4 ร่วมปฏิบัติ ลงมือทำ ระดับที่ 5 ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และ แก้ไข ระดับที่ 6 ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน และระดับที่ 7 ร่วมรับผิดชอบร่วมกันซึ่งต้องมีการสอด

ประสานการทำงานที่แยกออกจากกันไม่ได้ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2559:14) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการขับเคลื่อนการพัฒนาของท้องถิ่น ทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นงานวิจัยใด ๆ หากเป็นการวิจัยที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นจึงจะประสบความสำเร็จได้ เช่นเดียวกันงานวิจัยนี้ต้องอาศัยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นภาคประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญในการร่วมมือกันขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรที่เป็นภูมิสังคมของชุมชนไว้จึงจะสำเร็จได้เช่นเดียวกัน

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม จะสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้รายจ่าย การอบรมเลี้ยงดู(ครอบครัว) ภาวะจิตใจ ระดับคุณธรรมความดี ทักษะคติ การถือฤกษ์(ทำบุญ) จิตสำนึก รวมถึงการปฏิสัมพันธ์

2) ปัจจัยแวดล้อมสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี เช่น การอาศัยอยู่ในชุมชน บทบาทหน้าที่ในชุมชน ฐานะตำแหน่งหน้าที่การงาน อุดมการณ์การเมือง ภาวะเศรษฐกิจ การติดตามข่าวสาร การใช้เทคโนโลยี การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล(ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2559: 16)

พุทธศักราช 2560 ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบนาข้าวและนาเกลือด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า การมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำเดียวกันที่มีความหมายถึง พฤติการณ์ของบุคคลในการรวมตัวกันกระทำกิจกรรมที่มีเป้าหมายร่วมกันทำจึงสำเร็จโดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการเชื่อมต่อกิจกรรมที่เกิดการร่วมรับรู้ เข้าใจ ร่วมคิดวิเคราะห์ สังคมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ออกแบบแนวทางกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจหาทางแก้ไข พัฒนา ปรับปรุง ร่วมลงมือทำปฏิบัติ ลงทุนทั้งเวลา สถานที่ บุคคล ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมมือ นอกจากนี้ต้องร่วมมือ ร่วมแรง รวมใจกันทำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทุกคนที่มาร่วมต่างมีบทบาทหน้าที่ทำงานให้เกิดความต่อเนื่องจนเป็นพลังกลุ่ม พลังชุมชน พลังประชาชน บางอย่างก่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานได้ให้สำเร็จสมบูรณ์ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2560) ดังนั้นในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบนาข้าวและนาเกลือด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยจึงสรุปกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเกิดจากการได้รับผลกระทบที่เกิดกับตัวเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศทั้งทางดีและไม่ดี จนต้องการเข้ามามีบทบาทร่วมในการพัฒนาสิ่งดีให้ดีขึ้น และสิ่งไม่ดีให้แก้ปัญหาไป การมีส่วนร่วมจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบนั้น ๆ หมายความว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหานั้นเองซึ่งหากปัญหาทางกว้างต้อง

เป็นภาคประชาชน เอกชน และรัฐ จะขาดภาคหนึ่งใดไม่ได้ ดังนั้นในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบนาข้าวและนาเกลือด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยจึงสรุปว่า รูปแบบหรือระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 7 ระดับไม่สามารถแยกจากกันได้โดยเด็ดขาดทุกระดับต้องมีจุดเชื่อมต่อที่เป็นความตั้งใจเดียวกันหรืออุดมการณ์เดียวกันจึงจะสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง ระยะทางของเวลาในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาจะเป็นตัวแปรสำคัญในการทำลายทุกชั้นตอน ดังนั้นความต่อเนื่องและการบูรณาการทุกองค์ประกอบผู้ที่ได้รับผลกระทบจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การมีส่วนร่วมเป็นความหวังเดียวที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้จนนำไปสู่แนวทางการพัฒนาสังคมอย่างมีความสุขที่สมดุลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด, 2560) การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบนาข้าวและนาเกลือด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี” สรุปว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะทำให้เกิดกิจกรรมหนึ่งใดสำเร็จได้ต้องประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานบุคคล ปัจจัยทางอารมณ์และจิตใจ ปัจจัยทางการศึกษา ปัจจัยเศรษฐกิจ ปัจจัยสังคม วัฒนธรรม ปัจจัยการเมือง ปัจจัยเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม แต่ปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงทั้งหมดคือการตื่นนทำมาหากินหรือไม่ว่างที่จะเข้ามาร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันทำงาน (ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด, 2560)

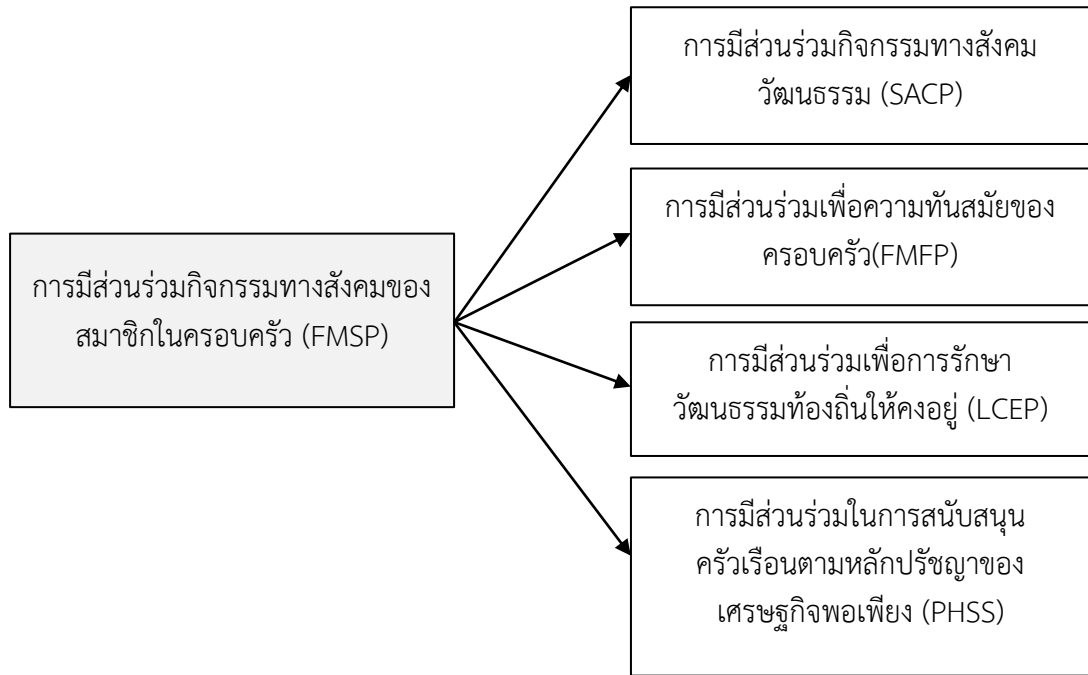
พุทธศักราช 2561 ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน 3 จังหวัดยากจนโชนภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ดังนั้นในการวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน 3 จังหวัดยากจนโชนภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผู้วิจัยจึงสรุปนิยามว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเป็นขั้นตอนของพฤติกรรมเชิงสังคมของมนุษย์ที่ต้องการทำงานด้วยกัน ช่วยเหลืองานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยเริ่มทำตั้งแต่การรับรู้ ความเข้าใจที่ตรงกัน การคิด วิเคราะห์ ออกแบบ วางแผน ลงมือทำ รับผิดชอบร่วมกัน รับผิดชอบ ประเมินผล แก้ไข ร่วมมือร่วมใจกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายภายใต้ความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน สามารถนำไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสามารถแก้ไขความเหลื่อมล้ำได้ถ้าเราใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมรับผลอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นในการวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน 3 จังหวัดยากจนโชนภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผู้วิจัยจึงสรุปกระบวนการมีส่วนร่วมมี 5 กระบวนการสำคัญดังนี้ (ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด, 2561)

1) ชั้นแรกเริ่มเร้าการมีส่วนร่วม

- 2) ขั้นที่สอง ออกแบบกำหนดผู้มีส่วนร่วม
- 3) ขั้นที่สามลงมือทำงานร่วมกัน
- 4) ขั้นที่สี่รับผลของการมีส่วนร่วม
- 5) ขั้นสุดท้ายสรุปผลประเมินผลและใช้ประโยชน์กับการมีส่วนร่วม

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน 3 จังหวัดยากจนในชนภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผู้วิจัยจึงสรุปว่า รูปแบบหรือระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 7 ระดับไม่สามารถแยกจากกันได้ ทั้งทุกระดับการมีส่วนร่วม ผู้มีส่วนร่วมส่วนเสียกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเกี่ยวกับเรื่องของเวลา อาชีพ การศึกษา จำนวนสมาชิกของคนในครอบครัว การมีตำแหน่งสมาชิกทางสังคม กิจกรรมการบริหารพัฒนา การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561)

พุทธศักราช 2562 ทศนะจากงานวิจัยที่เป็นดัชนีนิพนธ์ เรื่อง บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า “การมีส่วนร่วม” (participation) เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ถึงรวมกันของผู้คน การร่วมกันทำงาน การทำกิจกรรมร่วมกัน การลงมือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามประสงค์ การร่วมกันพัฒนาพื้นที่หนึ่งใด การมีส่วนร่วมจึงเริ่มตั้งแต่การคิด วางแผน ปฏิบัติ ติดตาม รับผล แก้ไข รับผิดชอบ ทุกสิ่งอย่างถ้าต้องการความสำเร็จหรือการขับเคลื่อนให้ดีขึ้นอย่างมีระบบ ขั้นตอน และสะท้อนความเป็นประชาธิปไตย ต้องมีพฤติกรรมของการมีส่วนร่วมด้วย ซึ่งการมีส่วนร่วมมีความสำคัญในกิจกรรมเชิงสังคมหรือเป็นแก่นแกนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชีวิตครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ทุกกิจกรรมเชิงสังคมเมื่อประชาชนหรือผู้คนได้มีส่วนร่วมกันอย่างจริงจัง ร่วมมือ ร่วมทำ และร่วมใจมุ่งเป้าหมายเดียวกัน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2562) และการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว เป็นตัวแปรแฝง โดยมี (1) การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม (2) การมีส่วนร่วมเพื่อความทันสมัยของครอบครัว (3) การมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ และ (4) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2562) เป็นตัวแปรสังเกตได้ตั้งรายละเอียดภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว
ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2562)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ในหลวงรัชกาลที่ 9) ที่พระองค์ทรงพระราชทานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไว้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของประชาชนเมื่อปฏิบัติตามแล้วย่อมถึงซึ่งความสุขที่ยั่งยืน ความผาสุกที่ยั่งยืน ความอุดมสมบูรณ์ ความบริบูรณ์ ความอยู่ดีมีสุขที่ยั่งยืน ดังนั้นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ชาติให้พบความสุขแห่งชีวิต บ้านเมืองโดยยึดมั่นปฏิบัติอย่างจริงจังย่อมนำมาความผาสุกสันติสุขแก่บ้านเมืองนั้นอย่างบริบูรณ์ “เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญา ทฤษฎี แนวปฏิบัติที่ดีงามของมนุษย์ในการดำรงชีวิต” จึงมีงานเขียนที่เป็นต้นแบบโดยมูลนิธิชัยพัฒนา และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) รวมถึงนักวิชาการได้ศึกษา วิจัย และประชาชนได้น้อมนำไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับอย่างมากมาย ดังมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

(1) ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง

รากฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นเนื่องจากความเหลื่อมล้ำ ปัญหา ความยากจน ความไม่อึด ความยากเข็ญของประชาชน รวมถึงการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงมีกระบวนการสลับซับซ้อนเชื่อมโยงกันและกันยากที่จะ

อธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ ซึ่งมีทั้งทางบวกและลบ โดยทางบวก ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตรา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ส่วนทางลบ เช่น การ ขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายได้ที่ต้องพึ่งพิงตลาดและ พ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบ เครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณี ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมา ถูกลืมนั่นและเริ่มสูญหายไป (มุลนิธิชัยพัฒนา, 2550) เมื่อเกิดปัญหาขึ้นเราต้องหันกลับมาวิเคราะห์ ตัวเราว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ต้องนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาทุกอย่างคือ **“ตัว ประชาชนไทยเอง”** ที่ยังคงมีความโลภ บริโภคอย่างฟุ่มเฟือย ตกอยู่ในภาวะหนี้สินอย่างถาวรตัวไม่ ออก พึ่งพาเทคโนโลยีต่างประเทศโดยไม่จำเป็น และขาดหลักพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง ทำให้ถูกนำไปสู่การกระทำที่เบียดเบียนกันได้ง่ายมากขึ้น ประชาชนขาดคุณธรรมจริยธรรมในการ ประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น ครอบครัวและชุมชนแตกแยก เกิดการเอาเปรียบกันต่อผู้ด้อยทุนและ แสวงหาเงินความจำเป็น รวมถึงการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประชาชนและ ชุมชนมากขึ้น สาเหตุที่เกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศมีความสัมพันธ์กันได้สร้างความ เสียหายและความเดือดร้อนแก่ประเทศชาติ ความเหลื่อมล้ำกลายเป็นบาดแผลที่เยียวยาไม่หายไป จากสังคมไทยถูกแยกชัดเจนระหว่างสังคมเมืองและชนบท การที่คนยังฝังทัศนคติการดูถูกดูหมิ่นย่อม สร้างความขัดแย้งไว้อย่างคาดไม่ถึง ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะถูกแก้ไขอย่างมีส่วนร่วมของทุกคนนั้น ยากที่จะสำเร็จ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2560) ด้วยผลลัพธ์ของการพัฒนาประเทศไทยส่งผ่านแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยเฉพาะเชิงลบส่งผลเสียหายอย่างยิ่งต่อ ระดับสังคม และระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งการพัฒนาประเทศมักจะเป็นการสร้างประโยชน์ให้เพียงกลุ่ม คนเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงอำนาจรัฐ และทรัพยากรของภาครัฐ ฉกฉวยโอกาสที่ มือใครยาวสาวได้สาวเอา จนกระทั่งเกิดการกระจุกทางเศรษฐกิจมากกว่ากระจาย จึงทำให้ สภาวการณ์ทางรายได้ของประชาชนเกิดความแตกต่างระหว่างคนรวยกับคนจน เกิดความเหลื่อมล้ำ ทางรายได้ระหว่างคนเมือง กับคนชนบท คนที่รวยก็รวยมากเหลือเฟือ คนที่จนก็แทบจะไม่มีกิน ส่งผล ให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมายหลายครั้งปัญหาเหล่านี้ได้หลอมรวมเป็นอย่างเดียวกับสถานการณ์ ทางการเมือง จนหลายคนต้องจบชีวิตลงในหลาย ๆ เหตุการณ์ทางการเมือง (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2555) จนคำว่า “ความพอมือพอกิน” หรือที่เรียกกันว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ได้ปรากฏอย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดั่งมีใจความพระบรมราโชวาท ดังนี้ (ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา, 2552)

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความ พอมือพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด

แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริม ความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไปหากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยก เศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศ และของประชาชนโดยสอดคล้องกันด้วย ก็จะทำให้เกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจ กลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบ ปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้...”

ดังนั้นความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเกิดขึ้นจากความไม่พอดีของนโยบายของภาครัฐ เกิดเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี มีการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การ พัฒนาที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมไทย รากเหง้าของความเป็นสังคมไทย และที่สำคัญที่สุดเกิดจากตัว ประชาชนที่ขาดความรู้ ขาดคุณธรรม มีการต่อสู้แก่งแย่ง กอบโกย โลกในกิจกรรมการดำรงชีวิต ซึ่ง ทั้งรัฐและประชาชนต่างคนต่างสุดโต่งในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองจน ไม่รู้จักคำว่า “พอดี” หรือ “ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับขั้นตอน” หรือ “พอเพียง” นั่นเอง (ภูสิทธิ์ ภูคำ ชะโนด, 2555) ซึ่งให้เห็นว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นเพราะปัญหาของสังคม ประชาชนทั้งประเทศได้รับผลกระทบในเชิงลบ พอปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขให้เกิดผลที่ดีในประเทศ จึงเกิดการเหลื่อมล้ำของคนขึ้นในทุกมิติ ภาครัฐและเอกชนเื้อ่ต่อกันในการพัฒนาจนล้มรากเหง้าที่ดี งาม ล้มคนส่วนใหญ่ของประเทศที่มีพื้นฐานชีวิต การศึกษา เศรษฐกิจ เป็นอย่างไร การบริหาร ประเทศมองจากบนลงล่าง ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง จึงนำไปสู่การแก้ไขแบบ เฉพาะหน้าเพียงอย่างเดียว ขาดความต่อเนื่องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ข้อมูลกับความเป็น จริงไม่ตรงกันในการพัฒนาประเทศ(ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2560) โดยผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเกิดจากความเหลื่อมล้ำ ความยากจน ความไม่เท่าเทียมของสังคมและเศรษฐกิจ ที่ ประชาชนได้รับ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน การมีปัญหาระหว่างเมืองกับชนบท การสูญเสีย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การได้รับประโยชน์ของสินทรัพย์ในแผ่นดินทั้งที่เป็นของชาติ กระจุกอยู่กับกลุ่มที่มีอำนาจ คนรวย การได้รับพฤติกรรมตอบสนองที่ไม่เท่าเทียมกัน คนที่มีการศึกษา ความรู้มากเอาเปรียบคนที่ไม่ได้รับการศึกษาก่อให้เกิดความลำบากยากเข็ญให้กับประชาชนทั่วไป ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นจุดเริ่มที่สำคัญที่อยู่ในสายพระเนตรของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ พลอดยุคเดช ที่พระราชดำรัสเกี่ยวกับความพอเพียงให้กับราษฎรของพระองค์ทั่วราชอาณาจักรให้เกิด ความอยู่ดีกินดีอย่างทั่วกัน (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561) โดยผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นจากปัญหาความไม่พอดีของสิ่งที่หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ ซึ่งคนรวยมือยาวสาว ได้สาวเอา คนจนโอกาสน้อยมีมือสั้นย่อมนอนขวยได้น้อยไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ทำให้ช่องว่าง ระหว่างคนรวยกับคนจนจึงห่างกันมาก กลายเป็นชนชั้นทางสังคมที่มีคนจนเป็นฐานรากจำนวนมาก

คนรวยยิ่งรวย คนจนยิ่งจนแทบไม่มีอันจะกิน จนกระทั่งสิ่งเหล่านั้นอยู่ในสายพระเนตรเล็งเห็นพสกนิกรของพระองค์ว่ามีความยากจนกระจายอยู่ทั่วแผ่นดินไทย พระองค์ทรงมีโครงการพระราชดำริโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วไปประเทศจนกระทั่งเกิดคำว่า “**พอมิ พอกิน พอใช้ เป็นพื้นฐาน**” เกิดขึ้นครั้งแรกในวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 เป็นต้นมา

(2) ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” หรือภาษาอังกฤษว่า “Sufficiency Economy” ซึ่งคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ได้ถูกประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป ดังมีใจความว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ *ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล* รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544; 2550, มูลนิธิชัยพัฒนา, 2550) นั้นหมายความว่า แนวทางการพัฒนาประเทศควรต้องมีฐานคิดสำคัญคือการยึดมั่นแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องประยุกต์ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารประเทศของภาครัฐ เอกชนและประชาชนร่วมกันโดยตั้งอยู่บนทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมของความเป็นไทย ซึ่งทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการพระราชทานผ่านมูลนิธิชัยพัฒนา (ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา, 2552) ไว้ว่า

“...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป...”

ทั้งนี้เมื่อวันศุกร์ ที่ 4 ธันวาคม 2541 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ไว้ดังนี้ (ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระ ประมินทรมหา, 2552)

“...คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้ หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้นแต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ ถ้าใครได้มาอยู่ที่นั่นในเวลานี้ เมื่อเท่าไร 20 24 ปี เมื่อปี 2517 2517 ถึง 2541 นี้ก็ 24 ปีใช้ไหม วันนั้นได้พูดว่า เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคน พอมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดีและประเทศไทยเวลานั้น ก็เริ่มจะไม่ พอมีพอกิน บางคนก็มีมากบางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้พอเพียงนี้ก็ หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อแต่ถ้า ทำให้มีความสุขถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็หมายความว่าอีกอย่างของ เศรษฐกิจ หรือระบบพอเพียง...

...อันนี้ก็ความหมายอีกอย่างของเศรษฐกิจ หรือระบบพอเพียง เมื่อปีที่แล้ว ตอนที่พูด พอเพียง แปลในใจ แล้วก็ได้พูดออกมาด้วยว่าจะแปลเป็น Self-sufficiency (พึ่งตนเอง) ถึงได้ บอกว่าพอเพียงแก่ตนเอง แต่ความจริง เศรษฐกิจพอเพียงนี้กว้างขวางกว่า Self-sufficiency คือ Self-sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไร มีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วย ตนเอง (พึ่งตนเอง)...

...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียน คนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็ พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

ทรงย้ำเตือนอีกครั้งเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2544 ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทรงมีพระราชดำรัส ไว้ดังนี้ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2550)

“...ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียงความหมายคือ ทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือทำจากรายได้ 200-300 บาท ขึ้นไปเป็นสองหมื่น สามหมื่นบาท คนชอบเอาคำพูดของฉัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกันเลอะเทอะ เศรษฐกิจพอเพียง คือทำเป็น Self-Sufficiency มันไม่ใช่ ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันคิด ที่ฉันคิดคือเป็น Self-Sufficiency of Economy เช่น ถ้าเขา ต้องการดูทีวี ก็ควรให้เขามีดู ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อทีวีดู เขาต้องการดูเพื่อความสนุกสนาน ใน หมู่บ้านไกล ๆ ที่ฉันไป เขามีทีวีดูแต่ใช้แบตเตอรี่ เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้น มีทีวีเขา ฟุ้งเฟ้อ เปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัดสุทใใส่ และยังใส่เนคไทเวอร์ซาเซ อันนี้ก็เกินไป...”

สรุปสั้น ๆ ของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” คือ การดำรงชีพด้วยความพอมีพอกิน ไม่สุดโต่ง ไม่เกินกำลังของตนเอง รู้จักวิถีความพอดีและรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมื่อมีเกินไป หรือให้รู้จักศักยภาพของตนเอง ที่อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง) หรือต้องเป็น “Self-Sufficiency of Economy” นั่นเอง หากประชาชนคนไทยทุกคนได้ดำรงตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแล้วก็จะถือว่า **“เราได้เดินทางตามรอยพ่อ ตามคำพ่อสอนแล้ว”**

นอกจากนี้คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ยังหมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่คนไม่ได้เป็นเจ้าของ รวมถึงเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด โดยสรุปคือหันกลับมายึดเส้นทางการดำรงชีวิต ซึ่งการพึ่งตนเองยึดหลักสำคัญ 5 ประการ คือด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2541) ส่วนในคำนิยามของ วรเดช จันทรรคร (2554) ได้กล่าวถึง การดำรงชีวิตอยู่บนทางสายกลางตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งสอนให้รู้จักมองให้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง มีความพึงพอใจในตนเอง ในสถานภาพที่เป็นอยู่อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสังคม ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใช้ความรู้อย่างรอบคอบ ใช้คุณธรรมในการวางแผนดำเนินชีวิต การตัดสินใจ และการกระทำ ส่วนราชภรณ์อรุโสภาท่านได้อธิบายไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้แปลว่าไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ส่งออก ไม่ผลิตเพื่อคนอื่น ไม่ทำเศรษฐกิจมหภาค สิ่งเหล่านี้หลายคนอาจคิดเอาเอง พุดเอาเอง และกลัวไปเองทั้งนั้น ซึ่งคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึงพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการด้วยกัน ได้แก่ (ประเวศ วะสี, 2550)

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียงทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์ เพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง
5. ปัญญาพอเพียง
6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย
7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่บูบวบ เดียวจนเดี่ยวรวยแบบกะทันหัน

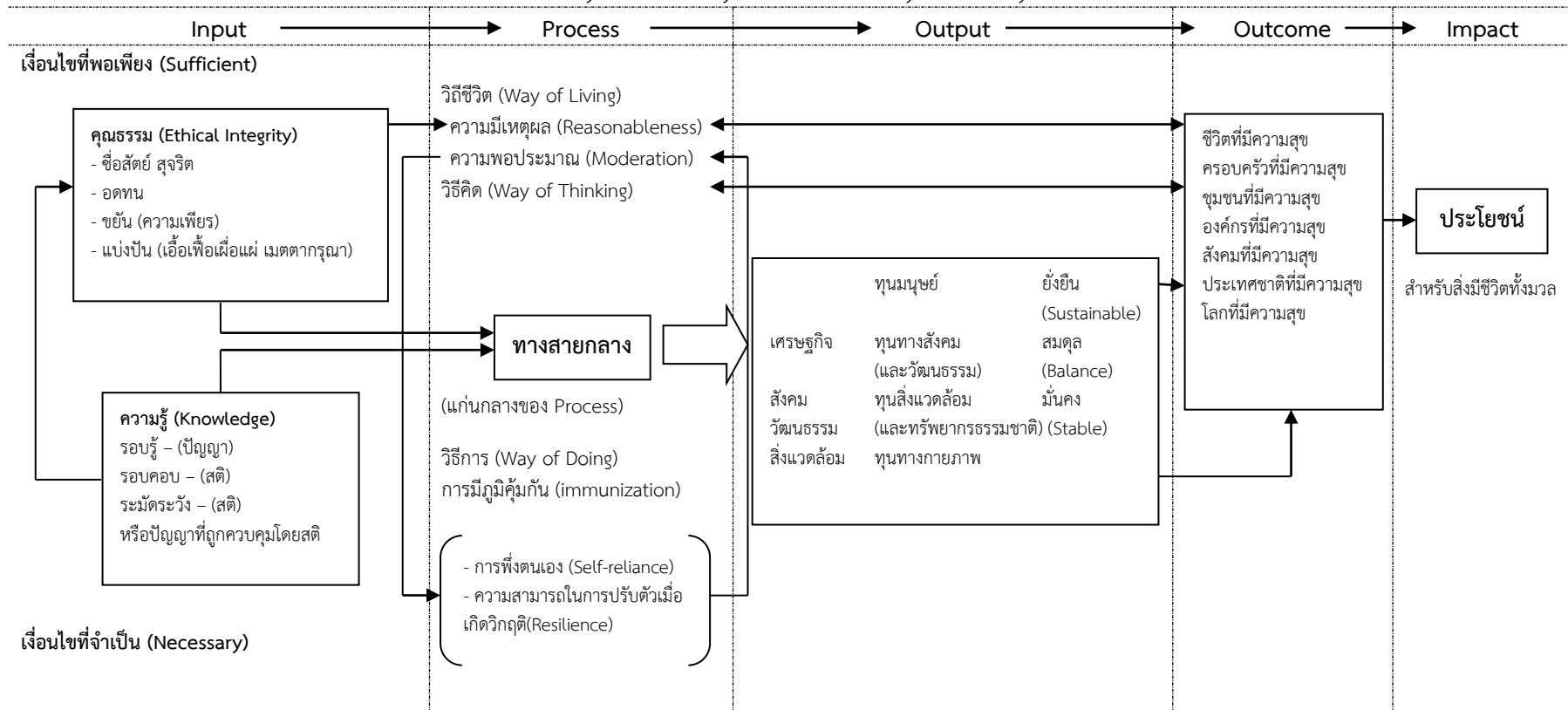
เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสมดุล ความสมดุลคือความเป็นปกติ และยั่งยืน ซึ่งเราอาจเรียกเศรษฐกิจพอเพียงในชื่ออื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐานเศรษฐกิจสมดุลเศรษฐกิจบูรณาการหรือเศรษฐกิจศีลธรรมนอกจากนี้ อำนวย กิตติอำนวย (2550) ได้อธิบายถึงความพอเพียง ว่าเป็นความ

พอประมาณที่มีเหตุผลและระบบภูมิคุ้มกัน อย่างในครอบครัวของเรา ก็ต้องดูว่า ความพอประมาณในครอบครัวของเราคืออะไร และในตัวอย่างหนึ่งที่พระองค์ทรงได้ทรงเน้นก็คือ การให้เกษตรกรทำบัญชีฟาร์มในครัวเรือนของตน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางขั้นพื้นฐานของความพอประมาณของเกษตรกร คือให้พิจารณาถึงรายได้ และรายจ่ายว่าเป็นอย่างไร ควรจะให้จ่ายในระดับไหน ควรจะหารายได้อย่างไร ซึ่งบางครั้งการลดรายจ่ายก็จะกลับมาเป็นรายได้อีกทางหนึ่งด้วย ในทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ เวลาเราคิดต้นทุนต่าง ๆ เราก็จะคิด Cost หรือต้นทุน และจะคิดถึงผลกำไรหรือรายได้ (Income) เพราะฉะนั้นความพอประมาณ ก็คือความสมดุลนั่นเอง นอกจากมิติความพอเพียงมีนัยถึงความสมดุลแล้วยังพบว่า จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและปรียานุช พิบูลสรารุช (2554) ได้อธิบาย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือหลักพอเพียงว่า เป็นหลักการดำเนินชีวิตตามแนวทางสายกลาง ที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง เป็นวิธีการที่เน้นการรักษาความสมดุลในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นจริง ความถูกต้องอย่างเป็นเหตุเป็นผล และไม่ประมาท ไม่เสี่ยงเป็นหลักการที่สอดคล้องกับ วิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย ซึ่งมีพื้นฐานตั้งอยู่บนคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา อันเป็นคำสอนที่เป็นสากล ทนสมัยตลอดเวลา เพราะเป็นคำสอนให้มนุษย์สามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย แม้ในยุคปัจจุบันในการปฏิบัติตนในทุกมิติชีวิต ทุกภาคส่วน และทุกด้านของการพัฒนาเพื่อสังคมส่วนร่วมจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเจริญก้าวหน้าไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้ เกษม วัฒนชัยและจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) ซึ่งศาสตราจารย์ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ท่านได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ หลักคิด เพื่อจะให้เรารับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะในพระบรมราโชวาทที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนคือ “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น สร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีและอุปกรณ์ที่ประหยัด ถูกต้องตามหลักวิชา...” ชัดเส้นใต้ คำว่าประหยัด และถูกต้องตามหลักวิชา “...เมื่อได้พื้นฐานมั่นคง จึงค่อยสร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไป...”

ส่วนความหมายในมิติด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ยังหมายรวมถึงแนวทางการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่บุคคล และ/หรือ หน่วยงานนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงพัฒนา หรือสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างมั่นคง และยั่งยืนให้แก่ประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ยังถือว่าการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางหรือมรรควิธี (means) ที่นำไปสู่จุดหมายปลายทางสูงสุด (ultimate goal) คือ ประเทศชาติและประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยแนวทาง หรือมรรควิธีดังกล่าวนี้ประกอบด้วยหลายขั้นตอน เช่น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การคิด (thinking) การลงมือปฏิบัติงานจริง (acting) และการประเมินผล (evaluating) ทั้งนี้ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางที่คำนึงถึงหลักการสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันรวมตลอดถึงการใช้ความรู้และคุณธรรมในการ

ปฏิบัติงานด้วย ซึ่งการบริหารจัดตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างแยกออกจากกันไม่ออก เห็นได้จาก (หนึ่ง) เกี่ยวข้องกับชุมชนทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับ (1) บุคคล ครอบครัว (2) หมู่บ้าน ชุมชน สังคม (3) ประเทศหรือรัฐ และ (4) ประชาคมโลก เป็นต้น (สอง) มุ่งพัฒนาหรือส่งเสริมชุมชนหรือประชาชนในชุมชนให้เป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนา (สาม) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน (สี่) ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชน ชุมชนอยู่ได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาพึ่งพิงคนอื่นหรือชุมชนอื่น (ห้า) เน้นเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชน (หก) เน้นเศรษฐกิจที่มุ่งสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อให้มีชุมชนที่เข้มแข็งเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจ (เจ็ด) เน้นการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรผสมผสาน กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มธุรกิจชุมชน และกลุ่มกองทุนชุมชน (แปด) ดำเนินการในรูปของเครือข่ายชุมชนทุกระดับอย่างเป็นระบบ โดยประสานงานและร่วมมือกับภาคธุรกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาครัฐในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การบริหารจัดการ และข้อมูลข่าวสาร (เก้า) ให้ความสำคัญกับการผสมผสานหรือบูรณาการความเข้มแข็งของชุมชนพร้อมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรม (สิบ) เป็นการบริหารจัดการของชุมชนหรือประชาชนในชุมชนเอง (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) แต่อย่างไรก็ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงยังคงมีพื้นฐานของการพึ่งตนเองเป็นหลักดังที่ อภิชาติ พันธเสน (2555) ได้อธิบายไว้ว่า การพัฒนาในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเน้นพื้นฐานการพึ่งตัวเองเป็นสำคัญ โดยพยายามนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขณะเดียวกันต้องไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม หากเป็นไปได้ต้องฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น หรือเป็นการพัฒนาที่เพิ่มพูนทุนทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นทุนมนุษย์ ประกอบด้วย ความเพียร ความสามารถ สติปัญญา และการพัฒนาจิต ทุนทางสังคม คือ การช่วยเหลือ เผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์สุจริต ที่ก่อให้เกิดการร่วมมือกันทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม ทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่แล้ว ตามธรรมชาติที่เอื้อต่อการผลิต และการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายจะต้องได้รับ การบำรุงรักษา รวมทั้งการฟื้นฟูเพื่อความยั่งยืนในการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายในอนาคต ทุนทางกายภาพ จำพวกเงินทุน เครื่องมือ เครื่องจักรและเทคโนโลยีต่าง ๆ ควรเพิ่มพูนมากขึ้นหรือไม่ ควรจะมีน้อยไปกว่าเดิม สถานการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้มนุษย์แต่ละคนจะต้องปราศจากซึ่งความโลภหรือความเห็นแก่ตัวมากเกินไป ซึ่งทำให้เราสามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยรู้จักพอ คือ พอมีพอกิน หรือพอมีพอใช้ และตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ซึ่งก็เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี สำหรับการพัฒนาประเทศโดยรวมจะต้องมีการพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอน โดยใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่แต่ละขั้นของการพัฒนา ทั้งนี้คำจำกัดความดังกล่าวแสดงในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงระบบ (Systemic Analysis) ดังนี้

การวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ
(A Systems Analysis of Sufficiency Economy)

ภาพที่ 2.3 การวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ
ที่มา: อภิชัย พันธเสนและคณะ (2555)

สรุปตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การครองชีวิตให้อยู่บนหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” ให้รู้ เข้าใจ เข้าถึงตัวเอง วิธีชีวิตของตนเอง รากเหง้าสังคม วัฒนธรรมของตนเอง รู้จักฟังตนเองเป็นลำดับแรก รู้จักเพื่อแผ่คนอื่นถ้ามีมากเกินไป และปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงให้ดำรงอยู่อย่างไม่เบียดเบียนคนอื่นนั่นเอง ให้รู้จักคำว่า “พอดี” ทุกครั้งที่คิด ทำ เท่านั้น ก็เข้าถึงความเป็นหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว (ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด, 2559) ซึ่งให้เห็นว่า นิยามของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง หรือ ความพอเพียง เป็นปรัชญาซึ่งบอกถึงทฤษฎี และแนวปฏิบัติที่นำคนให้พ้นจากความยากจน พออยู่ พอกิน อิ่มชูตนเองได้ ไม่เบียดเบียนใคร แก้ปัญหาทั้งเฉพาะได้ดี บ่งชี้ความมั่นคง ยั่งยืน มีความสันติสุขและดำรงชีวิตอยู่ดีมีสุขอย่างแท้จริง (ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด, 2560) ผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่า นิยามของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง หรือ ความพอเพียง คือ ความสุขความดีงามเดียวของชีวิต (ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด, 2561) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยในยังคงยืนยันเช่นเดิมว่า เศรษฐกิจพอเพียงคือการดำรงชีวิตที่มีสติพอดีกับตัวเองและครอบครัวเป็นพื้นฐาน

(3) สรุปภาพรวมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การสรุปภาพรวมของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักสำคัญอยู่ 5 ส่วนดังนี้ (ลีลาภรณ์ บัวสาย, 2549)

ส่วนที่ 1 กรอบแนวคิด ที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ส่วนที่ 3 คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กันดังนี้ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2550)

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

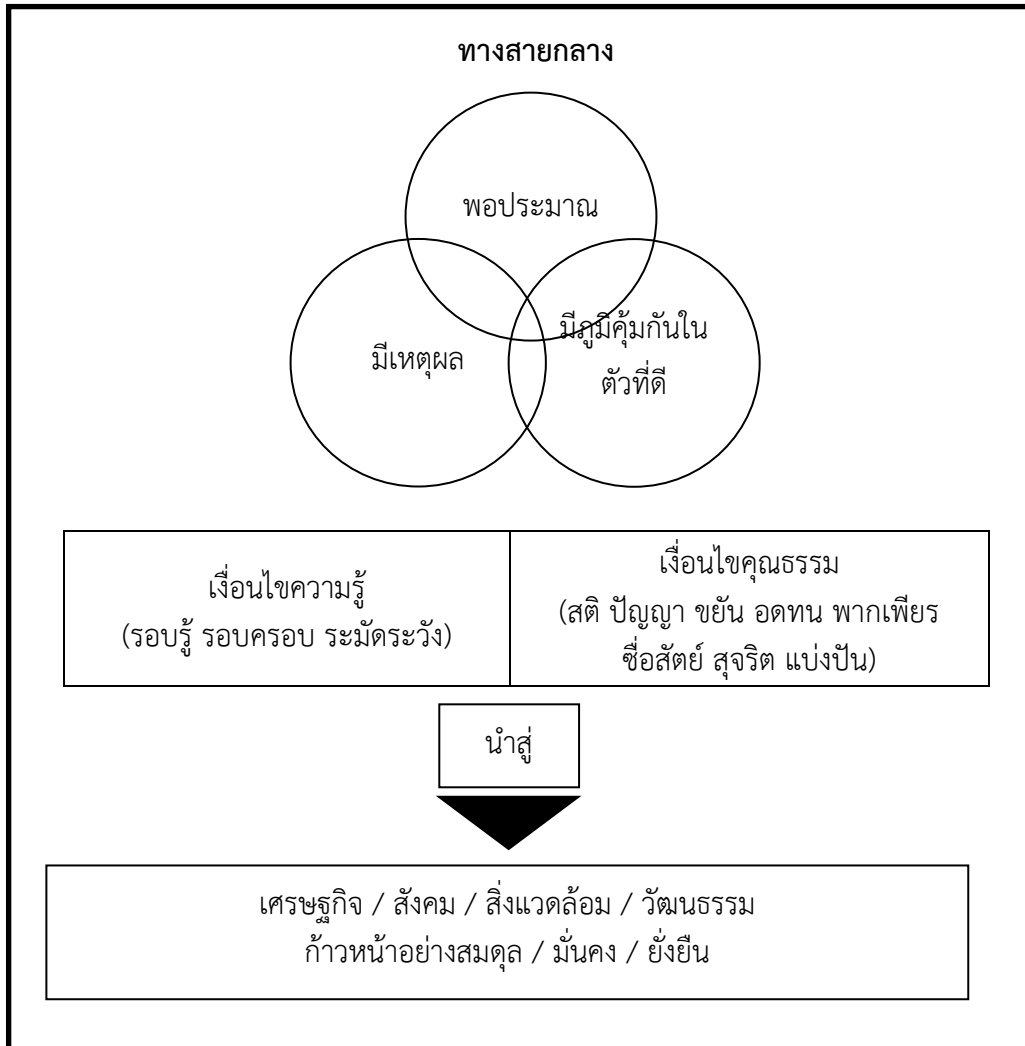
ส่วนที่ 4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

ส่วนที่ 5 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ถึงแม้จะมีการอธิบายไว้ 5 ลักษณะสำหรับบทสรุปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วพบว่าตามกรอบมีอยู่เพียง 4 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 คือหลักคิดในการดำรงชีวิตที่อยู่อย่างพอเพียง สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยตามหลักธรรมของพุทธศาสนาหรือที่เรียกว่า “ทางสายกลาง” ส่วนที่ 2 คือ คุณลักษณะ 3 ท่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ส่วนที่ 3 ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขพื้นฐานสำคัญ ได้แก่ ความรู้ และคุณธรรม ส่วนที่ 4 ผลที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตเมื่อดำเนินการได้ครบ คือ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมจะมีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุล ประชาชนมีความสุขร่มเย็น ครอบคลุม ชุมชนสังคม ประเทศมีความมั่นคงและยั่งยืน จึงสรุปเป็นภาพได้ดังนี้

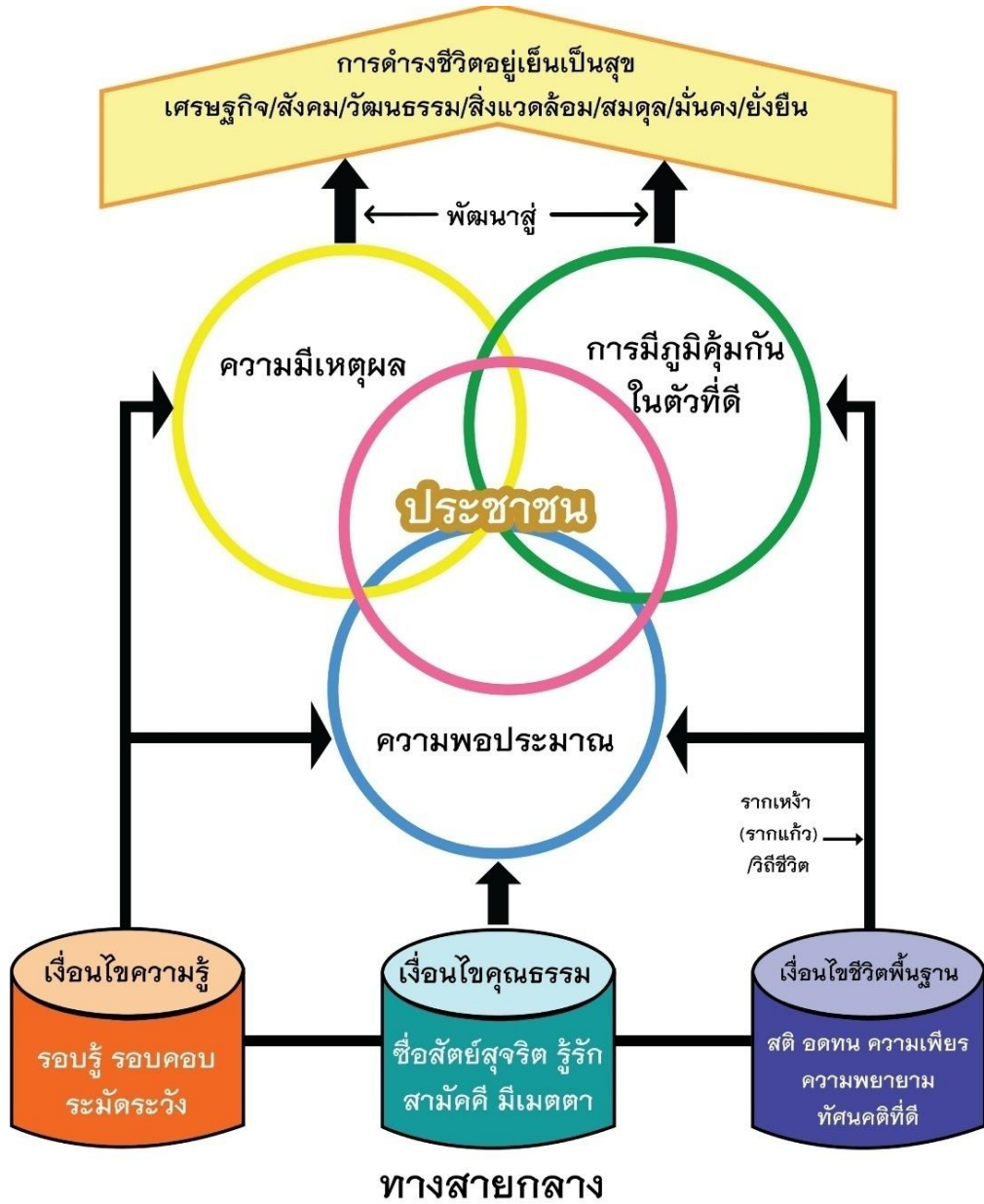

ภาพที่ 2.4 สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)

นอกจากนี้ ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด (2555) ได้สรุปไว้ว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป้าหมายอยู่ที่ “คน” เมื่อคนได้ครองชีวิตด้วยหลักปรัชญานี้แล้วย่อมส่งผลดีต่อ คนรอบข้าง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติด้วย นอกจากนี้การนำไปใช้ต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าหลักปรัชญามีอยู่ 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตน 2 เงื่อนไขหลัก ได้แก่ ความรู้ และคุณธรรม 1 เงื่อนไขเสริม ได้แก่เงื่อนไขชีวิต (ความอดทน ความเพียร ความพยายาม การออม ทักษะที่ดี การบริหารจัดการการใช้ชีวิตอย่างสมดุล) เพื่อพัฒนาสู่การดำรงชีวิตอยู่เย็นเป็นสุขสร้าง

ความสมดุล ยั่งยืน และมั่นคงให้กับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมของชาติต่อไป ซึ่งผู้เขียนได้ประยุกต์และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสรุปใหม่ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.5 การดำรงชีวิตให้อยู่เย็นเป็นสุขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง“บ้านโมเดล”

ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2555)

(4) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมเมือง

นฤมล นิราทร และคณะ (2550) ได้อธิบายแต่ละประเด็นต่าง ๆ ว่า การประยุกต์ใช้เกี่ยวข้องกับมิติด้านเศรษฐกิจที่ต้องก้าวข้ามความขัดสนและจะต้องมีวิถีคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานด้วย ดังคำพูดที่ว่า “ถ้าไม่มีงานก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้” และ “ถ้าไม่โลก ก็จะไม่มีความทุกข์ไม่จำเป็นที่จะต้องมียอดเงินมากมายเพื่อที่จะมีความสุข” ทั้งนี้วิธีการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ได้แก่ 1) ลดรายจ่าย 2) เพิ่มรายได้ 3) วางแผนในการใช้จ่าย 4) มีกลไกและวินัยในการออมเงิน 5) พึ่งตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น 6) ดำเนินชีวิตตามอัตภาพแบบพอประมาณ 7) ยึดหยุ่นกับการใช้ชีวิต และ 8) รักษาแหล่งสนับสนุนทางสังคม สร้างเครือข่ายทั้งนี้ปัจจัยเอื้อให้การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความเป็นไปได้ ดังนี้

1. เงื่อนไขเบื้องต้นคือต้องพ้นจากความขัดสน และหาเลี้ยงตนเองได้ “จะพอเพียงไม่ได้ถ้าไม่มีงานทำ”
2. สมาชิกในครอบครัวควรมีวิถีคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงเช่นเดียวกับผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (กลุ่มสนทนาในการวิจัยเศรษฐกิจนอภาคทางการในเขตเมืองเพื่อการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาในเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร)
3. การมีค่านิยมไม่เป็นหนี้ ไม่เป็น “ราชาเงินผ่อน”
4. มีสวัสดิการพื้นฐานจากรัฐ เช่น โครงการ 30 บาท อันจะช่วยในแง่การลดรายจ่ายในการรักษาพยาบาลตนเองและครอบครัวได้

สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเมืองมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การวางแผนการใช้จ่าย รู้จักการออม รู้จักพึ่งตนเองไม่เบียดเบียนคนอื่น ดำเนินชีวิตแบบพอประมาณ มีการยึดหยุ่นในการใช้ชีวิตและสร้างเครือข่ายใหม่ ๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยใกล้ชิด สามารถเกื้อกูลกันและกันได้ประสบพบกับปัญหาต่าง ๆ ได้ ถ้าหากการประยุกต์มีความเป็นไปได้จะสำเร็จในชุมชนเมืองต้องมีพื้นฐานชีวิตให้หลุดจากความขัดสนก่อน และฝึกกระบวนการคิด และปฏิบัติตามวิถีแบบคนพอเพียงทั้งตน ครอบครัวและชุมชนไปพร้อมกันด้วย (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2559) ซึ่งให้เห็นว่า คนเมืองทุกคนต้องทำงาน บางครั้งหลายคนต้องทำงานมากกว่า 2 อาชีพใน 1 วัน ดังนั้นต้องรู้จักการวางแผนการใช้จ่าย ต้องรู้จักอดออม ใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์มากที่สุด นานที่สุด ลดละเลิกสิ่งฟุ่มเฟือย และสิ่งที่เป็นอบายมุขทั้งหลาย สำคัญที่สุดต้องรู้จักคุณค่าของเงิน รักในเงินที่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงแล้วใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวอย่างรู้จักคุณค่าของเงินนั้น (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2560) ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า “คนเมืองหรือคนชนบทสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเท่าเทียมตามแต่บริบทของตนเอง อะไรที่เกินความจำเป็นในชีวิตต้องปรับลงมาอย่าฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายที่ไม่ลำบากตนและครอบครัว ไม่เบียดเบียนคนอื่นจนสุดท้ายพบความสบายกายและสบายใจนั่นเอง (เพียงใช้ฐานคิด ทำ เพื่อ

หมายถึง คิดดีมีเหตุผล ทำดีมีความพอประมาณไม่ประมาท เมื่อแผ่ดีแผ่ไว้ในอนาคต)” (ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด, 2561) สรุปได้ว่า การวิจัยในปี พ.ศ. 2562 คนเมืองต้องใช้เศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องเดียวคือ “งดฟุ่มเฟือย ให้ประหยัด หัดอดออม” (ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด, 2562)

(5) การปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางที่ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างชัดเจนโดยเป็นการเริ่มชีวิตแบบพอเพียงสามารถประเมินตัวเองได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2560)

- 1) ยึดความประหยัด ลดความฟุ่มเฟือยอย่างจริงจัง
- 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้ตกอยู่ในภาวะขาดแคลน
- 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางค้าขาย
- 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น

5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป

ดังนั้นคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” คือ การดำรงชีวิตในความพอดีมีชีวิตใหม่ คือ หวนกลับมาใช้ชีวิตชีวิตไทยเป็นการสร้างรากฐานหรือพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจทั้งหมด แนวทางนี้ทำให้ชาติบ้านเมืองและตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์มีความสุขอย่างยั่งยืน จนกระทั่งองค์กรสหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 และประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความว่า (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2560)

“สหประชาชาติมีความปลาบปลื้มยินดีในเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ที่ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ซึ่งเป็นรางวัลชิ้นแรกของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ(UNDP) จัดทำขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติในโอกาสแห่งการเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงมุ่งมั่นบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของปวงชนชาวไทยอยู่เป็นนิจ เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก จึงต่างกล่าวขานพระนามพระองค์ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนา ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงมีพระราชหฤทัยเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาต่อพสกนิกรผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส โดยไม่แบ่งแยกสถานะศาสนา ชาติพันธุ์ หรือหมู่เหล่า ทรงสดับรับฟังปัญหาความทุกข์ยากของราษฎร และพระราชทานแนวทางการดำรงชีวิตเพื่อให้ประชาชนของพระองค์สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

โครงการในพระราชดำริต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชนบทมีจำนวนมากมายและมีอานับได้ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ความรู้และนวัตกรรมที่เอื้อต่อความก้าวหน้าในการพัฒนา ยังประโยชน์

ให้แก่พสกนิกรทั่วหล้า อาทิ โครงการที่มุ่งเน้นการเกษตรขนาดเล็ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม โครงการที่มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน รวมทั้งโครงการป้องกันและบรรเทาความเดือดร้อนจากน้ำท่วมและภัยแล้ง

ด้วยพระปรีชาสามารถในการเป็นนักคิดของใต้ฝ่าละอองธุรีพระบาท และคุณูปการต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้นานาประเทศตื่นตัวในการปรับปรุงการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดใหม่ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของใต้ฝ่าละอองธุรีพระบาท ที่มีต่อประชาราษฎร์ ที่ได้พระราชทานปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งชี้ถึงแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สำนึกในคุณธรรมและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยปรัชญาดังกล่าวนี้อองค์การสหประชาชาติจึงมุ่งเน้นเพียรพยายามและส่งเสริมการพัฒนาคน ให้มีความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นเป้าหมายศูนย์กลางในการพัฒนา

รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์นี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมีปณิธานที่จะส่งเสริมประสบการณ์และนำแนวทางการปฏิบัติในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันทรงคุณค่าอย่างหาที่สุดมิได้ของพระองค์ท่านมาช่วยจุดประกายแนวความคิดในปรัชญาดังกล่าวสู่นานาประเทศต่อไป ในโอกาสนี้ ข้าพระพุทธเจ้ามีความปลื้มปิติ และภาคภูมิใจพลูเกล้าพลูกระหม่อม ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุด ด้านการพัฒนามนุษย์แด่ใต้ฝ่าละอองธุรีพระบาท”

นับเป็นความภาคภูมิใจของพสกนิกรทั้งประเทศที่มีพระมหากรุณาธิคุณสามารถยืนอยู่ในดวงใจของประชาชนคนไทยทั้งประเทศและเป็นที่เคารพนับถือ เป็นต้นแบบของประชาชนทั่วโลก สมกับคำที่ได้รับยกย่องพระองค์ว่า “King of World” นั่นเอง

(6) วิถีคนเมืองกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Way of Urban Community Life and Livelihood on Sufficiency Economy Philosophy.) พบว่า การวิจัยในครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์พฤติกรรมและระดับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชนและศึกษาแนวทางการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนเมืองเขตดุสิต กรุงเทพมหานครโดยคำนวณเพื่อหากกลุ่มตัวอย่างตามเทคนิคของทาโร ยามาเน่ สำหรับแบบสอบถามได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 392 ตัวอย่างและใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มประธาน/ผู้นำชุมชนเมือง หรือคณะกรรมการชุมชนที่ประชาชนเคารพนับถือจำนวน 26 คน/ชุมชน พบผลการศึกษาว่า ประชาชนในชุมชนเมืองส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการใช้จ่ายใด ๆ ก็ต้องคำนึงถึงความจำเป็นต่อการดำรงชีพและไม่สุรุ่ยสุร่ายการกระทำกิจกรรมร่วมในชุมชนหรือสังคมไม่ควรเอาเปรียบผู้อื่นและเพื่อนร่วมงานและการรู้จักประหยัดมัธยัสถ์เป็นหลักพื้นฐานสำคัญของความพอประมาณส่วนการปฏิบัติในกิจกรรมในระดับบุคคลและครัวเรือน

ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการประหยัด เช่นการปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเสมอเมื่อออกจากบ้านหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ด้านการดำรงชีวิต ประชาชนจะให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับ การประกอบอาชีพของตนและสมาชิกในครอบครัวเป็นอาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักพอประมาณไม่ลงทุนเกินตัวการยึดมั่น และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ส่วนการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับเห็นด้วยกับด้านจิตใจกับคำว่า “พอ” ที่เป็นการพัฒนาตนเอง ไม่เบียดเบียนและพึงพอใจในชีวิตที่พอเพียงซึ่งจะประยุกต์ใช้กับตนและสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนาอยู่เสมอส่วนในระดับชุมชนยังไม่ปรากฏชัดเจน จะมีการดำรงชีวิตด้วยการปรับตัวเองและครอบครัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวทางในการดำรงชีวิตที่มีความสุขในระดับบุคคลและครอบครัว คือ การที่ผู้นำครอบครัวและสมาชิกยึดมั่นในการประกอบอาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักพอประมาณและไม่ลงทุนเกินตัวแม้จะลำบากก็ต้องยึดหลักความพอเพียง ยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาและใช้ชีวิตอย่างมีสติ สมานธิ ปัญญา เดินทางสายกลางเท่านั้นที่เพียงพอ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2555)

ดังนั้นการวิจัยในพื้นที่ชุมชนวัดพระขรรค์บ่อธรรมได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของการสอนให้รู้จักการใช้วัตถุใช้อย่างประหยัด และมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน การตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อบริหารความเสี่ยงในการทำงานสถานการณ์โรคระบาดที่ต้องอาศัยเครือข่ายของชุมชนเป็นสำคัญ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงสอดแทรกไปทุกประเด็นของการดำรงชีวิตในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจปัจจุบันด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนศึกษา

(1) ความหมายของชุมชน

พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของชุมชน หมายถึงหมู่ชนกลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน (ชุมชน, 2560) ส่วนแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (2538) ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตบริเวณเดียวกันมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมีฐานะและอาชีพที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน (Homogeneous) มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกันนอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนาถ่ายทอดไปยังลูกหลานอีกด้วยเช่น ชุมชน หรือหมู่บ้านในชนบท เป็นต้น ไม่แตกต่างจากแนวคิดของจินตนา สุขเจ้านันท์ (2549) ที่กล่าวว่าคนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน มี

ความสัมพันธ์กันและมีวัฒนธรรมเดียวกัน นั่นเอง มีลักษณะของความหมายใกล้เคียงกัน และแนวคิดของราษฎรอาวุโส คือ ประเวศ วะสี (2541) ได้ให้ความหมายของความเป็นชุมชนไว้ว่า การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกันมีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำรวมถึงการติดต่อสื่อสารกันมีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกันนั้น ทั้งนี้ ชัยนต์ วรรณะภูติ (2536) ก็ได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า น่าสนใจว่า การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในพื้นที่แห่งหนึ่งเพื่ออาศัยทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นในการดำรงชีวิตโดยเหตุที่มีคนกลุ่มดังกล่าวอาศัยอยู่ร่วมกันใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตจึงมีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมีองค์กรหรือสถาบันของชุมชนและกฎเกณฑ์ต่างๆ

นอกจากนี้ สัจญา สัจญาวิวัฒน์ (2526) ได้กล่าวถึงชุมชนที่หมายรวมถึง องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งและปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้เช่นเดียวกับดินแสมได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า กลุ่มมนุษย์กลุ่มหนึ่งตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแน่นอนและติดต่อกันและมีส่วนสำคัญของชีวิตทั่วไปอย่างเดียวกันเช่นมารยาทขนบธรรมเนียมประเพณีและแบบแห่งการพูด (Dunham, A.,1958; 2560) และมีทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของสมสมัย เอียดคง ได้ให้ความหมายของชุมชนหมายถึงถิ่นฐานที่อยู่ของกลุ่มคนถิ่นฐานนี้มีพื้นที่อ้างอิงได้และกลุ่มคนนี้มีที่อยู่อาศัยร่วมกันมีการทำกิจกรรมเรียนรู้ติดต่อสื่อสารร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกันมีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาประจำถิ่นมีจิตวิญญาณและความผูกพันอยู่กับพื้นที่แห่งนั้นอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน (สมสมัย เอียดคง, 2560) ส่วนเพคค์ ได้กล่าวต่างออกไปว่าชุมชนเป็นเพียงปัจเจกชนซึ่งเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ของความเชื่อสัตย์และเป็นผู้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันอย่างแน่นแฟ้นและมีความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์และเกื้อกูลโดยมองว่าชุมชนที่ดีนั้นไม่ใช่จะเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดายหรือไม่ได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างง่ายได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า เพราะชุมชนนั้นจะต้องมีเป้าหมายและการที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นจะต้องหาหนทางด้วยการใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันด้วยความรักและสันติสุขเพื่อชุมชนนั้นจะสร้างความเป็นชุมชนได้อย่างสำเร็จความรู้สึกของสมาชิกในชุมชนนั้นรู้สึกว่าจะอบอุ่นและปลอดภัย (Peck, M. S.,1987; 2560) ส่วนแนวคิดของ ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2552) ได้สรุปความหมายชุมชน ไว้ว่าชุมชนหมายถึงกลุ่มคนที่มารวมตัวกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์กัน มีแบบแผนแนวทางการปฏิบัติคล้ายคลึงกัน มีพื้นที่การตั้งถิ่นฐานที่ชัดเจนแน่นอน มีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน รวมถึงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่รุ่นต่อ ๆ ไปด้วย ดังที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ชุมชนคือการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นโดยมีการปฏิสัมพันธ์ สื่อสารระหว่างกันเพื่อให้เป็นการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีวิธีการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกันทำงานเป็นนิสัยกลายเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2555) ดังนั้นในการวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของ

ประชาชน 3 จังหวัดยากจนโชนภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผู้วิจัยจึงสรุปนิยามคำว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมีความสัมพันธ์กันและมีวัฒนธรรมเดียวกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมีการตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตทางธรรมชาติและภูมิศาสตร์ที่แน่นอน มีการทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก มีความผูกพันอยู่กับพื้นที่แห่งนั้นมีกฎระเบียบอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกันร่วมสุขร่วมทุกข์และเกื้อกูลต่อกัน รวมถึงมีความรู้สึกของสมาชิกในชุมชนนั้นรู้สึกว่าเป็นและปลอดภัยตลอดจนมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนแก่รุ่นต่อ ๆ ไปด้วย (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561)

(2) วิถีชีวิตชุมชนเมือง

“วิถีชีวิตแบบเมือง” จะมีลักษณะของผู้ที่แตกต่างในลักษณะการดำรงชีวิตกันอย่างมาก ซึ่งจะสามารถเห็นได้ในตลอดเวลาว่า ในชุมชนหนึ่งจะมีทั้งคนรวย คนจน คนมีกินทุกมือ คนอดอยาก คนมีที่หลับนอนสบาย คนไร้ที่พักพิง (นอนข้างถนน ตามป้ายรถเมล์) มีความหลากหลาย ความแปลกแยกแตกต่างทางสังคมจำนวนมากมาย ลักษณะที่เห็นได้อย่างชัดเจน ความต่างคนต่างอยู่จะมากในชุมชนเมือง ความเห็นแก่ตัว ความเร่งรีบ วิธีการกินแบบรวดเร็ว อยู่กับการทำมาหากินเป็นหลัก มีเงินตัวกลางในการกระทำต่าง ๆ ของการดำรงชีพ เป็นต้น (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2555) ส่วนแนวคิดของนฤมล นิราทร และคณะ (2550) ได้อธิบายเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยเศรษฐกิจนอภาคทางการในเมืองเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เฉพาะลึกที่เขตดินแดงไว้ว่าน่าสนใจว่า ความเป็นวิถีชีวิตแบบเมืองทำให้เกิดเป็นจุดอ่อนบางประการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในเศรษฐกิจนอภาคทางการที่อยู่อาศัยมีความแปลกแยกกันสูง ต่างคนต่างอยู่ รู้จักกันน้อยมากจากเงื่อนไขของสภาพที่อยู่อาศัย และวิถีชีวิต ทำให้บุคคลมีพื้นที่ของความสัมพันธ์เชิงสังคมที่จะช่วยลดความเครียดจากความแปลกแยก แตกต่าง อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดของบริบทเมืองอีกประการคือ ลักษณะที่พยายามสร้างแบบแผนที่เหมือนกัน (Convergence) ทำให้เกิดข้อจำกัดในบางมิติและพื้นที่ที่จะตอบสนองต่อความหลากหลายอันเป็นลักษณะพื้นฐานของสังคมสมัยใหม่ซึ่งมีความหลากหลายสูงมาก บริบทเหล่านี้กลายเป็นปัจจัยเชิงบวกต่อเศรษฐกิจนอภาคทางการ ซึ่งมีลักษณะหลากหลายสูง (Divergence) โดยเฉพาะในบริบทของเขตดินแดงซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนทางของความหลากหลาย เช่น เป็นที่รวมของหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา บริษัทห้างร้าน แหล่งบันเทิงยามราตรี ที่อยู่อาศัย เป็นเส้นทางต่อรถโดยสารประจำทาง เป็นต้น จึงเป็นสถานที่รวมคนต่างระดับ รายได้ การศึกษา รสนิยม ภูมิลำเนา ความหลากหลายที่ปรากฏชัดเจนอีกประการคือ ความหลากหลายของชนิดอาหาร รูปแบบการจำหน่าย มีทั้งหาบเร่แผงลอย ร้านกาแฟ หูหรรษา ภัตตาคาร เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้เอื้อให้เศรษฐกิจนอภาคทางการโดยเฉพาะการผลิตอาหารอยู่รอดได้มากขึ้น เนื่องจากวัฒนธรรมการกินของสังคมไทยมีพื้นฐานความหลากหลาย

อย่างยิ่ง ส่วนในระดับบุคคล พบว่าผู้มีความสามารถในฝีมืออาหาร และอัยยาศัยดี สามารถอยู่รอด “ขาดหมดทุกวัน” ได้อย่างน่าแปลกใจ

ถึงอย่างไรก็ตามลักษณะความเป็นคนเมืองที่อาศัยอยู่ในชุมชนในเขตเมือง มักจะมีลักษณะเป็นพื้นที่แออัด ผู้คนอาศัยอยู่กันหนาแน่น มีอาชีพที่หลากหลาย ลักษณะต่างคนต่างอยู่ มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความสัมพันธ์ในลักษณะทุติยภูมิ ประชากรมีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วไม่แน่นอน ความเอื้อเฟื้อกันน้อย แข่งขันกันสูง เป็นต้น ดังนั้นลักษณะของสังคมเมืองโดยทั่วไปมีดังนี้ (วรราช สุวรรณฤทธิ์ และคณะ, 2549)

(1) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะทุติยภูมิ คือติดต่อกันด้วยตำแหน่งหน้าที่การงาน มากกว่าเป็นการส่วนตัว โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทนจากความสัมพันธ์นั้น ความสนิทสนมรักใคร่และความจริงใจต่อกันมีน้อย

(2) ความผูกพันกันในครอบครัวมีน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผูกพันกันกับเพื่อนบ้านมีน้อยมาก แม้บ้านติดกันอาจไม่รู้จักกันก็ได้ ทั้งนี้เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สมาชิกในครอบครัว มีภาระที่ต้องทำมาก ไม่ค่อยมีเวลาสังสรรค์กัน

(3) อาชีพของชาวเมืองมีมากมาย ต่างคนต่างมีอาชีพที่แตกต่างกันออกไป แต่ทุกคนก็มีความชำนาญพิเศษในอาชีพของตน ซึ่งต่างกับชาวชนบท

(4) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ความใกล้ชิดกับวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้ชาวเมืองสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นทำให้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

(5) เป็นศูนย์รวมของการศึกษา การปกครอง ธุรกิจการค้าและอื่น ๆ

(6) ชาวเมืองส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ระบบการแบ่งงานกันทำ เพราะมักจะมีความรู้ความสามารถเฉพาะอย่าง ดังนั้นจึงต้องมีชีวิตอยู่โดยอาศัยซึ่งกันและกัน เช่น ผู้ที่มีอาชีพนักบัญชี ก็คงซ่อมแซมบ้านของตนเองไม่ได้ ปรุงอาหารเองอาจไม่เป็น ผิดกับชาวชนบทซึ่งมักจะช่วยตนเองได้มากกว่า

(7) เป็นสังคมที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานคร และเมืองหลักของแต่ละภูมิภาคเพราะมีสิ่งจูงใจมาก ทำให้ชาวชนบทอพยพเข้ามาในเมือง

(8) คนในเมืองไม่ค่อยมีความเห็นใจและไม่ค่อยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ทั้งนี้เพราะการที่ต้องแข่งขันยิ่งชิงกัน

(9) ค่านิยมบางประการที่สังเกตเห็นได้ เช่น ความโอ้อ่า วัตถุนิยม เป็นต้น

ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นน่าจะสามารรถสังเกตเห็นได้ในชุมชนเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร พัทยา ภูเก็ต เชียงใหม่ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ชุมชนเมืองที่ตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานครรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาก็น่าจะไม่ต่างจากชุมชนเมืองอื่น ๆ เนื่องจาก

ชุมชนเมืองส่วนใหญ่จะมีความหนาแน่นของผู้อยู่อาศัย มีอาชีพที่หลากหลาย มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบ มักเป็นครอบครัวเดี่ยว พฤติกรรมการกินไม่ค่อยตรงเวลาตามสะดวกและนิยมอาหารจานเดียวเป็นหลัก ดังการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประหารระบือธรรม กรุงเทพมหานครโดยภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2552) พบว่า ในชุมชนประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว เนื่องจากพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ไม่กว้างขวางมากนักและเป็นชุมชนเมืองส่วนใหญ่พื้นที่จะปลูกเป็นอาคารบ้านเรือนที่พังกอาศัยมากกว่าการที่จะปลูกพืชต่าง ๆ ได้ดังนั้นอาชีพในชุมชนของคนในพื้นที่ได้แก่ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ ลูกจ้างหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร หน่วยงานรัฐและพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งอาชีพเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการบริโภคอาหารของประชาชนในชุมชนด้วย คนส่วนใหญ่ต้องทำงานนอกบ้าน การรับประทานอาหารมักจะไม่เป็นเวลาตายตัว เน้นความสะดวกของแต่ละบุคคลเป็นหลัก ส่วนอาหารจะเป็นอาหารที่รวดเร็วใช้เวลาทำไม่มากนัก เช่น อาหารตามสั่ง ประเภทอาหารจานเดียว ได้แก่ ผัดกระเพรา ข้าวผัด ผัดคะน้าหมูกรอบ เป็นต้นลักษณะสภาพทั่วไปของบ้านเรือนและสถานต่าง ๆ ในชุมชน จะพบว่า บ้านเรือนของประชาชนจะสร้างติดกันซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งอาคารพาณิชย์ (พักและค้าขาย) และลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น (ที่พักอย่างเดียว) รวมถึงลักษณะที่เป็นที่พักอาศัยชั่วคราว(ที่พักอย่างเดียว)มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายนับเป็นชุมชนที่มีความเจริญมากอีกชุมชนหนึ่งในเขตดุสิต เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ตู้ไปรษณีย์ในชุมชน ระบบไฟฟ้าในชุมชน ระบบน้ำประปาที่ใช้ในชุมชน ร้านของชำ, ร้านอาหารตามสั่ง, ร้านซ่อมและร้านซักรีด มีศูนย์สุขภาพประจำชุมชนและศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ มีร้านเสริมสวย/ความงาม มีร้านคาราโอเกะหรือสถานบันเทิง นอกจากนี้มิติทั่วไปในการเป็นดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนเมืองใหญ่ ประชาชนมักจะเกิดการใช้ชีวิตแบบคนเมืองตามแบบสมัยนิยมอย่างชัดเจนมีให้เห็นมากขึ้นเสมอ มีการใช้วัตถุนิยมทันสมัยมากขึ้น ติดความเป็นผู้บริโภคนิยมสูงขึ้นตามลำดับพัฒนาการของเทคโนโลยีที่หลั่งไหลเข้าสู่ชุมชน ทำให้วิถีชีวิตของแต่ละครัวเรือนตกอยู่ในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างต้องดิ้นรนทำมาหากิน พยายามให้พลังงานพลังปัญญาของตัวเองเลี้ยงชีพจนละเลยความเป็นวิถีชีวิตแบบไทย แบบวิถีชีวิตทางสายกลางของพุทธศาสนา แบบวิถีชีวิตพอเพียง อิงการใช้ชีวิตประจำวันด้วยการอาศัยความทันสมัยของเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ในการดำเนินชีวิตของประชาชนจนทำให้สิ่งดั้งเดิมเริ่มเลือนหายไปจากคนในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งนี้มักจะเกิดลักษณะการควบคุมทางสังคมของคนในชุมชนเมืองจะยากขึ้นในอนาคตเนื่องมาจากหลายสาเหตุดังนี้ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2552)

(1) เยาวชนรุ่นใหม่ของชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชน ขาดจิตสำนึกในการให้ความร่วมมือ เนื่องจาก ความเจริญทางด้านวัตถุทำให้เยาวชนเริ่มหนีห่างจากครอบครัวและชุมชน มีความเป็นตัวของตัวเองสูงขึ้น ไม่นึกถึงหลักคุณธรรมและศีลธรรมในการดำเนินชีวิต จนทำให้ถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดีได้ง่ายขึ้น

(2) ประชาชนในชุมชนรุ่นใหม่ ๆ ได้รับการศึกษาสูงขึ้น ทำให้มีความทะเยอทะยานในการประกอบอาชีพ หารายได้ใหม่ ๆ ทำให้คนเหล่านั้นมักจะใช้ชุมชนเป็นที่พักอาศัยเพียงชั่วคราวเท่านั้น และออกไปทำงานในหน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่นอกชุมชน โอกาสที่จะร่วมกิจกรรมในชุมชนจึงมีน้อยลง

(3) การได้รับวัฒนธรรมจากภายนอก (ต่างประเทศ) เข้ามาโดยไม่ได้กลั่นกรองถึงความดีงาม ความเหมาะสมของวัฒนธรรมไทยหรือไม่ เนื่องจากปัจจุบันความเจริญที่ถาถมเข้ามาจากภายนอก ส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่มีความเจริญทางด้านวัตถุเท่านั้น จนทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับอิทธิพล นั้น ทำให้คนชนขยายแต่เพียงวัตถุบริโภคนิยม จนก่อให้เกิดการเห็นแก่ตัวเห็นประโยชน์ส่วนตน มากกว่าที่จะนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม ทำให้สะท้อนถึงความต่างคนต่างอยู่ของประชาชนในชุมชน ประชาชนระบือธรรมได้อย่างชัดเจน

ดังนั้นสรุปได้ว่าลักษณะของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองมักจะมีเป้าหมายด้านการประกอบอาชีพเป็นหลัก ไม่ว่าจะประกอบอาชีพที่บ้าน หรือนอกบ้านก็มักจะอยู่ในภาวะที่เร่งรีบเสมอ อาชีพขึ้นอยู่กับความถนัดและกำลังทุนทรัพย์ในการลงทุนของแต่ละคนแต่ละครอบครัวเป็นสำคัญ เยาวชนมักมีส่วนร่วมในชุมชนน้อย ดิตการบริโภคนิยม นิยมวัตถุเทคโนโลยี ครอบครัวมีความสัมพันธ์ระหว่างกันน้อย ที่สำคัญที่มีผลต่อการดำรงชีพแบบพอเพียงอีกประเด็นคือประชาชนมีความแก่งแย่ง แข่งขันกันสูงในการประกอบอาชีพ ลักษณะของประชาชนวัยทำงานมักจะเป็นตื่นแต่เช้า เข้าบ้านมืด จิตใจผู้คนมักจะเห็นแก่ตัว มือใครยาวสาวได้สาวเอา ต่างคนต่างอยู่ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันน้อยลงในชุมชน การใช้ชีวิตไม่มีรูปแบบตายตัว ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามการเปลี่ยนแปลงของภาวะทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนไปด้วย (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2560) ผู้วิจัยจึงสรุปชุมชนวิถีเมืองใหญ่ ๆ จะมีลักษณะเป็นความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ศิลปะ วิถีชีวิต วิถีคิด ความเจริญก้าวหน้าทาง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ เป็นทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ชุมชนเป็นทั้งแนวตั้งและแนวนราบ รวมถึงไม่มีระบบด้วยสิ่งทีพบในชุมชนเมืองจะพบทั้งชุมชนสลัม เคหะชุมชน ชุมชนคอนโด ชุมชนห้องแถวหอพัก ชุมชนทหาร ชุมชนรอบวัด ชุมชนตลาด ชุมชนบ้านจัดสรร ชุมชนราชการ ชุมชนธุรกิจ ชุมชนเร่ร่อน ชุมชนกลางคืน ซึ่งมีอีกมากมายซ่อนตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ และมีความหลากหลายทางชีวิตภาพ สังคม วัฒนธรรม ดังนั้นชุมชนในเมืองจึงสลับซับซ้อนมากกว่าชุมชนที่อยู่ในชนบทหรือต่าง ๆ จังหวัดมาก สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ ชุมชนเมืองเจริญวัตถุ ส่วนชุมชนชนบทเจริญจิตใจมากกว่านั่นเอง (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561)

(3) ประเภทชุมชนเมือง

ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 ได้ระบุว่า ชุมชนมีอยู่ 6 ประเภท ได้แก่ (1) ชุมชนแออัด (2) ชุมชนเมือง (3) ชุมชนชานเมือง (4) เคหะชุมชน (5) ชุมชนอาคารสูง (6) ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร โดยได้อธิบายชุมชนไว้ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556)

ชุมชน หมายความว่า บริเวณที่กลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกัน

ชุมชนแออัด หมายความว่า ชุมชนที่มีลักษณะบ้านเรือนหนาแน่น ประชาชนอยู่อย่างแออัด
ชุมชนเมือง หมายความว่า ชุมชนที่มีลักษณะของบ้านเรือนอยู่รวมกันค่อนข้างหนาแน่นแต่
ไม่แออัด มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการคมนาคมสะดวก

ชุมชนชานเมือง หมายความว่า ชุมชนที่มีพื้นที่ด้านเกษตรกรรม มีบ้านเรือนไม่แออัด
เคหะชุมชน หมายความว่า ชุมชนที่เคยอยู่ในความดูแลของการเคหะแห่งชาติ รวมทั้งชุมชนที่
การเคหะแห่งชาติยังคงดูแลอยู่ แต่ได้ให้ความยินยอมในการจัดตั้งเป็นชุมชนได้

ชุมชนอาคารสูง หมายความว่า ชุมชนที่มีสภาพเป็นแฟลต คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนท์ หรือ
อาคารอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน ยกเว้นแฟลตของการเคหะแห่งชาติที่เป็นนิติบุคคล

ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร หมายความว่า ชุมชนที่มีการจัดสร้างขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรร
ที่ดินยกเว้นที่เป็นนิติบุคคล

พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม หมายความว่า การส่งเสริมและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม
ขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่
ดีขึ้นในระดับที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน หมายความว่า การพัฒนาสภาพ
บ้านเรือน อาคารและสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสภาพแวดล้อมชุมชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นที่พัก
อาศัยของประชาชนให้มีความสุข สะดวกสบาย มั่นคงปลอดภัยและถูกสุขลักษณะเหมาะสมกับการ
ดำรงชีวิต

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน หมายความว่า การพัฒนาอย่างเป็นระบบในการจัดการชีวิตความ
เป็นอยู่ของชุมชนโดยเฉพาะในด้านการผลิต การบริโภค การบริหารเงินออม การจัดสรรแบ่งปัน
ทรัพยากรและรายได้ ทุนชุมชนให้สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียงเพื่อเป็นการสร้างโอกาสและสามารถ
พึ่งตนเองได้

การพัฒนาความเข้มแข็งองค์กรชุมชนในสังคม หมายความว่า การส่งเสริมและสนับสนุน
กระบวนการเรียนรู้ให้ประชาชนพึ่งตนเองและพัฒนาตนเอง โดยให้ผู้นำชุมชน ประชาชน และกลุ่ม
ต่าง ๆ รวมตัวเพื่อประกอบกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง

พัฒนาอนามัยชุมชน หมายความว่า การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพดีและ
สามารถหาเลี้ยงชีพได้โดยปกติสุข รวมทั้งการปลูกฝังให้รู้จักดูแลสุขอนามัยของตนเองและปฏิบัติต่อ
บุคคลอื่น ๆ ให้เกิดสุขนิสัยที่ดี

พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นชาติไทย หมายความว่า การ
ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การ
อนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและสร้างความตระหนักให้ประชาชนมีความสามัคคี เอื้ออาทร
ต่อกัน

แผนชุมชน หมายความว่า แนวทางในการพัฒนาและดำเนินงานของชุมชนอย่างมีทิศทางตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาคือเป็นไปตามความต้องการและสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนได้ร่วมกันคิดกำหนดแนวทาง กิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอกด้วยการคำนึงถึงศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

สรุปได้ว่า ชุมชนเป้าหมายการวิจัย คือ ชุมชนวัดประชาระบือธรรมมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองมีบางจุดที่แออัดแต่ในภาพรวมสามารถอยู่ได้ไม่แออัด ที่สะท้อนลักษณะของบ้านเรือนอยู่รวมกันค่อนข้างหนาแน่นแต่ไม่แออัด มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการคมนาคมสะดวก ที่สำคัญลักษณะชุมชนมีวิถีชีวิตที่มีรากเหง้ามาแต่โบราณกว่า 124 ปี (พ.ศ. 2440) ซึ่งมีลักษณะชุมชนเป็นแบบชุมชน “บวร” บ้าน วัด และโรงเรียน อยู่ในชื่อเดียวกัน

(4) ชุมชนศึกษา

สถาบันวิจัยระบบสุขภาพ ได้มีนักวิจัย ได้แก่ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, คณิศร เต็งรัง, ราตรี ปิ่นแก้ว และวรัญญา เพ็ชรคง ได้ทำการคู่มือการเรียนรู้วิถีชุมชน เป็นคู่มือการเรียนรู้ ที่ทำให้ชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการถอดประสบการณ์ที่เคยใช้แนวคิดและเครื่องมือทางมานุษยวิทยาไปศึกษาชุมชนในลักษณะของการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อทำงานวิจัยในเรื่องต่างๆ ผนวกกับการทดลองใช้เครื่องมือเหล่านี้ในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการทำงานชุมชนให้แก่สถานบริการสาธารณสุขหลาย จึงได้มีแนวคิดในการวางรากฐานความเข้าใจชุมชนและเครื่องมือศึกษาชุมชน 7 ชั้น คือ 1. แผนที่เดินดิน 2. ผังเครือญาติ 3. โครงสร้างองค์กรชุมชน 4. ระบบสุขภาพชุมชน 5. ปฏิทินชุมชน 6. ประวัติศาสตร์ชุมชน และ 7. ประวัติชีวิตบุคคล โดยเครื่องมือดังกล่าวมีจุดเด่นที่น่าสนใจ คือ 1. ทำให้การลงศึกษาชุมชนมีวิธีการที่ชัดเจน 2. สร้างความเข้าใจในวิถีของชุมชนได้รวดเร็ว 3. ประยุกต์ใช้ความรู้กับงานบริการสุขภาพได้ดี ทำให้งานบริการสุขภาพสอดคล้องกับวิถีชีวิตและเชื่อมโยงกับชุมชน 4. สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานชุมชนทำให้ทำงานกับชุมชนได้อย่างมีความสุข (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ, 2545)

ชุมชนศึกษา Community Study หรือการสำรวจชุมชน Community Survey หมายถึง การศึกษาหาความจริงเกี่ยวกับลักษณะและสภาพต่างๆในชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แนวโน้มของปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อใช้เป็นพื้นฐาน ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อให้เข้าใจลักษณะของแต่ละชุมชนอย่างแท้จริง ในการกำหนดโครงการพัฒนาหรือการวางแผนพัฒนาชุมชนในอนาคต (ธนพรรณ ธาณี, 2540; ชีรวัดน์ นิจนตร, 2528; ขบวน พลตรี, 2530) การศึกษาชุมชนสามารถวิเคราะห์ตามแนวคิดของนักสังคมมานุษยวิทยา โดยชุมชนที่เราอยู่นี้ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) มนุษย์ (Human Component) 2) สิ่งที่มนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้น (Man-made Component) และ 3) สิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural Component) (ไพรัตน์ เตชะรินทร์, 2524; สุรเทพ ขวลิตร, 2524; ทองคุณ หงส์ พันธุ์, มปป)

1) มนุษย์ (Human Component) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทุกชุมชน คนที่มีอยู่ในชุมชนไม่สามารถอยู่ได้โดยลำพัง มนุษย์ชอบอยู่เป็นกลุ่ม นับตั้งแต่การมีชีวิตร่วมกันในครอบครัว การเป็นสามีภรรยา การเป็นลูกพี่ลูกน้องจะเห็นว่าทุกคนจะต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอยู่เสมอ

2) สิ่งที่มีมนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้น (Man-made Component) ทุกชุมชนจะมีสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งที่ใช้บำบัดความต้องการของมนุษย์ในด้านความสุขของชีวิต สิ่งจำเป็นสำหรับการครองชีพ แนวความคิด ปรัชญา ตลอดจนทัศนคติความรู้ ในสาขาวิชาการต่างๆ การประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ไม่มีสิ้นสุดราบเท่าที่มนุษย์มีชีวิตรอยู่ต่อไปถ่ายทอดกันไปเป็นทอดๆ การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ จะเพิ่มและเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและความคิดนิยมของมนุษย์อยู่ตลอดเวลา

3) สิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural Component) หมายรวมถึงสัตว์ ธรรมชาติชาติ อากาศ น้ำ ดิน ลม ไฟ ทุกชุมชนจะมีส่วนซึ่งธรรมชาติสร้างขึ้นอยู่ร่วมกับมนุษย์และสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา

(5) เครื่องมือในการศึกษาชุมชน

การศึกษาชุมชนจำเป็นต้องมีเครื่องมือเพื่อช่วยให้ผู้ศึกษา หรือนักวิจัยมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งอิงอาศัยเครื่องมือที่นักวิจัยได้เช่นกัน โดยในการวิจัยแบบ CBR ตามเรื่อง เปิดกรู “เครื่องมือเก็บข้อมูล” ในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของ กาญจนา แก้วเทพ (2563) ได้ระบุไว้ 14 ประเภทเครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ (1) การใช้ข้อมูล/เอกสารที่มีอยู่แล้ว (2) แบบสำรวจ (3) แบบสอบถาม (4) การสัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์ (5) การทดสอบและแบบทดสอบ (6) แบบวัดทัศนคติ (7) การสนทนากลุ่ม/การจัดเวที (8) การสังเกตและแบบบันทึกการสังเกต (9) การทดลอง (10) เครื่องมือวัดทางวิทยาศาสตร์ (11) การวิเคราะห์และการใช้ภาพถ่าย (12) การใช้ AAR เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล (13) การรายงานตนเอง และ(14) Scoring Rubric

ดังนั้นการศึกษาชุมชน จึงเป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงตามที่เกิดขึ้นกับปรากฏการณ์ในสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยอายตนะทั้ง 6 โดยสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ (คน) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ ด้วยการอาศัยเครื่องมือการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาวิเคราะห์สู่การวางแผนพัฒนาชุมชนหรือแก้ไขปัญหาที่แท้จริงให้กับประชาชนจนเกิดคุณภาพชีวิตที่ดี

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ และการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

(1) ความเหลื่อมล้ำ

ปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคมเกิดขึ้นทั่วโลกเป็นประเด็นที่สำคัญของโลกที่องค์การสหประชาชาติตั้งเป้าหมายไว้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้กำหนดเป็นเป้าหมายร่วมกันเรื่อง การลดความเหลื่อมล้ำเป็น 1 ใน 17 Global Goal เป็นข้อที่ 10 ที่กล่าวถึง การลดความเหลื่อมล้ำว่า ความไม่เท่าเทียมของรายได้มีอัตราเพิ่มขึ้น 10% ของคนร่ำรวยที่สุด มีรายได้เป็น 40% ของรายได้รวมทั่วโลก ผู้ที่ยากจนที่สุด 10% ทำได้รายได้เพียง 2 – 7% ของรายได้รวมทั่วโลก ในประเทศกำลังพัฒนา ความไม่เท่าเทียมเพิ่มขึ้น 11 % ตามการเจริญเติบโตของประชากร จากความไม่เท่าเทียมด้านรายได้เป็นปัญหาระดับโลกที่ต้องการการแก้ไข (ยูเอ็น ประเทศไทย, 2561) ส่วนในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2558 ได้จำแนกความเหลื่อมล้ำ ไว้ 7 ประการ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา (โอกาสการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา เด็กในเขตเมืองและเขตชนบท คุณภาพของผู้เรียนระหว่างภูมิภาค) ความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุข การเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการสังคม ความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน การเข้าถึงด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และได้มีรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2559 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า (1) ในรอบเกือบ 3 ทศวรรษที่ผ่านมา สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประเทศไทยดีขึ้นเพียงเล็กน้อย (2) ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาของไทย: การเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับของคนไทยอยู่ในสัดส่วนที่สูง แต่ยังคงมีเด็กในวัยเรียนบางส่วนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา และแนวโน้มอัตราการเข้าเรียนลดลงตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น (3) ความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุข: การกระจายบุคลากรทางการแพทย์มีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการบริการทางสาธารณสุข (4) ความเหลื่อมล้ำด้านการคุ้มครองทางสังคม: มีการขยายสวัสดิการครอบคลุมถึงกลุ่มเด็กแรกเกิดในครัวเรือนยากจน ขณะที่แรงงานนอกระบบจำนวนมากยังขาดการคุ้มครองทางสังคมอย่างเป็นระบบ (5) ความเหลื่อมล้ำด้านกระบวนการยุติธรรม: ยังมีความเหลื่อมล้ำมากในด้านกระบวนการยุติธรรมด้านอาญา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) นอกจากนี้รัฐยังมีนโยบายและการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติภายใต้นโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ปี 2560 ถึงปัจจุบัน ได้อธิบายความเหลื่อมล้ำไว้ 9 ประการที่ชัดเจนที่สุด ได้แก่ 1) การเร่งสร้างโอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคง 2) การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม 3) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้มีรายได้น้อย 4) การลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ 5) การลดความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ 6) การ

ลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา 7) การลดความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุข 8) การลดความเหลื่อมล้ำด้านกระบวนการยุติธรรม 9) การลดความเหลื่อมล้ำด้านที่ดิน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ซึ่งสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดขอ สฤณี อาชวานันทกุล (2554) ได้อธิบายความเหลื่อมล้ำไว้ในหนังสือ ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา จึงนำมาเป็นแนวคิดในการทำวิจัยในครั้งนี้ที่กล่าวว่า “ความเหลื่อมล้ำ” อาจเกิดได้ 4 ด้าน ด้วยกัน คือ เหลื่อมล้ำทางสิทธิ-โอกาส-อำนาจ-ศักดิ์ศรี จึงแบ่งไว้ให้ชัดเจนใน 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ เป็นความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนที่สุด ซึ่งมีความเหลื่อมล้ำที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพย์สิน ความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างภาษี (ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่: งบประมาณ และการเข้าถึงสินเชื่อในระบบ) และความไม่เท่าเทียมในการแข่งขัน 2) ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากร อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนที่เป็นความต้องการของคนนอกพื้นที่ และประชาชนที่เป็นคนที่ท้องถิ่น บางครั้งความขัดแย้งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนยิ่งกว่าปัญหาการเข้าไม่ถึงทรัพยากร ซึ่งความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในด้านทรัพยากรมักได้แก่ ที่ดิน ป่าไม้ น้ำ ไฟฟ้า สิทธิชุมชน และสิทธิอุตสาหกรรม และ 3) ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิ และโอกาส คำว่า “สิทธิ” เป็นแนวคิดที่ไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่ ทว่าผผัน และผันแปร ไปตามค่านิยมสภาวะเศรษฐกิจและสังคม ในแต่ละยุคสมัย เราอาจแบ่งสิทธิทั้งหมด ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ “สิทธิสากล” (Universal Rights) “สิทธิพลเมือง” (Civil Rights) และ “สิทธิเฉพาะกลุ่ม” (Interest Group Rights) ซึ่งเกี่ยวกับสิทธิ และโอกาสในการรับบริการสาธารณะ (การศึกษา บริการสาธารณสุข คมนาคม) สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม (ฐานะยากจน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตนเองและข้อกฎหมาย กระบวนการไต่สวนข้อกล่าวหาพิจารณาคดี) สิทธิ และโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส (เด็กและผู้สูงอายุ เยาวชน สตรี ผู้พิการ แรงงานต่างด้าว และบุคคลไร้สัญชาติ) สิทธิ และ โอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วพบว่าเมื่อกล่าวถึงความเหลื่อมล้ำจะนึกถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมอันเป็นหลุมดำแห่งความขัดแย้งมีอยู่จริงในทุกสังคม และแทบจะไม่สามารถลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำลงมาได้เลย ตราบไต่ยังมีโครงสร้างสังคมที่เป็นชนชั้น การจัดแบ่งฐานะทางสังคม รายได้ โอกาสการเข้าถึง การศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิ ความเป็นธรรม ยากมากที่จะทำให้ลด ละ เลิกในสิ่งที่เรียกว่า “ความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม” (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561) นอกจากนี้ความความเหลื่อมล้ำในสังคมเมืองยังมีความเด็ดชัดและสามารถเห็นได้ สัมผัสได้อย่างชัดเจนทุกมิติในชุมชนเมืองดังที่ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร ชุมชนวัดประหาระปิเออธรรม 1-4 เขต ดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การประเมินความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วยเทคนิคบันไดคุณภาพชีวิต 6 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าถึงระบบการศึกษา และการพัฒนาเยาวชน 2) ด้านการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชน 3) ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน 4) การปฏิบัติที่ไม่เป็น

ธรรมโดยอำนาจรัฐ 5) การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และ 6) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการตอบสนองของภาครัฐต่อความคิดเห็นของชุมชน วิธีการประเมินความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยเป็นการให้ชุมชนประเมินการให้คะแนนชุมชนของตนเองตาม 6 ด้านข้างต้น มีคะแนน 1-10 ตามขั้นบันไดคุณภาพชีวิต ผลปรากฏว่าภาพรวมบันไดคุณภาพชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงอนาคตมีค่าเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นเกณฑ์ที่ดีแก่ชาวบ้านผู้ร่วมประสบกับปัญหาในแต่ละด้านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจะร่วมกับพบกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยค่าเฉลี่ยในอดีตมีเพียง 5.73 และปัจจุบันกลับมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น 6.45 และในอนาคตจะมีค่าเฉลี่ยถึง 8.08 อันเป็นผลจากการประเมินและความคิดเห็นของคนในชุมชนว่าในอนาคตชุมชนต้องสามารถแก้ไขปัญหาและลดความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ ลงได้ ดังนั้นภาพรวมบันไดคุณภาพชีวิตความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชุมชนวัดพระธาระปือธรรม 1-4 ที่สะท้อนความคิดเห็นของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงอนาคตมีการปรับเพิ่มจำนวนขึ้นเช่นเดียวกับด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะชุมชนเชื่อมั่นว่าปัญหาต่างๆ ต้องสามารถแก้ไขไปได้ถ้าหากทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันและมีส่วนร่วมรับรู้ประเด็นปัญหาและช่วยเหลือร่วมกัน ดังตารางสรุปต่อไปนี้ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนดและคณะ, 2554)

ค่าเฉลี่ยบันไดคุณภาพชีวิตความเหลื่อมล้ำทางสังคม			
มิติความเหลื่อมล้ำทางสังคม	อดีต	ปัจจุบัน	อนาคต
การพัฒนาทางกายภาพของชุมชน	5.24	6.93	8.08
การเข้าถึงระบบการศึกษาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน	6.35	6.75	8.32
การแก้ไขปัญหาความยากจน และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน	6.18	5.68	7.55
การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยอำนาจรัฐ	5.98	6.34	7.46
การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ	5.35	6.64	8.60
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการตอบสนองของรัฐต่อความคิดเห็นของชุมชน	5.30	6.65	8.47
ภาพรวม	5.73	6.45	8.08

ภาพที่ 2.6 บันไดคุณภาพชีวิตความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชุมชนวัดพระธาระปือธรรม 1-4
ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนดและคณะ (2554)

อีกประเด็นที่น่าสนใจคือ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งประเทศไทยมีปัญหาความล้มเหลวในการพัฒนาให้ประชาธิปไตยเป็นผลโดยตรงมา

จากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในสังคมในระดับสูง ที่สำคัญความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้ที่มีรายได้น้อย มีโอกาสในการไต่เต้าทางสังคม (social mobility) ผ่านระบบการศึกษาระดับสูงไม่มากนัก (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2553) ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ “ความรู้สึกว่าตนไม่มีตำแหน่งแห่งที่ในสังคม โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยในภาคอีสาน” ยังคงมีความรู้สึกที่ตนถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม เพราะฐานะยากจน ความรู้่น้อย พร้อมกับรู้สึกว่า “สังคมมีการแบ่งชนชั้น และมีปัญหาความไม่เท่าเทียมจากการมีเงินได้ไต่เต้า และเส้นสาย” ส่งผลให้ตนเสียโอกาสซึ่งควรจะได้รับอย่างเสมอภาค (อภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ, 2553) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมทั้งการได้รับประโยชน์โดยตรงกับการจัดกิจกรรม โครงการพัฒนาหมู่บ้านของหน่วยงานรัฐ รวมถึงการมีความภูมิใจที่หมู่บ้าน ครอบครัว เพื่อนบ้านและประชาชนมีกิจกรรมและมีส่วนร่วมมาก รวมถึงการปฏิบัติตามกิจกรรมความพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือน ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากทั้งการใช้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และด้านการดำรงชีวิตทั่วไป มีการประยุกต์ใช้ในด้านจิตใจ การมีความ “พอ” รู้จักการพัฒนาตนเอง ไม่เบียดเบียนและพึงพอใจในชีวิตแบบพอเพียง นอกจากนี้ปัจจัยพื้นฐานบุคคลที่ส่งผลต่อการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่หรือชุมชน รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 4 คน และเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561) อย่างไรก็ตาม “ความเหลื่อมล้ำทางสังคม” สะท้อนความเป็นชนชั้นทางสังคม ความเป็นเจ้านาย เป็นบ่าว คนรับใช้ สังคมอุปถัมภ์เกื้อกูลใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม สะท้อนความไม่เท่าเทียมของมนุษย์ แบ่งแยกศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้แตกต่างกัน สิ่งประเทศไทยมองความไม่เท่าเทียมและชอบดูหมิ่นดูแคลน มักมาพร้อมกับคำพูดที่ว่า “คนจน คนรวย คนไฮโซ คนบ้านนอก คนต่างจังหวัด คนอีสาน คนลาว คนชนบท คนหลังเขา ไกลปืนเที่ยง คนภูธร คนชั้นล่าง คนรากหญ้า คนรากแก้ว คนต่างดาว คนชั้นแรงงาน” ดังนั้นทุกคนควรหลีกเลี่ยงคำเหล่านั้น เพราะ “ทุกคนเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันมีศักดิ์ศรีอย่างเท่าเทียมกัน” (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2562) ในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าความเหลื่อมล้ำที่เร่งด่วนในการลดหรือแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำในมิติสังคมและเศรษฐกิจให้กับประชาชนในชุมชนวัดประหาระบือธรรมเพื่อให้มีรายได้เสริมเพิ่มรายได้หลักให้กับครอบครัวโดยลดการพึ่งพาหัวหน้าครอบครัวและผู้หารายได้หลักที่อุ้มชูครอบครัว ตลอดจนชุมชนมีการสร้างความเข้มแข็งในการสร้างนวัตกรรมสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำยังสะท้อนความยากจนที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในชนภาคเหนือพบว่า ความยากจน เป็นภัยมหันตรายของการพัฒนา เป็นความทุกข์ยากของประชาชน เป็นความจำสิ่งแรกเร่งด่วนที่ต้องแก้ปัญหา เมื่อประชาชนยังยากจนอยู่ยากที่จะให้มีส่วนร่วมในการ

พัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561) และมีการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชนพื้นที่ 3 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดแพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งอาศัยอยู่ ณ ปัจจุบัน มีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561)

ตารางที่ 2.1 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชนพื้นที่ 3 จังหวัดภาคเหนือโดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม	Mean	S.D.	ระดับ
ด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ	3.58	0.85	มาก
ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา	3.49	0.86	มาก
ด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน	3.53	0.93	มาก
ด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ	3.57	0.91	มาก
ด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์	3.63	0.75	มาก
ด้านการร่วมรับผิดชอบ	3.60	0.88	มาก
ด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	3.60	0.87	มาก
รวม	3.57	0.79	มาก

ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2561)

ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชนพื้นที่ 3 จังหวัดภาคเหนือโดยภาพรวมมีส่วนร่วมมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ทุกด้านประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชนอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

- 1) ด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.63)
- 2) ด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย 3.58)
- 3) ด้านการร่วมรับผิดชอบ ด้านการร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.60)
- 4) ด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.57)
- 5) ด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.53)
- 6) ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.49)

ชี้ให้เห็นว่า ประชาชน 3 จังหวัดภาคเหนือมีส่วนร่วมมากกับการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน ซึ่งโน้มเอียงไปในการร่วมกันรับผลประโยชน์ ด้านการรับรู้

และเข้าใจในนโยบายการบริหารการพัฒนาชุมชน แต่น้อยลงไปในเรื่องการร่วมคิดค้นหาปัญหาและวิเคราะห์วางแผนการบริหารการพัฒนาชุมชน ถึงอย่างไรยังอยู่ในระดับที่มากแสดงถึงความพร้อมที่จะทุ่มเททำงานร่วมกัน

(2) การวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

การวิจัยเพื่อท้องถิ่น(CBR) กับความเหลื่อมล้ำในสังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2563) ได้อธิบายความเหลื่อมล้ำว่า เป็นวิบากกรรมที่เกิดมาจากผลของการกระทำในหลายๆ ระดับที่เกิดมาตั้งแต่อดีตและสะสมพอกพูนมาจนถึงปัจจุบัน ในการแก้ไขวิบากกรรมนี้จึงต้องใช้เวลาพอสมควร มีกระบวนการเกิดปัญหานั้นค่อยๆ พัฒนามาเป็น “ห่วงโซ่” ที่ละเลาะๆ โดยอธิบายไว้ 6 ประเภทตามแนวคิดของนักวิชาการแต่ละสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำด้านกฎหมาย/สิทธิ ความเหลื่อมล้ำด้านการได้รับ/เข้าถึงสวัสดิการด้านต่างๆ ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ความเหลื่อมล้ำด้านวัฒนธรรม ความเหลื่อมล้ำด้านศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ แต่ในงานภาคสนามของเหล่าพี่เลี้ยง CBR ทั้ง 4 ภาคได้สรุปไว้ในประเด็น CBR กับปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยแบ่งไว้ 5 ประเภท ได้แก่ (1) ความเหลื่อมล้ำในด้านเศรษฐกิจฐานรากด้านเกษตร (2) ความเหลื่อมล้ำในด้านเศรษฐกิจฐานรากด้านการท่องเที่ยวชุมชน (CBT) (3) ความเหลื่อมล้ำในด้านการศึกษา (4) ความเหลื่อมล้ำในด้านสวัสดิการ/สุขภาพ (5) ความเหลื่อมล้ำในการจัดการทรัพยากร และยังอธิบายว่า เงื่อนไขสำคัญในการใช้ภาคีหุ้นส่วนในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่มีแนวคิดรองรับคือ นิเวศแห่งความเหลื่อมล้ำที่มีผู้เล่นจริงอยู่หลายกลุ่ม คน CBR จึงไม่อาจจะเล่นลูกอยู่ตามลำพังได้ หรือไม่อาจแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำได้เพียงกลุ่มเดียวหากผู้เล่นกลุ่มอื่นๆ “ไม่เล่นด้วย” แนวคิดที่สองคือเรื่องห่วงโซ่ (chain) ทั้งในขั้นตอนของการเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำและในขั้นตอนของการแก้ปัญหา ซึ่งต้องแก้แบบห่วงโซ่ เช่นกัน ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยปัจจุบันเกิดมานาน เป็นปัญหาแบบห่วงโซ่ มีผู้คนเกี่ยวข้องจำนวนมาก เป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่จริงในสังคมไทย ถ้าจะแก้ไขต้องอาศัยภาคีหุ้นส่วน หลายเหลื่อมล้ำกระทำจนชินชาจนทำให้อยู่ในวิถีชีวิตปกติจนไม่สามารถแยกแยะได้ อาทิ ในมิติชุมชนเมืองปัญหาสังคมและเศรษฐกิจแยกให้ชัดเจนยาก เพราะวิถีคนเมืองต้องแข่งขันดิ้นรนตั้งแต่เช้าจนเข้านอนทำให้ไม่มีเวลามานั่งสำรวจจนทำให้เพิกเฉยความเหลื่อมล้ำของตนเองและคนในชุมชน แต่ความเหลื่อมล้ำมิให้เห็นในสภาพจริงของชุมชนและประชาชนอยู่กับความเหลื่อมล้ำจนเคยชิน

7 คำถามหลักของโจทย์ “CBR กับปัญหาความเหลื่อมล้ำ” ได้แก่ (1) ระบุปัญหาความเหลื่อมล้ำ (ได้ข้อมูลมาด้วยวิธีการอะไร) (2) อธิบาย CBR ลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างไร (เพิ่มทางเลือก เพิ่มการต่อรองเพิ่มการพึ่งตนเอง เพิ่มการจัดการ ฯลฯ) (3) แต่ละกิจกรรมเกิดห่วงโซ่ผลลัพธ์ (outcome chain) อะไรบ้าง สักกี่ห่วง (4) ตัวชี้วัดแต่ละห่วงโซ่คืออะไร (5) ในแต่ละห่วงโซ่มีใครเป็นPartner

(Strategic - SP /Boundary - BP) (6) จะทำอะไรกับ BP (7) จะวัด change ที่เกิดขึ้นกับ BP อย่างไร นอกจากนี้ได้ฟังตระหนักไว้ใน การตอบข้อคำถาม ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2563: 5-6)

(1) ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยเป็นปัญหาที่เป็นวิบากกรรม ซึ่งหมายความว่า เป็นปัญหาที่เกิดมาจากผลของการกระทำในหลายๆ ระดับที่เกิดมาตั้งแต่อดีต และสะสมพอกพูนมาจนถึงปัจจุบัน ในการแก้ไขวิบากกรรมนี้จึงต้องใช้เวลาพอสมควร

(2) กระบวนการเกิดปัญหานั้นค่อยๆ พัฒนามาเป็น “ห้วงโซ่” ทีละเปลาะๆ ดังนั้น ในการ “ตัดบ่วงกรรม” จึงอาจจะ “ตัดทีเดียวก่อนให้ขาดหมดไม่ได้” แต่จะต้องค่อยๆ “แก้ทีละเปลาะ” เช่นกัน

(3) ในสนามแห่งการ “ตัดบ่วงกรรม/แก้ไขปัญหานั้น” มีผู้เล่น (player) อยู่หลายภาคส่วนที่พยายามแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ (ดูรายละเอียดต่อไป) มีทั้งผู้เล่นหลัก/ขาใหญ่ เช่น ภาครัฐ ผู้เล่นรอง และอื่นๆ สำหรับ CBR นั้นเป็นเพียง “ผู้เล่นขนาดจิ๋ว” เนื่องจากมีทรัพยากรทั้งจำนวนคนงบประมาณ วิธีการแก้ไข พื้นที่ ฯลฯ ที่ไม่มากเมื่อเทียบกับผู้เล่นหลัก อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็คาดหวังว่า “แม้ว่า CBR จะจิ๋ว” แต่ก็คงมีบางอย่างที่ “แจ๋วเหมือนกัน”

(4) ในการจัดการกับปัญหาความเหลื่อมล้ำนั้น CBR ก็คงมีหลักการ/วิธีการบางอย่างที่เป็น “จุดร่วม” เช่นเดียวกับ “ผู้เล่นกลุ่มอื่นๆ” เช่น พยายามจัดสวัสดิการให้ “ครอบคลุมและทั่วถึง” แต่ในเวลาเดียวกัน CBR ก็คงมี “ลักษณะและลีลาเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์อันแตกต่างไปจากกลุ่มผู้เล่นกลุ่มอื่นๆ”

ในการวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน 3 จังหวัดยากจนในภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า “ความเหลื่อมล้ำทางสังคม” สะท้อนความเป็นชนชั้นทางสังคม มีความเป็นเจ้านาย เป็นบ่าว คนรับใช้ สังคมอุปถัมภ์เกื้อกูลใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม สะท้อนความไม่เท่าเทียมของมนุษย์ แบ่งแยกศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้แตกต่างกัน สิ่งที่ประเทศไทยมองความไม่เท่าเทียมและชอบดูหมิ่นดูแคลนมักมาพร้อมกับคำพูดที่ว่า “คนจน คนรวย คนไฮโซ คนบ้านนอก คนต่างจังหวัด คนอีสาน คนลาว คนชนบท คนหลังเขา ไกลปืนเที่ยง คนภูธร คนชั้นล่าง คนรากหญ้า คนรากแก้ว คนต่างด้าว คนชั้นแรงงาน” ดังนั้นทุกคนควรหลีกเลี่ยงคำเหล่านั้น เพราะ “ทุกคนเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันมีศักดิ์ศรีอย่างเท่าเทียมกัน” (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2561)

สรุปได้ว่าในการวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดประหาระบือธรรม จำเป็นต้องใช้แนวทางในการวิจัยแบบ CBR ซึ่งได้อธิบาย และวิเคราะห์พื้นที่วิจัยด้วยการเขียนแบบ Log Frame ในการทำงานเพื่อนำไปสู่การสร้างเป็นตัวแบบในชุมชนเมืองได้แผนกิจกรรมนำไปสร้างนวัตกรรมสังคมที่เป็นอาชีพสร้างรายได้ของคนในชุมชนระหว่างวันไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำใน

ครอบครัวในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งผู้วิจัยได้เขียน Log Frame ของ CBR ชุมชนวัดประหาระปือธรรมไว้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 Log Frame ของชุมชนวัดประหาระปือธรรม

พื้นที่ดำเนินการ:	มิติความเหลื่อมล้ำ:
ชุมชนวัดประหาระปือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	การยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำสังคม และเศรษฐกิจของประชาชน
ต้นทุน CBR:	
1. เป็นพื้นที่ทำงานวิจัยและบริการวิชาการตลอดระยะเวลา 1 ทศวรรษในการทำงานร่วมกับประชาชนของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	
2. ชุมชนวัดประหาระปือธรรมเป็นพื้นที่วิจัยโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมใน กรุงเทพมหานคร ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1-4 เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยพบว่าบริบทความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เป็นประเด็นปัญหาาร่วมกันคือ ประชาชนที่มีโอกาสเข้าประชุมมักเป็นคนที่ทำงานอยู่กับบ้านหรือผู้สูงวัยและคนว่างงาน เมื่อเทียบกับชุมชนใกล้เคียงในเวลาในการจัดกิจกรรมจะพบว่ามักมีกลุ่มวัยหนุ่มสาว วัยทำงาน และเยาวชนเข้าร่วมเป็นส่วน ใหญ่ นอกจากนี้อาชีพของคนส่วนใหญ่ในชุมชนมักทำงานนอกชุมชน โดยเฉพาะอาชีพรับจ้าง ซึ่งเป็นเพราะต้องสร้าง อาชีพเพิ่มอีก 1 อาชีพด้วยสาเหตุที่รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายภายในครัวเรือน เช่นเดียวกันเมื่อเทียบกับชุมชน ใกล้เคียงผู้นำเป็นข้าราชการเกษียณอายุ หรือยังรับราชการรวมถึงมีอาชีพค้าขายอยู่ประจำหลักในชุมชน จึงทำให้การ ขับเคลื่อนของชุมชนช้ากว่าในชุมชนอื่น โครงการพัฒนาน้อยลงไปต้องใช้เวลาบางส่วนไปประกอบอาชีพหรือต้องสร้าง รายได้เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับชุมชนวัดสวัสดิ์วารีสีมาราม และชุมชนบ้านพักองค์การทอผ้า รวมถึงชุมชนทหารที่อยู่รอบ ชุมชนวัดประหาระปือธรรม	
3. มหาวิทยาลัยมีศูนย์การเรียนรู้ วิจัยและบริการวิชาการแก่สังคม มีองค์ความรู้ด้านการนวดกดจุดฝ่าเท้าให้กับ ประชาชนมีกลุ่มอาชีพประจำเพื่อสร้างรายได้และเครือข่ายในการเชื่อมต่อระหว่างประชาชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา	
4. ภาครัฐ สำนักงานเขตดุสิต และภาคประชาชน ผู้นำ 43 ชุมชนเขตดุสิต มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันวิจัยและ พัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	
ประเด็นการต่อยอด/ขยายผล และ Gap ทางวิชาการ และความเชี่ยวชาญของนักวิชาการ/วิจัย:	
ประเด็นสำคัญในการขยายผลคือ การสร้างรายได้เสริมเติมรายได้หลักให้กับประชาชนที่อยู่บ้าน(ในชุมชน) ให้ เป็นพลังบวกในการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสู่การเป็นแรงผลักดันในการพัฒนาชุมชนให้ทัดเทียมกับชุมชนอื่น ๆ อย่าง มีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและดึงเครือข่ายชุมชนช่วยเหลือเชื่อมโยงเป็นพันธมิตรในการพัฒนาร่วมกัน	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

แนวทาง action เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ:	ตัวชี้วัด/ตัวบ่งชี้การเปลี่ยนแปลงเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ:
<p>1. จัดกระบวนการ AIC ทหาความต้องการ ความปรารถนา แผนกิจกรรมโครงการที่สามารถเกิดขึ้นได้จาก 3 ทิศทาง คือ ชุมชนทำเองได้ ชุมชนทำงานร่วมกับรัฐ และรัฐทำได้อย่างเดียว</p> <p>2. จัดกระบวนการที่สามารถทำได้ด้วยงบประมาณ SEED Money</p> <p>3. จัดอบรมตามกระบวนการวิธีที่กำหนดรวมกันของชุมชน</p> <p>4. ติดตามและขับเคลื่อนในการสร้างรายได้เสริม “ลดเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ-สังคม”</p> <p>5. ปรับแก้ไข ย้อนผลกับสู่ชุมชนพัฒนาต่อเนื่อง 3 ปีให้เกิด “การพัฒนา” 5 ปีให้เกิดความพอเพียง 7 ปีให้เกิดความมั่นคง 10 ปีเกิดความมั่งคั่งและมากกว่า 10 ปีเกิดความยั่งยืนต่อไป</p> <p>6. ขยายผลในชุมชนใกล้เคียงเพื่อสร้างเครือข่าย</p>	<p>1. การสร้างอาชีพใหม่เป็นกลุ่มนวัตกรรมสังคม 1 อาชีพ</p> <p>2. เกิดรายได้เสริมให้กับครัวเรือนร้อยละ 10</p> <p>3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด</p>
<p>Outcome จาก action:</p> <p>1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม AIC ร้อยละ 60 ของคนในชุมชน</p> <p>2. ชุมชนคัดเลือกคนที่มีศักยภาพในการเข้าร่วมกิจกรรม/อบรมเพื่อสร้างอาชีพใหม่และร่วมสร้างนวัตกรรมสังคมเพื่อแก้ไขลดความเหลื่อมล้ำของชุมชน</p> <p>3. กลุ่มคนที่ทำงานอยู่ในชุมชน ผู้สูงอายุและคนว่างงานที่เข้าร่วมโครงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ร้อยละ 70)</p> <p>4. ชุมชนมีเครือข่ายนอกชุมชนทั้งภาครัฐและผู้นำชุมชนเข้าร่วมเป็นพันธมิตรในการพัฒนาชุมชน</p>	<p>Impact จาก project:</p> <p>1. ประชาชนมีรายได้เสริมขึ้นร้อยละ 10</p> <p>2. เกิดศูนย์การเรียนรู้ วิจัยและพัฒนาที่ยั่งยืน 1 ศูนย์</p> <p>3. มีผลิตภัณฑ์ชุมชนในการสร้างรายได้และกำหนดแนวทางในการจัดกลุ่มอาชีพให้กับชุมชนได้</p>

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มอาชีพและเครือข่ายชุมชน

(1) กระบวนการกลุ่มอาชีพ

การตั้งกลุ่มอาชีพในการวิจัยในชุมชนวัดพระธาตุนครได้อาศัยกลไกภาครัฐที่เป็นสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร อาศัยคำสั่งกรุงเทพมหานครที่ 3808/2541 เรื่องการจัดตั้งกลุ่มอาชีพของกรุงเทพมหานคร สั่ง ณ วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2541 โดยนายพิจิตต รัตตกุล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบอาชีพเพื่อส่งเสริมให้เกิดการประกอบอาชีพตามความรู้ ความสามารถและความถนัด โดย (1) ผู้อำนวยการเขตสนับสนุนให้ผู้ที่มีความเดือดร้อนจากการประกอบอาชีพตั้งกลุ่มมีสมาชิกไม่ต่ำกว่ากลุ่มละ 10 คน และกำหนดให้มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากสมาชิกกลุ่มให้เป็นตัวแทนในการทำนิติกรรมสัญญา หรือทำการอื่นใดกับกรุงเทพมหานคร (2) การยื่นขอจดทะเบียนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพให้ยื่น ณ สำนักงานเขตที่หัวหน้ากลุ่มมีภูมิลำเนาอยู่ตามแบบ กอ. 1 โดยแนบเอกสารหลักฐานและรายละเอียดประกอบการ พิจารณา ดังนี้

2.1 รายชื่อสมาชิกกลุ่มอาชีพ

2.2 วัตถุประสงค์การประกอบอาชีพของกลุ่ม

2.3 สำเนาทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชนของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

2.4 ข้อมูลการประกอบอาชีพหรือประสบการณ์ด้านอาชีพ

2.5 หนังสือมอบอำนาจจากสมาชิกกลุ่มอาชีพ ให้หัวหน้ากลุ่มอาชีพเป็นตัวแทนในการทำนิติกรรม สัญญา หรือทำการอื่นใดกับกรุงเทพมหานคร

(3) ใบทะเบียนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพมีอายุ 1 ปีนับแต่วันจดทะเบียน

กรมการพัฒนาชุมชน (2560) ได้นิยามคำว่า กลุ่ม ไว้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกลุ่ม โดยมีการติดต่อสัมพันธ์กัน หรือปฏิสัมพันธ์กัน และมีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และความสัมพันธ์นี้จะช่วยให้สมาชิกอยู่ร่วมกันได้ในระดับที่พอดี การที่บุคคลมารวมกันเป็นกลุ่ม จะต้องมึลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะต่อไปนี้เกิดขึ้น คือ (1) จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันเสมอ (2) แต่ละคนจะถือว่าตนเองเป็นสมาชิกกลุ่ม (3) แต่ละคนในกลุ่มจะยอมรับกันเป็นสมาชิกกลุ่ม (4) มีปทัสถานร่วมกัน (5) แต่ละคนจะมีบทบาทที่ชัดเจน (6) มีการเลียนแบบลักษณะบางอย่างที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมจากสมาชิกในกลุ่ม (7) สมาชิกมีความคิดว่ากลุ่มจะต้องให้ผลประโยชน์ต่อสมาชิก (8) สมาชิกจะแสวงหาเป้าหมายร่วมกัน (9) มีการรับรู้ความเป็นเอกภาพของกลุ่มร่วมกัน และ (10) สมาชิกกลุ่มจะปฏิบัติตนให้เหมาะสมสภาพแวดล้อมของกลุ่ม ซึ่งคำว่า “กลุ่มอาชีพ” หมายถึง การรวมตัวของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเดียวกัน ดำเนินกิจกรรมด้าน

อาชีพ กิจกรรมผลิต และจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม มีระเบียบข้อบังคับ

ดังนั้นการจัดตั้งกลุ่มอาชีพจึงเริ่มจากแนวคิดของภาคีหุ้นส่วนร่วมกันในชุมชนวัดประชาระบือธรรม เพื่อให้เกิดพื้นที่รวมกลุ่มกันทำอาชีพที่เป็นเอกลักษณ์กับชุมชนและให้เกิดความยั่งยืนของชุมชน จึงมีกระบวนการรวมกลุ่มอาชีพขึ้นจากผู้สูงวัย อาสาสมัครสาธารณสุข และผู้นำชุมชนวัดประชาระบือธรรม

(2) เครือข่ายชุมชนและภาคีหุ้นส่วน

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2564) ได้อธิบายคำว่า “เครือข่ายชุมชน” หมายถึง ขบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นจากชุมชน หรือกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างกลุ่มทางสังคมที่สะท้อนภาคส่วนร่วมต่างๆ ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาควิชาการร่วมกันในการสร้างแนวทางการบริหารจัดการในการมีส่วนร่วมที่เป็นนวัตกรรม แนวคิด รูปแบบ กระบวนการวิธี ขั้นตอนต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนาหรือยกระดับเส้นทางการท่องเที่ยวทางอาหาร (สตรีฟู้ด) ใน 3 เส้นทางอาหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

“เครือข่ายชุมชน” มีความสำคัญมากในฐานะพันธมิตรที่มีเป้าหมายความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่ให้กว้างขวางและมีผลกระทบมากขึ้นจำเป็นต้องมีเครือข่ายเป็นเพื่อนร่วมทำงาน ซึ่งเครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่ม โดยที่กลุ่มจะมีขอบเขตที่ชัดเจน รู้ว่าใครเป็นสมาชิก ใครไม่ใช่สมาชิก มีความเป็นรูปธรรม มองเห็นได้มีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็นและมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้ สาธารณะของการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะช่วยให้มองเห็นรูปธรรมของเครือข่ายมี 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้ แต่ละคน กลุ่มองค์กรต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอๆ กัน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่มองค์กรมากนัก (Boissevain, J., & Mitchell, C, J., 1973)

นอกจากคำว่า “เครือข่าย” ยังมีคำหนึ่งที่เกี่ยวข้องด้วยในการวิจัย CBR คือ “ภาคีหุ้นส่วน” ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ (2563) ได้อธิบายภาคีหุ้นส่วนในแนวคิดของ “แผนที่ผลลัพธ์” จึงได้จัดแบ่งประเภทของภาคีเอาไว้ 2 ประเภทคือ (1) ภาคีหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Partner - SP) เป็นบุคคล กลุ่ม หน่วยงาน หรือองค์กรที่งาน CBR จำเป็นต้องทำงานด้วย หรือจำเป็นต้องขอความร่วมมือ แต่ไม่ได้หวังผลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่า จะเป็นพฤติกรรม ทักษะนิสัยของภาคีเหล่านี้ (2) ภาคีหุ้นส่วนที่หวังผล (Boundary Partner - BP) ได้แก่ บุคคล กลุ่ม หน่วยงานหรือ

องค์กรที่งานCBR จะทำงานด้วยโดยตรง และคาดหวังจะให้ภาคีกลุ่มนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทัศนคติ วิธีการทำงาน กฎระเบียบ ฯลฯ โดยชาวบ้านจะสามารถนำสิ่งใดมาร่วมกับงาน CBR ได้คือ ร่วมกาย ร่วมความคิด ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมมือ ร่วมทุนทรัพย์ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมสร้างสรรค์ และร่วมเสี่ยง นอกจากนี้ยังพบว่า มี 3 เหตุผลที่มีความจำเป็นที่ต้องทำงานร่วมกับภาคีหุ้นส่วน ได้แก่ (1) เหตุผลเชิงปฏิบัติ (Practical reason) (2) เหตุผลเชิงความยั่งยืน โดยก่อนที่คนทำงานเช่น พี่เลี้ยง CBR จะถอนตัวออกมา หากมีการถ่ายโอน “วิธีคิด/วิธีการทำงานแบบ CBR” ให้กับภาคีก็เท่ากับได้ติดตั้ง “กลไกการจัดการกับปัญหาเอาไว้อีกส่วนหนึ่งของชุมชน” (3) เหตุผลเชิงทฤษฎี (Theoretical reason) ตามหลักแนวคิดทางสังคมศาสตร์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น มักจะมีสาเหตุ “เกินกว่าระดับชุมชน” หรือมาจากภายนอกชุมชน ด้วยเหตุนี้ ในการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหา จึงจะอาศัยแต่กำลังของชุมชนหรือจัดการเพียงในขอบเขตของชุมชนเท่านั้นไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องทำงาน “เกินกว่าระดับชุมชน” ซึ่งหมายถึงการทำงานร่วมกับภาคี เช่น หน่วยงานกลไกรัฐ สถาบันวิชาการท้องถิ่น วัด โรงเรียน องค์กรท้องถิ่น

ดังนั้นการวิจัยในชุมชนวัดประชากระปือธรรมจึงมีภาคีหุ้นส่วนในการทำงานร่วมกันเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมด้วย ได้แก่ ผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาวัดประชากระปือธรรม โรงเรียนวัดประชากระปือธรรม และฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและการผลิตสมุนไพรไทย

(1) ผลิตภัณฑ์ชุมชน

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวทางสำคัญที่ จะสร้างความเจริญแก่ชุมชน ให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือ จัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มี คุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ที่สอดคล้อง กับวัฒนธรรม ในแต่ละท้องถิ่น สามารถโดยสามารถนำไป จำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมี หลักการพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ (1) พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity) (2) การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) (3) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) โดย “ผลิตภัณฑ์” ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิด รวมถึงการบริการ การดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษา ภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยน เรียนรู้เพื่อให้ กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลาย ทั่วประเทศและทั่วโลก (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC), 2556: 2-4) นอกจากนี้สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2558: 3-4) คำว่า “ผลิตภัณฑ์

ชุมชน” ณ ที่นี้ให้ชื่อว่า โอท็อป โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีจุดเริ่มต้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2544 ได้มีการประกาศสงครามกับความยากจน โดยจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นหนึ่งในนโยบายเศรษฐกิจชุมชนที่สำคัญของยุทธศาสตร์การสร้างความยั่งยืนได้ลดรายจ่าย และ ขยายโอกาส โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน สร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชนและ ท้องถิ่น ซึ่งได้เชิญนายโมริฮิโกะ ฮิรามัทซึ(Morihiko Hiramatsu) ผู้ว่าราชการจังหวัดโออิตะ(Oita) ประเทศ ญี่ปุ่น ผู้ริเริ่มโครงการ One Village One Product หรือ OVOP ได้มาบรรยายให้แนวคิดและหลักการของ OVOP ของจังหวัดโออิตะ ประเทศญี่ปุ่น แก่ผู้บริหาร ข้าราชการ ทุกกรม กระทรวง เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ เข้าใจและเรียนรู้จากประเทศต้นแบบการดำเนินงาน OTOP โดยเฉพาะแนวคิดพื้นฐาน ปรัชญา OTOP ทั้ง 3 ประการ คือ (1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local yet Global : Think Globally, Act Locally) หรือคิดระดับโลก แต่ทำระดับท้องถิ่น คือการผลิตสินค้าที่คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น และอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งไม่ใช่เพียงการผลิตที่ตอบสนอง ความต้องการของชุมชนเท่านั้น แต่เป็นการผลิตที่สามารถ เข้าถึงรสนิยมของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยพิจารณาความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ ซึ่งหมายความว่า รวมถึงการมีคุณภาพและมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับด้วยการที่สินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มอันนำไปสู่การมีรายได้ ที่เพิ่มขึ้น (2) การพึ่งพาตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self – reliance and Creativity) คือ การปลูกจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง ให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเองกิจกรรมต่างๆ ต้องมาจากความต้องการของคนในชุมชน โดยคนใน ท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจว่าสิ่งใดของท้องถิ่นที่มีศักยภาพ และสิ่งใดที่มีเฉพาะในท้องถิ่น ชุมชนต้องร่วมกันใช้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดค้นผลิตสินค้าและบริการ ใหม่ ๆ จากทรัพยากรในท้องถิ่นโดยผสมผสานกับเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น เพื่อสร้างความแตกต่างและ การสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจอันเป็นการผลิตที่ไม่ได้แข่งขันด้านราคาที่เกิดจากการผลิตสินค้าตามกัน ในชุมชน หนึ่ง ๆ อาจมีหลายผลิตภัณฑ์ หากชุมชนเห็นชอบตกลงร่วมกันผลิต ความสำคัญ คือ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการนำเสนอความเป็นตัวแทนของท้องถิ่น เป็นความภาคภูมิใจรวมถึงการมีตลาดรองรับ ภาครัฐควรมีบทบาท ในการสนับสนุนให้ชุมชนประสบความสำเร็จในสิ่งที่ชุมชนต้องการ (3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) คือการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ในท้องถิ่นให้สามารถเรียนรู้ค้นคว้า พัฒนาได้ด้วยตนเองกระตุ้นและส่งเสริมให้ทำในสิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถ และมีความคิดสร้างสรรค์เพราะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนารูปแบบ ยั่งยืน คือ ผู้นำชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น

ทั้งนี้ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, เพ็ญญา ปาละปินและคณะ (2563) ได้ให้คำนิยามสรุปคำว่า “ผลิตภัณฑ์ชุมชน” มีความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับคำว่า หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล ซึ่งมีนัยสำคัญว่า ผลผลิตของคนในชุมชนท้องถิ่นนำมาสร้างสรรค์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นสามารถเป็นสินค้า

ประจำของชุมชนไว้ให้กับผู้มาเยือนได้ซื้อหาได้ โดยเป็นสิ่งของ อาหาร เสื้อผ้า ที่เกิดจากวิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นโดยมีความเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ เฉพาะถิ่น นอกจากนี้ยังอธิบายคำว่า “ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์” ไว้ว่าเป็นผลผลิตใดที่เกิดขึ้นจากการ ปลุกปั้น ทำขึ้น ออกแบบขึ้น สรรค์สร้างขึ้นที่อาศัยคนในชุมชนทำขึ้นเอง ผลิตขึ้นเอง หรือรวมกันสร้าง ขึ้นเป็นสิ่งที่ทุกคนในชุมชนรู้จักหรือได้มีโอกาสใช้ผลผลิตนั้นเรียกว่า “ผลิตผลของชุมชน” และ สร้างสรรค์ให้มีที่ห่มห่อที่ห่มห่อผลผลิตนั้นเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ต้องนำไปใช้ได้ หยิบถือเคลื่อนย้าย ติดตัว ถือซื้อขายเป็นของฝากได้มีขายในชุมชนนั้นๆ สร้างมาเพื่อเป็นของชุมชนนั้นเรียกว่า “ผลิตภัณฑ์ชุมชน” ซึ่งผลิตภัณฑ์ชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของตำบลในนโยบายหนึ่ง ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP) ที่เกิดขึ้นครั้งแรกในรัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้ารัฐบาล เมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยมีแนวคิดมาจากโครงการหนึ่งชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์ One Village One Product หรือว่า OVOP จากหมู่บ้านโอยามะ จังหวัดโออิตะ ประเทศญี่ปุ่น ที่มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) การพึ่งตนเองและคิดอย่าง สร้างสรรค์ (Self-Reliance Creativity) และการพัฒนาจากภูมิ ปัญญาท้องถิ่นสู่ระดับสากล (Local Yet Global) (Jaiborisudhi, W., 2013) ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายของแนวคิดนี้เป็นการสร้างความเจริญ สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่ห่างไกล ได้มีโอกาสนำผลิตภัณฑ์ชุมชนของตนเองมาสู่การสร้างสรรค ด้วยแนวคิด วิธีการ เทคโนโลยี การตลาด รูปแบบการขายใหม่ ๆ สู่ตลาดในประเทศและต่างประเทศ จะได้นำเงินตราเข้ามาในประเทศไทยได้แล้วย้อนกลับมาพัฒนาชุมชนตนเองให้เจริญรุ่งเรืองจะทำให้ เศรษฐกิจมีความสร้างสรรค์ไปด้วย ซึ่งคำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ที่ต้องพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐาน องค์ความรู้ การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่มีการเชื่อมโยงกับรากฐานวัฒนธรรม ความรู้ของสังคม และนวัตกรรมสมัยใหม่ นำไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่สร้าง “มูลค่าทาง เศรษฐกิจ” “คุณค่าทางสังคม” หรือ “การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิด” ซึ่งเรียกว่า ผลิตภัณฑ์เชิง สร้างสรรค์ เป็นผลผลิตที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์และทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มของสินค้าเป็นการพัฒนา ต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่นำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุคสมัยด้วยคุณค่าความเป็นไทย และเสน่ห์ที่สวยงาม ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จึงมีผลต่อปัจจัยความต้องการซื้อของลูกค้านักท่องเที่ยว ในด้านจิตวิทยา วัฒนธรรมและสังคมอยู่ในระดับปานกลางเลยทีเดียว เพราะอย่างหนึ่งของความ สร้างสรรค์เกิดขึ้นจากการปรับตัว สังคม ปรับเปลี่ยน และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้จะเป็นภูมิ ปัญญาของไทยที่สืบทอดเป็นมรดก เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตจนถึงทุกวันนี้ และเป็นแนวคิดการสร้าง ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เกิดจากองค์ความรู้ด้านการออกแบบ เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การประยุกต์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ นับว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Sangaimsak, P. & Sukserm, T., 2018) ดังนั้นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากทุนทรัพยากร ทุนปัญญา ทุนวัฒนธรรม ทุนทางสังคมของคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนได้คิดใหม่ ต่อยอด เพิ่มค่า หาจุดต่าง และสร้างสรรค์จน

กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์ของชุมชนสามารถสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันด้วย ซึ่งตลาดคลองลัดมะยมจึงเกิดการเพิ่มค่าด้วยการสร้างเรื่องเล่า (Storytelling) ให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ของชุมชนและความต้องการของประชาชนให้เกิดขึ้นประจำแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยมนั่นเอง (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, สุวริย์ ยอดฉิมและคณะ 2563)

(2) การผลิตสมุนไพร

วรรณิ พรหมด้าว (2563) ได้อธิบายเกี่ยวกับ พืชสมุนไพร คือ พืชที่ถูกนำมาใช้เป็นยารักษาโรค เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าเขตร้อน ซึ่งเป็นเขตกระจายพันธุ์พืชจาก 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ Indo-Chinese พื้นที่ Indo-Malaya และพื้นที่ Indo-Bermese จึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่ประเทศไทยจะมีพืชสมุนไพรหลายร้อยชนิดและถูกนำมาใช้รักษาโรคตามหลักแพทย์แผนโบราณมาหลายร้อยปี อาทิ การนวดแผนไทย ยาต้ม เวชกรรมไทยและการใช้ยาจากพืชสมุนไพร อย่างไรก็ตามผู้ใช้สมุนไพรจำต้องรู้วิธีการใช้ เนื่องจากพืชสมุนไพรสามารถก่อให้เกิดพิษได้หากใช้ในปริมาณที่มากเกินไป ซึ่งภูมิปัญญาพื้นบ้านมีลักษณะเฉพาะดังนี้

- (1) องค์กรความรู้มีความเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน
- (2) ภูมิปัญญาได้ผ่านการทดลองจนสะสมเป็นประสบการณ์มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน
- (3) องค์กรความรู้ได้ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น
- (4) ยาสมุนไพรถูกผลิตและใช้ภายในท้องถิ่นเอง
- (5) ยาสมุนไพรถูกผลิตภายใต้แนวความคิดอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

จากหลักแพทย์แผนไทย สมุนไพรแบ่งได้ออกเป็น 10 รส ซึ่งแต่ละรสจะแตกต่างกันในแต่ละชนิดพืชและเหมาะต่อกลุ่มโรคที่ต่างกัน อีกทั้งพืชสมุนไพรบางชนิดอาจมีรสได้มากกว่า 1 รส เช่น หัว มีฤทธิ์เป็นรสหวานและรสมัน จากตารางด้านล่างสรุปรสของสมุนไพร การรักษาโรคและตัวอย่างพืชสมุนไพรในแต่ละรส

รสยา	การรักษาโรค	ชื่อยกเว้น	สมุนไพร
เผ็ด	แก้ท้องร่วง แก้บิด ลมามแนล แผลเปื่อย	ท้องผูก	ใบฝรั่ง เปลือกมังคุด กล้วยดิบ
หวาน	บำรุงกำลัง แก้อ่อนเพลีย	เบาหวาน น้ำเหลืองเสีย ทำให้แผลขึ้น	น้ำผึ้ง ขะเฒเทศ อ้อย หนุ่ยหวาน
มัน	บำรุงเส้นเอ็น บำรุงข้อ เป็นยาอายุวัฒนะ แก้ปวดเมื่อย	หอบ ไอ มีเสมหะ ไข้ กระหายน้ำ	เมล็ดบัว เหง้าหมู กระเทียม งา
เมาเบื่อ	แก้พิษต่าง ขับพยาธิ แก้โรคมะเร็ง	ไอ หัวใจพิการ	ละอองน้ำ มะกอก มะเกลือ
หอมเย็น	บำรุงหัวใจ บำรุงโลหิต แก้อ่อนเพลีย	ลมป่วง ตีช้ำ ร้อนใน กระหายน้ำ	มะลิ สารภี พิกุล เสดยหอม
ขม	แก้ไข้ เจริญอาหาร แก้อ่อนใน บำรุงน้ำดี ช่วยย่อยอาหาร	โรคลมในลำไส้ จุกเสียดแน่น โรคหัวใจ	ละอองน้ำ หางปลาไหล มะระ
เค็ม	แก้โรคทางผิวหนัง ขับพิษร้อน แก้น้ำเหลืองเสีย	ไตพิการ อุจจาระพิการ โรคบิดมูกเลือด	เกลือ เหงือกปลาหมอ
เปรี้ยว	แก้ทางลมหะ กระหายน้ำ แก้ไอ	ท้องเสีย แก้ไข้	มะขาม รสไทย ลัมป่อย
เผ็ดร้อน	แก้โรคลม ขับเหงื่อ ปวดท้อง ท้องอืด จุกเสียด	โรคไอ ใช้พิษ ใช้เพื่อโลหิต	คัสตี พริกไทย ขิง ข่า ขมิ้น
จืด	แก้ทางลมหะ ขับปัสสาวะ		ตำลึง ร้างจืด ผักบุ้งไทย

ภาพที่ 2.7 พืชสมุนไพรในแต่ละรส

โดยทั่วไปแล้วผักสวนครัวที่บริโภคในครัวเรือนมีฤทธิ์เป็นยาอยู่แล้ว ซึ่งทั้งไทยและต่างประเทศก็ปรากฏการปลูกพืชสมุนไพรไว้บริโภคตามบ้านเรือน ซึ่งให้ประโยชน์ในแง่แหล่งผลิตอาหารไว้ใช้เอง สร้างสุขภาพอนามัยและโภชนาการที่ดี เกิดการพึ่งพาตนเอง และลดค่าใช้จ่ายทั้งในระดับครัวเรือนไปจนถึงระดับชุมชน หากผลผลิตเกินความต้องการสามารถนำมาขายเพื่อสร้างรายได้อีกด้วย จากภาพด้านล่างแสดงผักหรือสมุนไพรที่นิยมปลูกในสวนครัว อาทิเช่น ถั่ว ผือก ฟักทอง มันหวาน ชিং ถั่วฝักยาว เป็นต้น

ดังนั้นการวิจัยในชุมชนวัดพระชาระบือธรรม จึงใช้องค์ความรู้ได้สมุนไพรเข้ามาเป็นการสร้างสรรค์ พัฒนา ผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้เกิดการเชื่อมต่อกับกลุ่มอาชีพภูมิพัฒน์วัดพระชาระบือธรรม ที่เกี่ยวกับการนวดกดจุดฝ่าเท้า จึงเป็นองค์ความรู้ในกระบวนการอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจรที่มีภาคีหุ้นส่วนเข้ามาร่วมในการอบรมความรู้ด้านสมุนไพรด้วยซึ่งถือว่าเป็นองค์ความรู้ของวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2.7 สรุปข้อมูลชุมชนวัดพระชาระบือธรรม

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2552) ได้วิจัยเรื่องวิถีชีวิตชุมชนวัดพระชาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การเล่าเรื่องอดีตของชุมชนวัดพระชาระบือธรรม เป็นที่ราบลุ่มและเป็นทุ่งหญ้า มีลำคลอง 1 ลำคลองเรียกว่า “คลองบางกระบือ” และมีหมู่บ้านเล็ก ๆ อีก 1 หมู่บ้าน มีอาชีพทำการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน มะพร้าว และเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว และกระบือ สัตว์เลี้ยงประเภทวัวและกระบือมีพันธุ์ดีและแข็งแรง มีชื่อเสียงมาก จึงได้ชื่อว่า “หมู่บ้านบางกระบือ” ต่อมาชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2440 โดยมีชื่อว่า “วัดบางกระบือ” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดพระชาระบือธรรม” วัดแห่งนี้เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนใน 4 ชุมชน มาร่วมกว่า 112 ปี ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2475 โดยขุนสำราญราชภรณ์บริรักษ์ นายอำเภอเขตดุสิต และนายบรรณกิจ ท้าวสัน ได้ขออนุญาตต่อเจ้าอาวาสวัดพระชาระบือธรรม เพื่อจัดตั้งโรงเรียนในเนื้อที่ 4 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา ใช้ชื่อโรงเรียนประชาบาล ถนนนครไชยศรี ปี พ.ศ. 2480 ได้โอนให้แก่เทศบาลนครกรุงเทพ ได้ชื่อว่า โรงเรียนเทศบาล ปี พ.ศ. 2496 เทศบาลนครกรุงเทพได้โอนโรงเรียนให้กับกรมสามัญศึกษา มีสภาพเป็นโรงเรียนประชาบาล และได้เปลี่ยนชื่อว่า โรงเรียนวัดพระชาระบือธรรม และชื่อชุมชนจึงเรียกตามชื่อของวัดและโรงเรียนนับแต่นั้นเป็นต้นมา

การเกิดชุมชนอย่างเป็นทางการ เมื่อ พ.ศ. 2538 จึงเกิดเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการขึ้น โดยเริ่มแรกแบ่งออกเป็น 3 ชุมชนก่อน ได้แก่ ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 1-3 และต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ก็เกิดขึ้นอีก 1 ชุมชน คือ ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 4 ซึ่งชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 1 เป็นชุมชนฐานเดิมของทุกชุมชน เหตุผลที่สำคัญในการแบ่งเป็นชุมชนย่อย เนื่องจากจากชุมชนวัดพระชาระบือธรรม เป็นชุมชนที่มีประชาชนเริ่มทยอยเข้ามาเพื่อปลูกบ้านพักอาศัย พื้นที่จึงมีการขยายเพิ่มมากตาม

จำนวนประชาชนที่เข้ามา ทำให้ชุมชนใหญ่ขึ้นและเริ่มมีปัญหาด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนาไม่ทั่วถึง และกรรมกรก็มากเกินกว่าระเบียบกรุงเทพมหานครกำหนด โดยอาศัยระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ.2534 จึงทำให้เกิดการแบ่งชุมชนให้มีความเหมาะสม และมีกรรมกรที่ดูแลได้อย่างทั่วถึงนั่นเอง จนกระทั่งปัจจุบันจากชุมชน เล็ก ๆ ไม่ค่อยได้รับการดูแลจากทางราชการนัก ปัจจุบันกลายเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาให้มีความเจริญหลากหลายด้าน ทั้ง การคมนาคม การสาธารณสุข การ สาธารณูปโภค โดยเฉพาะคนภายนอกหรือหน่วยงานภายนอก สามารถเข้าถึงชุมชนวัดประหาระปือธรรม ได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วกว่าในอดีตมาก สาเหตุหนึ่งก็เพราะตั้งอยู่ติดกับถนนพระราม 5 อันเป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิตตัดผ่านนั่นเอง

วิถีชีวิตของชุมชนวัดประหาระปือธรรมทั้ง 4 ชุมชน ดังนี้ ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ตั้งอยู่ในพื้นที่ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ มีซอยหลักทั้งหมด 6 ซอย อาณาเขตติดกับกรมทหารและที่พักทหารเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนนับถือพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เมื่อเข้าสู่ชุมชนจะพบว่าบ้านเรือนของประชาชนจะสร้างติดกันซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งอาคารพาณิชย์ (พักและค้าขาย) และเป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น (ที่พักอย่างเดียว) รวมถึงเป็นที่พักอาศัยชั่วคราว (ที่พักอย่างเดียว) มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายนับเป็นชุมชนที่มีความเจริญมากอีกชุมชนหนึ่งในเขตดุสิต เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ตู้ไปรษณีย์ในชุมชน ระบบไฟฟ้าในชุมชน ระบบน้ำประปาที่ใช้ในชุมชน ร้านของชำ, ร้านอาหารตามสั่ง, ร้านซ่อมและร้านซักรีด มีศูนย์สุขภาพประจำชุมชนและศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ รวมถึงตลาดนัดตั้งอยู่ในวัดประหาระปือธรรมอีกด้วย การประกอบอาชีพหลัก ๆ ของชาวชุมชนได้แก่ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ ลูกจ้างหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานรัฐ ส่วนการปกครองมีคณะกรรมการคอยดูแลทำหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในชุมชนมีกินดีอยู่ดีมีความสุขอย่างทั่วถึง เมื่อถึงคราวเจ็บป่วยของประชาชนในชุมชนก็มีศูนย์สุขภาพชุมชน เปิดบริการตั้งแต่เวลา 08.00-18.00 น. ไม่เว้นวันหยุดราชการ ส่วนประเพณีและวัฒนธรรมที่ชุมชนได้ดำรงมั่นคงไว้เป็นหลักให้กับประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกันทำบุญกันอย่างยิ่งใหญ่อะไรก็ยังคงยึดถือตราบนานทุกวันนี้ ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ และประเพณีทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ และที่สำคัญสิ่งที่สามารถสะท้อนภาพในอดีตของชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ได้ก็คือวัดประหาระปือธรรม เนื่องจากตั้งมาแล้วไม่น้อย 100 ปี และเป็นวัดที่มีมาก่อนการตั้งชุมชนประหาระปือธรรม 1 หลายทศวรรษนัก ส่วนงานศิลป์ งานปั้นหรืองานแกะสลักในชุมชนที่สืบทอดกันมาแต่อดีต มีอยู่ 2 ประการ ได้แก่ การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากสบู่ และการร่อนทอง ซึ่งการร่อนทองได้ไม่มีการสืบทอดที่เหลือก็จะเป็นการทำดอกไม้ประดิษฐ์จากสบู่ตัวเอง ส่วนชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 เป็นชุมชนที่ปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่อันเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน และเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล ในอดีตบริเวณนี้เป็นสวนผลไม้ จำพวกสวนทุเรียน มะพร้าว หนาก และสวนผักต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีน้ำท่วมบ่อยครั้ง จึงทำให้บ้านเรือนมีลักษณะใต้ถุนสูง ซึ่งปัจจุบันยังคงเห็นร่องรอยในอดีตอยู่เพียงหลังเดียวเท่านั้น คือ

บ้านของคุณป่าพชันีย์ กุลสูตร อายุ 71 ปี ซึ่งบ้านหลังนี้มีอายุมากกว่า 80 ปีหรือร่วม 100 ปีก็เป็นได้ เนื่องจากได้มีการสืบทอดมาตั้งแต่ทวดของคุณป่าแล้วประมาณ 3 รุ่น คือ รุ่นทวด ปู่ย่า พ่อแม่ และ ปัจจุบันนี้เป็นรุ่นลูก ๆ นอกจากตัวบ้านแล้วยังคงเห็นร่องน้ำในสวนที่สามารถนิกภาพของความเป็นสวนในอดีตได้อย่างชัดเจน ในส่วนสภาพทั่วไปของชุมชนปัจจุบันชุมชนเป็นวิถีคนเมืองเกือบทั้งหมด จนแทบจะกลายเป็นชุมชนแออัดไปด้วยซ้ำ ส่วนด้านอาชีพ การสาธารณสุข การศึกษาการปกครอง และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของประชาชนไม่แตกต่างกันกับชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 เลย ส่วนด้านศิลปกรรมประเภทประติมากรรม งานปั้นหรืองานแกะสลักภายในชุมชนยังคงสืบทอดกันมาแต่อดีต อยู่ 2 ประการ ได้แก่ การตีทอง และการแกะสลักสบู่ ส่วนชุมชนวัดประหารระบือธรรม 3 เป็นชุมชนที่อยู่บนพื้นที่ของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และพื้นที่เอกชนบางส่วน ลักษณะบ้านเรือนมี 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น ลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว 2 ชั้น ทันสมัยและอพาร์ทเมนท์ และลักษณะที่เป็นพักอาศัยทั่วไป ส่วนอาชีพ การสาธารณสุข การศึกษา การปกครองและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชนไม่แตกต่างกันกับชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 นัก อนึ่งสิ่งที่ชุมชนยังคงหลงเหลือให้เห็นร่องรอยในอดีตคือ บ้านคุณลุงโกเมนทร์ อิ่มสุวรรณ และบ้านป่าสอน พลยุ่ง ซึ่งมีอายุไม่น้อยกว่า 50 ปี ลักษณะของบ้านเรือนทั้งสองไม่แตกต่างจากบ้านคุณป่าพชันีย์ กุลสูตร ในชุมชนวัดประหารระบือธรรม 2 นั่นเองและมีการซ่อมแซมบางส่วนที่ชำรุดไปด้วย สุดท้าย คือ ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 ซึ่งในอดีตเป็นพื้นที่กว้างสำหรับการเลี้ยงโค ที่ถูกต้อนมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกบ้าง ส่วนใหญ่เป็นกระบือพันธุ์ดี แข็งแรง มีชื่อเสียงมากสมัยนั้น และภายในพื้นที่แห่งนี้หลายครั้งได้มีคนเข้ามาลักลอบปลูกเป็นฝิ่นอาศัยอยู่เป็นประจำ จนกลายเป็นสลัม มีน้ำสกปรก ในคูคลองผักตบชวาขึ้นเต็มพื้นที่ไปหมด แลยังมีป่าหญ้าคาจำนวนมากอีกด้วย ไม่มีน้ำประปา และไฟฟ้า จนกระทั่งบริษัทอาคารพัฒนาจำกัด ได้ปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ในเนื้อที่ 8 ไร่ จำนวน 120 คูหา ทำให้ประชาชนจากหลายพื้นที่ต่างเข้ามาจับจองเป็นที่อยู่อาศัยกันอย่างมากมาย กระทั่ง พ.ศ. 2540 ได้ตั้งเป็นชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 ขึ้นอย่างเป็นทางการมีคณะกรรมการบริหารจัดการชุมชนเช่นเดียวกับชุมชนอื่น ๆ ด้วย ความเป็นชุมชนภายใต้อาคารบ้านพักของบริษัทที่กำหนดไว้แล้วอย่างชัดเจน จึงทำให้ไม่มีการสะท้อนให้เห็นความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมเลย แต่มักจะพบว่าประชาชนในชุมชนได้ถูกความเป็นวิถีชีวิตคนเมืองกลืนหายไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ยากที่หลีกเลี่ยง จนสามารถยืนยันได้ว่าการดำรงชีวิตของชุมชนวัดประหารระบือธรรมเป็นไปตามวิถีชีวิตคนเมืองอย่างชัดเจน อนึ่งผู้วิจัยสรุปผลงวิถีชีวิตตามบริบททางวัฒนธรรม 6 ด้านที่แสดงร่องรอยในอดีตของ 4 ชุมชน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 ร่องรอยในอดีตของ 4 ชุมชน

ชุมชน	ชนบทธรรมเนียม ประเพณี	ภาษา/ วรรณกรรม	ศิลปกรรม/โบราณคดี	การละเล่น ดนตรีการ พักผ่อน หย่อนใจ	ชีวิตความ เป็นอยู่/ วิทยาการ (ภูมิปัญญา)	การท่องเที่ยว และธุรกิจการจัด พิธีกรรม
วัดประหาระปือธรรม 1			- วัดและโรงเรียน ประหาระปือธรรม		-	วัดประหาระปือ ธรรม
วัดประหาระปือธรรม 2	ทำบุญ วันขึ้นปีใหม่ และเทศกาล	ภาษาไทย ภาคกลาง เป็นหลัก	บ้านของคุมพจน์ย์ กุล สูตร (อายุ 71 ปี)	- การละเล่น งูกินหาง - การละเล่น มอญซ่อนผ้า	- หม้อดินเล็ก และใหญ่ - ครกบด	ศูนย์บริการ ครอบครัวชุมชน วัดประหาระปือ ธรรม 2
วัดประหาระปือธรรม 3	วันสงกรานต์		บ้านคุณโกเมนทร์ อิ่ม สุวรรณ (อายุ 63 ปี) บ้านคุณสอน พลยง (อายุ 67 ปี)		-	-
วัดประหาระปือธรรม 4			-		-	-

ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2552; 2553)

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนดและคณะ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1-4 เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้พบว่า ข้อมูลจากการข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อยและการประชุมเวทีชาวบ้านในการประเมินบันไดคุณภาพชีวิตความเหลื่อมล้ำทางสังคมในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ดังนี้

ภาพที่ 2.8 ข้อมูลการประเมินบันไดคุณภาพชุมชนวัดประหาระปือธรรม

ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนดและคณะ (2555)

อดีต	
มีงานทำที่มั่นคง อาทิเช่น รับจ้าง รับราชการ และธุรกิจส่วนตัว	ผู้สูงอายุมีจำนวนมาก
“แต่ส่วนใหญ่จะไปออกนอกพื้นที่” และอาชีพค้าขาย	มีความแตกแยกระหว่างคนในชุมชน สาเหตุมาจากเรื่องการเมือง
อายุในการทำงานส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป	ชาวบ้านในชุมชนมีความสามัคคี
ผู้สูงอายุไม่ค่อยมีงานทำ และส่วนใหญ่จะอยู่กับบ้าน	นักการเมืองมีบทบาทในชุมชนน้อย
ส่วนใหญ่คนในชุมชนมีอาชีพค้าขายและรับจ้าง	ไม่มีปัญหาเรื่องหนี้ในระบบ
การกู้ยืมในระบบมีบ้างแต่น้อยกว่าปัจจุบัน	มีการเล่นแชร์
ค่าครองชีพต่ำ	ประชาชนส่วนใหญ่รู้จักเก็บออม
มีปัญหาเรื่องการว่างงานอยู่เป็นจำนวนมาก	
ปัจจุบัน	
มีงานทำไม่ค่อยทั่วถึง หางานยากขึ้น/มีหน่วยงานภาครัฐมาส่งเสริมอาชีพในชุมชน	
การแข่งขันในแรงงานสูงขึ้นทำให้มีการผลัดเปลี่ยนอาชีพบ่อยครั้ง/ไม่พอเพียง ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันสูงขึ้น	
ไม่มีเงินออมไว้ใช้ในอนาคต/ปัญหาเรื่องสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านเป็นตุ๊กตาสำคัญที่ก่อให้เกิดหนี้สินภายในครอบครัว	
วัยทำงานมีอายุน้อยลง เช่น 15 ปีขึ้นไปเริ่มทำงานหาเลี้ยงครอบครัว/อาชีพคนส่วนใหญ่มักทำงานนอกชุมชน โดยเฉพาะอาชีพรับจ้าง	
มีปัญหาเรื่องการกู้ยืมในระบบ /การไม่เข้าถึงแหล่งทุนในระบบเนื่องจากเงื่อนไขไม่ชัดเจน (กองทุนหมู่บ้าน)	
กิจกรรมในชุมชนมีจำนวนมาก หลายกลุ่มและหลายเป้าหมาย ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง (การทำบุญปีใหม่รวมชุมชน 1-4)	
คนด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ เข้าไม่ถึงสิทธิ และไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับตนเอง	
ความร่วมมือในการช่วยเหลือกันและกันของคนในชุมชนมีน้อย/คนในชุมชนมีปัญหาในเรื่องของการว่างงาน	
คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านและผู้สูงอายุมีจำนวนมาก/ไม่มีตลาดในการรองรับสินค้าจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ	
ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอุปโภคบริโภค และค่าเช่าบ้าน/ มีความยากจน (ตกงาน รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย)	
เกิดปัญหาเรื่องหนี้ในระบบ/ความแตกแยกภายในชุมชน/รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายภายในครัวเรือน	
มีอัตราการทำงานมาก/ค่าครองชีพปรับตัวสูงขึ้น/รายได้เสริมมีน้อย/การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐค่อนข้างยาก	
มีคนต่างถิ่นเข้ามาในชุมชนในปริมาณมาก/ในชุมชนเป็นบ้านเช่าเยอะ	
นักการเมืองเป็นอนวนทำให้คนในชุมชนทะเลาะกัน (อุดมการณ์ทางการเมืองไม่ตรงกัน)	
มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก/ไม่มีการอบรมอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุ/หน่วยงานภาครัฐไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาหนี้สิน	
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนลดลงเนื่องจากไม่มีเวลา/การสื่อสารในชุมชนยังไม่ทั่วถึง/น้ำมันมีราคาแพงสูงขึ้น	
อนาคต	
คนในชุมชนมีความเสมอภาค มีกิจกรรมที่ทั่วถึงกับคนในทุกกลุ่ม	มีที่อยู่อาศัยอย่างเท่าเทียมกัน
เพิ่มแหล่งเงินทุนในระบบมากขึ้น และตรงกับกลุ่มเป้าหมาย	รัฐเข้ามาดูแลให้ความช่วยเหลือภายในชุมชนมากขึ้น
มีการควบคุมราคาสินค้า ไม่ให้สูงเกินไป	นักการเมืองมีความสามัคคีกันมากขึ้น
มีอาชีพสำหรับผู้ว่างงาน	มีตลาดรองรับสินค้า
มีรายได้เสริม	มีนโยบายให้ประชาชนกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ
มีเงินเดือนเพิ่มขึ้น	มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพสำหรับผู้มีรายได้น้อย
ราคาน้ำมันปรับตัวลง	มีศูนย์ฝึกอาชีพภายในชุมชน
ทุกคนในชุมชนมีงานทำ	

ภาพที่ 2.9 ข้อมูลการประเมินบันไดคุณภาพและข้อมูลปัญหาอดีต ปัจจุบันและอนาคต

ชุมชนวัดประหารระบือธรรม

ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนดและคณะ (2555)

วรรณกรรมทั้งหมดจากหนังสือ งานวิจัย บทความทางวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศถูกประมวลใช้ในการออกแบบเป็นสัดส่วนที่สำคัญโดยใช้องค์ความรู้แบบผสานเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบกิจกรรมทั้งการศึกษาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน การผลิตภัณฑส์สมุนไพร การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อยการคิดเชิงออกแบบ การให้เครือข่ายเป็นภาคีหุ้นส่วนในการร่วมกิจกรรมวิจัย การใช้ความพอเพียงในการประหยัด การทำบัญชีครัวเรือน การจัดตั้งกลุ่มอาชีพของชุมชนวัด ประชาระบือธรรม ทุกกระบวนการชาวบ้าน นักวิจัย โรงเรียน หน่วยงานรัฐ เข้ามามีบทบาทสำคัญทุกส่วนมีการแสดงบทบาทแต่ละหน่วยองค์กรอย่างชัดเจน จึงสะท้อนในกระบวนการวิจัยในบทถัดไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหารระบือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix research) ทั้งวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้กำหนดไว้เป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่

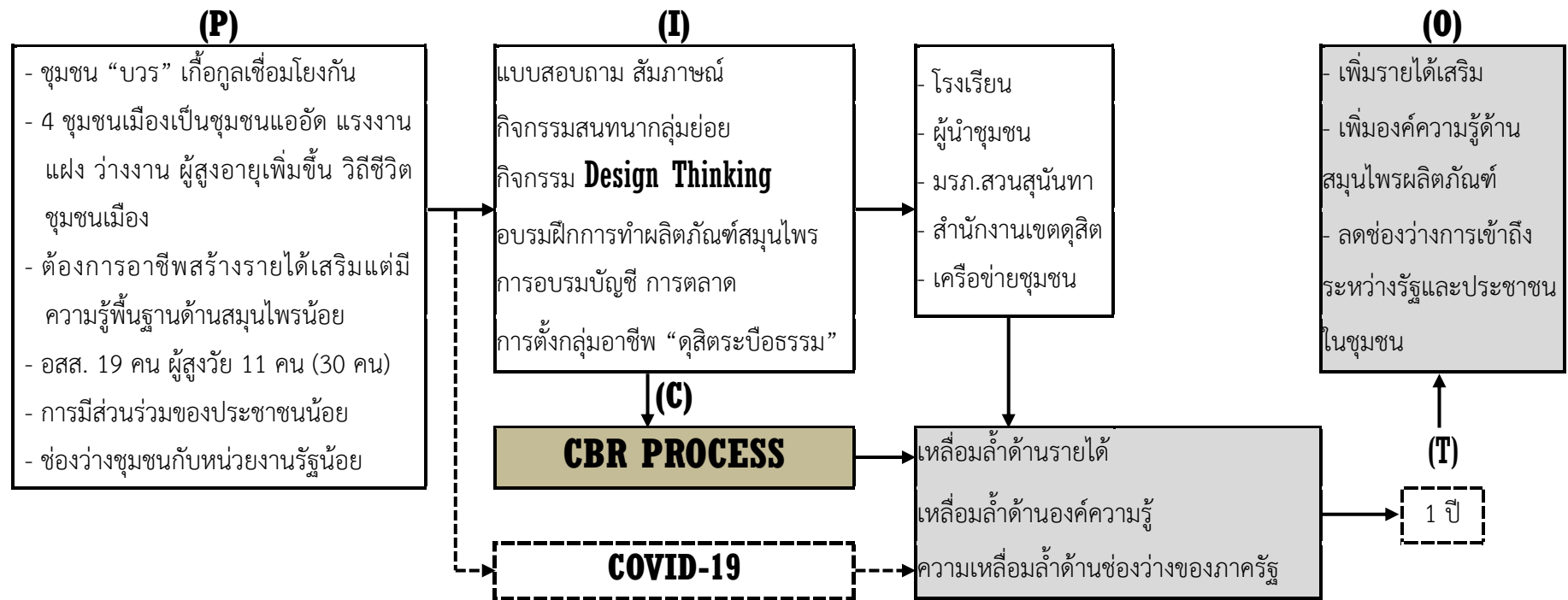
1. การศึกษาข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยการรวบรวมแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำและการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ในการแก้ปัญหาคความเหลื่อมล้ำ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มอาชีพและเครือข่ายชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและการผลิตสมุนไพรไทย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy) สรุปรูปข้อมูลชุมชนวัดประหารระบือธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการวิจัยและกำหนดตัวแปร

2. การศึกษาข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม (Field research) โดยทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และมีกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบให้ข้อมูลเชิงปริมาณมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากขึ้น

3. การเก็บข้อมูลจากกิจกรรมการวิจัย CBR ที่มีกิจกรรม Design Thinking และกิจกรรมอบรมกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหารระบือธรรมที่เกี่ยวข้องกับ “การผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจร” โดยการดำเนินการวิจัยในบทนี้จะนำเสนอหลักการและแนวทางในการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องไป ได้แก่ 1) กรอบแนวคิดในการวิจัย 2) หน่วยในการวิเคราะห์ ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 3) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล 5) การวิเคราะห์และการประมวลผลข้อมูล 6) การดำเนินงานในสถานการณ์ Covid-19 และ 7) รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัย

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดแนวคิดจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในชุมชนวัดประหารระบือธรรม และอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ความเหลื่อมล้ำและการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มอาชีพ และเครือข่ายชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและการผลิตสมุนไพรไทย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดแบบ PICOT Systematic Review ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3.1 แสดงความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหารระบือธรรมตามบริบทชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร”

3.2 หน่วยในการวิเคราะห์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดหน่วยในการวิเคราะห์ คือ ผู้วิจัยกำหนดหน่วยในการวิจัยเป็นกลุ่มประชากรของผู้สูงวัยในชุมชนวัดพระชาระบือธรรมทั้ง 4 ชุมชนมีจำนวน 248 คน (สมมิตร ศรีประเสริฐ, ประธานชมรมผู้สูงวัยเขตดุสิต, 2563: สัมภาษณ์) มีกลุ่มเป้าหมายหลักยึนดีในการเข้าร่วมการพัฒนารายได้ให้เกิดมีสร้างอาชีพสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้นจะได้ครบ 30 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดไว้กับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการวิจัยได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 1 จำนวน 5 คน ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 2 มี 5 คน ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 3 มี 6 คน และชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 4 มี 3 คน และมีกลุ่มเป้าหมายรองที่เป็นผู้กำลังทำงานมีฉันทะอยากทำงานสร้างรายได้เสริมจำนวน 11 คน และมีการเก็บแบบสอบถาม 30 คน และมีเยาวชนนักเรียนโรงเรียน 6 คน (มีส่วนร่วมจากเยาวชนโรงเรียนชุมชนวัดพระชาระบือธรรม)

พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม มีอยู่ 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 1 ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 2 ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 3 และชุมชนวัดพระชาระบือธรรม 4 ตั้งอยู่บนถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีการเก็บข้อมูลตามกิจกรรมของวัดอุประสงค์ ด้วยการวิเคราะห์ตามรูปแบบ Human Centered Design Thinking ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน นักวิชาการ และภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ออกแบบกิจกรรมลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนร่วมกัน โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนกล้าออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ ด้วยการทำความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง โดยมีคนในชุมชนเป็นศูนย์กลาง และนำเอาความคิดสร้างสรรค์และมุมมองจากคนหลาย ๆ ฝ่ายมาค้นหาแนวทางการแก้ไข และนำเอาแนวทางต่าง ๆ ที่คิดร่วมกันมาออกแบบ ปฏิบัติการพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ของชุมชนในสถานการณ์ที่เป็นจริง

ทั้งนี้ รูปแบบ Human Centered Design Thinking มีหลักการเดียวกับกระบวนการวิจัย (Scientific Method) และหลักอริยสัจสี่ มี 5 ขั้นตอน ดังภาพต่อไปนี้

Empathy	Define	Ideate	Prototype	Test
ศึกษาสภาพปัญหา	วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	ระดมความคิด (ตั้งสมมติฐาน)	ออกแบบกิจกรรมลดความเหลื่อมล้ำ	นำไปปฏิบัติจริง
<ul style="list-style-type: none"> - ลงพื้นที่พูดคุย สัมภาษณ์เยาวชน ผู้ว่างงาน พ่อบ้านแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) วัด โรงเรียนและผู้นำชุมชนวัดประหารระบือธรรม - นักวิจัยท้องถิ่นเก็บข้อมูลเช้า กลางวัน เย็น ที่เป็นวันทำงาน (จันทร์-ศุกร์) และวิถีชีวิตของประชาชนในวันหยุด (เสาร์-อาทิตย์) 	<p>ปัญหาที่พบ คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนมีอยู่ระดับต่ำ - มีผู้สูงอายุอยู่ในชุมชนวัดประหารระบือธรรมมากขึ้นในการทำงานระหว่างวันที่มีศักยภาพต้องการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น - กลุ่มอาชีพมี 1 กลุ่มน้อยจนเกินไปที่จะรองรับความต้องการสร้างรายได้เสริมจากผู้สูงอายุและอาสาสมัครสาธารณสุข - อาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.) ทำงานจิตอาสาค่าตอบแทนต่ำต่อเดือน จึงมีความต้องการสร้างรายได้เสริมอีก 1 ช่องทางให้สอดคล้องกับความรู้ด้านสุขภาพ - ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่มีและขาดความรู้ด้านการผลิตในผลิตภัณฑ์ที่ครบวงจร 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดประชุมผู้นำชุมชนวัดประหารระบือธรรม - จัดสนทนากลุ่มย่อยผู้นำ ผู้สูงอายุ และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) - จัดกลุ่มระดมความคิดเห็นมีเครือข่ายดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> (1) ผู้นำชุมชน (2) อสม. 19 คน (3) ผู้สูงอายุ 11 คน (4) โรงเรียนวัดประหารระบือธรรม (5) มรภ.สวนสุนันทา (6) สำนักงานเขตดุสิต (7) เครือข่ายชุมชนเขตดุสิต (8) กลุ่มเยาวชนภักฎพัฒนา (9) นักวิชาการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบหลักสูตรการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร - จัดรูปแบบกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์แบบครบวงจร 8 กระบวนการ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร 1 ผลิตภัณฑ์ที่เป็นต้นแบบ - จัดจำหน่าย ขายผลิตภัณฑ์ - สร้างกลุ่มอาชีพ - มีสมาชิกกลุ่มและบัญชีกลุ่มอย่างชัดเจน

ภาพที่ 3.2 รูปแบบ **Human Centered Design Thinking** ชุมชนวัดประหารระบือธรรม

นอกจากนี้การวิจัยยังได้ออกแบบกิจกรรมเพื่อค้นหาข้อมูลการวิจัยที่เป็นข้อมูลสำคัญในการวิจัยแบบ PAR (Participatory Action Research) ไปสู่ความเป็นวิจัยรูปแบบ CBR (Community Base Research) ที่มีนักวิชาการเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์ความรู้ (Co-creation of Knowledge) กับคนภาคีเครือข่ายหน่วยงานในชุมชนวัดพระธาระปิธธรรม ดังภาพที่ 3.3 ต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 การค้นหาข้อมูลพื้นฐานชุมชน (Baseline Data)

(1) ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชนวัดพระธาระปิธธรรม โดยพิจารณาจาก (1) บริบทชุมชนเมือง (2) บริบทเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมือง

(2) การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนทั้ง 4 ชุมชน 4 คน และจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อตรวจสอบข้อมูลบริบทชุมชนเมืองตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสถานภาพในบริบทชุมชนเมืองของชุมชนวัดพระธาระปิธธรรม 1-4 (Community DATA Verify)

กิจกรรมที่ 2 นักวิจัยท้องถิ่นได้ลงพื้นที่เก็บปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในวิถีชีวิตช่วงเช้าตลาดริมคลอง 4 ชุมชนวัดพระธาระปิธธรรม และเก็บภาพรายละเอียดตลาดนัดวัดพระธาฯ วันพุธและวันอาทิตย์ โดยมีชาวบ้านที่เป็นนักวิจัยท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง (CBR)

กิจกรรมที่ 3 กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มอาชีพชุมชนเมืองอย่างครบวงจร

(1) ประชุมผู้เข้าร่วมกิจกรรมจาก 30 คน จาก 4 ชุมชน เริ่มกระบวนการใช้องค์ความรู้ในการสร้างอาชีพใหม่ซึ่งเป็นการพัฒนาอาชีพให้กับผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) และเยาวชนในชุมชนวัดพระธาระปิธธรรม

(2) จัดอบรม ออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อยอดผลิตภัณฑ์จากกลุ่มนวดที่เป็นยาหม่องที่สามารถนำไปสู่การสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นโดยให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นอย่างมีกระบวนการผลิตแบบครบวงจร

(3) ทดลองตลาดที่ตลาดนัดวัดพระธาระปิธธรรม (ผลิตภัณฑ์สมุนไพร) จำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย (1 เดือน)

(4) จัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพใหม่เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มอาชีพให้เกิดความยั่งยืน “ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้” เป็นสำคัญ โดยมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่อสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 3.3 กิจกรรม **CBR** ชุมชนวัดพระธาระปือธรรม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือในการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล บนฐานความเป็นจริงภายใต้รูปแบบการวิจัย **CBR** (Community Base Research) มี 5 เครื่องมือ ได้แก่

1) แบบสำรวจ 2 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) บริบทชุมชนเมือง (2) บริบทเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรม และการเมือง

2) แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลกับประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการวิจัยที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) จำนวน 19 คน และผู้สูงอายุ 11 คน รวมเป็น 30 กลุ่มตัวอย่างใน 4 ชุมชน ออกแบบโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุสิทธ์ ภูคำชะโนด

3) แบบสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนทั้ง 4 ชุมชน ได้แก่ ประธานชุมชนวัดพระธาระปือธรรม 1 ประธานผู้สูงอายุชุมชนวัดพระธาระปือธรรม 2 ประธานชุมชนวัดพระธาระปือธรรม 3 และประธานชุมชนวัดพระธาระปือธรรม 4 ออกแบบโดยอาจารย์ว่าที่ร้อยตรีหญิงเพ็ญญา ปาละปิ่น จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

4) แบบวัดความรู้พื้นฐานสมุนไพรและขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจร 30 ข้อ

5) จัดทำสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ได้แก่ คนในชุมชนโรงเรียนวัดพระธาระปือธรรม กลุ่มอาชีพ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข สำนักงานเขตดุสิต หน่วยงาน

ภาคีเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต จากคณะวิทยาการจัดการ

6) การจัดอบรมให้ความรู้ด้านสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ การตลาด การจำหน่าย การทำบัญชีครัวเรือน การตั้งกลุ่มอาชีพ ดำเนินการโดยอาจารย์วรรณิ พรมด้วง จากวิทยาลัยสหเวชศาสตร์

โดยมีรายละเอียดของแบบวัดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานสมุนไพรครบวงจร สรุปสาระสำคัญไว้ 30 ข้อ ครอบคลุม 8 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 พุดคุยอบรมสูตรการผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ขั้นตอนที่ 2 ทำบัญชีรายกายและการไปซื้อวัตถุดิบ ขั้นตอนที่ 3 การเตรียมวัตถุดิบ ขั้นตอนที่ 4 การผลิต ขั้นตอนที่ 5 การบรรจุภัณฑ์ (บรรจุใส่ขวด) ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบฉลากติด (ใช้องค์ความรู้ของอาจารย์สร้างไฟล์ต้นแบบให้ไว้ที่กลุ่มอาชีพ) ขั้นตอนที่ 7 การจัดจำหน่ายและตลาด (ในวัดเป็นพื้นที่ตลาดนัดวัดประชาชนวันพุธ และอาทิตย์ และขั้นตอนที่ 8 การทำบัญชีครัวเรือนรายรับจ่ายแบบง่าย

กำหนดเกณฑ์ในการวัดแบบวัดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานสมุนไพรครบวงจร สำหรับกลุ่มเป้าหมาย 30 คนที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 19 คน และผู้สูงอายุ จำนวน 11 คน มีรายละเอียดเป็นข้อคำถามปิดแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) เลือกคำตอบที่ถูกที่สุด โดยมีมีตัวเลือกคำตอบ 4 ตัวเลือก เลือกได้เพียงคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 ตัวเลือกด้วยการทำเครื่องหมายกากบาท (X) เท่านั้น โดยเกณฑ์ในการแปลผลค่าคะแนนสูงสุด 30 คะแนน ข้อละ 1 คะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์โดยแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ระดับคุณภาพ	เกณฑ์วัดผล
ตั้งแต่ 20 คะแนนขึ้นไป	หมายถึง สูง	ผ่านเกณฑ์สมบูรณ์
ตั้งแต่ 15-19 คะแนน	หมายถึง กลาง	ผ่านเกณฑ์ดี
ไม่เกิน 14 คะแนน	หมายถึง ปรับปรุง	ต้องปรับปรุง

นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดของแบบสอบถาม สรุปสาระสำคัญไว้ 3 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีข้อคำถาม 8 ข้อคำถาม เป็นลักษณะข้อคำถามปิดแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความสนิทสนมคุ้นเคยกันของประชาชนในชุมชนวัดประชาระบือธรรม และบทบาทของท่านในชุมชนวัดประชาระบือธรรม

2. ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา ด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน ด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ ด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์ ด้านการร่วมรับผิดชอบ ด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล โดยข้อคำถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) มีทั้งหมด 35 ข้อคำถาม ซึ่งมีข้อคำถามสำคัญว่า “มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาลงพื้นที่วิจัยและพัฒนาชุมชน อาชีพชุมชนร่วมกับประชาชน ผู้นำชุมชนวัดประชาระบือ

ธรรม มีระดับการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพียงใด?” โดยการให้คะแนน 1 (น้อยที่สุด) – 10 (มากที่สุด) ด้วยวิธี ตรงกับการประเมินผลตามความเป็นจริง.

3. ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาอาชีพชุมชนวัดพระซาระปือธรรม เป็นลักษณะปลายเปิดให้เขียนอย่างอิสระตามข้อเท็จจริง

การวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการวัดแบบสอบถามสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 19 คน และผู้สูงอายุ จำนวน 11 คน มีรายละเอียดดังนี้

- เกณฑ์ในการวัดของแบบวัดส่วนที่ 1 จะใช้วิธีการวัด 3 ประเภท ได้แก่ ข้อคำถามปิดแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) สำหรับข้อคำถามที่มีตัวเลือกคำตอบตั้งแต่ 2 ตัวเลือกขึ้นไป หรือตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ข้อคำถามเปิดโดยการเติมคำลงในช่องว่างให้ผู้ตอบเขียนคำตอบลงในช่องว่างด้วยตนเอง

- เกณฑ์ในการวัดของแบบวัดส่วนที่ 2 จะใช้วิธีการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดวัดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน มีการกำหนดระดับมาตราส่วน 6 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมมากที่สุด การมีส่วนร่วมมาก การมีส่วนร่วมปานกลาง การมีส่วนร่วมน้อย การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด และไม่มีส่วนร่วม โดยมีการให้ระดับคะแนน ดังนี้ (ธนิษฐ์ ศิลป์จารุ, 2549: 77; 2560: 75; ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2562)

การมีส่วนร่วมมากที่สุด	เท่ากับ	6	คะแนน
การมีส่วนร่วมมาก	เท่ากับ	5	คะแนน
การมีส่วนร่วมปานกลาง	เท่ากับ	4	คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อย	เท่ากับ	3	คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	เท่ากับ	2	คะแนน
ไม่มีส่วนร่วม	เท่ากับ	1	คะแนน

โดยการคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ยใช้สถิติในการหาอัตราภาคชั้น ซึ่งมีวิธีการดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{อัตราภาคชั้น} &= \frac{6 - 1}{6} = 0.83 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์โดยแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

คะแนน

ระดับคุณภาพ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 5.20 - 6.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.36 - 5.19	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.52 - 4.35	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.68 - 3.51	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.84 - 2.67	หมายถึง	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.83	หมายถึง	ไม่มีส่วนร่วม

เมื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน ทั้ง 35 ข้อพบว่า มีค่าความเชื่อมั่น ($\alpha=0.992$) นับว่ามีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสูงมาก

- เกณฑ์ในการวัดของแบบวัดส่วนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาอาชีพชุมชนวัดประหาระบือธรรม

ส่วนแบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล (key informants) สำหรับผู้นำชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1 ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 และชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 และหรือครูโรงเรียนวัดประหาระบือธรรม และหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร รวมถึงตัวแทนประธานเครือข่าย 43 ชุมชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครที่มีส่วนได้ส่วนเสียและมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนวัดประหาระบือธรรมโดยตรง โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) (ตั้งเอกสารแนบภาคผนวก ก)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การลงพื้นที่จัดกิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูลกับชุมชนตลอดระยะเวลา 1 ปีงบประมาณซึ่งในปัจจุบันมีสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ทีมนักวิจัยจึงขอเสนอกระบวนการจัดประชุมร่วมกับชุมชนโดยมีการจัดการป้องกันการติดเชื้อ COVID 19 ดังต่อไปนี้

- (1) ทุกคนใส่หน้ากาก 2 ชั้น ชั้นในเป็นหน้ากากอนามัย ชั้นนอกเป็นหน้ากากผ้า
- (2) ไม่เปิดหน้าต่างในขณะที่ประชุมและทำกิจกรรมร่วมกัน
- (3) เว้นระยะห่าง 2 เมตร
- (4) เมื่อดื่มน้ำ หรือรับประทานอาหารให้ออกจากกลุ่มไปอยู่ในที่โล่งเว้นระยะห่าง 2-3 เมตร
- (5) ไม่พูดคุยกันในขณะเปิดหน้าต่าง
- (6) ล้างมือทุกครั้ง เมื่อจับสิ่งของภายนอก
- (7) ใช้ปากกาส่วนตัว

(8) จำกัดจำนวนคนตามสัดส่วนของห้องประชุมและสถานที่ทำกิจกรรม

(9) เมื่อไอหรือจาม ไม่เปิดหน้ากาก

3.4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารในรูปแบบเอกสารราชการ หนังสือรายงานการวิจัย บทความและเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ และการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มอาชีพและเครือข่ายชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและการผลิตสมุนไพรไทย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy)

3.4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

- ลงพื้นที่สำรวจชุมชนวัดประหาระปือธรรม โดยทางรถยนต์ส่วนบุคคล
- การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน และวัดแบบความรู้ความเข้าใจพื้นฐานสมุนไพรครบวงจร

- การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 และชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 และหรือครูโรงเรียนวัดประหาระปือธรรม รวมถึงตัวแทนประธานเครือข่าย 43 ชุมชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครที่มีส่วนได้ส่วนเสียและมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนวัดประหาระปือธรรมโดยตรง

- จัดกิจกรรมอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจรโดยมีการเริ่มวัดความรู้ความเข้าใจให้กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยทั้ง 30 คนและกลุ่มนักเรียน ครูโรงเรียนวัดประหาระปือธรรม พร้อมทั้งการเป็นห้องเรียนชุมชน (Social Lab) ให้กับนักศึกษาจำนวน 150 คน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-2-3 สาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

- สัมภาษณ์พิเศษเฉพาะกับหน่วยงานราชการ คือ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

- วิธีการและขั้นตอนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามมีขั้นตอนดังนี้

- 1) หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการทำการวิจัยถึงผู้นำชุมชนวัดประหาระปือธรรม ทั้ง 4 ชุมชนในพื้นที่อย่างเป็นทางการ พร้อมกำหนดให้ผู้ช่วยนักวิจัยท้องถิ่นทั้ง 3 คนเป็นนักวิจัยในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ และถ่ายภาพในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชนวัดประหาระปือธรรม โดยมีเก็บข้อมูลที่กำหนดใน

เครื่องมือวิจัยและมีการประสานงานกับนักวิจัย CBR ในท้องถิ่นทั้ง 3 คน ซึ่งก่อนจะลงเก็บข้อมูลทุกครั้งพร้อมต้องโทรศัพท์ประสานงานก่อนล่วงหน้าทุกครั้ง ได้แก่ (1) คุณอุดม ศรีมงคล (ผู้จัดการศูนย์วิจัยพัฒนาวัดประหาระปือธรรม) (2) คุณเพชรปวิณ ธรธัญยวงศ์ และ(3) คุณเทียบ ชัยศรีมาวงศ์ (ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ศูนย์วิจัยพัฒนาวัดประหาระปือธรรม)

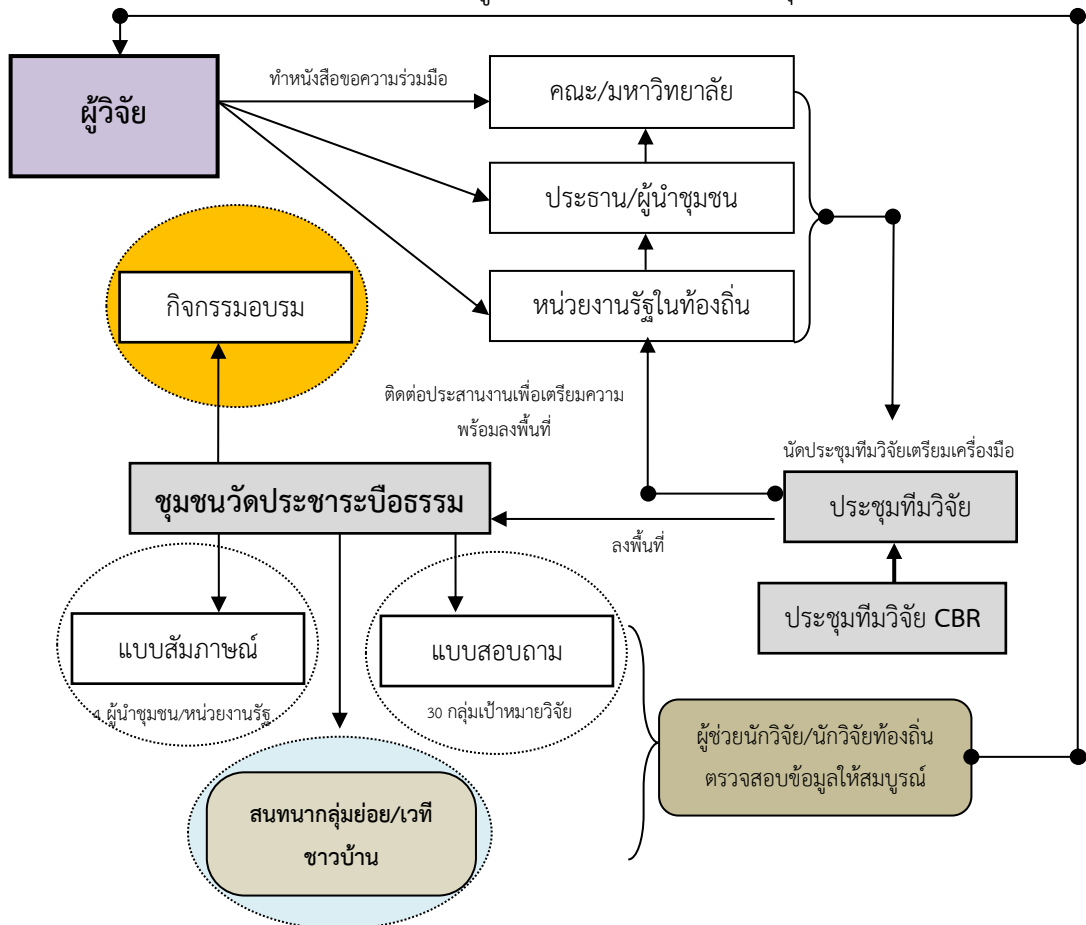
2) นักวิจัยและทีมวิจัยลงพื้นที่ประสานชุมชนท้องถิ่นเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูล

3) ผู้ช่วยนักวิจัยท้องถิ่นลงเก็บข้อมูลและจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับชุมชน นักวิจัยเป็นเพียงผู้คอยออกแบบช่วงเวลาในการลงพื้นที่และกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามแผนการวิจัย

4) สถานการณ์ปัจจุบัน “ชุมชนวัดประหาระปือธรรมทั้ง 4 ชุมชน” อยู่ในพื้นที่สีแดง และมีผู้ติดเชื้อโควิด 19 อยู่ในชุมชน หากพบว่าผู้นำชุมชนวัดประหาระปือธรรมหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านใดไม่มีเวลาให้สัมภาษณ์ ใช้วิธีการโทรศัพท์แทนจนกว่าจะได้ครบตามที่กำหนด

5) กำหนดทีมนักวิจัยเชิงพื้นที่เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา “ทีมยุวชนวิจัยพัฒนา” ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อทำงานร่วมกันกับนักวิจัย และชุมชน พร้อมทั้งดูแลพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยประสานการทำงานกับนักวิจัยท้องถิ่น

การลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลมีลำดับขั้นตอนสามารถสรุปภาพแผนผังได้ดังนี้

ภาพที่ 3.4 ภาพแผนผังขั้นตอนในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยพื้นที่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม

3.4.3 เทคนิคหรือวิธีการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ ชาวบ้าน และภาคี

เทคนิควิธีการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันโครงการวิจัยนี้ได้มี 7 กระบวนวิธี ดังนี้

(1) **การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)** เกิดขึ้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563 เป็นการร่วมเรียนรู้กันเป็นครั้งแรกที่นักวิจัย นักวิชาการ ชาวบ้าน และภาคีเครือข่ายมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เบื้องต้นของชุมชนและการวิจัยร่วมกัน เป็นการเริ่มต้นกิจกรรมวิจัยเพื่อชี้ประเด็นการวิจัย แนวทางการดำเนินการวิจัย ผลที่เกิดขึ้น ผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากการวิจัย เกิดขึ้นที่ศูนย์ภูมัตถ์พัฒนาวัดประหารระบือธรรม

(2) **การลงพื้นที่สำรวจชุมชนจริง** วิธีการคือ ผู้นำชุมชน เป็นผู้นำในการลงพื้นที่พร้อมกับทีมชุมชนภูมัตถ์พัฒนาและนักวิจัยลงสำรวจพื้นที่บริบทชุมชนเมืองเก็บข้อมูล

(3) **การประชุมกลุ่มเล็กที่เป็นเฉพาะผู้นำ** นักวิชาการและทีมนักวิจัยท้องถิ่น โดยมีการตรวจสอบข้อมูลชุมชนและกำหนดแนวทางในการร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย สร้างอาชีพให้กับลูกบ้านที่มีศักยภาพและคัดเลือกลูกบ้านทีม อสส. ร่วมกันโดยใช้องค์ความรู้ที่เป็นครู และนักเรียนโรงเรียนวัดประหารระบือธรรมมาทำกิจกรรมร่วมกัน

(4) **กิจกรรม Design Thinking** เป็นการออกแบบของทีมนักวิจัยกลางมาร่วมกับหน่วยงานรัฐ นักวิจัย นักวิชาการ ชาวบ้าน และภาคีเครือข่ายในการพัฒนาโจทย์วิจัย ค้นหาข้อมูล ความเหลื่อมล้ำและดึงประเด็นปัญหาสำคัญของชุมชนมาสู่การออกแบบกิจกรรมร่วมกัน (ร่างกรอบกิจกรรมร่วมกัน)

(5) **ลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างอาชีพ (ผลิตภัณฑ์ที่ขายได้)** โดยกลุ่มเป้าหมายหลัก ผู้นำ ทีมชุมชนภูมัตถ์พัฒนา นักวิชาการ นักวิจัยและครู นักเรียนโรงเรียนร่วมกันทำกิจกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อสร้างรายได้

(6) **การตลาดและสร้างรายได้** องค์ความรู้ด้านการตลาดและเทคนิคการสร้างรายได้ในสถานการณ์ยุคดิจิทัล เป็นองค์ความรู้ที่ชาวบ้านต้องเชื่อมโยงกับนักวิชาการและนักวิจัยโดยตรงที่จะร่วมกันพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการที่สามารถทำได้จนกลายเป็นทักษะชีวิต ด้านดิจิทัลให้กับประชาชนนำไปสู่การค้าขายหรือจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรสร้างรายได้ให้กับกลุ่มและประชาชนที่เข้าร่วมการวิจัยได้อย่างมั่นคง เมื่อชาวบ้านทำได้แล้วนักวิชาการและนักวิจัยขยับตนเองมาเป็นเพียงที่ปรึกษาโดยจะไม่ทิ้งประชาชนไว้ข้างหลังในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

(7) **Social Lab** เป็นพื้นที่การเรียนการสอนของนักศึกษาสาขาการจัดการพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่เป็นภาคีสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และยกระดับศักยภาพของชาวบ้านที่มีภูมิความรู้มาให้ความรู้ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1-3 โดยเฉพาะในรายวิชาชุมชนศึกษา และกระบวนทัศน์พัฒนาสังคมพื้นฐาน

เป็นองค์ความรู้ที่นักศึกษาต้องได้มีโอกาสสัมผัสกับความเป็นบริบทเมืองจริง ๆ ที่ประชาชนอยู่ร่วมกัน ในชุมชนเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม วัตถุประสงค์เทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ดังนั้น Social Lab จึงเป็น “ห้องเรียนชุมชน” ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาอย่างแท้จริงมากกว่า 1 ทศวรรษ จนเกิดมีศูนย์วิจัยพัฒนาเป็นต้นแบบในการพัฒนาร่วมกันระหว่างการเรียนรู้ การสอน การวิจัย และบริการวิชาการแก่สังคมในชุมชนเมืองที่สมบูรณ์ที่สุด ขับเคลื่อนการทำงานพัฒนาชุมชนเมืองโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

3.5 การวิเคราะห์และการประมวลผลข้อมูล

ในการประมวลผลข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 1) สํารวจข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ข้อมูลพื้นฐานชุมชน (Baseline Data)
- 2) แบบวัดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานสมมุติประชากรบังจระ วัดผลตามคะแนนที่ได้รับ 3 ระดับ ได้แก่ ผ่านเกณฑ์สมบูรณ์ ผ่านเกณฑ์ดี และต้องปรับปรุง
- 3) แบบสอบถามวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชนวัดประหาระบือธรรม

3.1) ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้และคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ (Editing)

3.2) ลงรหัสข้อมูลจากแบบสอบถามทุกข้อ และตรวจสอบการลงรหัส

3.3) นำข้อมูลที่ตรวจและลงรหัสแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เป็นการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์

3.4) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความเป็นจริงของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลด้วยการลงภาคสนามโดยวิธีสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้นำชุมชนทั้ง 4 ชุมชน

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อ 2) นั้นผู้วิจัยนำแบบวัดที่เก็บรวบรวมมาได้ ลงรหัสด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science) โดยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เข้าใจง่ายกับผู้อ่านที่เป็นชาวบ้านจึงนำการวิเคราะห์และประมวลผลด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ตามโครงสร้างเนื้อหาจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่

ได้รับจากคำสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 และชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 และหรือครูโรงเรียนวัดประหาระปือธรรม และหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร รวมถึงตัวแทนประธานเครือข่าย 43 ชุมชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครที่มีส่วนได้ส่วนเสียและมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนวัดประหาระปือธรรมโดยตรง

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดกิจกรรมอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งมีลักษณะของความเป็นชุมชนศึกษาซึ่งอธิบายตามสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ในเชิงรูปธรรม กับมิตินามธรรมโดยการตีความสิ่งที่ซ่อนอยู่ในพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งเป็นทั้งความรู้สึกและความคิดเห็นของประชาชน

4) การค้นหาความเหลื่อมล้ำที่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 การค้นหาความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดประหาระปือธรรม

การค้นหาโจทย์วิจัย	ปัญหาเหลื่อมล้ำ	เครื่องมือวิจัย PAR- CBR	กระบวนการลดเหลื่อมล้ำ
ตั้งโจทย์วิจัยเกิดขึ้นจาก	- รายได้เสริม	- สสำรวจด้วยนักวิจัยท้องถิ่น	- กิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์
ชุมชน	- ความรู้ในการสร้าง	- แบบสอบถาม	สมุนไพรแบบครบวงจร
- การลงพื้นที่ศึกษาชุมชน	อาชีพ	- สัมภาษณ์	(ชาวบ้านทำเอง)
ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม	- ลดช่องว่างระหว่าง	- สนทนากลุ่มย่อย	- สร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์
ในวิถีความเป็น	รัฐกับชาวบ้าน	- จัดเวที Standing/Sitting	- สร้างกลุ่มอาชีพของชุมชน
“บวร” ของชุมชนวัด	- ช่องว่างอายุกับ	Meeting	โดยให้หน่วยงานราชการ (ฝ่าย
ประหาระปือธรรม 1-4	การพัฒนาชุมชน	- กิจกรรมการคิดเชิงออกแบบ	พัฒนาชุมชนและสวัสดิการ
- พูดคุยกับผู้นำ ผู้อาวุโส	ระหว่างวัน	(Design Thinking)	สังคม สำนักงานเขตดุสิต มี
ของชุมชน (ทั้ง จดบันทึก)		- กิจกรรมอบรมการผลิต	ส่วนร่วมในการเป็นผู้มีส่วนได้
- การเก็บภาพบริบทชุมชน		สมุนไพร เป็น “ผลิตภัณฑ์	ส่วนเสียร่วมกับชาวบ้าน)
วัดประหาระปือธรรม		เอกลักษณ์ชุมชน”	
- สนใจปริทัศน์ชาวบ้าน		- สังเกตแบบมีส่วนร่วม	
กลุ่มเด็กเยาวชน กลุ่ม			
พ่อค้าแม่ค้า กลุ่มผู้สูงอายุ			
กลุ่ม อสส. กลุ่มผู้นำ กลุ่ม			
ครูที่มาสอนในโรงเรียนวัด			
ประหาระปือธรรม			

3.6 การดำเนินงานในสถานการณ์ Covid-19

3.6.1 สถานการณ์ Covid-19 มีการดำเนินการวิจัยเป็นข้อมูลเบื้องต้นดังนี้

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ พื้นที่กรุงเทพมหานคร (เขตดุสิต) เป็นพื้นที่สีแดงในสถานการณ์โรคระบาด ไวรัสโควิด-19 จึงไม่สามารถลงพื้นที่จากภายนอกได้ ทำให้ทีมวิจัยหลักและทีมชุมชนนักพัฒนา ถอดตัวจากพื้นที่ออกมาเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลในวัตถุประสงค์ที่ 1 ส่วนนักวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่ 3 ท่านเป็นกำลังสำคัญในการทำงานเชิงพื้นที่และมีการติดตามงานในทางออนไลน์ และโทรศัพท์ประสานแจ้งสถานการณ์บอกกล่าวความเคลื่อนไหวของงานและการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมระหว่างกันอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม 2563 โดยจะมีคุณเพชรปวีณ์ ธนธัญวงศ์ เป็นผู้สรุปสถานการณ์ทำงานและแจ้งในรอบ 15 วัน จึงได้สรุปปัญหา/อุปสรรคและแนวทางแก้ไข ไว้ดังตารางนี้

ตารางที่ 3.2 สถานการณ์ Covid-19 ในชุมชนวัดประหารระบือธรรม

ปัญหา/อุปสรรค	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบหลัก
ทีมวิจัยหลัก/ทีมชุมชนนักพัฒนาไม่สามารถลงพื้นที่เข้าชุมชนได้ในระยะที่ 2 คือ สนทนากลุ่มย่อยกับผู้นำทั้ง 4 ชุมชน ในการสรุปผลข้อมูลวัตถุประสงค์ที่ 1	มอบหมายให้คุณเพชรปวีณ์ ธนธัญวงศ์ คุณอุดม ศรีมงคล คุณเทียบ ชัยศรีมาวงศ์ ที่อยู่ในพื้นที่ดำเนินการส่งข้อมูลเพื่อการตรวจแก้ไข (Verify)	ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด
ไม่สามารถจัดกิจกรรมรวมกลุ่มได้ในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (พื้นที่สีแดงใน การควบคุมโรคระบาดไวรัสโควิด 19)	มอบหมายให้คุณเพชรปวีณ์ ธนธัญวงศ์ คุณอุดม ศรีมงคล คุณเทียบ ชัยศรีมาวงศ์ และนักวิจัย (อาจารย์วรรณิ พรมด้าว) ประสานเตรียมการในการจัดทำหลักสูตรและกระบวนการในการฝึกอาชีพเพื่อผลิตภัณฑส์สมุนไพร เป็นกลุ่มขนาดเล็กแบบ “วิจัยมุ่งเป้า”/เตรียมการด้านการตลาดไว้เพื่อบริหารจัดการด้วย	- วรรณิ พรมด้าว
ระยะห่าง ทำให้ชาวบ้านกลัวถูกทิ้งระหว่างทาง	สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจผลิตภัณฑส์สมุนไพร ใช้การประชุมออนไลน์ (เน้นไลน์กลุ่ม) ติดตามสอบถาม ให้กำลังใจเสมอทุกสัปดาห์ และให้นักวิจัย (อาจารย์เพ็ญภา ปาละปิ่น) ประสานถ้ามีปัญหาหรือต้องการสนับสนุนส่วนใดให้แจ้งความประสงค์ได้เพราะอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง	- พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต เพ็ญภา ปาละปิ่น
วัสดุอุปกรณ์ในการอบรมอาชีพ ไม่สามารถเดินทางไปซื้อได้	สั่งทางออนไลน์ (โดยให้นักวิจัยท้องถิ่นดำเนินการ	นักวิจัยท้องถิ่น

3.6.2 สถานการณ์ Covid-19 ปัจจุบันดังนี้

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ พื้นที่กรุงเทพมหานคร (เขตดุสิต)

คุณเพชรปวิณ ธรธัญยวงศ์ (ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ศูนย์วิจัยพัฒนาวัตประชาาระบือธรรม) นักวิจัยท้องถิ่นได้แจ้งข่าวว่า สถานที่ที่เป็น cluster กลุ่มใหม่ใกล้โรงพยาบาลมิชชั่น ได้แก่ ตลาดราชวัตร สำนักงานเขตดุสิต ตลาดศรียาน บางกระบือห้างสุพริม และระแวก ถนนพระราม 5 ที่พักของครอบครัวทหารแถววัดประชาาระบือธรรม (ชุมชนวัดประชาาระบือธรรม) พื้นที่วิจัยได้รับผลกระทบโดยตรง

แนวทางการไขร่งด่วนโดยการจัดประชุมออนไลน์เพื่อหาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกับกลุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) และผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการในส่วนที่ 2 คือ กิจกรรมการบรรจุและการตลาด เนื่องจากส่วนที่ 1 ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้วในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรยามยาหม่องน้ำสมุนไพรพัฒนา แนวทางต่อไปสุดท้ายคือ การทำสต็อกเกอร์และฉลาก พร้อมวางขายที่ตลาดนัดวัดประชาาระบือธรรม

3.6.3 บทบาทความร่วมมือกับภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

บทบาทโครงการวิจัยเรื่อง การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประชาาระบือธรรม ตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร เชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีหน่วยงานในพื้นที่ชุมชนวัดประชาาระบือธรรม

ตารางที่ 3.3 กำหนดบทบาทความร่วมมือกับภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

ลำดับ	ภาคีหน่วยงาน	บทบาทความร่วมมือ
1	ฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	<ul style="list-style-type: none"> - รับทราบโครงการวิจัย และกิจกรรมการวิจัย - แนวทางในการขับเคลื่อนพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน - เป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมวิจัยมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นที่เลี้ยงให้กับชุมชน - เป็นวิทยากรในการอธิบายจากความเป็นวิชาการมาจากของนักวิจัยสู่การปฏิบัติแบบชาวบ้าน พร้อมกับร่วมเรียนรู้การวิจัยและพัฒนาไปพร้อมกับชาวบ้านกลุ่มเป้าหมาย
2	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นหน่วยงานรับรอง (นักวิจัย) ในการทำงานร่วมกับชุมชน - สนับสนุนโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูล และเครื่องมือการวิจัย และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น - เชื่อมประสานงานระหว่างนักวิจัยกับหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น ออกหนังสือเชิญร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ลำดับ	ภาคีหน่วยงาน	บทบาทความร่วมมือ
3	โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม	- ครูและนักเรียน ป.6 แสดงความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อให้ให้นักเรียนในชุมชนวัดประหาระปือธรรมได้เรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้นจนครบวงจร ที่พ่อแม่ได้ทำงานสร้างรายได้
4	ผู้นำชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1-4	- รับทราบโครงการวิจัย และกิจกรรมการวิจัย - แนวทางในการขับเคลื่อนพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน - ร่วมให้ข้อมูลและตัดสินใจในข้อมูลพื้นฐานชุมชน - เป็นผู้ร่วมในการวิจัยเชิงพื้นที่ทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน - ประสานงานกับชาวบ้านให้ร่วมกิจกรรมพัฒนาอาชีพ
5	กลุ่มอาชีพภักพัฒนาวัดประหาระปือธรรม	- เป็นผู้ขับเคลื่อนการวิจัยหลักในการดำเนินกิจกรรมวิจัย - เป็นนักวิจัยท้องถิ่น - เป็นพื้นที่รวมกิจกรรมวิจัยทั้งหมดของโครงการ
6	ผู้ประสานงานชุมชน 43 ชุมชน	- เป็นผู้ประสานระหว่างชุมชนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมในมิติข้อมูลในมิติการเชื่อมโยงของชุมชน (ที่ปรึกษาในฐานะผู้นำชุมชนที่ทำงานมาอย่างยาวนาน) - ถ่ายทอดความรู้เรื่องกิจกรรมกลุ่มและการถอดบทเรียน
7	ทีมยุวชนภักพัฒนา	- เป็นทีมทำงานร่วมกับผู้นำ 4 ชุมชน และลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ กิจกรรมกลุ่มย่อยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร

3.7 รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัย

การเขียนรายงานวิจัยแบ่งออกเป็น 6 บท ดังนี้

1) บทที่ 1 บทนำ ได้แก่ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

2) บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ และการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มอาชีพ และเครือข่าย แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและการผลิตสมุนไพรไทย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy) และสรุปข้อมูลชุมชนวัดประหาระบือธรรม

3) บทที่ 3 กรอบแนวคิดและวิธีการวิจัย ได้แก่ กรอบแนวคิดในการวิจัย หน่วยในการวิเคราะห์ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และการประมวลผลข้อมูล การดำเนินงานในสถานการณ์โควิด 19 (COVID-19) และรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัย

4) บทที่ 4 ผลการวิจัย: บริบทชุมชนเมืองวัดประหาระบือธรรม 1-4 และกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร

1. บริบทชุมชนเมือง
2. บริบทเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมือง
3. กิจกรรม Design Thinking เพื่อค้นหาวิถีชีวิตความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดประหาระบือธรรม
4. การวัดความรู้พื้นฐานด้านสมุนไพร
5. การจัดกิจกรรมอบรมสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชน

5) บทที่ 5 ผลการวิจัย: กระบวนการลดความเหลื่อมล้ำ

1. ผลิตภัณฑ์สร้างรายได้เสริม
2. เพิ่มองค์ความรู้ด้านสมุนไพรผลิตภัณฑ์ครบวงจร
3. ลดช่องว่างการเข้าถึงระหว่างรัฐและประชาชนในชุมชน
4. การตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง “ดุสิตระบือธรรม”

6) บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยด้วยการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย: บริบทชุมชนเมืองวัดประหารระบือธรรม 1-4 และกระบวนการ ผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ผลการวิจัยเรื่อง การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหารระบือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพในบริบทชุมชนเมืองของชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1-4 ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. บริบทชุมชนเมือง
2. บริบทเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมือง
3. กิจกรรมการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เพื่อค้นหาโอกาสวัดความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดประหารระบือธรรม
4. การวัดความรู้พื้นฐานด้านสมุนไพร
5. การจัดกิจกรรมอบรมสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชน ผลการศึกษามีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

4.1 บริบทชุมชนเมือง

4.1.1 ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1

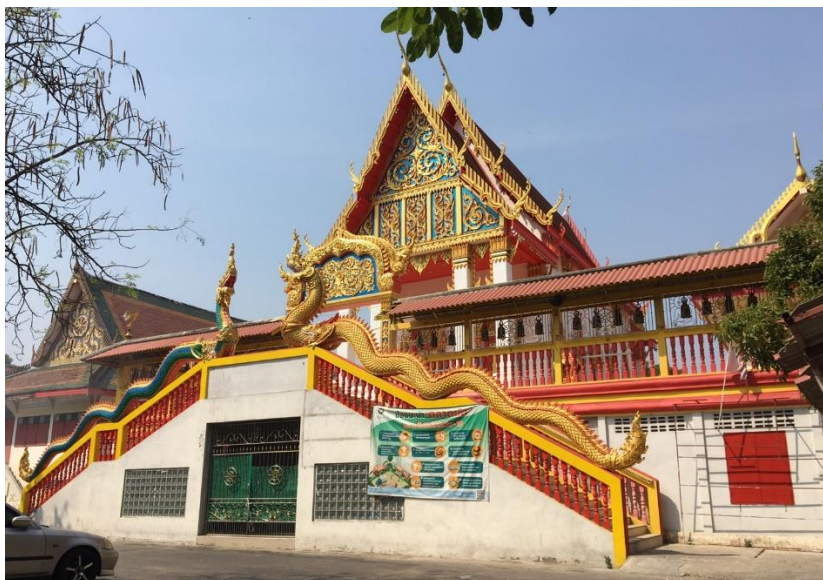
วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564 เวลา 10.00-13.00 น. ณ ศูนย์ภูมิพัฒน์วัดประหารระบือธรรม โดยนายสิทธิชัย เลิศอนันต์ อายุ 55 ปี ประธานชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 ได้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการปรับปรุงข้อมูลประวัติชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 เมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยผู้เขียนคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประหารระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (ภาคผนวก ข ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 พ.ศ. 2552) เมื่อ พ.ศ. 2538 จึงเกิดเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการขึ้น โดยเริ่มแรกแบ่งออกเป็น 3 ชุมชนก่อน ได้แก่ ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 -3 และต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ก็เกิดขึ้นอีก 1 ชุมชนคือ ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 มีสาระสำคัญดังนี้

(1) ความเป็นมาของชุมชนวัดประหารระบือธรรม

ก่อนปี พ.ศ. 2440 ชุมชนวัดประหารระบือธรรมในอดีตเป็นพื้นที่ราบลุ่มและเป็นทุ่งหญ้า มีลำคลอง 1 ลำคลองเรียกว่า “คลองบางกระบือ” และยังมีหมู่บ้านเล็กๆ อีก 1 หมู่บ้าน มีอาชีพทำ

การเกษตร เช่น ทำนา ทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน มะพร้าว และเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว และกระบือ สัตว์เลี้ยงประเภทวัวและกระบือมีพันธุ์ดีและแข็งแรง มีชื่อเสียงมาก จึงได้ชื่อว่า “หมู่บ้านบางกระบือ”

พ.ศ. 2440 โดยมีบิดาของพระภิกษุคง และญาติๆ ได้อุทิศที่ดินและสร้างวัดขึ้นแล้วขนานนามว่า “วัดบางกระบือ” เนื่องจากคลองโดยรอบบริเวณวัด ชาวบ้านนำกระบือมาเลี้ยงกันมาก และเรียกคลองนี้ว่า “คลองบางกระบือ” เมื่อได้สร้างวัดขึ้นแล้วจึงเรียกนามวัดตามลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งวัดไปด้วย ต่อมาประชาชนได้ร่วมกันบูรณะพัฒนาวัดจนเจริญรุ่งเรืองตามลำดับ จึงได้เปลี่ยนนามวัดใหม่ให้มีความหมายไพเราะยิ่งขึ้นว่า “วัดประหารกระบือธรรม” และยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนใน 4 ชุมชน โดยมี พระครูสกลธรรมสาธก (เตียง ป.ธ.3) เป็นเจ้าอาวาสปัจจุบัน

ภาพที่ 4.1 วัดประหารกระบือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

1 มีนาคม พ.ศ. 2475 ขุนสำราญราษฎร์บริรักษ์ นายอำเภอเขตดุสิต และนายบรรณกิจ ท้าวสัน ได้ขออนุญาตต่อเจ้าอาวาสวัดประหารกระบือธรรม เพื่อจัดตั้งโรงเรียนในเนื้อที่ 4 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา ใช้ชื่อโรงเรียนประชาบาล ถนนนครไชยศรี

พ.ศ. 2480 ได้โอนให้แก่เทศบาลนครกรุงเทพ ได้ชื่อว่า โรงเรียนเทศบาล

พ.ศ. 2496 เทศบาลนครกรุงเทพได้โอนโรงเรียนให้กับกรมสามัญศึกษา มีสภาพเป็นโรงเรียนประชาบาล และได้เปลี่ยนชื่อว่า โรงเรียนวัดประหารกระบือธรรม เป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (ภาพที่ 4.2)

พ.ศ. 2516 สร้างสะพานคอนกรีตถนนทางเข้าวัดประหารกระบือธรรม เมื่อก่อนเป็นสะพานไม้เล็กๆ ต่อมาก็ใช้ไม้ใหญ่ทำสะพาน (ภาพที่ 4.3)

ภาพที่ 4.2 โรงเรียนวัดประหาระบือธรรม (ถ่ายเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

ภาพที่ 4.3 สะพานทางเข้าชุมชนวัดประหาระบือธรรม (ถ่ายเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

(2) ที่ตั้งและบริบททางกายภาพชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1

ชุมชนที่ตั้งอยู่ติดกับวัดประหาระบือธรรม 161/29 ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ 25 ไร่ 1 งาน 22 ตารางวา ในชุมชนนี้มีซอยทั้งหมด 6 ซอย และประชาชนมีการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่ของวัดประหาระบือธรรม แต่ดูแลจัดผลประโยชน์มอบให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม และมีสภาพทั่วไปของชุมชนเป็นชุมชนลักษณะของเมืองผสม

กับชุมชนแออัดประชาชนอยู่กันหนาแน่นมากพอสมควร โดยมีจำนวนหลังคาเรือน 126 หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา มีอาณาเขตของชุมชนดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับกรมทหารสื่อสาร สะพานแดง

ทิศใต้ ติดกับกองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษา

พระองค์ที่ 1 ในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และชุมชนพระยาประสิทธิ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับคลองเปรมประชากร และถนนพระรามที่ 5

ทิศตะวันตก ติดต่อกับชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 และ 4

การเข้าถึงชุมชนนั้นจะต้องข้ามสะพานวัดประหาระปือธรรม และมีป้ายวัดประหาระปือธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการบ่งบอก มีถนนคอนกรีต 2 เลน ชื่อว่า ซอยวัดประหาระปือธรรมขนาน กับคลองบางกระบือในการเข้าถึงชุมชนโดยใช้เส้นทางเดียวกันกับวัดประหาระปือธรรม ที่ปากซอยจะมีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างอยู่ ถัดจากนั้นจะมีอาคารพาณิชย์ของประชาชนอยู่ริมติดกับถนนตรงข้ามกับคลองบางกระบือ และผ่านโรงเรียนวัดประหาระปือธรรมซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (ภาพที่ 4.4) ก่อนถึงชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 มีศาลเจ้าแม่ไทรใหญ่ สร้างขึ้นเมื่อพ.ศ.2540 ตั้งอยู่หน้าวัดประหาระปือธรรม (ภาพที่ 4.5)

ภาพที่ 4.4 ถนนทางเข้าชุมชนวัดประหาระปือธรรม (ถ่ายเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ประชาชนตั้งบ้านเรือนกันอยู่ลักษณะติด ๆ กัน ซึ่งมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์ (พักและค้าขาย) ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น (ที่พักอย่างเดียว) และลักษณะที่เป็นที่พักอาศัยชั่วคราว (ที่พักอย่างเดียว) (ภาพที่ 4.6)

ภาพที่ 4.5 ศาลเจ้าแม่ไทรใหญ่หน้าวัดประหารระเบิดธรรม (ถ่ายเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

ภาพที่ 4.6 อาคารพาณิชย์ใช้พักและค้าขาย (ถ่ายเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

(3) สิ่งอำนวยความสะดวกและหน่วยงานเครือข่ายในชุมชนวัดประหารระเบิดธรรม 1

(3.1) สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

1. ร้านของชำ จำนวน 5 ร้าน, ร้านอาหารตามสั่ง 2 ร้าน, ร้านซ่อม 1 ร้าน และร้านซักรีด 1 ร้าน

2. ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์สุขภาพชุมชนและศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ จำนวน 1 แห่ง (ตั้งภาพที่ 4.7) จัดตั้งเมื่อ 30 มกราคม 2540 เคยได้รับยกย่องว่าเป็นตัวอย่างของกรุงเทพมหานครมาแล้ว

3. ร้านเสริมสวย/ความงาม จำนวน 2 ร้าน
 4. มีตลาดนัดเฉพาะวันพุธ กับวันอาทิตย์เท่านั้น จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในวัดประหาระปิอธรรม มีผู้คนมาจับจ่ายซื้อสินค้าจำนวนมาก โดยเริ่มขายตั้งแต่เวลา 14.00-20.00 น. ชื่อตลาดว่า **ตลาดนัดวัดประหาร** (ดังภาพที่ 4.8)
 5. มีรถเร่ขายของ รถยนต์/มอเตอร์ไซค์ที่เข้ามาขายอาหารและของใช้ที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดทั้งวัน
 6. การเดินทางชุมชนอยู่ติดกับถนนพระราม 5 ที่เป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิต ทำให้การเดินทางสะดวกสบายอย่างมาก ทำให้มีป้ายรถเมล์ ขสมก. จำนวน 1 ป้าย โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่านได้แก่ สาย 5 สาย 50 สาย 70
- (3.2) หน่วยงานเครือข่ายในชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1
1. โรงเรียนวัดประหาระปิอธรรม สังกัดกรุงเทพมหานคร สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 2. ในชุมชนมีห้องสมุดชุมชน 1 แห่ง
 3. มีหอพัก อาคารให้เช่า
 4. มีอาคารอเนกประสงค์ มีห้องประชุมสัมมนา (ดังภาพที่ 4.9)

ภาพที่ 4.7 ศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)
ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2552)

ภาพที่ 4.8 ตลาดนัดวัดประชา (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

ภาพที่ 4.9 อาคารอเนกประสงค์ (ถ่ายเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2564)

4.1.2 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2

วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564 เวลา 10.00-13.00 น. ณ ศูนย์กัญพัฒนาวัดประหาระปือธรรม โดยนางอุไรวรรณ ศรีประเสริฐ ตัวแทนประธานชมรมผู้สูงอายุเขตดุสิตชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ได้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการปรับปรุงข้อมูลประวัติชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 เมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยผู้เขียนคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษิทธิ์ ฤคาคะเนต ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัด

ประหาระปือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (ภาคผนวก ค ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 พ.ศ. 2552) มีสาระสำคัญดังนี้

(1) ความเป็นมาของชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2

ย้อนอดีตสมัยประมาณ 50 ปีก่อน พื้นที่แห่งนี้เป็นส่วนผลไม้ และส่วนใหญ่เป็นส่วนทุเรียน มะพร้าว มะม่วง หมากร อาชีพของชาวชุมชนในสมัยนั้น คือการทำสวนผลไม้และรับราชการ บ้านพักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยวใต้ถุนสูง (ภาพที่ 4.10) อยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ การคมนาคมยังไม่สะดวก ไม่มีถนนเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยการคมนาคมทางน้ำ โดยใช้คลองบางกระบือเป็นเส้นทางสัญจรหลัก ซึ่งคลองบางกระบือไหลไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่บริเวณบริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ในปัจจุบัน อีกด้านไปบรรจบคลองเปรมประชากร และคลองวัดน้อยนพคุณ ส่วนการคมนาคมทางบกนั้นใช้การเดินทางเรือในการออกนอกชุมชน เมื่อออกไปซื้อของอุปโภคบริโภคไปหาซื้อกันที่ตลาดบางกระบือ ปัจจุบันเรียก ตลาดวัดจันทรสโมสร ขณะนั้นยังพบว่ามีการค้าขาย เช่น ก๋วยเตี๋ยว กาแฟ ทางเรืออยู่ชุมชนแห่งนี้มีตั้งแต่สมัยปู่ทวดแล้วอายุมากกว่า 80 ปี ซึ่งแต่ก่อนบริเวณแห่งนี้เป็นส่วนผลไม้ เช่น มะพร้าว ทุเรียน และกระเทียมเป็นส่วนใหญ่ มีบ้านไม่ถึง 20 หลัง จะใช้เส้นทางเรือเป็นหลัก ใช้คลองบางกระบือไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาไปออกคลองเปรมประชากรได้ส่วนใหญ่เป็นการสัญจรทางเรือ พื้นที่ตามซอยเข้าก็เป็นไม้กระดาน และมีประชาชนน้อยกว่าในปัจจุบันนี้มาก (พัชนี กุลสูตร, 2552)

ภาพที่ 4.10 ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ที่มา: ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2552)

(2) ที่ตั้งและบริบททางกายภาพชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2

ชุมชนที่ตั้งอยู่ 99 ซอยวัดประหาระปือธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในชุมชนนี้มีซอยทั้งหมด 6 ซอย ประชาชนมีการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน และที่ส่วนบุคคล และมีสภาพทั่วไปของชุมชนเป็นชุมชนลักษณะของเมืองผสมกับชุมชนแออัดประชาชนอยู่กันหนาแน่นมากพอสมควร มีเนื้อที่ชุมชนประมาณ 22 ไร่ 2 งาน 20 ตารางวา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย จำนวนประชากร โดยมีจำนวนหลังคาเรือน 222 หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา มีอาณาเขตของชุมชนดังนี้

ทิศเหนือ	ติดคลองบางกระบือ
ทิศใต้	ติดชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3
ทิศตะวันออก	ติดคลองบางกระบือ
ทิศตะวันตก	ติด ม.พัน 4

การเข้าถึงชุมชนนั้นจะต้องข้ามสะพานวัดประหาระปือธรรม และมีป้ายวัดประหาระปือธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการบ่งบอก มีถนนคอนกรีต 2 เลน ชื่อว่า ซอยวัดประหาระปือธรรมขนานกับคลองบางกระบือในการเข้าถึงชุมชนโดยใช้เส้นทางเดียวกันกับวัดประหาระปือธรรม ผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ถึงสามแยกเลี้ยวขวาผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 แล้วเข้าสู่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ต่อไป

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นลักษณะติด ๆ กัน ลักษณะของบ้านมีความหลากหลายมาก แต่ที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่าง มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะเป็นบ้านปูนและไม้ 2 ชั้น (ที่พักและค้าขาย) ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ชั้นเดียวได้ถูกลง (ที่พักอย่างเดียว) (ภาพที่ 4.11)

ภาพที่ 4.11 บ้านปูนและไม้ 2 ชั้น (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2564)

ภาพที่ 4.12 ซอยระหว่างบ้านในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2564)

(3) สิ่งอำนวยความสะดวกและหน่วยงานเครือข่ายในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2

(3.1) สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

1. ร้านของชำ จำนวน 2 ร้าน, ร้านซักรีด 1 ร้าน
2. ศูนย์สุขภาพประจำชุมชน จำนวน 1 แห่ง (ดังภาพที่ 4.13)
3. มีตลาดนัดเฉพาะวันพุธ กับวันอาทิตย์เท่านั้น จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในวัดประหาระปือธรรม มีผู้คนมาจับจ่ายซื้อสินค้าจำนวนมาก โดยเริ่มขายตั้งแต่เวลา 14.00-20.00 น. ชื่อตลาดว่า **ตลาดนัดวัดประหาระ** (ดังภาพที่ 4.14)
4. มีรถเร่ขายของ รถยนต์/มอเตอร์ไซค์ที่เข้ามาขายอาหารและของใช้ที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดทั้งวัน
5. การเดินทางชุมชนอยู่ติดกับถนนพระราม 5 ที่เป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิต ทำให้การเดินทางสะดวกสบายอย่างมาก ทำให้มีป้ายรถเมล์ ขสมก. จำนวน 1 ป้าย โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่านได้แก่ สาย 50 สาย 70
6. รถจักรยานยนต์รับจ้างมีจำนวน 2 จุด ได้แก่ ทางเข้าชุมชนและตรงกลางสะพานภายในชุมชน

(3.2) หน่วยงานเครือข่ายในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2

1. ศูนย์บริการครอบครัวชุมชนวัดประหาระปือธรรม
2. กองทุน ชุมชนเมืองวัดประหาระปือธรรม 2

3. มีหอพัก อาคารให้เช่า
4. กลุ่มออมทรัพย์ 100 ปี สมเด็จพระย่า ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
5. ชมรมผู้สูงอายุ
6. อาคารเอนกประสงค์ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
7. มีลานกีฬา 1 แห่ง หอกระจายข่าว 1 แห่ง และมีอาสาสมัครสาธารณสุข 5 คน

ภาพที่ 4.13 ศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2564)

ภาพที่ 4.14 ตลาดนัดวัดประหาร (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

4.1.3 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3

วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564 เวลา 10.00-13.00 น. ณ ศูนย์ภัฏพัฒน์วัดประหาระปือธรรม โดยนางประดับศรี ดาราสิขณณ์ อายุ 78 ปี ประธานชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ได้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการปรับปรุงข้อมูลประวัติชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 เมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยผู้เขียนคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระปือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (ภาคผนวก ง ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 พ.ศ. 2552) มีสาระสำคัญดังนี้

(1) ความเป็นมาของชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3

ในอดีตตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 พบว่า กว่า 80 ปีที่แล้ว ซึ่งขณะนั้นยังเป็นเด็กเล็ก ๆ อยู่ มีบ้านของลุงโกเมนทร์ อิ่มสุวรรณ เป็นบ้านในสวนหลังแรก ๆ ที่ยังคงสภาพให้เห็นความเก่าแก่ของบ้านในสมัยก่อนอยู่และมีต้นขมพุ่มอายุกว่า 100 ปี ปลูกอยู่ภายในบริเวณบ้าน ซึ่งในอดีตเป็นสวนผลไม้ชนิดต่าง ๆ จำพวกสวนทุเรียน สวนมะพร้าว สวนกระท้อน มะปรางค์ มะม่วง เป็นต้น อาชีพของชาวบ้านในสมัยนั้นส่วนใหญ่ก็ทำสวนและรับราชการ ชาวบ้านต่างพื้นที่ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดย้ายเข้ามาในชุมชนเพิ่มมากขึ้น เริ่มกลายเป็นชุมชนแออัด ปัญหาต่างๆ เริ่มมีเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากขึ้น ทั้งปัญหาหลักขโมยน้อย ปัญหายาเสพติด ปัญหาการกระทบกระทั่งของชาวชุมชน ตลอดจนปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาความยากจน ปัญหาความเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

พ.ศ. 2530 กลุ่มผู้นำชุมชนได้เล็งเห็นปัญหาที่จะตามมาอีกมากมาย จึงร่วมกันหาแนวทางแก้ไข โดยการประสานกับหน่วยงานของราชการที่เกี่ยวข้อง จึงมีการดำเนินการจัดตั้งเป็นชุมชนขึ้นเพื่อบริหารจัดการชุมชนให้มีประสิทธิภาพสามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยจดทะเบียนภายใต้ชื่อว่า “ชุมชนวัดประหาระปือธรรม” ตามชื่อของวัดและโรงเรียนที่มีอยู่เดิม จนที่สุดในเมื่อปี พ.ศ. 2538 จึงแบ่งเป็น 4 ชุมชน จึงได้เกิดเป็น “ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3” มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 4.15 ลักษณะถนนในซอยชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2564)

(2) ที่ตั้งและบริบททางกายภาพชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3

ชุมชนที่ตั้งอยู่ 87/29 ซอยวัดประหาระปือธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประมาณ 25 ไร่ ในชุมชนนี้มี 3 ซอยหลัก ๆ ประชาชนมีการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่ของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และพื้นที่เอกชน โดยมีสภาพทั่วไปของชุมชนเป็นชุมชนลักษณะของเมืองผสมกับชุมชนแออัดประชาชนอยู่กันหนาแน่นมาก โดยมีจำนวนหลังคาเรือน 127 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา มีอาณาเขตของชุมชนดังนี้

ทิศเหนือ	ติดชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
ทิศใต้	ติดชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4
ทิศตะวันออก	ติดชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1
ทิศตะวันตก	ติดคลองบางกระบือและ ม.พัน 4

การเข้าถึงชุมชนนั้นจะต้องข้ามสะพานวัดประหาระปือธรรม และมีป้ายวัดประหาระปือธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการบ่งบอก มีถนนคอนกรีต 2 เลน ชื่อว่า ซอยวัดประหาระปือธรรมขนานกับคลองบางกระบือในการเข้าสู่ชุมชน ที่ปากซอยจะมีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างอยู่ประมาณ 10 คัน จะต้องผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 และวัดประหาระปือธรรมก่อน ต่อจากนั้นจะพบ 3 แยกหลัก โดยสังเกตได้อย่างชัดเจนว่ามีวินมอเตอร์ไซด์อยู่ตรงปากซอยชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 จำนวน 1 วิน และเป็นที่เดียวกันกับหน้าบ้านลุงโกเมนทร์ อิมสุวรรณด้วย ณ ที่แห่งนี้จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าสู่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 อย่างเป็นทางการ ข้างบ้านลุงโกเมนทร์ อิมสุวรรณมีตรอกที่จะเข้าภายในชุมชนอีกทางหนึ่ง และเลี้ยวขวาไปทางชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ก็เป็นอีกเส้นทางหนึ่งในการเข้าสู่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 เช่นเดียวกัน

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 มีบ้านเช่า ห้องแถวให้เช่า ทาวน์เฮ้าส์ และรูปอาร์ทเมนต์ให้เช่าแต่ที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่าง มี 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น ลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว 2 ชั้นทันสมัยและอาร์ทเมนต์ ลักษณะที่เป็นพักอาศัยทั่วไป

(3) สิ่งอำนวยความสะดวกและหน่วยงานเครือข่ายในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3

(3.1) สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

1. ร้านของชำ จำนวน 1 ร้าน, ร้านอาหาร 3 ร้าน
2. ศูนย์สุขภาพประจำชุมชน จำนวน 1 แห่ง
3. มีร้านเสริมสวย/ความงาม จำนวน 1 ร้าน ได้แก่ ร้านพี่ตุ๊ก
4. มีตลาดนัดเฉพาะวันพุธ กับวันอาทิตย์เท่านั้น จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในวัดประหาระปือธรรม มีผู้คนมาจับจ่ายซื้อสินค้าจำนวนมาก โดยเริ่มขายตั้งแต่เวลา 14.00-20.00 น. ชื่อตลาดว่า **ตลาดนัดวัดประหาระ** (ดังภาพที่ 4.16)

5. หน้าชุมชนมี **ตลาดริมเขื่อน** (ดังภาพที่ 4.17)

6. มีรถเร่ขายของ รถยนต์/มอเตอร์ไซค์ที่เข้ามาขายอาหารและของใช้ที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดทั้งวัน

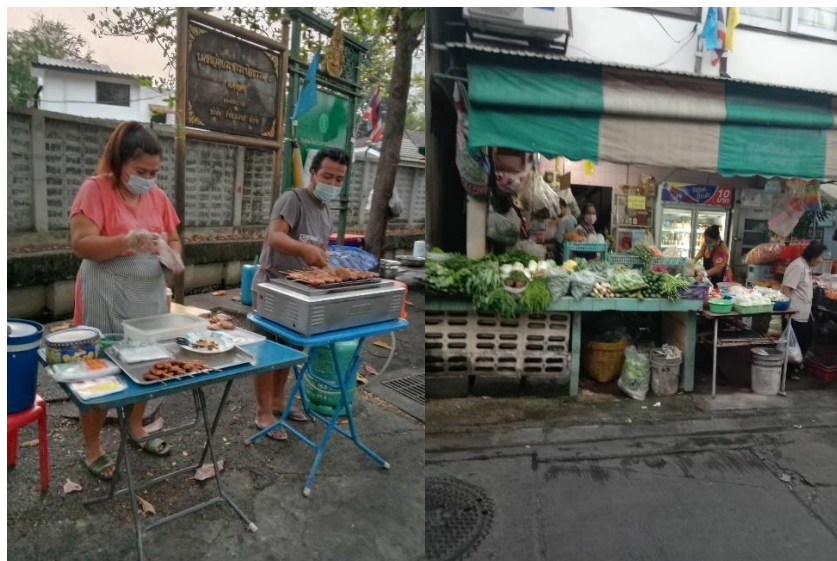
7. การเดินทางชุมชนอยู่ติดกับถนนพระราม 5 ที่เป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิต ทำให้การเดินทางสะดวกสบายอย่างมาก ทำให้มีป้ายรถเมล์ ชสมก. จำนวน 1 ป้าย โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่านได้แก่ สาย 50, 70

8. เส้นทางเดินรถถนนสายสามเสน มีสาย 16, 124, 32, 33, 64, 30, 65

(3.2) หน่วยงานเครือข่ายในชุมชนวัดพระธาระปือธรรม 3 ได้แก่ มีหอพัก อาคารให้เช่า และมีหอกระจายข่าวของชุมชน

ภาพที่ 4.16 ตลาดนัดวัดประชา (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

ภาพที่ 4.17 ตลาดริมเขื่อน (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

4.1.4 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4

วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564 เวลา 10.00-13.00 น. ณ ศูนย์ภัฏพัฒน์วัดประหาระปือธรรม โดยนางศุภมาส รุกขชาติ อายุ 65 ปี ประธานชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ได้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการปรับปรุงข้อมูลประวัติชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 เมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยผู้เขียนคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระปือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (ภาคผนวก จ ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 พ.ศ. 2552) มีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ความเป็นมาของชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4

ในอดีตพื้นที่ 7 ไร่แห่งนี้ เป็นทุ่งหญ้าและสวนผลไม้ของชาวบ้าน โดยพื้นที่ส่วนหนึ่งที่เป็นทุ่งหญ้ามักจะมีชาวบ้านต้อนเอากระบือจากต่างจังหวัดเพื่อพักไว้เพื่อขาย ถือเป็นจุดสำคัญในการเป็นแหล่งซื้อขายกระบือพันธ์ดีจากต่างจังหวัด เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากเนื่องจากมีลำคลองใสสะอาดไหลผ่าน สามารถนำกระบือไปกินน้ำอาบน้ำได้เป็นอย่างดีและบางครั้งมีชาวบ้านพายเรือมาขายผักผลไม้ทำให้มีความสะดวกสบายต่อการพักอาศัยเป็นอย่างดี สมัยก่อนมีการเลี้ยงโค กระบือ ซึ่งกระบือพันธ์ดี แข็งแรง มีชื่อเสียงมากสมัยนั้นกับทั้งมีการซื้อขายโค กระบือกัน กระบือถูกต้อนมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกบ้าง โดยผ่านสะพานข้ามคลองอีกทีหนึ่ง ซึ่งปัจจุบัน เรียกว่า สะพานควาย และต้อนมาที่บางกระบือ ซึ่งเป็นจุดศูนย์รวมแห่งแหล่งซื้อขาย จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า หมู่บ้านบางกระบือ ขณะนี้ยังปรากฏหลักฐานอยู่ เช่น ตลาดบางกระบือ ซอยบางกระบือ สุดซอยบางกระบือก็กลายมาเป็น ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ในปัจจุบัน (อนงค์ จันทร, 2552) ซึ่งเมื่อความเป็นเมืองได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ ทำให้พื้นที่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ได้รับการพัฒนาตามไปด้วย การเป็นพื้นที่ของเอกชนจนถูกพัฒนาขึ้นมาอย่างรวดเร็วและให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเจ้าของพื้นที่โดยมีเป้าหมายเพื่อธุรกิจจนกระทั่ง พ.ศ. 2518 บริษัทอาคารพัฒนาจำกัด ได้ถมที่และตอกเสาเข็มในที่ดินแปลงนี้เพื่อปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ในเนื้อที่ 7 ไร่ จำนวน 120 คูหา สร้างเสร็จประมาณ พ.ศ. 2520 ผู้คนที่ต่างเข้ามาจับจองเป็นที่อยู่อาศัยบ้าง ได้แก่งำไรบ้าง ราคาสมัยนั้นประมาณสองแสนถึงสามแสนกว่าบาท ต่างคนต่างทยอยเข้ามาอยู่ ต่างคนต่างอยู่ไม่รู้จักกันไม่คุยกัน ตึกแถวขายไปเปลี่ยนเจ้าของซื้อขายกันอยู่ตลอดผู้คนเข้ามาอยู่มากขึ้นประมาณร้อยละ 90 ของอาคารพาณิชย์ มาจนถึงปัจจุบันนี้

ภาพที่ 4.18 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2564)

(2) ที่ตั้งและบริบททางกายภาพชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4

ชุมชนที่ตั้งอยู่ 111/50 ซอยวัดประหาระปือธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประมาณ 7 ไร่ ในชุมชนทั้งหมด 6 ซอย ประชาชนมีอาคารบ้านเรือนเป็นตึกแถว อาคารพาณิชย์ อยู่บนพื้นที่ของเอกชน มีสภาพทั่วไปของชุมชนเป็นชุมชนเมืองที่มีการทำธุรกิจในครอบครัวประชาชนอยู่กันหนาแน่น โดยปัจจุบันมีจำนวนหลังคาเรือน 97 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา มีอาณาเขตของชุมชนดังนี้

ทิศเหนือ	ติดชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3
ทิศใต้	ติดหมู่บ้านสยามนิเวศน์
ทิศตะวันออก	ติดคลองบางกระบือเชื่อมคลองวัดน้อยนพคุณ
ทิศตะวันตก	ติดชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3

การเข้าถึงชุมชนนั้นจะต้องข้ามสะพานวัดประหาระปือธรรม และมีป้ายวัดประหาระปือธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการบ่งบอก มีถนนคอนกรีต 2 เลน ชื่อว่า ซอยวัดประหาระปือธรรมขนานกับคลองบางกระบือในการเข้าถึงชุมชนโดยใช้เส้นทางเดียวกันกับวัดประหาระปือธรรม ที่ปากซอยจะมีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง โดยจะต้องผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 เพื่อเข้าถึงชุมชน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า การเข้าถึงชุมชนจะมีเส้นทางหลัก ๆ เพียงเส้นเดียว ได้แก่ ซอยวัดประหาระปือธรรม ซึ่งไปทะลุผ่านซอยของครักษ์ 13 สู่ซอยสามเสน 28 ได้อย่างสะดวกสบาย ซึ่งซอยที่อยู่ระหว่างชุมชน ชื่อว่า ซอยวัดประหาระปือธรรม 4

ชุมชนวัดประหารระปือธรรม 4 บ้านเรือนมีลักษณะเป็นตึกแถว(อาคารพาณิชย์) เป็นที่สำหรับพักอาศัยและทำธุรกิจในครอบครัว

(3) สิ่งอำนวยความสะดวกและหน่วยงานเครือข่ายในชุมชนวัดประหารระปือธรรม 4

(3.1) สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

1. ร้านของชำ จำนวน 4 ร้าน, ร้านอาหารตามสั่ง 3 ร้าน, ร้านข้าวมันไก่ 1 ร้าน, โรงน้ำแข็ง 2 ร้าน, ร้านขายยา 1 ร้าน, รับจ้างผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป และผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปส่งออก
2. ศูนย์สุขภาพประจำชุมชน จำนวน 1 แห่ง
3. มีร้านเสริมสวย/ความงาม จำนวน 1 ร้าน ได้แก่ ร้านยู่ซาลอน
4. ร้านค้าอะไหล่รถจักรยานยนต์
5. มีร้านค้ารถเข็นยามเช้าและเย็น (ภาพที่ 4.19)
6. มีตลาดนัดเฉพาะวันพุธ กับวันอาทิตย์เท่านั้น จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในวัดประหารระปือธรรม มีผู้คนมาจับจ่ายซื้อสินค้าจำนวนมาก โดยเริ่มขายตั้งแต่เวลา 14.00-20.00 น. ชื่อตลาดว่า **ตลาดนัดวัดประหาร** (ตั้งภาพที่ 4.20)
7. โรงพิมพ์ 2 แห่ง ชื่อ โรงพิมพ์ทองกมล และรำไทยเพชร
8. บริษัทในชุมชน 7 บริษัท ได้แก่ พีเคฮาร์ดแวร์ โรงพิมพ์ทองกมล รำไทยเพชร แวนแก้ว เอ็นดูเทนเมนท์ ร้อยสิบเอกธุรกิจ
9. มีรถเร่ขายของ รถยนต์/มอเตอร์ไซค์ที่เข้ามาขายอาหารและของใช้ที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดทั้งวัน
10. การเดินทางชุมชนอยู่ติดกับถนนพระราม 5 ที่เป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิต ทำให้การเดินทางสะดวกสบายอย่างมาก ทำให้มีป้ายรถเมล์ ขสมก. จำนวน 1 ป้าย โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่านได้แก่ สาย 50, 70

11. เส้นทางเดินรถถนนสายสามเสน มีสาย 505, 49, 16, 32, 65, 66

(3.2) หน่วยงานเครือข่ายในชุมชนวัดประหารระปือธรรม 4

1. เวทีชุมชนวัดประหารระปือธรรม 4 ตั้งอยู่ตรงกลางชุมชน เป็นเวทีขนาดเล็กที่ใช้ทำกิจกรรม ประชุม ของชาวบ้าน
2. กองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. มีกองทุนชุมชนเมือง หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “กองทุนเงินล้าน”
4. มีหอพัก อาคารให้เช่าของคนต่างถิ่นที่อพยพมาทำงานที่กรุงเทพมหานคร
5. ศูนย์ประสานงานม หน่วยรับเรื่องร้องเรียน 50 (5) หลักประกันสุขภาพ (สปสช.)
6. ศูนย์สิทธิผู้บริโภค

ภาพที่ 4.19 ร้านค้ารถเข็นขายอาหารเช้าและเย็น (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

ภาพที่ 4.20 ตลาดนัดวัดประชา (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

4.2 บริบทเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมือง

วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564 เวลา 13.00 น. ณ ศูนย์ภูมิพัฒน์วัดประหาระปิอธรรม ได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อยร่วมกับผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ และอาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1-4 (ภาพที่ 4.21) ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองในชุมชนปัจจุบัน โดยมี 7 คน ดังนี้

(1) นายสิทธิชัย เลิศอนันต์	ประธานชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1
(2) นางอุไรวรรณ ศรีประเสริฐ	ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุข/ประธานชมรมผู้สูงอายุชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 2
(3) นางประดับศรี ดาราสิขณน์	ประธานชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 3
(4) นางศุภมาส รุกขชาติ	ประธานชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 4
(5) นางอุดม ศรีมงคล	ผู้สูงอายุ/ศูนย์ภูมิพัฒน์วัดประหาระปิอธรรม
(6) นางเทียบ ศรีมาวงศ์	อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1
(7) นางเพชรปวีณ์ ธรธัญวงศ์	อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 3

ภาพที่ 4.21 กิจกรรมสนทนากลุ่มย่อย (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

ทั้ง 4 ชุมชนวัดประหาระปิอธรรม ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในชุมชนวัดประหาระปิอธรรม พบผลการวิเคราะห์ร่วมกันดังนี้

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมืองการปกครองชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1-4 (บวร)

ประเด็น	บวร.	วัด	โรงเรียน	วัดประหาระบือธรรม 1	วัดประหาระบือธรรม 2	วัดประหาระบือธรรม 3	วัดประหาระบือธรรม 4
เศรษฐกิจ							
- การค้าขาย	- มากกว่า 50 แผงในตลาดนัด วัดประหารวันพุธ และวันอาทิตย์ - ร้านขายของ และรถเข็น หาบ เร่ ขายในวัดตอน เย็นนักเรียนเลิก	มีสหกรณ์ โรงเรียน (ภาพที่ 4.23)	- ร้านขายของชำ - ร้านอาหารตามสั่ง - ร้านซักรีด - ร้านเสริมสวย ตัดผมชาย - ร้านทำเบาะ	- ร้านขายของชำ - ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า - รถเข็นขายของ - ร้านดอกไม้สด	- ร้านขายของชำ - ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า - รถเข็นขายของ - ร้านดอกไม้สด	- ร้านขายของชำ - ร้านอาหารตามสั่ง - ร้านขายน้ำแข็ง - ร้านขายผักผลไม้ - ร้านรถเข็นขายของ	- แวนแก้วเอ็นดูเทนเมนท์ - ร้อยليبเอทธุรกิจ - โรงพิมพ์ทองกมล - โรงพิมพ์ไร่ไทยเพรส - พีเคฮาร์ดแวร์ - ร้านขายยา - ร้านขายของชำ - ร้านอาหารตามสั่ง - ร้านขายน้ำแข็ง - ร้านรถเข็นขายของยาม เช้า-เย็น
- อาชีพของคนในชุมชน			รับราชการ รับจ้างทั่วไป มอเตอร์ไซด์รับจ้าง พนักงานเอกชน ลูกจ้าง ของรัฐ	รับจ้างทั่วไป รับราชการ พนักงานเอกชน มอเตอร์ ไซด์รับจ้าง	รับจ้างทั่วไป รับราชการ รับจ้างทั่วไป มอเตอร์ไซด์ รับจ้าง	ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ รับจ้างทั่วไป มอเตอร์ไซด์ รับจ้าง /มีแรงงานแฝง มี ธุรกิจชุมชนอย่างชัดเจน	ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ รับจ้างทั่วไป มอเตอร์ไซด์ รับจ้าง /มีแรงงานแฝง มี ธุรกิจชุมชนอย่างชัดเจน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	บวร.	วัด	โรงเรียน	วัดประหาระปิธรรม 1	วัดประหาระปิธรรม 2	วัดประหาระปิธรรม 3	วัดประหาระปิธรรม 4
เศรษฐกิจ (ต่อ)							
- การเงินในชุมชน/กองทุน	ทำบุญ บริจาค/ พระสงฆ์	นโยบายการออม	กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1	กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2	กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 3	- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 4	- กองทุนแม่ของแผ่นดิน
สังคมวัฒนธรรม							
- ครอบครัว/บทบาท				ครอบครัวเดี่ยว (พ่อแม่ลูก) ครอบครัวขยาย (ปู่ ย่า/ตา ยาย พ่อแม่ ลูก หลาน)			
- การศึกษา	พระเรียนหนังสือ ที่วิทยาลัยสงฆ์						
- สาธารณสุข	ศูนย์สุขภาพ ตั้งอยู่ในวัด	ห้องพยาบาล	ศูนย์สุขภาพชุมชน ขณะนี้ไม่มีสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ในชุมชนอย่างกว้างขวาง				
- สังคมสูงวัย	พระอาวุโส	ครูแม่ ครูพ่อ	ผู้สูงวัยเกษียณอายุราชการ และอยู่กับลูกหลานคอยดูแล มีทำงาน				
- สังคมวัยทำงาน	พระหนุ่ม เณร น้อยมีอยู่น้อย	ครูวัยรุ่น ผู้ใหญ่มี จำนวนมาก	- พ่อ แม่ ออกไปทำงานนอกชุมชน - พ่อบ้าน แม่บ้านอยู่ทำงานที่บ้านทั้งร้านค้า รับจ้างเย็บผ้า ดูแลบ้าน - ลูกวัยทำงาน (ผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นที่เรียนจบ) ไปทำงานนอกชุมชน				
- สังคมเยาวชน/เด็ก			วัยรุ่นและเด็ก ที่เห็นภาพคือ พ่อแม่ไปส่งแล้วไปทำงานต่อ...ปู่ย่า ตายายไปส่งเรียนหนังสือตามหน้าที่ของตนเอง				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	บวร.	วัด	โรงเรียน	วัดประหาระปือธรรม 1	วัดประหาระปือธรรม 2	วัดประหาระปือธรรม 3	วัดประหาระปือธรรม 4
สังคมวัฒนธรรม (ต่อ)							
- วิถีชีวิตระหว่างวัน		กิจวัตรประจำวัน	เรียน/สอน/ กิจกรรม สร้างสรรค์	- ปู่ย่า ตายาย พ่อ แม่ ตื่นเข้ามาตักบาตรพระ ช่วงเช้า วิถีชาวบ้าน (ภาพที่ 4.22)	- ช่วงสายของวัน พ่อแม่ ผู้ใหญ่วัยทำงานออกไปทำงาน “นอกชุมชน” เป็นส่วนใหญ่		
- ศาสนา/ความเชื่อ/วัฒนธรรม		ศาสนาพุทธ	สวดมนต์เช้า	- ลูก ๆ เด็ก ๆ วัยรุ่นไปโรงเรียน	- วัดเป็ประหาระปือธรรมนศูนย์กลางจิตใจ กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชน (ภาพที่ 4.24)		
				- หน้าวัดมีศาลเจ้าแม่ไทรใหญ่			
				- ประเพณีวัฒนธรรมยังมีอยู่คือ การทำบุญในวันพระ การทอดผ้าป่าสามัคคี การทำบุญวันปีใหม่ และสงกรานต์ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา			
การปกครองการเมือง							
- กรรมการชุมชน		เจ้าอาวาสท่าน เป็นที่ปรึกษา ชุมชน		ชุมชนจัดตั้งระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 130 ตอนพิเศษ 4 ง ลงวันที่ 11 มกราคม 2556 มี 7 ตำแหน่ง ได้แก่ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการ เกร็ดฎีก นายทะเบียน ประชาสัมพันธ์ และตำแหน่งอื่นใด ตามที่คณะกรรมการชุมชนเห็นสมควรแต่งตั้ง			
- ประธานกรรมการชุมชน				นายสิทธิชัย เลิศอนันต์	นางปราณี วาสักดิ์ดี	นางประดับศรี ดาราสิขณณ์	นางศุภมาส รุกขชาติ
- การมีส่วนร่วมการพัฒนา		วัดเป็นพื้นที่จัด กิจกรรมเพื่อ ส่วนรวมของ ชุมชน	มีส่วนร่วม กิจกรรมวันเด็ก และกิจกรรมของ ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา	มาก	น้อยมาก	มาก	ปานกลาง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	บวร.	วัด	โรงเรียน	วัดประหาระปิอธรรม 1	วัดประหาระปิอธรรม 2	วัดประหาระปิอธรรม 3	วัดประหาระปิอธรรม 4
การปกครองการเมือง(ต่อ)							
- ทักษะทางการเมือง		วัดเป็นจุดเลือกตั้ง กรรมการชุมชน ผู้ว่าราชการ และ สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร (สส)	- โรงเรียนมีการ เลือกตั้งประธาน นักเรียน - โรงเรียนเป็น สถานที่เลือกตั้ง	- ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมาก - เพื่อไทย มากที่สุด รองลงมาพลังประชารัฐ และพลังท้องถิ่นไท การมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดใน 50 เขต			

ภาพที่ 4.22 วิธีชีวิตชาวบ้านยามเข้ายัดมันในพุทธศาสนา (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

ภาพที่ 4.23 โรงเรียนวัดประหาระบือธรรม (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

ภาพที่ 4.24 วัดประหาระบือธรรม (ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564)

4.3 กิจกรรมการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เพื่อค้นหาเอกลักษณ์วัดความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดประหาระปือธรรม

ณ ศูนย์วิจัยพัฒน่วัดประหาระปือธรรม ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ถนนพระรามที่ 5 แขวง ถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2564 เวลา 09.00-13.00 น. ได้ทำ “กิจกรรมการคิดเชิงออกแบบเพื่อสร้างตัวชี้วัดลดความเหลื่อมล้ำ” ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการวิจัย โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

- (1) นักวิชาการ นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และที่ปรึกษางานวิจัย
- (2) ผู้นำชุมชนทั้ง 4 ชุมชน
- (3) อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.)
- (4) ผู้สูงอายุ
- (5) ครูโรงเรียนวัดประหาระปือธรรม
- (6) นักศึกษา ทีมยุวชนนักพัฒนา สาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- (7) ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
- (8) เครือข่ายชุมชนในเขตดุสิต (ประธานชุมชนวัดสวัสดิวารสิมาราม)

กิจกรรมมีกระบวนการระดมสมองดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แจกกำหนดการ

ขั้นตอนที่ 2 ลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 ชี้แจงกิจกรรมแต่ละขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ เข้าใจปัญหา (Empathize)

กำหนดปัญหา (Define) รวบรวมความคิด (Ideate) ทำต้นแบบ (Prototype) และ ทดสอบ (Test)

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินกิจกรรม CBR ค้นหาปัญหาความเหลื่อมล้ำประชาชนทำเอง

ขั้นตอนที่ 5 ผลที่ได้รับ (1) Problem Tree (2) ข้อมูลพื้นฐานชุมชน (Baseline Data) (3)

กิจกรรมพัฒนาที่เป็นตัวชี้วัดการลดความเหลื่อมล้ำ

ขั้นตอนที่ 6 ถอดบทเรียนภาพสรุปจากกิจกรรม

มีรายละเอียดและภาพประกอบแต่ละขั้นตอนดังนี้

กำหนดการ

โครงการวิจัย: การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ
 ในชุมชนวัดประชากรปิอธรรม กรุงเทพมหานคร
 "กิจกรรมการคิดเชิงออกแบบเพื่อสร้างค้ำชีวลดความเหลื่อมล้ำ"
 (SFCC06 DUSIT DESIGN THINKING)
 วันที่ 29 มีนาคม 2564
 ณ วัดประชากรปิอธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

เวลา	กิจกรรม
08.30 น.	ลงทะเบียนร่วมกิจกรรม
09.00-12.00 น.	กล่าวต้อนรับ แนะนำผู้เข้าร่วม "กิจกรรมการคิดเชิงออกแบบเพื่อสร้างค้ำชีวลดความเหลื่อมล้ำ" (SFCC06 DUSIT DESIGN THINKING) - ผู้นำชุมชนวัดประชากรปิอธรรม 1-4 - ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต ฯ - เครือข่ายชุมชน (ประธานโซน คุณนัยนา ยลจthroat) - อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน (อสส.) ทั้ง 4 ชุมชน - ตัวแทนโรงเรียนวัดประชากรปิอธรรม - ศูนย์กัญพัฒนาวัดประชากรปิอธรรม - ทีมนักวิจัยและทีมชุมชนกัญพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา *ผู้ทรงคุณวุฒิเครือข่ายวิจัยภาคกลาง S4C และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผู้ดำเนินรายการ: - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุสลิษฐ์ ภูคำชะโนด - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สิริไธดินันท์ (คณะกรรมการจัดการ) - อาจารย์วรรษิ พรหมล้วน (วิทยาสถาณะเศรษฐศาสตร์) - อาจารย์วาทิธรณ์หญิงพิณณา ปาละปิ่น (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ผู้ทรงคุณวุฒิ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชริน คำรณกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ ยอดฉิม
12.00 น.	ปิดเวทีแลกเปลี่ยนและรับประทานอาหารเที่ยง

*กำหนดการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมซึ่งพื้นที่

[Design Thinking: Empathize (เข้าใจ) Define (นิยาม) Ideate (สร้างสรรค์) Prototype (แบบจำลอง) และ Test (ทดลอง)]

ขั้นตอนที่ 1 แจ้งกำหนดการ

กำหนดการกิจกรรม Design Thinking
 ที่สะท้อนการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มที่มี
 ส่วนได้ส่วนเสียในการลดความเหลื่อม
 ล้ำในชุมชนวัดประชากรปิอธรรม

ภาพที่ 4.25 กำหนดการกิจกรรม Design Thinking

ขั้นตอนที่ 2 ลงทะเบียนเข้าร่วม
 กิจกรรม Design Thinking

ภาพที่ 4.26 ลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรม Design Thinking

ขั้นตอนที่ 3 ชี้แจงกิจกรรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ เข้าใจปัญหา (Empathize) กำหนดปัญหา (Define) รวบรวมความคิด (Ideate) ทำต้นแบบ (Prototype) และทดสอบ (Test)

ภาพที่ 4.27 ชี้แจงกิจกรรม Design Thinking 5 ขั้นตอน

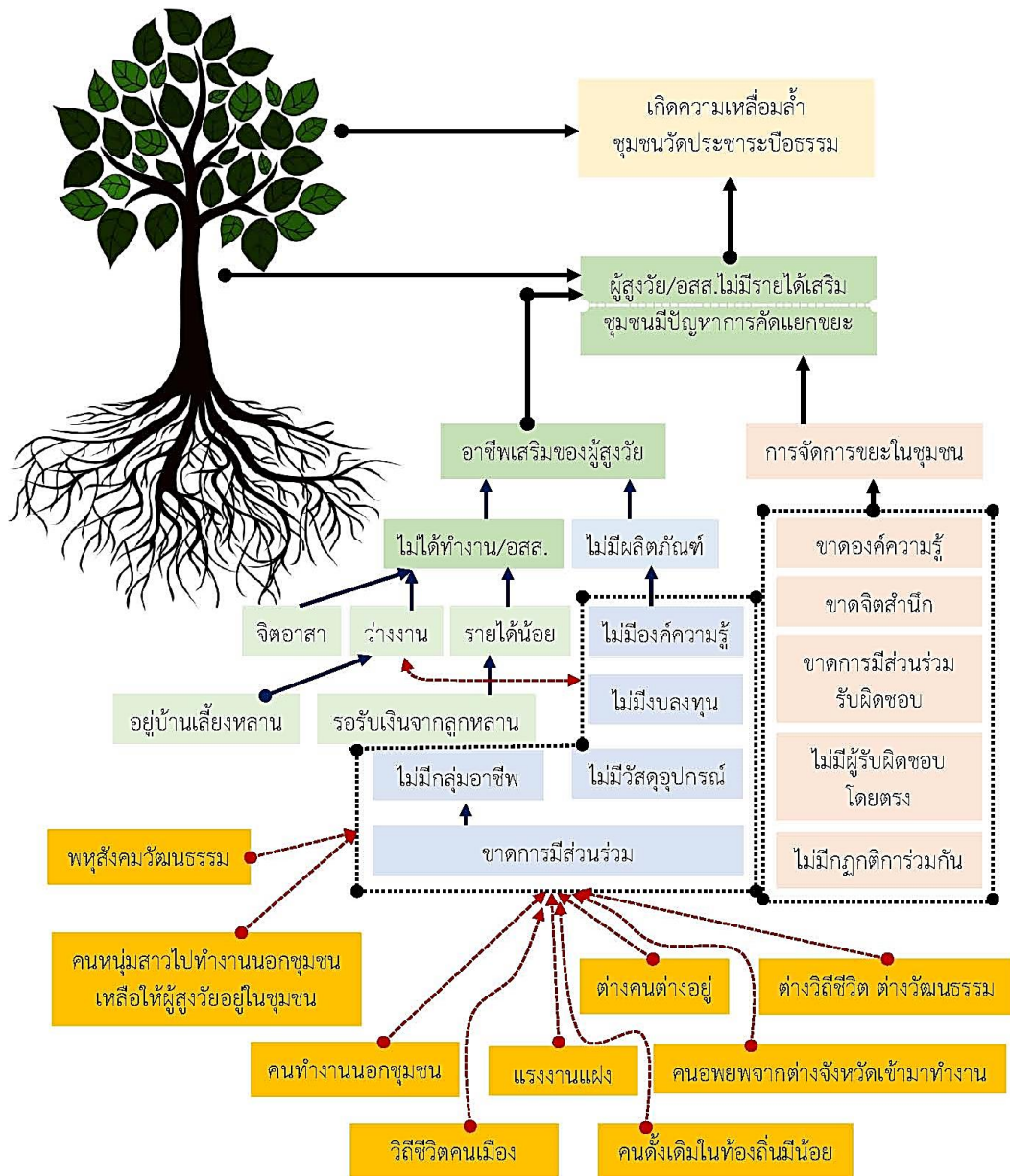

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินกิจกรรม CBR ค้นหาปัญหาความเหลื่อมล้ำประชาชนทำเอง

ภาพที่ 4.28 ดำเนินกิจกรรม CBR ค้นหาปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน

ขั้นตอนที่ 5 ผลที่ได้รับ (1) Problem Tree (2) ข้อมูลพื้นฐานชุมชน (Baseline Data) (3) กิจกรรมพัฒนาที่เป็นตัวชี้วัดการลดความเหลื่อมล้ำ มีรายละเอียดดังนี้

(1) Problem Tree จากการวิเคราะห์พบความเหลื่อมล้ำใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ความเหลื่อมล้ำด้านองค์ความรู้สมุไพร ความเหลื่อมล้ำจากการเข้าถึงรัฐ (ลดช่องว่าง) ซึ่งประเด็นที่ได้จากวิเคราะห์น้ำหนักมากที่สุดอยู่ที่ 2 ประเด็นในชุมชน คือ ต้องการรายได้เสริม และ ปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในภาพรวมของชุมชนและสามารถอธิบายเป็นภาพแบบ Problem Tree ดังภาพ

ภาพที่ 4.29 Problem Tree ชุมชนวัดประหาระบือธรรม

(2) ข้อมูลพื้นฐานชุมชน (Baseline Data) สู่วัดความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดประหาระบือธรรม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 Baseline Data ชุมชนวัดประชากรบ่อธรรม

กลไกลดความเหลื่อมล้ำ	สิ่งที่วัด	เครื่องมือ / แบบวัด	Baseline Data (ข้อมูลก่อนลดความเหลื่อมล้ำ)	ผลการลดความเหลื่อมล้ำ
1. กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจร	1.1 ความรู้และทักษะการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจร	- แบบวัดความรู้และทักษะกระบวนการผลิตสมุนไพร ⁽¹⁾ - การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อตรวจสอบความรู้และความเข้าใจในสมุนไพรที่จะผลิต ⁽²⁾	- ความรู้ด้านสมุนไพรอยู่ในระดับน้อย - ทักษะกระบวนการผลิตสมุนไพรน้อย - สามารถผลิตเองได้เข้าใจขั้นตอนการผลิต 3 คน (อสส. 2 คน ผู้สู่วัย 1 คน)	มีองค์ความรู้ด้านสมุนไพรและสามารถผลิตได้เพิ่มขึ้น จาก 3 คน เป็น 14 คน (ส่วนใหญ่เป็นอสส.) (ลดความเหลื่อมล้ำด้านความรู้)
2 การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน	2.1 กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ผู้สู่วัย ในการตั้งกลุ่มอาชีพ 2.2 รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 2.3 ระบบบัญชีและการเงินของกลุ่มอาชีพ	- แบบวัดระดับการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมประชุม ร่วมคิด ร่วมกิจกรรม ร่วมทุน ร่วมรับผล ร่วมติดตาม ⁽³⁾ - ทะเบียนรายชื่อสมาชิกกลุ่ม ⁽⁴⁾ - บัญชีรายรับจ่าย ⁽⁵⁾	- การมีส่วนร่วมในชุมชนวัดประชากรบ่อธรรมมีน้อย - ผู้สู่วัยมีกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาและกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมเป็นหลัก - มีทะเบียนกลุ่มขนาด (ปัจจุบัน) ไม่มีทะเบียนกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์สมุนไพร - ไม่มีระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์สมุนไพร	เกิดการต่อยอดกลุ่มขนาดเป็นกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยมีการจัดตั้งกลุ่มชื่อว่า “ดุสิตระบ่อธรรม” สร้างรายได้เพิ่มขึ้น จากเดิมเดือนแรก 30% [COVID-19] [เข้าออด อสส.1,000 เพิ่ม 300]

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กลไกลดความเหลื่อมล้ำ	สิ่งที่วัด	เครื่องมือ / แบบวัด	Baseline Data (ข้อมูลก่อนลดความเหลื่อมล้ำ)	ผลการลดความเหลื่อมล้ำ
3. ความร่วมมือภาคีหน่วยงานรัฐ (สำนักงานเขตดุสิต) มรภ.สวนสุนันทาและ อสส.	3.1 บทบาทความร่วมมือภาคีหน่วยงานรัฐ (สำนักงานเขตดุสิต) ในการพัฒนาชุมชนร่วมกับผู้นำและอสส. 3.2 พื้นที่บริการวิชาการแก่สังคม มรภ.สวนสุนันทา	- ข้อตกลงความร่วมมือ (แบบทางการ) - การสังเกตการณ์ (แบบปฏิบัติจริง) - ศูนย์ภูมิต้านทานวัดพระชาระปิธรรม (พื้นที่จัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่สังคมของ มรภ.)	- ไม่ข้อตกลงร่วมมือกันอย่างเป็นทางการ - ผู้นำกับ อสส.ต่างคนต่างทำงานหน้าที่ของตนเอง (มีหน่วยงานเฉพาะ เช่น ศูนย์สุขภาพชุมชน) - กลุ่มนวดกดจุดฝ่าเท้าวัดพระชาระปิธรรม	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ สำนักงานเขตดุสิต กทม. ประชาชนเข้าถึงง่าย ลงพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนเพิ่มขึ้นเพื่อลดช่องว่างการพัฒนา

หมายเหตุ

(1) แบบวัดความรู้และทักษะกระบวนการผลิตสมุนไพร อาจารย์วรรณี พรหมด้าว วิทยาลัยสหเวชศาสตร์

(2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อตรวจสอบความรู้และความเข้าใจในสมุนไพรที่จะผลิต อาจารย์ว่าที่ร้อยตรีหญิง เพ็ญภา ปาละปิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

(3) แบบวัดระดับการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมประชุม ร่วมคิด ร่วมกิจกรรม ร่วมทุน ร่วมรับผล ร่วมติดตาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

(4) ทะเบียนรายชื่อสมาชิกกลุ่ม คุณเพชรปวีณ์ ธรันยวงค์ ศูนย์ภูมิต้านทานวัดพระชาระปิธรรม

(5) บัญชีรายรับจ่าย คุณอุดม ศรีมงคล คุณเพชรปวีณ์ ธรันยวงค์ และคุณเทียบ ชัยศรีมาวงศ์ ผู้ดูแลศูนย์ภูมิต้านทานวัดพระชาระปิธรรม

(3) กิจกรรมพัฒนาที่เป็นตัวชี้วัดการลดความเหลื่อมล้ำ กำหนดเป็นตารางกิจกรรม (Action Plan) เพื่อเป็นโจทย์กิจกรรมการวิจัยในการลดความเหลื่อมล้ำตามตัวชี้วัดที่ได้รับ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 กิจกรรมการพัฒนา (Action Plan)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ผลลัพธ์ที่ได้	วิธีการคิด
1. โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้การนวด	1. เพื่อเพิ่มทักษะการนวด 2. เพื่อเรียนรู้การนวดสถานที่จริง 3. เพื่อทำการนวดประจำศูนย์ สัปดาห์ 1 ครั้ง 4. เพื่อทำการนวดให้ครอบครัว ต่อไป	1. คุณครูคัดเลือก/สมัคร นักเรียนที่สนใจ 2. จัดส่งนักศึกษาฝึกอบรม ศึกษาการนวดในสถานที่จริง 3. ร่วมเรียนรู้กับครูผู้สอน ป่า อ้อด+ป่าเทียบ+ป่าดม 4. จบขั้นตอนการเรียนรู้เรื่อง การนวด	1. นักเรียนชั้นป.4-ป.6 2. อายุ 10-12 ปี 3. ประชาชน ประชาชน ธรรม	1. มีพัฒนาการนวด 2. ได้เรียนรู้การนวด สถานที่จริง 3. นำไปใช้ประโยชน์การ นวดที่เป็นจริง	1. 10-15 คน 2. 80 ชั่วโมง 3. 1 ชม./ครั้ง
2. พัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมชุมชนด้านขยะ	1. เพื่อรณรงค์รักษาความสะอาด สิ่งแวดล้อมชุมชน 2. เพื่อลดจำนวนขยะและเปลี่ยน ขยะให้เป็นเงิน 3. เพื่อสร้างนิสัยให้มีความเป็น ระเบียบวินัย 4. เพื่อสร้างวัฒนธรรมชุมชนด้าน ขยะและสิ่งแวดล้อม	1. ประชุมชุมชน 2. ให้ชุมชน/ครอบครัวส่งเด็ก ร่วมกิจกรรม 3. จัดกิจกรรม/อบรมวิธีการ แยกขยะชุมชน 4. ปฏิบัติการแยกขยะชุมชน 5. สรุปผล/ติดตามกิจกรรม	1. คนในชุมชนทั้งเด็กและ ผู้ใหญ่ 2. ชุมชนวัด ประชาชน ธรรม 1	1. สิ่งแวดล้อมชุมชน ปลอดภัย 2. มีความสวยงาม มี ระเบียบ 3. เสริมรายได้ให้ชุมชน 4. ความร่วมมือกับใน ชุมชน	1. ถ่ายภาพ ก่อน-หลัง ทำกิจกรรม 2. ความพึงพอใจของ คนในชุมชน 3. คิดเป็น โดยเสียง ประชาชน

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ผลลัพธ์ที่ได้	วิธีการคิด
3. กิจกรรมพัฒนาอาชีพเสริมศักยภาพคน 3 วัย ในชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม	1. เพื่อสร้างกิจกรรมร่วมกันของคน 3 วัย ในชุมชน 2. พัฒนาอาชีพร่วมกันของกลุ่มคน 3 วัย เริ่มต้น เดินร่วม ส่งต่อสานต่อ	1. ผู้นำสร้างรายชื่อคน 3 วัย ที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาอาชีพได้ 2. จัดประชุมและกำหนดการแนวทางกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ 3. อบรมเชิงปฏิบัติการ 4. ติดตามกิจกรรม 5. สรุปและผลักดันจัดตั้งกลุ่มอาชีพให้เกิดความมั่นคง	1. คนในชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ 2. ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 1-4	1. การมีส่วนร่วมของคน 3 วัย 2. กระบวนการผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างอาชีพ 3. การรวมกลุ่มและแนวทางการส่งทอดกิจกรรมต่อกัน	1. คิดเพื่อการพัฒนาคนในชุมชน 2. กิจกรรมอาชีพเพื่อส่งต่อให้คนรุ่นต่อไปของชุมชนได้อย่างยั่งยืน 3. คิด ลงมือทำ ติดตาม แก้ไข สร้างรายได้

ขั้นตอนที่ 6 ถอดบทเรียนภาพสรุปจากกิจกรรม

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในวันที่ วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2564 เวลา 09.00-13.00 น. ได้ทำ “กิจกรรมการคิดเชิงออกแบบเพื่อสร้างตัวชี้วัดลดความเหลื่อมล้ำ” โดยนักวิจัยเป็นผู้สังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) พบข้อมูลสำคัญที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม Design Thinking ดังนี้

(1) ภาควิชาเครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมในการผลักดันกิจกรรมของชุมชนวัดประชาระบือธรรม อย่างเต็มที่ที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการระหว่างการศึกษาวิจัยได้เสมอ

(2) การทำงานส่วนใหญ่ของชุมชนตกอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ (ผู้สูงอายุ) เป็นสำคัญ

(3) ผู้นำชุมชนวัดประชาระบือธรรม 1 เป็นผู้นำที่เข้มแข็งและให้ความรับผิดชอบสูงกับการสนับสนุนลูกบ้าน

(4) ปัญหาระหว่างกลุ่มในชุมชนมีความคิดเห็นไม่ตรงกันสูง เช่น ผู้นำชุมชนกับผู้นำกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น

(5) ประชาชนมีความขัดแย้งในเชิงโครงสร้างอำนาจของชุมชนแต่ไม่ยอมสืบสาเหตุปัญหา เช่น ชุมชนวัดประชาระบือธรรม 2

(6) การสร้างรายได้เสริมและปัญหาขยะที่ไม่มีที่ทิ้งที่เป็นระบบระเบียบอย่างชัดเจน

(7) ผู้ที่มีความตั้งใจในการพัฒนาอาชีพและแก้ไขปัญหาจะอยู่ในกลุ่ม อสส.และผู้สูงอายุในชุมชนเป็นหลักเพราะต้องทำงานอยู่ในชุมชนตลอดวัน

สรุปประเด็นที่เป็นปัญหาที่อยากแก้ไขคือปัญหาขยะ ปัจจุบันมีจุด 3 จุด ซึ่งเป็นจุดใหญ่ๆ ได้แก่ ทุ๊กซ์ - ปัญหาขยะ (การแยกขยะ) กลิ่นเหม็นของขยะ สมุทัย - การทิ้งขยะไม่เป็นเวลาตามที่ชุมชนกำหนดทำให้เกิดปัญหาการจัดการขยะ และนิโรธ - ให้ความรู้และสร้างกฎบังคับในการจัดการขยะ ส่วนความต้องการของชุมชน ได้แก่ (1) ให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนเรื่องขยะ และ (2) ชุมชนจะทำการประชุมสมาชิกและวางแผนจัดการขยะ เช่น ทำปุ๋ยหมักชีวภาพแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่า

กระบวนการที่สามารถทำได้ทันที (ชุมชนและรัฐร่วมกัน) ดังนี้

(1) หน่วยงานรัฐเขตดุสิตให้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและทำน้ำหมัก

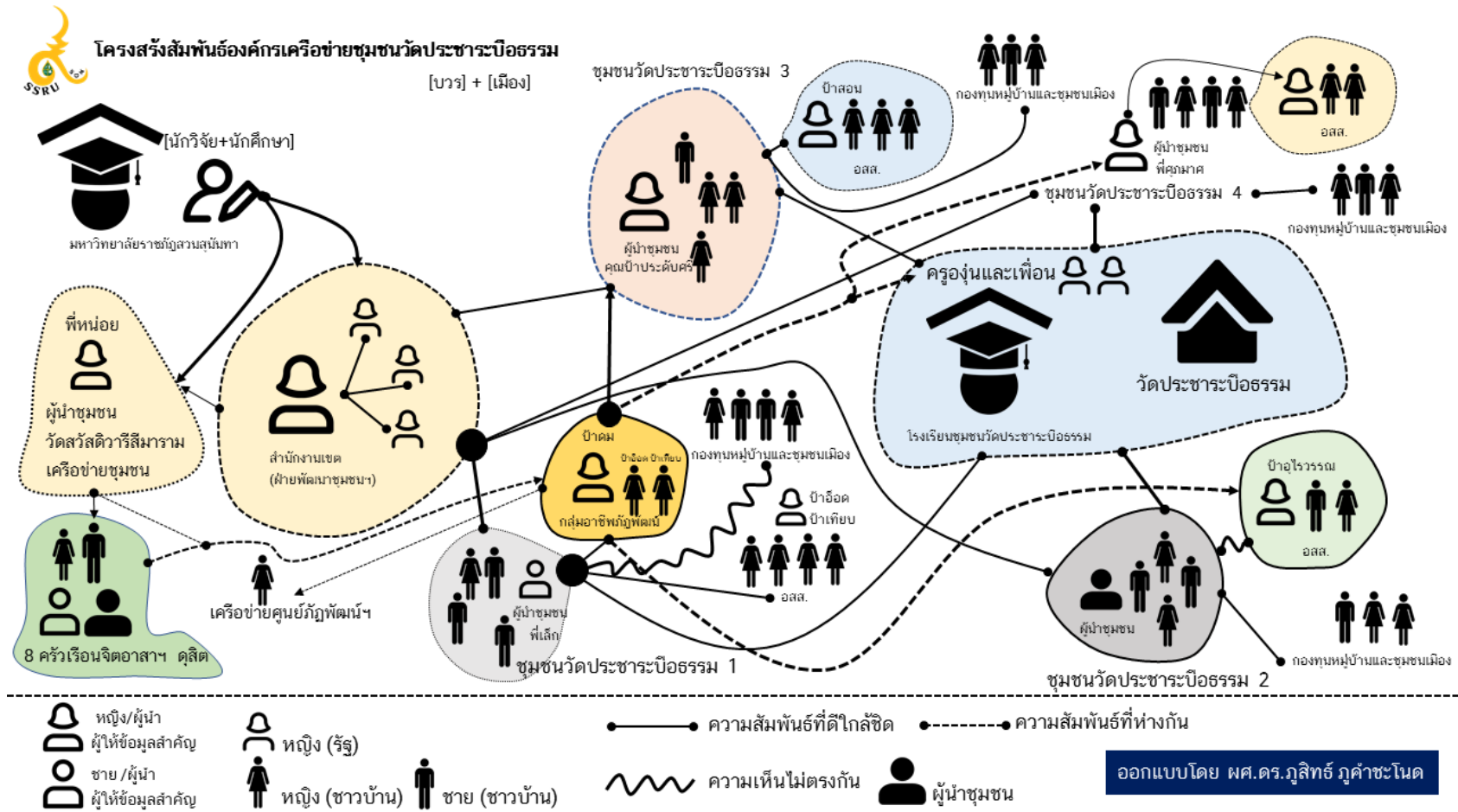
(2) ชุมชนประชุมวางแผนเช่นจัดระเบียบการแยกขยะทำปุ๋ยหมัก

(3) ทหารอภัยเขตเรื่องงบประมาณสนับสนุนโครงการที่สามารถให้ความช่วยเหลือชุมชนได้

(4) ชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกในชุมชนหลังจากที่ได้ทำปุ๋ยหมักแล้วเกิดอะไรขึ้นบ้าง

(5) หากมีสมาชิกมากพอมองเป้าหมายในระดับต่อไปคือรวมกลุ่มอาชีพทำปุ๋ยหมักเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

นอกจากนี้ยังพบว่า จากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อยมีโครงสร้างสัมพันธ์องค์กรชุมชนวัดประชาระบือธรรม ดังภาพต่อไปนี้

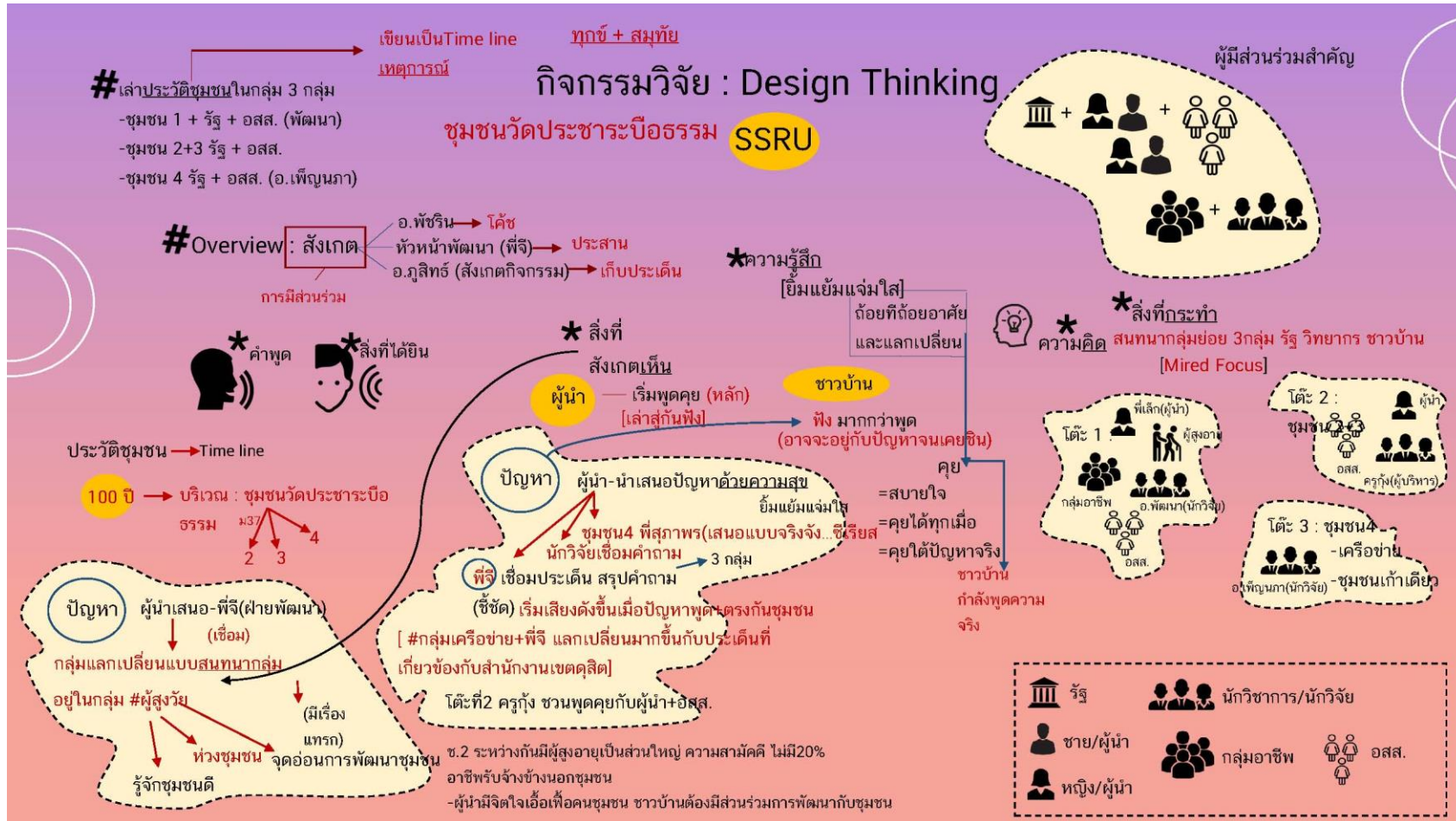
ภาพที่ 4.30 โครงสร้างสัมพันธ์องค์กรในชุมชนวัดประชากรบือธรรม

โดยมีการพฤติกรรมสังเกตจากการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของชุมชนวัดประชาระบือธรรมและเครือข่ายภาคีท้องถิ่น มี 6 พฤติกรรมที่แสดงออกมา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 พฤติกรรมสังเกตจากกิจกรรมการรวมกลุ่ม

คำพูด	สิ่งที่ได้ยินมา	สิ่งที่สังเกตเห็น	ความรู้สึก	ความคิด	สิ่งที่กระทำ
1.คนรุ่นใหม่ช่วยทำงานนวดกดจุดฝ่าเท้า	-มาแทนการทำงานของเรา -มีคนชื่นชอบผลิตภัณฑ์	-เป็นไปไม่ได้ -ใช้ได้ดีมาก	-ไม่ดี , ไม่อยากเปลี่ยนแปลง -ดีใจ ชื่นชอบ มีกำลังใจ	-กลัวทำไม่ได้ -พัฒนาต่อเนื่อง	-ยังไม่ได้ทำ -ผลิดคงเดิม
2.ยาหม่องสมุนไพร	-อยากเพิ่มช่องทางการขายออนไลน์	-ปัญหาการขายออนไลน์	-ทำไม่เป็นเลย	-ยากปฏิบัติ	-คิดอยู่นาน
3.เพิ่มยอดขายยาหม่อง	-ทำสิ่งจะเกิดขึ้น	-เรื่องความรู้ออนไลน์	- ดีใจที่มีลูกมือเข้ามาช่วยเหลือ	-ดีส่งเสริม	-รอผู้สนับสนุน
4.ให้โรงเรียนส่งเด็กนักเรียนมาเรียนรู้การนวด	-ต้องการทำมากๆ -ที่อื่นมีกิจกรรมนี้อยู่ในชุมชน	-เป็นไป得太สูง -เป็นไป得太มาก	- ดีอยากให้ทุกคนร่วมกัน	-ต้องการครูมาสอนชงกาแฟ	-รอผู้สนับสนุน
5.เพิ่มอาชีพเสริม เพิ่มให้มี “การแพ + เครื่องดื่ม	-คนในชุมชนเห็นดีด้วย	-เด็กเยาวชนน่าจะเห็นมีส่วนร่วม		-นำร่องโดยชุมชน 1	
6.กิจกรรมเสริม เวลาว่างของเด็กเยาวชน		-ยังไม่มีการพัฒนาใดๆเกิดขึ้น			
7.พัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมชุมชน					

นอกจากนี้ยังพบว่า การแสดงออกของประชาชนในการพูดคุย เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง ด้วยความตั้งใจและบริสุทธิ์ในการแสดงออกสะท้อนความต้องการที่มีแรงปรารถนาอยากแก้ไขปัญหาของตนเองอย่างแรงกล้า แต่ยังขาดทิศทางที่เป็นผู้นำทาง องค์ความรู้ และกระบวนการที่ดี แต่มีใจที่ตรง การทำงานอาจไม่สามารถทำได้ในระยะยาวแต่ต้องการตั้งหลักให้กับคนในชุมชนมีกลุ่ม มีอาชีพ มีกิจกรรมให้เกิดขึ้นในการพัฒนาร่วมกันได้ ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลต่าง ๆ ไว้ตามผังภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.31 ผังภาพการแสดงออกในกิจกรรม Design Thinking ชุมชนวัดประหาระบือธรรม

4.4 การวัดความรู้พื้นฐานด้านสมุนไพร

เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ได้จัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ และได้ทำการทดสอบความรู้ก่อนการเข้าร่วมโครงการวิจัย “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประชาชนบ่อธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” ดังภาพกิจกรรมดังนี้

กำหนดการ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ
ในชุมชนวัดประชาชนบ่อธรรม กรุงเทพมหานคร
“โครงการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ”
วันที่ 10 พฤศจิกายน 2563
ณ วัดประชาชนบ่อธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

เวลา	กิจกรรม
10:00 น.	การมาถึงสถานที่
10:15-10:30 น.	การต้อนรับ และผู้ดำเนินกิจกรรมแนะนำชื่อ “เครือข่ายสัมพันธ์ในชุมชนวัดประชาชนบ่อธรรม” ขบวนการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พิธีมอบรางวัลเกียรติคุณแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้ดำเนินกิจกรรมแนะนำกิจกรรม 4 - ความสำคัญของการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - วัตถุประสงค์ของกิจกรรมวิจัย - วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยชุมชน “โครงการยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประชาชนบ่อธรรม กรุงเทพมหานคร” - ความสำคัญของการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยชุมชน “โครงการยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประชาชนบ่อธรรม กรุงเทพมหานคร”
10:30-12:00 น.	การสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่น - ผู้ดำเนินกิจกรรม ดร.พวงมาลัย ศรีโสภา (รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์) - ผู้ดำเนินกิจกรรม ดร.พวงมาลัย ศรีโสภา (รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์) - ผู้ดำเนินกิจกรรม ดร.พวงมาลัย ศรีโสภา (รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์)
12:00 น.	ผู้ร่วมโครงการรับประทานอาหารกลางวัน พิธีมอบรางวัลเกียรติคุณแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ศาสตราจารย์ ดร.พวงมาลัย ศรีโสภา
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยชุมชน
และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ดร.พวงมาลัย ศรีโสภา
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยชุมชน
และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ศาสตราจารย์ ดร.พวงมาลัย ศรีโสภา
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยชุมชน
และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

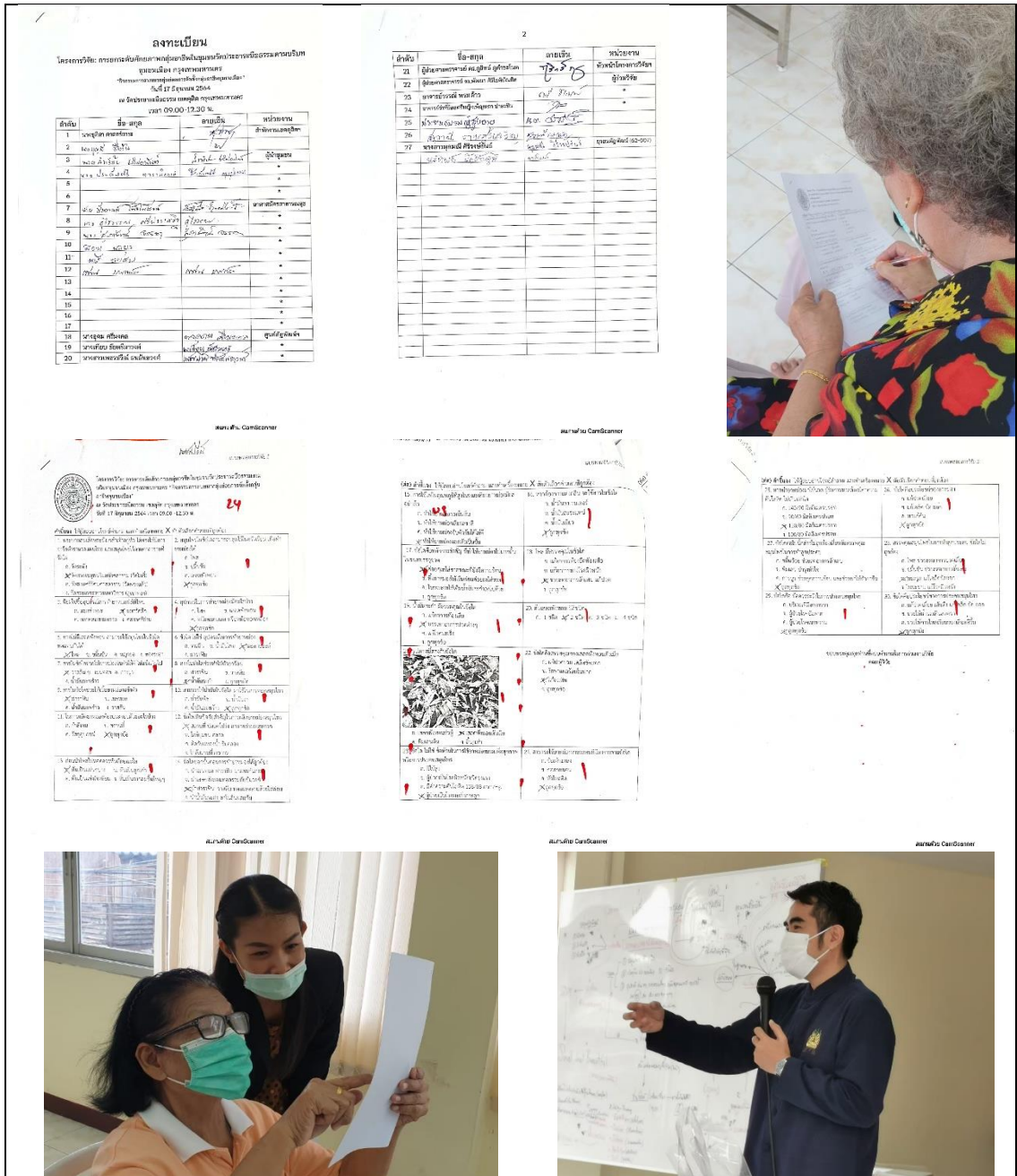
ดร.พวงมาลัย ศรีโสภา
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยชุมชน
และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ภาพที่ 4.32 กิจกรรมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจและการทดสอบความรู้

ผลการทดสอบก่อนเข้าร่วมโครงการจำนวน 30 คน พบว่า พื้นฐานของประชาชนด้านความรู้สมุนไพรมีคะแนนอยู่ระหว่างตั้งแต่คะแนน 20 คะแนนขึ้นไปมี 3 คน (ร้อยละ 10) อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์สมบูรณ์ ส่วนคนที่ได้คะแนน 15-19 คะแนนมี 10 คน (ร้อยละ 33.33) อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ และคนที่ได้คะแนนต่ำกว่า 15 คะแนน มี 17 คน (ร้อยละ 56.67) อยู่ในระดับต้องปรับปรุง

ภาพที่ 4.33 กิจกรรมการทดสอบความรู้ข้อมูลพื้นฐานสมุนไพร

เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2564 ได้มีการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มย่อยการจัดตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง ณ ศูนย์ภูมิตนุพัฒน์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้ทำการทดสอบความรู้ปิดท้ายหลังจากการจัดกิจกรรมอบรมความรู้การผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ในข้อสอบ 30 ข้อครอบคลุม 8 ขั้นตอนและข้อมูลพื้นฐานสมุนไพร พบว่า ผลการทดสอบหลังเข้าร่วมโครงการจำนวน 30 คน โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุข 19 คน ผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน 11 คน พบว่า พื้นฐานของประชาชนด้านความรู้สมุนไพรมีคะแนนอยู่ระหว่างตั้งแต่คะแนน 20 คะแนนขึ้นไปมี 6 คน (ร้อยละ 20) อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์สมบูรณ์ ส่วนคนที่ได้คะแนน 15-19 คะแนนมี 15 คน (ร้อยละ 50) อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ดี และคนที่ได้คะแนนต่ำกว่า 15 คะแนน มี 9 คน (ร้อยละ 30) อยู่ในระดับต้องปรับปรุง

ภาพที่ 4.34 กิจกรรมการทดสอบความรู้ข้อมูลพื้นฐานสมุนไพรและเตรียมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

4.5 การจัดกิจกรรมอบรมสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชน

การจัดกิจกรรมอบรมสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและเครือข่ายสัมพันธ์ชุมชนได้กำหนดบทบาทผู้มีส่วนร่วมในโครงการวิจัย “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประชาระปิธธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” เกิดการอบรม 8 ขั้นตอนโดยการสอนให้ชาวบ้านลงมือทำด้วยชุมชนเอง ฟังตนเองเป็นกลุ่มเล็กที่ได้รับมอบหมาย [มีอยู่ 6 คน ได้แก่ ป้าตม ป้าเทียบ ป้าอ้อต ป้าสอน พี่นิต สุดสวาท และป้าคำจันทร์ สอนกระสินธุ์] เริ่มจากขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พุดคุยอบรมสูตรการผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ขั้นตอนที่ 2 ทำบัญชีรายกายและการไปซื้อวัตถุดิบ

ขั้นตอนที่ 3 การเตรียมวัตถุดิบ

ขั้นตอนที่ 4 การผลิต

ขั้นตอนที่ 5 การบรรจุภัณฑ์ (บรรจุใส่ขวด)

ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบฉลากติด (ใช้องค์ความรู้ของอาจารย์สร้างไฟล์ต้นแบบให้ไว้ที่กลุ่มอาชีพ)

ขั้นตอนที่ 7 การจัดจำหน่ายและตลาด (ในวัดเป็นพื้นที่ตลาดนัดวัดประชาวันพุธ และอาทิตย์)

ขั้นตอนที่ 8 การทำบัญชีครัวเรือน รายรับจ่ายแบบง่าย ๆ

การดำเนินกิจกรรมครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ครั้งที่ 2 วันที่ 7-9 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ครั้งที่ 3 วันที่ 15 ธันวาคม 2563 และมีการปรับปรุงกลิ่นวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ซึ่งมีตัวแทนจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) และผู้นำ ผู้สูงวัย โดยได้กำหนดบทบาทของกลุ่มเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ดังนี้

ตารางที่ 4.5 บทบาทความร่วมมือกับภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

ลำดับ	ภาคีหน่วยงาน	บทบาทความร่วมมือ
1	ฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	- รับทราบโครงการวิจัย และกิจกรรมการวิจัย - แนวทางในการขับเคลื่อนพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน - เป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมวิจัยมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นที่เลี้ยงให้กับชุมชน - เป็นวิทยากรในการอธิบายจากความเป็นวิชาการมาจากของนักวิจัยสู่การปฏิบัติแบบชาวบ้าน พร้อมทั้งร่วมเรียนรู้การวิจัยและพัฒนาไปพร้อมกับชาวบ้านกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ลำดับ	ภาคีหน่วยงาน	บทบาทความร่วมมือ
2	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นหน่วยงานรับรอง (นักวิจัย) ในการทำงานร่วมกับชุมชน - สนับสนุนโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูล และเครื่องมือการวิจัย และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น - เชื่อมประสานงานระหว่างนักวิจัยกับหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น ออกหนังสือเชิญร่วมกิจกรรม
3	โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ครูและนักเรียน ป.6 แสดงความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อให้นักเรียนในชุมชนวัดประหาระปือธรรมได้เรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้นจนครบวงจร ที่พ่อแม่ได้ทำงานสร้างรายได้
4	ผู้นำชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1-4	<ul style="list-style-type: none"> - รับทราบโครงการวิจัย และกิจกรรมการวิจัย - แนวทางในการขับเคลื่อนพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน - ร่วมให้ข้อมูลและตัดสินใจในข้อมูลพื้นฐานชุมชน - เป็นผู้ร่วมในการวิจัยเชิงพื้นที่ทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน - ประสานงานกับชาวบ้านให้ร่วมกิจกรรมพัฒนาอาชีพ
5	กลุ่มอาชีพภัฏพัฒน์วัดประหาระปือธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้ขับเคลื่อนการวิจัยหลักในการดำเนินกิจกรรมวิจัย - เป็นนักวิจัยท้องถิ่น - เป็นพื้นที่รวมกิจกรรมวิจัยทั้งหมดของโครงการ
6	ผู้ประสานงานชุมชน 43 ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้ประสานระหว่างชุมชนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมในมิติข้อมูลในมิติการเหลื่อมล้ำของชุมชน (ที่ปรึกษาในฐานะผู้นำชุมชนที่ทำงานมาอย่างยาวนาน) - ถ่ายทอดความรู้เรื่องกิจกรรมกลุ่มและการถอดบทเรียน
7	ทีมยุวชนภัฏพัฒน์	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นทีมทำงานร่วมกับผู้นำ 4 ชุมชน และลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ กิจกรรมกลุ่มย่อย แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร

กิจกรรมภาพรวมสำคัญที่สื่อสารเกี่ยวกับการอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรครบวงจรของชุมชนวัดประชาระบือธรรม ดังภาพต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) กระบวนการประชุมสูตรการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยเน้นที่ผลิตภัณฑ์สูตร “น้ำมันเขียวพญาขอ” เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ชื่อว่า “น้ำมันเขียวพญาขอ”

ภาพที่ 4.35 กระบวนการประชุมสูตรการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร

(2) กระบวนการเตรียมวัตถุดิบและการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร พร้อมกับการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษาไปพร้อมกันเป็นการเรียนในระบบ Social Lab (ห้องเรียนชุมชน)

ภาพที่ 4.36 กระบวนการเตรียมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ภาพที่ 4.37 กระบวนการผลิตสมุนไพรและการถ่ายทอดความรู้ห้องเรียนชุมชน (Social Lab)

(3) กระบวนการบรรจุน้ำมันเทียนพญาอ พร้อมกับการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษาไปพร้อมกันเป็นการเรียนในระบบ Social Lab (ห้องเรียนชุมชน)

ภาพที่ 4.38 กระบวนการบรรจุภัณฑ์และการถ่ายทอดความรู้ห้องเรียนชุมชน (Social Lab)

(4) กระบวนการบรรจุน้ำมันเขียนพญายอ และติดสลากประชุมเตรียมจำหน่าย พร้อมกับการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษาในระบบ Social Lab (ห้องเรียนชุมชน)

ภาพที่ 4.39 กระบวนการบรรจุภัณฑ์บรรจุน้ำมันเขียนพญายอ และติดสลากประชุมเตรียมจำหน่าย

(5) กระบวนการประชุมเตรียมตั้งกลุ่มอาชีพและทำบัญชี เครื่องมือศึกษาชุมชน กระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษาในระบบ Social Lab (ห้องเรียนชุมชน)

ภาพที่ 4.40 กระบวนการบรรจุภัณฑ์บรรจุน้ำมันเขียนพญายอ และติดสลากประชุมเตรียมจำหน่าย

บทที่ 5

ผลการวิจัย: กระบวนการลดความเหลื่อมล้ำ

ผลการวิจัยเรื่อง การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหาระปือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มอาชีพชุมชนเมืองอย่างครบวงจรอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ผลិតภัณฑ์สร้างรายได้เสริม
2. เพิ่มองค์ความรู้ด้านสมุนไพรผลิตภัณฑ์ครบวงจร
3. ลดช่องว่างการเข้าถึงระหว่างรัฐและประชาชนในชุมชน
4. การตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง “ดุสิตระปือธรรม”

ผลการศึกษามีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

5.1 ผลิตภัณฑ์สร้างรายได้เสริม

วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 และวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2564 ณ ศูนย์ภูมิพัฒน์วัดประหาระปือธรรม ได้มีการประชุมสนทนากลุ่มย่อยและเวทีชาวบ้านได้กำหนดให้มีการต่อยอดการสร้างรายได้เสริมเพิ่มรายได้หลักให้กลุ่มเป้าหมายวิจัย คือ อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) และกลุ่มผู้สูงวัยที่มีพลังศักยภาพที่ต้องการสร้างรายได้ด้วยการสร้างผลิตภัณฑ์ต่อยอดจากกลุ่มอาชีพนวดกดจุดฝ่าเท้าวัดประหาระปือธรรม โดยทำผลิตภัณฑ์ “ยาหม่องน้ำ” หรือที่เรียกว่า “น้ำมันเขียวพญาอ” มีสาระสำคัญดังนี้

(1) น้ำมันเขียวพญาอ (ยาหม่องน้ำ)

องค์ความรู้นี้ได้ใช้ศักยภาพของอาจารย์วรรณิ พรหมด้าว วิทยาลัยสหเวชศาสตร์และกลุ่มนวดกดจุดฝ่าเท้าวัดประหาระปือธรรม เป็นต้นแบบแนวทางในการผลิตน้ำมันเขียวพญาอ ให้กับกลุ่มวิจัยทั้ง 30 คน ซึ่งผลผลิตเกิดขึ้นในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง เป็นลักษณะวิจัยแบบ CBR ที่ประชาชนมีกลุ่มเครือข่าย ดังนี้

- (1) ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
- (2) โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม
- (3) ผู้นำชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1-4
- (4) อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.)

(5) เครือข่ายชุมชนเขตดุสิต

(6) ทีมยุวชนภักดิ์พัฒนา มรภ.สวนสุนันทา

(7) กลุ่มอาชีพภักดิ์พัฒนาวัดประหารระบือธรรม หรือกลุ่มนวดกดจุดฝ่าเท้า

ภาพที่ 5.1 น้ำมันเขียวพญาญอ กลุ่มวิจัยวัดประหารระบือธรรม

(2) รายได้

รายได้ที่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต “น้ำมันเขียวพญาอ” ให้กับกลุ่มวิจัยทั้ง 30 คน เกิดขึ้น 2 ครั้งในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ได้แก่ **ครั้งที่ 1** เกิดขึ้นในวันที่ 17 มิถุนายน 2564 ได้จำหน่ายยาหม่องน้ำ หรือ น้ำมันเขียวพญาอให้กับชาวบ้านที่มาเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนวัด ประชาระบือธรรม จำนวน 24 ชุด ๆ ละ 60 บาท ได้เงิน 1, 440 บาท (ทำบัญชีไว้เรียบร้อยแล้ว) ซึ่งมีการจัดการเงิน ดังนี้

(1) เงินที่ได้รับประโยชน์เฉพาะกลุ่มที่ร่วมกันตั้งกลุ่มร่วมกัน “ดุสิตระบือธรรม” (14 คน)

(2) หักเข้ากลุ่มขวดละ ๆ 20 บาท ส่วน 40 บาทแบ่งปันให้เป็นค่าตอบแทนคนขายและทำบัญชีที่มีหลักอยู่ 3 คน (ออส. 2 คน และผู้สูงวัย 1 คน)

(3) ปันผลรายได้ทุก 1 เดือน หรือตามความเหมาะสม

ครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในวันที่ วันที่ 30 มิถุนายน 2564 เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตดุสิต มารับผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายให้กลุ่มอาชีพ 3 วัน ได้แก่ วันที่ 30 มิ.ย.-2 ก.ค. 64 ได้เงิน 600 บาท

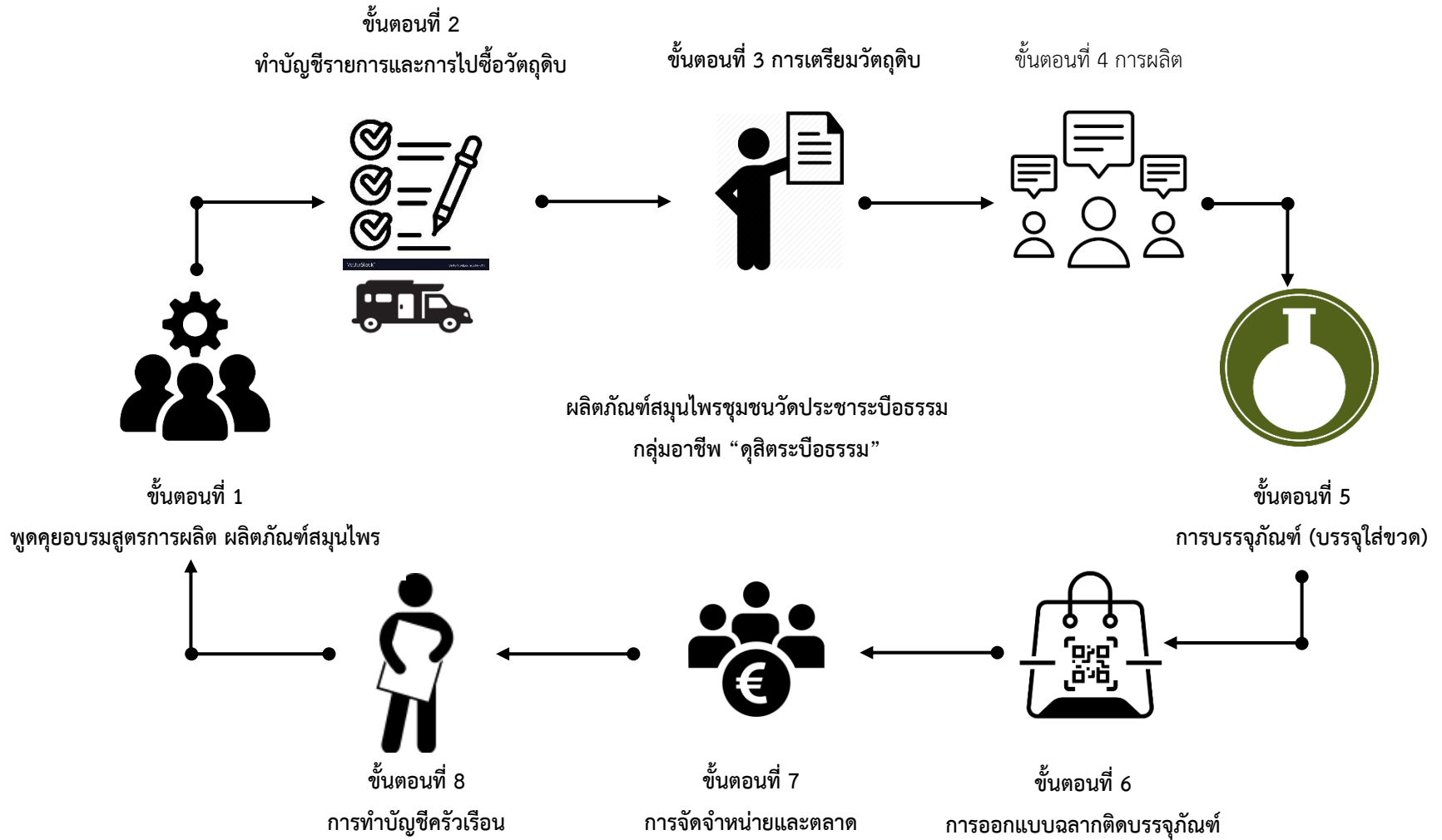
ภาพที่ 5.2 น้ำมันเขียวพญาอสร้างรายได้ให้กับกลุ่มวิจัย 2,040 บาท

5.2 เพิ่มองค์ความรู้ด้านสมุนไพรผลิตภัณฑ์ครบวงจร

วันที่ 4, 7-9, 15 ธันวาคม พ.ศ. 2563 และวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2564 ณ ศูนย์ภูษิตพัฒน์วัดพระซาระบือธรรม ได้มีการประชุมสนทนากลุ่มย่อยและอบรมเพิ่มองค์ความรู้ด้านสมุนไพรผลิตภัณฑ์ครบวงจรให้กลุ่มเป้าหมายวิจัย คือ อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีพลังศักยภาพต่อการสร้างรายได้ การสร้างผลิตภัณฑ์ “น้ำมันเขียวพญาขอ” มีกระบวนการวิธีผลิตภัณฑ์ให้ครบวงจร 8 ขั้นตอน โดยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต จากคณะวิทยาการจัดการ อาจารย์ว่าที่ร้อยตรีหญิงเพ็ญภา ปาละปิน จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และอาจารย์วรรณิ พรหมด้าว จากวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มีสาระสำคัญดังนี้

- (1) ขั้นตอนที่ 1 พุดคุยอบรมสูตรการผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพร
- (2) ขั้นตอนที่ 2 ทำบัญชีรายการและการไปซื้อวัตถุดิบ
- (3) ขั้นตอนที่ 3 การเตรียมวัตถุดิบ
- (4) ขั้นตอนที่ 4 การผลิต
- (5) ขั้นตอนที่ 5 การบรรจุภัณฑ์ (บรรจุใส่ขวด)
- (6) ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบฉลากติดบรรจุภัณฑ์ (อาจารย์สร้างไฟล์ต้นแบบ)
- (7) ขั้นตอนที่ 7 การจัดจำหน่ายและตลาด (วัดเป็นพื้นที่ตลาดนัดวันพุธ และอาทิตย์)
- (8) ขั้นตอนที่ 8 การทำบัญชีครัวเรือน รายรับจ่ายแบบง่าย ๆ

(1) ก่อนการเริ่มกระบวนการผลิตที่เป็นขั้นตอนสำคัญนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายได้เริ่มพุดคุยถึงสูตรการผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันถึงจำนวนวัตถุดิบ และรายการบัญชีที่ต้องซื้อวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ การเดินทางแหล่งที่ต้องไปซื้อ และทบทวนกระบวนการสูตรการผลิตแต่ละสูตรให้ได้จำนวนผลิตไม่เท่ากัน จึงต้องหาสูตรเหมาะสมกับงบประมาณ รวมถึงแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน (2) ต่อมาเป็นการจดยรายการทำบัญชีและเตรียมตัวเดินทางไปตลาดปากคลอง โดยไปซื้อวัตถุดิบสมุนไพรสด และไปที่แยกวัดตึกซื้อสมุนไพรแห้ง และวัตถุดิบเคมีผสมสารที่เขียวเป็นน้ำมันเขียว รวมถึงการซื้อวัสดุบรรจุภัณฑ์จากแยกสะพานขาว (3) รวมกลุ่มวิจัย นักเรียน นักศึกษาชุมชนภูษิตพัฒน์มาร่วมกันเตรียมวัตถุดิบ ตัด หั่น ผาน สับ ตาก ทอด กวน ซึ่งมีป่าตม ป่าเทียบ ป่าออด ป่าสอน ฟินิด สูดสวาท และป่าคำจันทร์ สอนกระสินธุ์ (4) เริ่มผลิตด้วยการทอดสมุนไพรสด กวนจนเขียว เป็นน้ำมันเขียวและผสมสารเคมี (5) รอให้เย็นเพื่อเตรียมการบรรจุภัณฑ์ (6) การออกแบบฉลากติดบรรจุภัณฑ์ และติดฉลากให้เรียบร้อย (7) การจัดจำหน่ายและตลาด ใช้ตลาดนัดวัดพระซาระบือธรรม ในวันพุธ และวันอาทิตย์ รวมถึงผู้คนที่มาใช้บริการนวดกดจุดฝ่าเท้ากับกลุ่มนวด (8) การทำบัญชีครัวเรือนเพื่อเก็บรายรับรายจ่ายอย่างง่าย

ภาพที่ 5.3 การผลิตแบบครบวงจรชุมชนวัดประหาระปิอธรรม

5.3 ลดช่องว่างการเข้าถึงระหว่างรัฐและประชาชนในชุมชน

5.3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และผู้สูงอายุในชุมชนวัดประหารระบือธรรมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยพบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นตัวแทนของประชาชนทั้ง 4 ชุมชนเข้าร่วมโครงการวิจัย เป็นการสะท้อนความคิดเห็นถึงพฤติกรรมการปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนทั้ง ของผู้นำของชุมชนเองและหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น คือ สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมี จำนวน 30 คนและวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของ ชุมชน พบผลดังนี้

(1) ข้อมูลพื้นฐานบุคคล

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และผู้สูงอายุในชุมชนวัดประหารระบือธรรมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยมีข้อมูลพื้นฐานบุคคลสำคัญดังนี้

ตารางที่ 5.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานบุคคล

	ข้อมูลพื้นฐานบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	9	30
	หญิง	21	70
อายุ	อายุไม่เกิน 60 ปี	5	16.67
	อายุตั้งแต่ 61-70 ปี	2	6.67
	อายุตั้งแต่ 71 ปีขึ้นไป	23	76.67
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	5	16.67
	ป.6-ม.3	13	43.33
	ม.6 หรือ ปวช.	8	26.67
	อนุปริญญา หรือ ปวส.	2	6.67
	ปริญญาตรีขึ้นไป	2	6.67

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

	ข้อมูลพื้นฐานบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ			
	ธุรกิจส่วนตัว	7	23.33
	รับจ้าง	11	36.67
	ค้าขาย	2	6.67
	ข้าราชการบำนาญ	2	6.67
	ไม่ระบุ	8	26.67
รายได้ต่อเดือน			
	ไม่เกิน 5,000 บาท	20	66.67
	5,001 – 10,000 บาท	3	10
	10,001 –15,000 บาท	3	10
	15,001 –20,000 บาท	2	6.67
	20,001 บาทขึ้นไป	2	6.67
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม			
	การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	30	100
	กลุ่มอาชีพของชุมชน	12	40
	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10	33.33
	กลุ่มผู้สูงอายุ	14	46.67
	อาสาสมัครสาธารณสุข (ออสส.)	15	50
ความสัมพันธ์กันของคนในชุมชนวัดประหาระปิอธรรม			
	ทุกคนในชุมชนวัดประหาระปิอธรรมรู้จักกันเป็นอย่างดี	25	83.33
	มีเพียงบางคนที่มีความคุ้นเคยกัน	5	16.67

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
บทบาทในชุมชนวัดประหาระปือธรรม		
ลูกบ้านปกติ	16	53.33
ทำงานจิตอาสาพัฒนาชุมชนทั่วไป	12	40
ทำงานนอกชุมชนวัดประหาระปือธรรม	2	6.67
อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) ของชุมชน	15	50
เป็นคณะกรรมการบริหารชุมชน	2	6.67
เป็นกลุ่มสมาชิกเครือข่ายในชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มอาชีพในชุมชน อพปร. ฯลฯ	7	23.33
เป็นประธาน ผู้นำชุมชน	2	6.67

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย 30 คนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยอาศัยอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม พบว่า กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) และผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70) อายุตั้งแต่ 71 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 76.67) มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้น (ป.6-ม.3) (ร้อยละ 43.33) มีอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 36.67) มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท (ร้อยละ 66.67)

ทุกคนเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ร้อยละ 100) โดยเป็นกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) (ร้อยละ 50.00) รองลงมาเป็นผู้สูงอายุ (ร้อยละ 46.67) กลุ่มอาชีพของชุมชน (ร้อยละ 40) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ร้อยละ 33.33)

โดยกลุ่มวิจัยมีบทบาทในชุมชนวัดประหาระปือธรรมที่เป็นลูกบ้านปกติ (ร้อยละ 53.33) รองลงมาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) ของชุมชน (ร้อยละ 50) และทำงานจิตอาสาพัฒนาชุมชนทั่วไป (ร้อยละ 40)

(2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชนที่เป็นกลุ่มวิจัยที่เป็นกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และผู้สูงอายุในชุมชนวัดประหาระปือธรรมจำนวน 30 คน มีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

(2.1) ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหารระบือธรรม

ตารางที่ 5.2 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหารระบือธรรมโดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหารระบือธรรม	Mean	S.D.	ระดับ
ด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ	4.23	1.19	ปานกลาง
ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา	3.87	1.33	ปานกลาง
ด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน	3.67	1.33	ปานกลาง
ด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ	3.85	1.51	ปานกลาง
ด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์	3.75	1.49	ปานกลาง
ด้านการร่วมรับผิดชอบ	3.76	1.38	ปานกลาง
ด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	4.00	1.45	ปานกลาง
รวม	3.87	1.31	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหารระบือธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.87) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ทุกด้านประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหารระบือธรรมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

- 1) ด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย 4.23)
- 2) ด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.00)
- 3) ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.87)
- 4) ด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.85)
- 5) ด้านการร่วมรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.76)
- 6) ด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.75)
- 7) ด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.67)

(2.2) ด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ

ตารางที่ 5.3 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหารระบือธรรม จำแนกด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ

ด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ	Mean	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมในเรื่องการพัฒนาชุมชนจากผู้นำชุมชน	4.20	1.37	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในรับรู้เรื่องกิจกรรมการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชน	4.17	1.18	ปานกลาง

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ	Mean	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมในการรับรู้ เข้าใจการทำงานของผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน	4.00	1.53	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการรับทราบเรื่องกลุ่มอาชีพของคนมี ความสำคัญต่อชุมชน	4.23	1.14	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการจัดประชุมสร้างความเข้าใจกิจกรรมการ พัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน	4.53	1.43	มาก
รวม	4.23	1.19	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.3 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประจักษ์ปือธรรม จำแนกตามด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 4.23) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประจักษ์ปือธรรมอยู่ในระดับมากในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดประชุมสร้างความเข้าใจกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.53) โดยมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการรับรู้ เข้าใจการทำงานของผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.00)

(2.3) ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา

ตารางที่ 5.4 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประจักษ์ปือธรรม จำแนกด้าน
การร่วมคิดค้นหาปัญหา

ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา	Mean	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมในการคิด ค้นหาค้นหาและเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	3.77	1.38	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในคิดเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาภายในชุมชน	3.80	1.30	ปานกลาง
เมื่อมีการจัดประชุมของชุมชนมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการพัฒนาชุมชน	3.83	1.46	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่อ กิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพ ของชุมชน	4.07	1.41	ปานกลาง

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา	Mean	S.D.	ระดับ
การร่วมคิดหาวิธีการช่วยเหลือปัญหาชุมชนและกลุ่มสมาชิกทาง สังคมต่อหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน	3.90	1.54	ปานกลาง
รวม	3.87	1.33	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.4 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระบือธรรม จำแนกตามด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.87) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระบือธรรมอยู่ในระดับปานกลางระดับค่อนข้างสูงในเรื่องการมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.07) โดยมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการคิด ค้นหาและเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.77)

(2.4) ด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน

ตารางที่ 5.5 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระบือธรรม จำแนกด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน

ด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน	Mean	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนกับ ผู้นำชุมชน	3.43	1.25	น้อย
การมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาชุมชนและยกระดับกลุ่ม อาชีพ	3.57	1.52	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมพิจารณาในแผนการทำงานร่วมกับผู้นำชุมชน	3.67	1.37	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในแผนงานพัฒนา ยกระดับกลุ่ม อาชีพชุมชน	3.90	1.30	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลปัญหาเพื่อจัดทำแผนพัฒนา ชุมชนและกลุ่มอาชีพร่วมกันอย่างแท้จริง	3.77	1.65	ปานกลาง
รวม	3.67	1.33	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.5 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระบือธรรม จำแนกตามด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.67) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การพัฒนาชุมชนวัดประหาระบือธรรมอยู่ในระดับปานกลางระดับค่อนข้างสูงในเรื่องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในแผนงานพัฒนา ยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนกับผู้นำชุมชนอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.43)

(2.5) ด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ

ตารางที่ 5.6 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระบือธรรม จำแนกด้าน การร่วมทำลงมือปฏิบัติ

ด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ	Mean	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมในการดำเนินร่วมกิจกรรมพัฒนาระดับกลุ่มอาชีพชุมชน	3.83	1.68	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาระดับกลุ่มอาชีพชุมชน	3.70	1.62	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน	4.00	1.39	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน และการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน	3.87	1.57	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน	3.83	1.51	ปานกลาง
รวม	3.85	1.51	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.6 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระบือธรรม จำแนกตามด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.85) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประหาระบือธรรมอยู่ในระดับปานกลางระดับค่อนข้างสูงในเรื่องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.00) โดยมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาระดับกลุ่มอาชีพชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.70)

(2.6) ด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์

ตารางที่ 5.7 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม จำแนกด้าน การร่วมกันรับผลประโยชน์

ด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์	Mean	S.D.	ระดับ
การได้รับประโยชน์โดยตรงกับการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนทั่วไป	3.63	1.59	ปานกลาง
ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์เต็มที่จากกิจกรรมพัฒนาอาชีพชุมชน	3.70	1.60	ปานกลาง
ความภูมิใจที่มีผู้นำและเครือข่ายพัฒนาชุมชนได้เข้ามาทำงานร่วมกับชุมชน	3.93	1.48	ปานกลาง
ประชาชน อสส. ได้รับประโยชน์การพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชน	4.07	1.48	ปานกลาง
การจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน ประชาชนทั้ง 3 ช่วงวัยได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง	3.40	1.63	น้อย
รวม	3.75	1.49	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.7 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม จำแนกตามด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.75) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดพระธาตูปือธรรมอยู่ในระดับปานกลางระดับค่อนข้างสูงในเรื่องประชาชน อสส. ได้รับประโยชน์การพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.07) โดยมีกิจกรรมการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน ประชาชนทั้ง 3 ช่วงวัยได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.40)

(2.7) ด้านการร่วมรับผิดชอบ

ตารางที่ 5.8 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดพระธาตูปือธรรม จำแนกด้าน การร่วมรับผิดชอบ

ด้านการร่วมรับผิดชอบ	Mean	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมรับผิดชอบทั้งข้อดีและข้อเสียในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน	3.40	1.40	น้อย

ตารางที่ 5.8 (ต่อ)

ด้านการร่วมรับผิดชอบ	Mean	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมในการนำข้อบกพร่องของผลการจัดกิจกรรม โครงการและร่วมแก้ไขปัญหาในการบริหารการพัฒนาอย่าง มุ่งมั่นร่วมกันในชุมชน	3.67	1.32	ปานกลาง
ความพร้อมในการรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชน เพื่อ แนะนำและเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนา อาชีพของชุมชน	3.63	1.69	ปานกลาง
ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน ภาครัฐ (สำนักงานเขต) โรงเรียน มหาวิทยาลัยได้เข้ามามีบทบาทพัฒนาอย่างต่อเนื่องในชุมชน และอาชีพของชุมชน	4.03	1.45	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน มหาวิทยาลัยต้อง ส่งเสริมให้ร่วมกันสร้างกลุ่มเครือข่ายดูแลพัฒนาอาชีพของ ชุมชนในกลุ่มที่ต้องการ	4.07	1.46	ปานกลาง
รวม	3.76	1.38	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.8 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม จำแนกตามด้านการร่วมรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.76) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคมอยู่ในระดับปานกลางระดับค่อนข้างสูงในเรื่องการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน มหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมให้ร่วมกันสร้างกลุ่มเครือข่ายดูแลพัฒนาอาชีพของชุมชนในกลุ่มที่ต้องการ (ค่าเฉลี่ย 4.07) โดยมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมรับผิดชอบทั้งข้อดีและข้อเสียในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.40)

(2.8) ด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล

ตารางที่ 5.9 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม จำแนกด้าน
การร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล

ด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	Mean	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมในการประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาของ ผู้นำชุมชน	3.70	1.56	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของกิจกรรมการ พัฒนาผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน หรือหน่วยงานในชุมชน	3.93	1.20	ปานกลาง

ตารางที่ 5.9 (ต่อ)

ด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	Mean	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามผลของกระบวนการทำงานการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาชุมชน การสร้างอาชีพในชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	3.97	1.73	ปานกลาง
การรับทราบผลการประเมินการดำเนินงานข่าวสาร การพัฒนาชุมชน การยกระดับอาชีพของกลุ่มอาชีพในชุมชนอย่างต่อเนื่อง	4.20	1.40	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชน การยกระดับอาชีพของชุมชน ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ	4.20	1.63	ปานกลาง
รวม	4.00	1.45	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.9 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประชากระบือธรรม จำแนกตามด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 4.00) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนวัดประชากระบือธรรมอยู่ในระดับปานกลางระดับค่อนข้างสูงในเรื่องการรับทราบผลการประเมินการดำเนินงานข่าวสาร การพัฒนาชุมชน การยกระดับอาชีพของกลุ่มอาชีพในชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชน การยกระดับอาชีพของชุมชน ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.20) โดยมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาของผู้นำชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.70)

(3) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาลงพื้นที่วิจัยและพัฒนาชุมชน อาชีพชุมชนร่วมกับประชาชน ผู้นำชุมชนวัดประชากระบือธรรม มีระดับการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพียงใด?

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชนที่เป็นกลุ่มวิจัยที่เป็นกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และผู้สูงอายุในชุมชนวัดประชากระบือธรรมจำนวน 30 คน ที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาในการปฏิบัติหน้าที่บริการวิชาการแก่สังคม โดยการลงพื้นที่วิจัยและพัฒนาชุมชน อาชีพชุมชนร่วมกับประชาชน ผู้นำชุมชนวัดประชากระบือธรรม มีผลการวิเคราะห์ตามระดับคะแนนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.10 จำนวนระดับคะแนนและร้อยละที่ได้รับจากประชาชนต่องานบริการวิชาการแก่สังคม
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

	คะแนนที่ได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับคะแนนที่ได้รับ			
10	มากที่สุด	9	30
9	มากก่อนมากที่สุด	12	40
8	มาก	6	20
7	ค่อนข้างมาก	-	-
6	ปานกลางค่อนข้างสูง	-	-
5	ปานกลาง	-	-
4	น้อย	-	-
3	ค่อนข้างน้อย	-	-
2	น้อยมาก	-	-
1	น้อยที่สุด	3	10

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5.10 กลุ่มเป้าหมาย 30 คนให้คะแนนการลงพื้นที่วิจัยและพัฒนาชุมชน อาชีพชุมชนร่วมกับประชาชน ผู้นำชุมชนวัดประชาระบือธรรม มีระดับการมีส่วนร่วมกับชุมชนมากถึงมากที่สุด มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ของจำนวนทั้งหมดที่ให้คะแนนสะท้อนว่า “มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาลงพื้นที่ทำงานร่วมกับชุมชนวัดประชาระบือธรรมอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนในชุมชนเมือง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”

5.3.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น คือ สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานครได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการวิจัยและกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และผู้สูงอายุในชุมชนวัดประชาระบือธรรม โดยมีกิจกรรมเวทีระดมสมอง การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัด Design Thinking และการอบรมกิจกรรมการสร้างกลุ่มอาชีพ “ดุสิตระบือธรรม” โดยหน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลาการวิจัย พบผลดังนี้

(1) วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 เวลา 09.00-12.00 น. จัดกิจกรรม “กิจกรรมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ” ณ ศูนย์ภูมิต้านทานวัดประชาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีหน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แก่

- ตัวแทนเจ้าอาวาสวัดประหารระบือธรรม
- ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต ฯ
- ผู้นำชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1-4
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน (ออส.) ทั้ง 4 ชุมชน
- ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประหารระบือธรรม
- ศูนย์ภูมิพัฒน์วัดประหารระบือธรรม
- ทีมนักวิจัย CBR มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

*ผู้ทรงคุณวุฒิเครือข่ายวิจัยภาคกลาง S4C และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ภาพที่ 5.4 หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตดุสิต วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563

(2) วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 เวลา 09.00-12.00 น. ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานดุสิต กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพและการเข้าไปมีบทบาทสำคัญของหน่วยงานรัฐกับกิจกรรมของชุมชนวัดประหาระปิธรรม

ภาพที่ 5.5 หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตดุสิต
วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

(3) วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2564 เวลา 09.00-12.00 น. ทำกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อยเพื่อค้นหา Baseline Data และตัวชี้วัดการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้เข้าร่วม “กิจกรรมการคิดเชิงออกแบบเพื่อสร้างตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำ” (Design Thinking) ได้แก่

- ผู้นำชุมชนวัดประหาระปิธรรม 1-4
- ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

- เครือข่ายชุมชน (ประธานโซน คุณนัยนา ยลจอหอ)
 - อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน (ออส.) ทั้ง 4 ชุมชน
 - ตัวแทนโรงเรียนวัดประหาระปือธรรม
 - ศูนย์วิทยุพัฒนาวัดประหาระปือธรรม
 - ทีมนักวิจัยและทีมชุมชนวิทยุพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- *ผู้ทรงคุณวุฒิเครือข่ายวิจัยภาคกลาง S4C และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ภาพที่ 5.6 หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตดุสิต

วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2564

ภาพที่ 5.7 กิจกรรมแบบมีส่วนร่วมที่สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2564

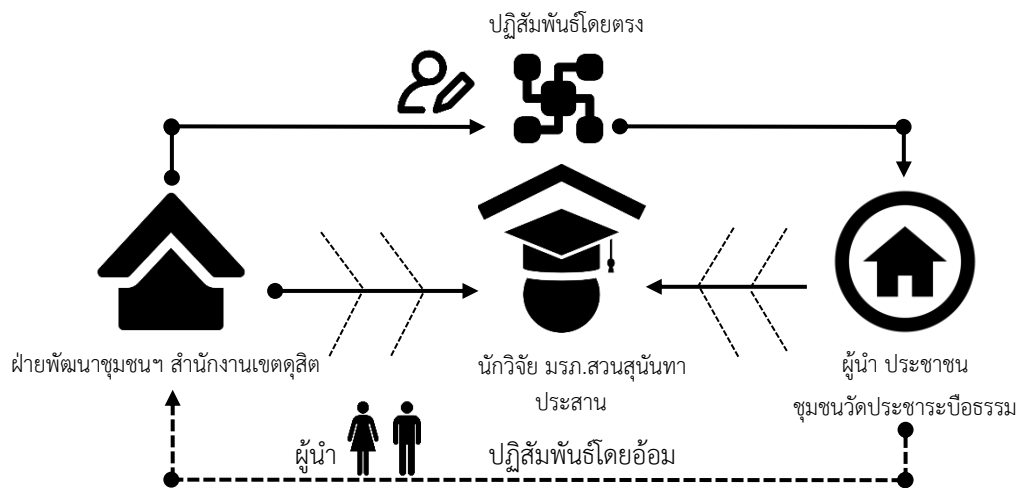
5.4 การตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง “ดุสิตระบือธรรม”

วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2564 เวลา 09.00-12.00 น. ทำกิจกรรมการสนทนากลุ่มย่อยการจัดตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง เป็นบทบาทที่สำคัญหนึ่งของภาครัฐ ซึ่งหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ขับเคลื่อนหลักในการตั้งกลุ่มอาชีพในการให้ความรู้เรื่อง “การตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง” มีชื่อว่า “ดุสิตระบือธรรม” โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่

- ผู้นำชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1-4
- ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน (ออส.) ทั้ง 4 ชุมชน
- ศูนย์วิทยุพัฒนาวัดประหารระบือธรรม
- ทีมนักวิจัยและทีมชุมชนวิทยุพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

คุณชุตินา ศาสตร์สาร หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน ฯ สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้สร้างการมีส่วนร่วมในฐานะผู้มีบทบาทของภาครัฐในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมของชาวบ้านซึ่งเป็นบทบาทโดยตรงทำให้เกิดการลดช่องว่างความสัมพันธ์ที่กระห่างประชาชนกับภาครัฐให้แคบลงจนสามารถเชื่อมประสานงานกันอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยกระบวนการที่เกิดขึ้นจะเริ่มต้นจากภาควิชาการเชื่อมโยงไปยังภาครัฐเพื่อดึงภาครัฐมาสู่ภาคประชาชนให้มากขึ้นโดยความเป็นทางการเป็นจุดเริ่มต้นก่อนเป็นลำดับแรก จนการนำแนวทางจากภาครัฐเข้าสู่ภาคประชาชนโดยตรงเกิดความไว้วางใจในการทำงาน หรือกิจกรรมร่วมกันจนการประสานงานที่เกี่ยวกับชุมชนจึงง่ายขึ้น การเข้าถึงของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐเป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งมีลักษณะของบทบาทสำคัญของประชาชนและสำนักงานเขตดุสิต ดังนี้

- “การเข้าถึง” หน่วยงานภาครัฐของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหน่วยงานรัฐที่ผู้ดูแลชุมชนโดยตรง คือ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาและกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนเพิ่มมากขึ้น
- การลงพื้นที่ “การเข้าร่วม” กิจกรรมให้ความรู้การสร้างรายได้ให้กับชุมชน แนวทางการได้รับสนับสนุนทุนสร้างอาชีพ การให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมวิจัยร่วมกับ มรภ.สวนสุนันทา กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น
- กิจกรรม “เข้าพัฒนา” อาชีพชุมชนวัดประหารระเบิดธรรมทำให้เกิดการลดช่องว่างของโรงเรียน บ้าน วัดให้ใกล้ชิดกันมากขึ้น ที่สำคัญเห็นได้อย่างชัดเจนว่า “ลดช่องว่างระหว่างรัฐ สำนักงานเขตดุสิต กับประชาชนชุมชนให้ใกล้ชิดกันมากขึ้นกว่าในอดีต

ภาพที่ 5.8 วงจรปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของประชาชนและรัฐ

ภาพที่ 5.9 หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม จัดตั้งกลุ่มอาชีพ “ดุสิตระเบิดธรรม”

วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2564

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประชาระบือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” ซึ่งในการวิจัยได้สังเคราะห์จากข้อมูลบริบทชุมชนที่เกิดขึ้นจากการสำรวจ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การสนทนากลุ่มเพื่อค้นหาปัญหาความเหลื่อมล้ำ จัดกิจกรรมอบรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร กิจกรรม Design Thinking และการอบรมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่ชุมชนวัดประชาระบือธรรม แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสถานภาพในบริบทชุมชนเมืองของชุมชนวัดประชาระบือธรรม 1-4
- 2) เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มอาชีพชุมชนเมืองอย่างครบวงจรอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

สรุปการศึกษาชุมชนด้วยแนวคิด Design Thinking

(1) Empathize (เข้าใจปัญหา)

ชุมชนวัดประชาระบือธรรม เกิดจากรากเหง้าชาวบ้านวิถีเกษตรกร และวิถีชาวสวนผลไม้ทั้งทุเรียน มังคุด ละครุด มะปราง กัลยัย มะม่วงที่อยู่ติดพื้นที่ทุ่งสามเสน มีสายน้ำสำคัญไหลผ่านพื้นที่ คือคลองบางกระบือ คลองเปรมประชากร มีการใช้เรือสัญจรตั้งแต่มีการตั้งวัดประชาระบือธรรมเมื่อ พ.ศ. 2440 กว่า 124 ปีที่แล้วสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 มีการจัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นโรงเรียนวัดประชาระบือธรรมที่สังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2496 ครั้งการพัฒนาเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว พ.ศ. 2516 มีสร้างสะพานเข้ามาในชุมชน ถนนเข้ามาแทนการสัญจรทางน้ำ การอพยพของผู้คนที่เป็ญาติพี่น้อง หรือผู้คนที่มาแสวงหาความเจริญ ในกรุงเทพมหานคร เริ่มเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่จำนวนมากขึ้น เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลต่อการเกิดปัญหาตามมามากมาย ทั้งความแออัดของชุมชน ปัญหาขยะ ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม สุขภาพ มลภาวะ ค่าครองชีพที่สูงขึ้นทุกวัน จากครอบครัวขยายทุกคนที่มีศักยภาพในวัยแรงงานต้องออกไปทำงานนอกชุมชน จนในชุมชนที่อยู่อาศัยเกิดปัญหาผู้สูงวัยเป็นกำลังสำคัญในการทำงานให้กับชุมชน เพราะพ่อแม่ ลูกหลานต้องไปทำงาน ไปเรียนหนังสือ วิถีชีวิตเริ่มเปลี่ยนแปลงคนดินรนมากขึ้น จากที่เคยอยู่ทานข้าวพร้อมกัน ไม่สามารถที่จะอยู่ทานข้าวพร้อมหน้าครอบครัวได้ พ่อแม่ ต้องออกไปทำงานแต่เช้า ปู่ย่าตายายดูแลหลานทำหน้าที่ไปส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือ พ่อแม่พอลกลับบ้านดึกคืน

เพราะหน้าที่การงาน พอจะเจอหน้าลูกหรือปู่ย่าตายายกินนอนหลับกันหมดแล้ว ไม่เพียงโครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลง การพัฒนาในชุมชนมีมากขึ้นประชาชนที่ทำอาชีพ ธุรกิจส่วนตัวชุมชนได้เกิดขึ้นมากมายโดยเฉพาะในชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 ทำให้เกิดปัญหาแรงงานแฝงเข้ามาเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดหอพัก บ้านพัก ห้องเช่ามากขึ้น เมื่อประชากรมากขึ้นทำให้ชุมชนเกิดการแบ่งเขตการปกครองกันเป็น 4 ชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชนเมื่อ พ.ศ. 2534 เป็นต้นมาจวบจนปัจจุบันนี้

(2) Define (นิยาม/กำหนดปัญหาให้ชัดเจน)

เมื่อลงพื้นที่สำรวจชุมชน พูดคุยกับผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข ได้คุยกับครูและนักเรียนเยาวชนโรงเรียนวัดประหารระบือธรรมในปัจจุบันชุมชนวัดประหารระบือธรรมถูกค้นพบว่ามีความเหลื่อมล้ำสูงสุดใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ที่จะนำมาเสริมรายได้ให้กับกลุ่มที่ทำงานให้กับชุมชน และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสส.) ผู้สูงอายุ ผู้นำมีความต้องการสร้างอาชีพให้มีรายได้ให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทำร่วมกันของคนในระหว่างวันด้วย (2) ความเหลื่อมล้ำด้านความรู้ด้านสมุนไพร ซึ่งทุกกลุ่มผู้สูงอายุและอาสาสมัครสาธารณสุขมาต่อยอดสร้างผลิตภัณฑ์สมุนไพรร่วมกันกับกลุ่มนวดกดจุดฝ่าเท้า หรือกลุ่มอาชีพภักพัฒนาวัดประหารระบือธรรม เพิ่มองค์ความรู้ให้กับกลุ่มที่ยังไม่สามารถมีความรู้ด้านสมุนไพรให้เท่าเทียมกับกลุ่มอาชีพนวดกดจุดฝ่าเท้า (3) การลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับรัฐให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้นหรือให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันมากขึ้นในการพัฒนาเพื่อสร้างความเชื่อมโยงการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกันอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน นอกจากนี้ยังได้ค้นพบข้อมูลพื้นฐานชุมชนที่เป็น Baseline Data ของชุมชนที่เป็นกลไกในการลดความเหลื่อมล้ำ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.1 กลไกลดความเหลื่อมล้ำ

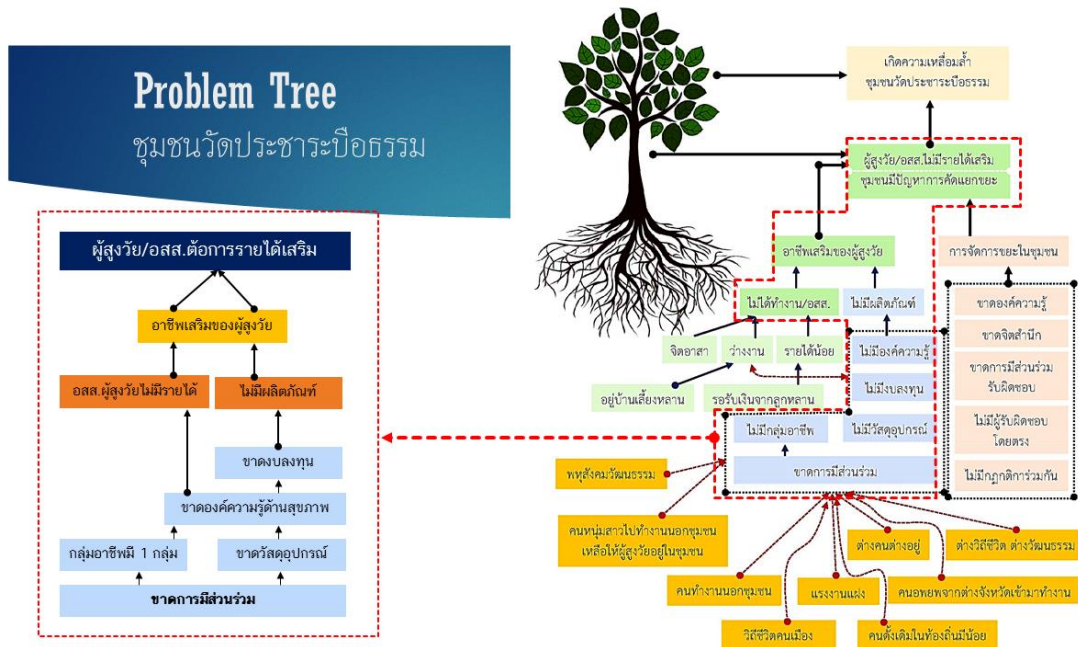
กลไกลดความเหลื่อมล้ำ	สิ่งที่วัด	Baseline Data (ข้อมูลก่อนลดความเหลื่อมล้ำ)
1. กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจร	1.1 ความรู้และทักษะการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจร	- ความรู้ด้านสมุนไพรอยู่ในระดับน้อย - ทักษะกระบวนการผลิตสมุนไพรน้อย - สามารถผลิตเองได้เข้าใจขั้นตอนการผลิต 3 คน (อสส. 2 คน ผู้สูงอายุ 1 คน)
2 การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน	2.1 กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ ในการตั้งกลุ่มอาชีพ 2.2 รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 2.3 ระบบบัญชีและการเงินของกลุ่มอาชีพ	- การมีส่วนร่วมในชุมชนวัดประหารระบือธรรมมีน้อย - ผู้สูงอายุมีกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาและกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมเป็นหลัก - มีทะเบียนกลุ่มนวด (ปัจจุบัน) ไม่มีทะเบียนกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์สมุนไพร - ไม่มีระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ตารางที่ 6.1 กลไกลดความเหลื่อมล้ำ

กลไกลดความเหลื่อมล้ำ	สิ่งที่วัด	Baseline Data (ข้อมูลก่อนลดความเหลื่อมล้ำ)
3. ความร่วมมือภาคีหน่วยงานรัฐ (สำนักงานเขตดุสิต) มรภ.สวนสุนันทาและ อสส.	3.1 บทบาทความร่วมมือภาคีหน่วยงานรัฐ (สำนักงานเขตดุสิต) ในการพัฒนาชุมชนร่วมกับผู้นำและอสส. 3.2 พื้นที่บริการวิชาการแก่สังคม มรภ. สวนสุนันทา	- ไม่ข้อตกลงร่วมมือกันอย่างเป็นทางการ - ผู้นำกับ อสส.ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนเอง (มีหน่วยทำงานเฉพาะ เช่น ศูนย์สุขภาพชุมชน) - กลุ่มนวดกดจุดฝ่าเท้าวัดประชากระบือธรรม

(3) Ideate (สร้างสรรค์/รวบรวมความคิด)

การวิจัย CBR ได้รวบรวมความคิดที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ (1) ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (2) โรงเรียนวัดประชากระบือธรรม (3) ผู้นำชุมชนวัดประชากระบือธรรม 1-4 (4) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสส.) (5) เครือข่ายชุมชนเขตดุสิต (6) ทีมเยาวชนกัญพัฒน์ มรภ.สวนสุนันทา และ(7) กลุ่มอาชีพกัญพัฒน์วัดประชากระบือธรรม โดยมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นหลากหลายจนได้ข้อมูลปัญหาพื้นฐานชุมชนวัดประชากระบือธรรม (Baseline Data) ที่เป็นสื่อออกมาเป็น Problem Tree ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 6.1 Problem Tree ชุมชนวัดประชากระบือธรรม

นอกจากนี้ยังมีวิธีการที่เป็นการรวบรวมความคิด ได้แก่ Standing Meeting เวที Design Thinking ประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) Online Meeting สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับผู้นำชุมชน แลกเปลี่ยนความรู้กลุ่มเล็ก พูดคุยไม่เป็นทางการกับผู้นำเครือข่ายชุมชนเมือง โดยได้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญ ดังนี้

(1) ชาวบ้านไม่รู้จักคำว่าเหลื่อมล้ำ แต่รู้จักคำว่า “ไม่เท่าเทียม ไม่เสมอภาค ไม่เป็นธรรม ขาดโอกาส”

(2) สิ่งที่เห็นและเกิดขึ้นจริงในชุมชนเมือง เป็นภาพของการรวมกลุ่มของคนรู้จักกัน พรรคพวก การรวมกลุ่มแบบหลวม มีการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการรองรับกิจกรรมอย่างเป็นทางการของภาครัฐ การมีส่วนร่วมเฉพาะกิจ

(3) การทำงานกับชุมชนเมืองต้องทำงานกับคนที่มีศักยภาพแม้จะเป็นกลุ่มเล็ก จะได้งานมากกว่าได้คน เมื่อสร้างองค์ความรู้ตั้งมั่นในชุมชนได้แล้ว จะได้คนที่เห็นผลสำเร็จมาเพิ่มขึ้นจากกลุ่มเล็กเป็นกลุ่มใหญ่ (Small but Beautiful)

(4) สร้างผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ชุมชนเมืองแบบต่อยอดกันจากอาชีพสร้างรายได้เสริมเติมรายได้หลักให้ครอบคลุมกับประชาชนในชุมชนเมือง

(5) “ต่อยอด เพิ่มค่า หาจุดต่าง สร้างสรรค์” ให้กับผลิตภัณฑ์หรืออาชีพขนาดจิ๋วมีเอกลักษณ์เฉพาะทั้งชื่อผลิตภัณฑ์และพื้นที่ตั้งของแหล่งผลิต

(6) ต้องสร้างคนรุ่นใหม่รองรับชุมชนดิจิทัล

(7) การเพิ่มความรู้ให้อยู่ในมือชาวบ้าน

(8) การมีส่วนร่วมต้องครบองค์ประกอบ คือ **“คน ความรู้ พื้นที่ ภาวดี มีผลิตภัณฑ์ ขายได้ สร้างกลุ่ม เกื้อกูลชุมชน สร้างคนสืบสาน”** เนื่องจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเมือง พอตั้งขึ้นมาจะมีผลประโยชน์ในระดับหนึ่งแล้วจะถูกทิ้งไปไม่มีคนสืบสานแนวทางการทำงานเพื่อชุมชนต่อไป

(9) อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) ในชุมชนเมืองมีจิตอาสาสูงมาก ได้รับค่าตอบแทนน้อย ต้องคอยดูแลทุกคนในชุมชน จึงควรสร้างรายได้เสริมจากความรู้พื้นที่ด้านสุขภาพ

(10) กำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนในระหว่างวันคือ กลุ่มผู้สูงอายุ ที่ต้องรับผิดชอบหลายหน้าที่ เช่น คณะกรรมการบริหารชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) กรรมการกองทุนชุมชนเมือง สมาชิกกลุ่มอาชีพ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เป็น “ผู้สูงวัยที่มีกำลัง” ในการพัฒนาสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้นในชุมชนเพราะบางคนเป็นผู้เกษียณอายุจากราชการ มีศักยภาพที่จะมาช่วยเหลือสังคมได้ บางคนเป็นนักธุรกิจ บางคนเป็นเคยเป็นผู้นำ เคยเป็นผู้สร้างสรรค์อาชีพดั้งเดิมมีศักยภาพในด้านอาชีพต้องการสร้างรายได้เสริมช่วยเหลือลูกหลาน ไม่อยากอยู่เฉย ๆ ในระหว่างหน้าที่การเป็นแม่บ้าน พ่อบ้าน ไม่อยากเป็นคนแก่ที่ไม่มีศักดิ์ศรีในชุมชน มีอยู่จำนวนมากที่สะท้อนสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society)

(4) Prototype (แบบจำลอง/สร้างต้นแบบ)

ชาวบ้านร่วมกันคิดโดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านให้ขับเคลื่อนเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อขยายองค์ความรู้ กิจกรรม แนวทางการลดความเหลื่อมล้ำให้ 30 คนกลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ โดยมี คนที่เป็นต้นแบบของกลุ่มที่มีความรู้พื้นฐานสมุนไพรมากที่สุด มีเวลาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ตลอดเวลา “คนต้นแบบวัดประหาระปือธรรม” ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ และบทบาทสำคัญในการ วิจัย ดังนี้

- (1) นางอุดม ศรีมงคล
- (2) นางเทียบ ชัยศรีมาวงษ์
- (3) นางเพชรปวีณ์ ธรธัญวงศ์
- (4) นางสาว พลยูง
- (5) คุณนิศ สุตสวาท
- (6) นางคำจันทร์ สอนกระสินธุ์
- (7) นายสิทธิชัย เลิศอนันต์ ผู้นำชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1
- (8) นางประดับศรี ดาราสิขณณ์ ผู้นำชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3
- (9) นางอุไรวรรณ ศรีประเสริฐ
- (10) นางชุตติสา ศาสตรสาระ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

- (11) นางนัยนา ยลจ่อหอ (เครือข่ายชุมชนเขตดุสิต)
- (12) ครูกัญ และครูอุ๋น โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม

ครั้งแรกร่วมกันทำสุตรยาหม่องน้ำเขียว และมีการปรับกลิ่นให้มีกลิ่นละมุนละม่อมมากขึ้น โดยนางอุดม ศรีมงคล และนางเพชรปวีณ์ ธรธัญวงศ์ ดังภาพต่อไปนี้

ปรับสุตรยาหม่องน้ำ
ครั้งที่ 1

ภาพที่ 6.2 ปรับสุตรยาหม่องน้ำครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2564

ต่อมาวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 มีกลิ่นไม่ของยาหม่องน้ำ จึงมีการปรับแล้วใช้สูตรที่คิดสร้างสรรค์จากสมุนไพรให้มีสีเขียวมรกตให้เป็นอัตลักษณ์ จึงใช้ชื่อว่า “น้ำมันเขียวพญาญอ” ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 6.3 ปรับสูตรยาหม่องน้ำครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

(5) Test (ทดสอบ/ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง)

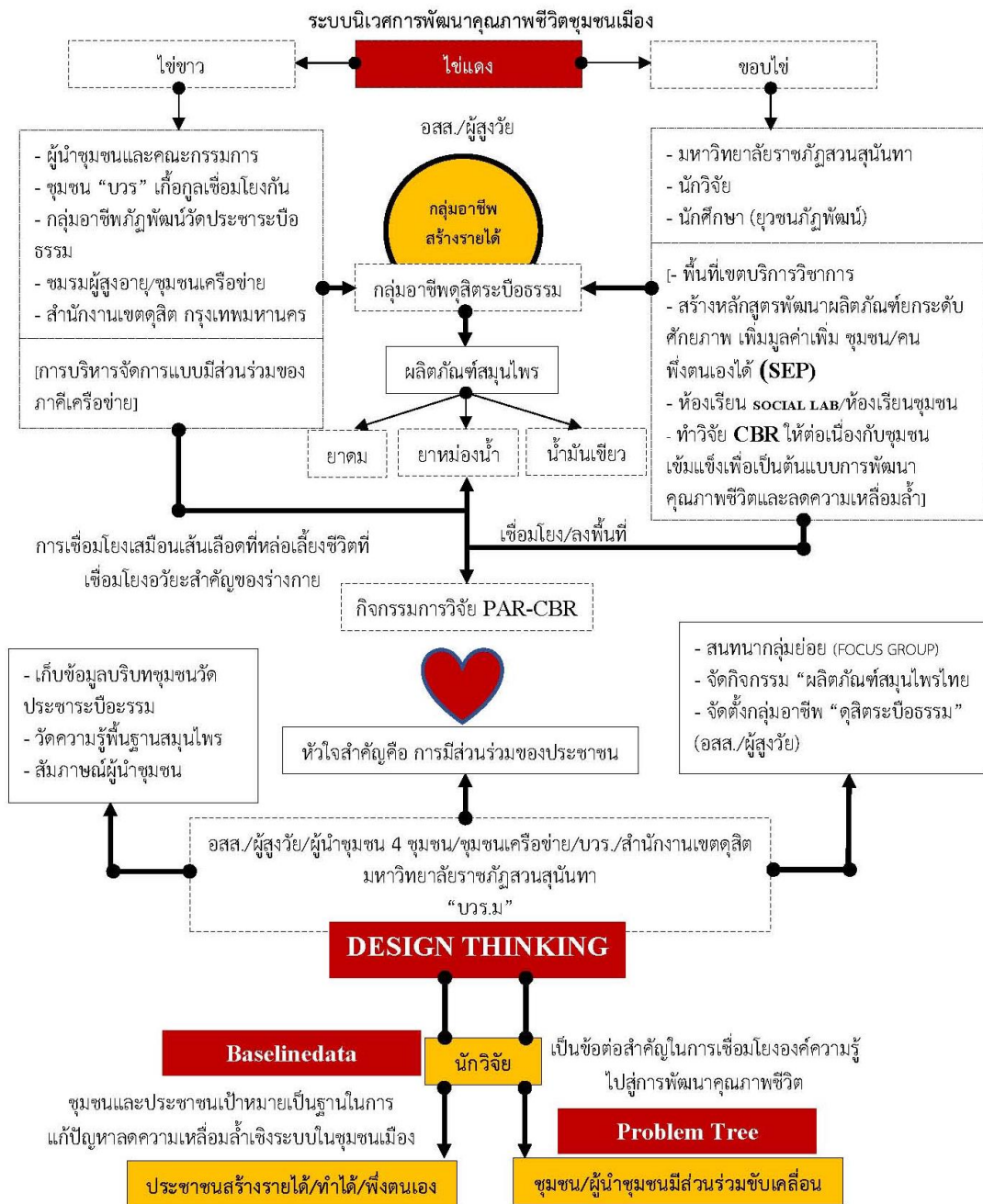
ทดสอบสูตรผลิตภัณฑ์สมุนไพร “ยาหม่องน้ำ” หรือ “น้ำมันเขียวพญาญอ” กับกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อทดสอบการผลิตและการควบคุมขั้นตอนการผลิตในกลุ่มขนาดเล็กที่มีกลุ่มอาชีพนวดกดจุดฝ่าเท้า วัดพระชาระปิธรรม กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (ออสส.) กลุ่มยุวชนภักดิ์พัฒนา กลุ่มนักเรียนและครู กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ดังภาพต่อไปนี้

พิสูจน์กลิ่นของน้ำมันเขียวพญาญอ ครั้งสุดท้ายก่อนการตั้งกลุ่มอาชีพ “ดุสิตระปิธรรม”

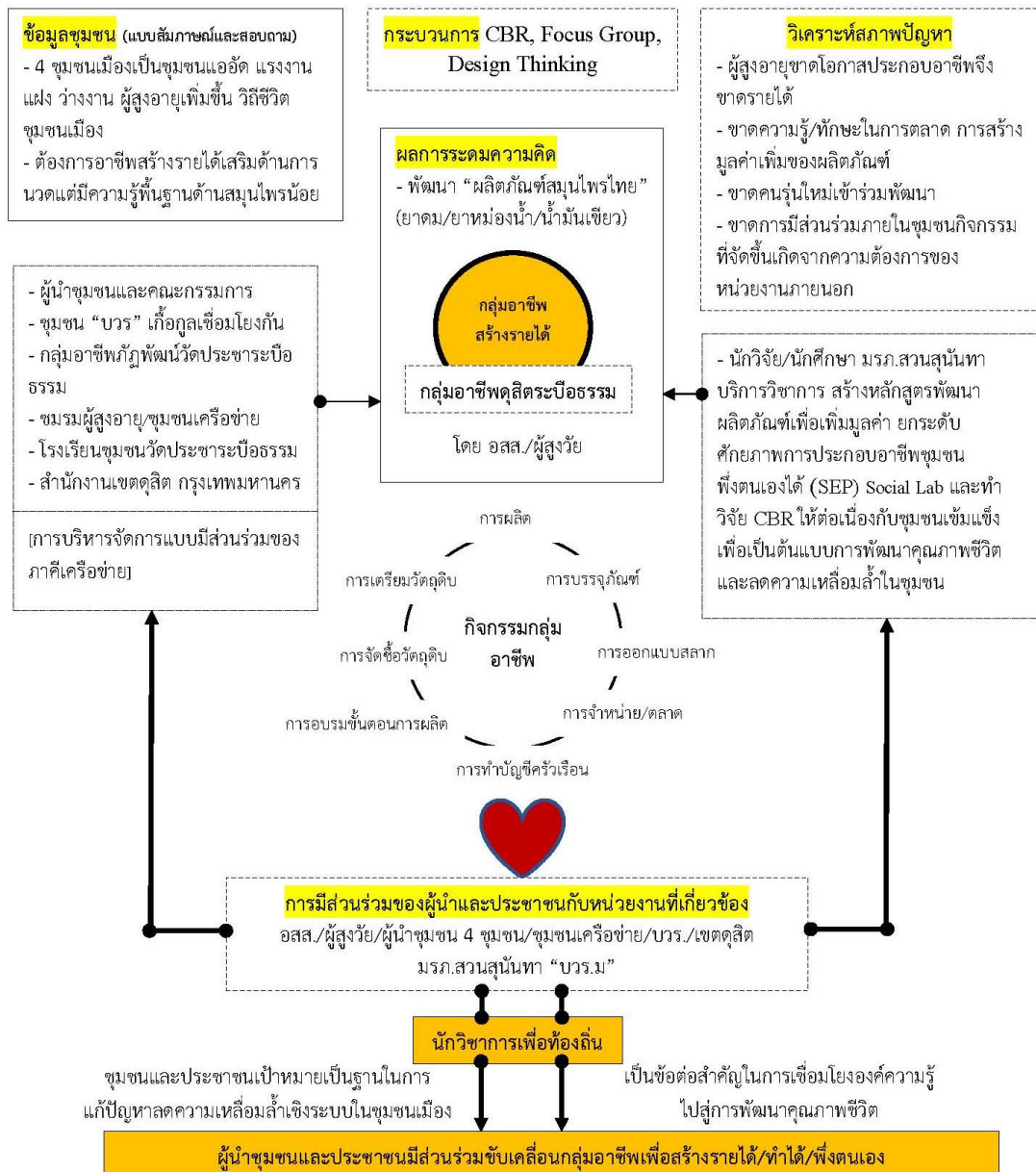
ภาพที่ 6.4 กิจกรรมพิสูจน์กลิ่นของน้ำมันเขียวพญาญอ ครั้งสุดท้ายและกลุ่มอาชีพ “ดุสิตระปิธรรม”

บทสรุปการวิจัยที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการที่จะเกิดการลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนวัดประชา
ระบือธรรม โดยเป็นหุ้นส่วนทางสังคมเพื่อการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในชุมชนเมือง: ชุมชนวัด
ประชาระบือธรรม ที่เกิดภาพระบบนิเวศการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเมือง โดยมีการออกแบบเป็น
ภาพจำลองครั้งแรก ที่อาศัยลักษณะการทำงานแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในชุมชนต้องมีหุ้นส่วนทำ
หน้าที่ของแต่ละหน่วยงานให้สมบูรณ์เสมือนร่างกายของมนุษย์ที่แต่ละอวัยวะที่ทำหน้าที่ตามบทบาท
ช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ ดังภาพสรุปการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 6.5 ภาพจำลองสรุปการวิจัยที่เป็นระบบนิเวศการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเมือง

อย่างไรก็ตามได้มีการปรับปรุงภาพจำลองระบบการแก้ไขปัญหาลดความเหลื่อมล้ำในชุมชน วัดประหาระบือธรรมที่การวิจัยที่ได้ผลลัพธ์ที่สมบูรณ์ที่สุดไม่สามารถดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำได้เพียงลำพัง ดังนั้นภาพสรุปการวิจัยที่เป็นหุ่นส่วนทางสังคมเพื่อการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในชุมชนเมือง: ชุมชนวัดประหาระบือธรรม เป็นลักษณะการทำงานแบบกระบวนการเชิงระบบ (System Model) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 6.6 ภาพจำลองสรุปการวิจัยที่เป็นระบบนิเวศการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเมือง

โดยมีผลลัพธ์ของการวิจัย มีเป้าหมายให้เกิด “การสร้างรายได้ พึ่งพาตนเอง มีชีวิตที่ดี” ไม่เพียงได้แนวทางการลดความเหลื่อมล้ำในการลดเหลื่อมล้ำ 3 ประการ ได้แก่

(1) ลดเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โดยการเพิ่มรายได้เสริม

(2) ลดเหลื่อมล้ำด้านความรู้ โดยการสอน อบรม ให้ประชาชนพึ่งตนเองด้านการผลิต
ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบบครบวงจร (8 ขั้นตอน)

(3) ลดช่องว่างการเข้าถึงระหว่างรัฐและประชาชนในชุมชน โดยการสร้างการเข้าถึงให้กับ
ประชาชนกับรัฐ การดึงรัฐเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ด้วยการร่วมกันพัฒนาอาชีพ “ทำกลุ่มอาชีพ
ร่วมกัน” (รัฐเอาผลิตภัณฑ์ไปขายให้กับประชาชนได้ด้วยความปลอดภัยเป็นหุ้นส่วนกัน)

สะท้อนผลการวิจัยที่เกิดขึ้นเป็นแนวทางการวิจัยสำคัญ ได้แก่ ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ ที่
เกิดขึ้นดังนี้

ตารางที่ 6.2 ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบการวิจัย

ผลที่	ผลผลิต (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
1	1 รูปแบบกระบวนการเสริมสร้าง ศักยภาพของกลุ่มอาชีพอย่างครบ วงจร	ผู้นำชุมชน ผู้สูงวัย และ อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) ได้ มีส่วนร่วมดำเนินการตามรูปแบบ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ ของกลุ่มอาชีพอย่างครบวงจรด้วย ชุมชนเอง 8 ขั้นตอน	- โรงเรียนได้นำรูปแบบ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ ของกลุ่มอาชีพอย่างครบวงจรไป สอนให้กับนักเรียนที่เป็นเยาวชนใน ชุมชนวัดพระธาตุน้อยธรรม - เป็นต้นแบบการพัฒนาหมู่บ้าน ให้กับอีก 39 ชุมชนในเขตคูสิต
2	1 ผลิตภัณฑ์สมุนไพร	ผลิตภัณฑ์มีความเป็นอัตลักษณ์ และสามารถเชื่อมต่อกับกลุ่มขนาด กุดจุกผ้าเท้าวัดพระธาตุน้อยธรรม ได้	พัฒนาสู่การเป็นสินค้าอัตลักษณ์ ของเขตคูสิต และเป็นชุมชนเดียวที่ สามารถสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ สมุนไพรให้เกิดความสร้างสรรค์ได้
3	1 กลุ่มอาชีพที่เสริมสร้างรายได้	เกิดรายได้ขึ้นจริงกับประชาชนที่ เข้ามาดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ “คูสิตระปือธรรม” ในชุมชนวัด พระธาตุน้อยธรรม 1-4	มีการจัดระบบบริหารจัดการกลุ่ม อาชีพให้อยู่อย่างยั่งยืนและสามารถ มีเงินบริหารจัดการกลุ่มได้ สร้าง โบนัสให้ประชาชนในกลุ่มอาชีพ สร้างโอกาสในการขอทุนสนับสนุน กับหน่วยงานภาครัฐได้

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหารระบือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษาไว้ว่า ชุมชนวัดประหารระบือธรรมเป็นชุมชนเมือง วิถีชีวิตของประชาชนแต่ละวันจะเห็นว่าประชาชนตื่นเข้ามาใส่บาตรพระ แต่จะเป็นผู้สูงวัยหรือคนวัยทำงานที่ต้องตื่นแต่เช้าเพื่อเตรียมตัวไปทำงานนอกชุมชน จะได้ใส่บาตรตอนเช้าก่อนไปทำงาน พอสายจะเห็นการเดินทางออกไปทำงานนอกชุมชนของคนวัยแรงงาน ผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่พักอาศัยเท่านั้น ในระหว่างชุมชนจะมีที่จอดรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างถึง 3 จุดซึ่งมีจำนวนรถมากไม่น้อยกว่า 10 คัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการทำงานของคนส่วนใหญ่อยู่นอกชุมชนจะเหลือกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างวันในชุมชน โดยจะเป็นกลุ่มที่มากที่สุด คือ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มคณะกรรมการชุมชน กลุ่มแม่บ้านพ่อบ้านที่มีหน้าที่ดูบ้านหรือผู้ที่ทำธุรกิจส่วนตัวที่บ้านในชุมชน ซึ่งชี้ให้เห็นวิถีคนเมือง (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2552) จะต้องมีชีวิตที่เร่งรีบ ตื่นเช้ากลับบ้านค่ำ จึงสะท้อนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะอยู่ที่ไม่มากนักนั้นเป็นเพราะว่าชุมชนมีเพียงกลุ่มคนผู้สูงอายุและคนทำงานในชุมชนจึงไม่ใช่ภาพรวมทั้งหมดของชุมชนในเมืองได้ แต่ภาวะความเมืองไม่ว่าอยู่ที่จุดใดย่อมมีภาวะเศรษฐกิจเข้ามาเป็นตัวชี้วัดความคงอยู่ของคนด้วยเพราะเกี่ยวกับค่าครองชีพของประชาชนถ้ามีรายได้น้อยไม่เพียงพอกับการดำรงชีวิตย่อมอยู่ยากลำบากในวิถีชีวิตความเป็นเมืองได้ ในภาวะของความเป็นชุมชนเมืองที่ซับซ้อนทั้งโครงสร้างประชากร ที่มีทั้งคนดั้งเดิม คนต่างจังหวัด แรงงานแฝง ปัจจุบันคนดั้งเดิมเริ่มน้อยลงย้ายออกไปอยู่นอกเมือง มมีความรู้ที่หลากหลาย อาชีพที่หลากหลาย และ 1 คนสามารถทำอาชีพมากกว่า 1 อาชีพมีหลากหลายคน แต่ละคนอยู่ในแต่ละครอบครัวยังมีคนที่ทำหน้าที่ลักษณะของความหลากหลายเป็นพหุลักษณะมากขึ้น มีความซับซ้อนทางสังคมซึ่งปัจจุบันสังคมผู้สูงวัยเป็นกำลังหลักในการพัฒนาชุมชน และหน้าที่การขับเคลื่อนชุมชน สังคมเป็นลักษณะ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียนอยู่ในพื้นที่เดียวกันในการทำงานเป็นหน่วยงานทำงานเพื่อชุมชน จากครอบครัวขยายเหลือครอบครัวเล็กแต่มีปู่ย่าคอยดูแลหลานเหมือนชาวบ้านผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชนบทที่เหลือเฉพาะคนแก่คอยดูแลลูกหลาน มีความเป็นพหุสังคมมากในชุมชนเมือง ความซับซ้อนทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในชุมชนที่เกิดกับบุคคลหนึ่งมีอยู่หลากหลายบางคนบางครอบครัวมีอาชีพมากกว่า 1 อาชีพเนื่องจากคนในเมืองต้องดิ้นรนสร้างรายได้หาเงินมาเลี้ยงครอบครัวเพราะการมีรายได้ที่น้อยย่อมมีผลต่อการดำรงชีวิตของคนในเมืองสูง กิจกรรมในการพัฒนาชุมชนเมืองมักเป็นการพัฒนามาจากหน่วยงานรัฐมิใช่เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน การพัฒนาชุมชนเมืองเพิ่มขึ้นมาซ่อมสร้างชุมชนที่เป็นปัญหาซับซ้อนมากขึ้นยากที่จะแก้ไข การดิ้นรนยิ่งเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลต่อการเสื่อมทรามที่ตีงตามไปด้วย (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2557) ชุมชนวัดประหารระบือธรรม จึงเกิดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ด้าน

องค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ สร้างอาชีพ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนดและไพรินทร์ ชัดธิพงษ์, 2554) และการเข้าถึงของหน่วยงานรัฐในท้องถิ่น ต้องลดช่องว่างระหว่างชุมชน ประชาชน กับหน่วยงานรัฐ ดังนั้นการเชื่อมโยงของการตั้งอยู่ของชุมชนเมืองไม่ได้เป็นแนวราบและเป็นเป็นโครงสร้างที่มีทั้งแนวราบ แนวตั้ง แนวโค้ง แนวลึก ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากการลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนเมืองวัด ประชาระบือธรรมจึงต้องอาศัยบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ มาช่วยเหลือและทำหน้าที่ มิใช่ให้คน 1 คนที่เป็นผู้นำทำหน้าที่ทุกอย่างเสมือนต้องสวมหมวกหลายใบในการดูแลปกครองชุมชนหรือแก้ไขปัญหาในชุมชนเพียงลำพังได้ ต้องอาศัยภาคีเครือข่ายภายในชุมชนเชื่อมประสานกับเครือข่ายภายนอกให้ผูกโยงเข้าหากันเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิงพื้นที่ ณ จุดเดียว (One Community Multi-Social Network) พยายามหาจุดร่วม สงวนจุดต่างของแต่ละหน่วยงานให้มีความแหลมคมในบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยต้องเริ่มทำงานร่วมกันอย่างเป็นกระบวนการ อาทิ *ขั้นตอนแรก* เริ่มต้นจากปัญหาชุมชน ต้องถูกค้นพบและวิเคราะห์ร่วมกัน มองให้เห็นจุดเด่นของปัญหาแท้ มิใช่ปัญหาเทียมที่เรียกว่า ปัญหาแท้ (Pain Points) *ขั้นตอนที่สอง* มีกระบวนการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งเครื่องมือ การวิจัย กิจกรรมการอบรม การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร กิจกรรม Design Thinking โดยอาศัยเครือข่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียใน*ขั้นตอนที่สาม* เช่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) ผู้สูงวัย นักวิชาการ และฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร *ขั้นตอนที่สี่* เป็นการรวมพลังทำกิจกรรมที่เกิดผลผลิตที่สามารถให้ประชาชนทำเองได้ องค์ความรู้ต้องอยู่กับประชาชน เกิดการร่วมคิด ทำเอง แบ่งปัน พัฒนาให้ยั่งยืน ผลผลิตที่เกิดขึ้นต้องขายได้ มีคนทำงานที่ตั้งใจเป็นคนของชุมชน ซึ่งในชุมชนวัดประชาระบือธรรม มีผลิตภัณฑ์ที่ต่อยอดจากกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาพัฒนาวัดประชาระบือธรรม คือ “น้ำมันเขียวพญาญู” *ขั้นตอนที่ห้า* เป็นกระบวนการสร้างความยั่งยืนต้องสร้างกลุ่มขึ้นมาเพื่อรองรับการรวมพลังของชุมชน (Community Empowerment) ซึ่งชุมชนวัดประชาระบือธรรม ได้สร้างกลุ่มอาชีพดุสิตระบือธรรมนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นระดับแรกของกระบวนการพัฒนาการลดความเหลื่อมล้ำชุมชนเมือง

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนวัดประชาระบือธรรมยังมีด้านการมีส่วนร่วมวางแผนกับผู้นำชุมชนในการพัฒนาอาชีพและกิจกรรมสร้างรายได้ให้กับประชาชนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงต้องให้บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมวางแผนในการทำงานกับผู้นำชุมชนมากขึ้น

ต้องเร่งสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพิ่มเติมให้มากที่สุดที่เกี่ยวข้องกันและกันเป็นชุดความรู้ที่สร้างผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชุมชนวัดพระธาตุนคร โดยให้ครบวงจร ซึ่งความรู้ต้องอยู่กับชาวบ้าน (CBR) อย่างแท้จริง

6.3.2 ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิผลงานวิชาการรับใช้สังคม

คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำโดย รองศาสตราจารย์ ดร. อวารณ โสภาสพัฒนกิจ และคณะได้ให้คำแนะนำว่า งานวิจัยมีการอธิบายการเกิดขึ้นของกลุ่มและการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบมีระยะเวลา ที่สำคัญมีความเชื่อมโยงหน่วยงานและองค์กรเป็นภาคีหุ้นส่วนเพื่อทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ซึ่งงานวิจัยไปสู่การทำโครงการไปสู่นโยบายของรัฐโดยมีสำนักงานเขตดุสิต เป็นผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ที่สำคัญที่สุดในทีมงานวิจัยแต่ละท่านมีองค์ความรู้เฉพาะทางของศาสตร์ตัวเองอย่างชัดเจน

สิ่งที่ต้องเพิ่มเติม ได้แก่ (1) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของประชาชน ผู้นำ รัฐโรงเรียน รัฐพัฒนาท้องถิ่น (สำนักงานเขตดุสิต) มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่อย่างไร? (2) พื้นที่รอบชุมชนมีการเข้ามาช่วยเหลืออย่างไร เช่น ค่ายทหาร ชุมชนอื่น ๆ (3) ให้แบ่งองค์ความรู้แต่ละช่วงของการวิจัยให้ชัดเจน และองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ต้องมีความชัดเจนว่า “นำไปใช้ส่วนใดบ้าง? และเป็นศาสตร์สังคมศาสตร์อย่างไร? อาจเป็น Social welfare; Social work; Social policy; Social security; *Social Development*

6.3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งต่อไปสำคัญมาก เพราะเป็นระดับขั้นที่สองของกระบวนการพัฒนาการลดความเหลื่อมล้ำในประเด็นเรื่องเศรษฐกิจชุมชนเมือง คือ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์อัตลักษณ์ 3 วยเพิ่มมูลค่าและคุณค่าสร้างเศรษฐกิจชุมชนเมือง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”

เงื่อนไขสำคัญต่อไป เก็บข้อมูลรายละเอียดในการเตรียมความพร้อมให้นักวิจัยในทีมวิจัย “ลด เหลื่อม ล้ำ” เก็บข้อมูลเพื่อออกแบบการเขียนผลงานวิชาการรับใช้สังคมเป็นคู่มือในการทำงานวิจัยการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมือง

บรรณานุกรม

อ้างอิงภาษาไทย (เฉพาะ)

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. (2552). คำพ่อสอน: ประมวลพระบรม
ราชาวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง/มูลนิธิพระดาบส. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับ
ลิชชิ่ง.

_____. (2557). เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับ
ลิชชิ่ง.

อ้างอิงภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. (2538). เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ: สภาคาทอเล็ก
แห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

กาญจนา แก้วเทพ. (2563). คู่มือความรู้การวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) กับความเหลื่อมล้ำในสังคม.
เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.

เกษม วัฒนชัยและจรรยา อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). CSR ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง. กรุงเทพฯ: ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ. (2545). วิถีชุมชน : คู่มือการเรียนรู้ ที่ทำให้ชุมชนง่าย ได้ผล
และสนุก. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

กรมการพัฒนาชุมชน. (2560). แนวทางการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ. กรุงเทพฯ: กลุ่มงาน
ส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน.

ชบวน พลตรี. (2530). ชุมชนศึกษา. สกลนคร: ภาควิชาสังคม มวิททยา คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์วิทยาลัยศรีสกลนคร.

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ. (2550). หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ:
(ท.ป.ม.).

_____. (2550). การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.).

คำสั่งกรุงเทพมหานคร. (2541). การจัดตั้งกลุ่มอาชีพของกรุงเทพมหานคร. โดยนายพิจิตต์ รัตตกุล,
คำสั่งที่ 3808/2541 สั่ง ณ วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2541.

- จินตนา สุขจามันท์. (2549). **การศึกษาและการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จิรัฐา นุชพ่วง. (2552). **ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3**. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2552.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและปรียานุช พิบูลสรารุช. (2554). **ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- ชยันต์ วรรณธนะภูติ. (2536). **การกำหนดกรอบคิดในการวิจัย ในคู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา**. หน้า 23 – 25. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชิรวัดน์ นิเจนตร. (2528). **การศึกษากับการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ดิเรก ฤกษ์หรัย. (2524). **การพัฒนาชนบท: เป็นหลักการพัฒนาสังคมและแนวความคิดจำเป็นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. (2538). **การมีส่วนร่วมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตหนองจอก ที่มีส่วนต่อโครงการกิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บรม” และ “บวร” เพื่อสร้างสรรค์อุดมการณ์แผ่นดินทองหนองจอก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทองคุณ หงส์พันธุ์. (มปป.). **การศึกษากับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- ธนพรรณ ธานี. (2540). **การศึกษาชุมชน**. ขอนแก่น: บริษัทเพ็ญพรินต์ติ้ง.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วี. อินเตอร์ พรินต์.
- _____. (2560). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญบิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, ผู้แปล. (2533). **แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นฤมล นิราทร, อรศรี งามวิทยาพงศ์, ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ. (2550). **เศรษฐกิจนอภาคทางการในเขตเมืองเพื่อการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ประเวศ วะสี. (2541). **ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2524). **การบริหารงานพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนดและไพรินทร์ ชัดธิพงษ์. (2554). **โครงการวิจัยพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร ชุมชนวัดประชากระบือธรรม 1-4 เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, สุวรีย์ ยอดฉิมและคณะ. (2563). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานอัตลักษณ์ชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, เพ็ญนภา ปาละปิ่นและคณะ. (2563). **การวิจัยและพัฒนาสังคมรากหญ้า เศรษฐกิจภูมิปัญญา ประชากรมีส่วนร่วมผสมผสาน นวัตกรรมอีสานบูรณาการท่องเที่ยววัฒนธรรมลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. (2552). **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2552). **การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประชากระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2553). **วิถีชีวิตชุมชนวัดประชากระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี (Rajabhat Rambhai Barni Research Journal) ISSN 1906-372X**.
- _____. (2553). **รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2554). **โครงการตำราวิชาการ: เศรษฐกิจสังคมตามแนวพระราชดำริ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2555). **การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2555). **วิถีคนเมืองกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2558). **ตามรอยพ่อ...อยู่อย่างพอเพียง**. กรุงเทพฯ: ดี-วิทย์.
- _____. (2558). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา SIM2110 เศรษฐกิจสังคมตามแนวพระราชดำริ (Social-Economics under the Royal Initiatives)**. เอกสารประกอบการสอนประจำแขนงวิชาการจัดการพัฒนาสังคม สาขาวิชาการจัดการสังคมและวัฒนธรรม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. (2559). **แนวทางการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนตลาดน้ำสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2559). **เศรษฐกิจสังคมตามแนวพระราชดำริ.** เอกสารประกอบการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (เย็บเล่ม)
- _____. (2560). **การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบน้ำท่วมและน้ำเกลือด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2560). **แนวทางการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนอาเซียน กรณีศึกษานครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2561). **กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน 3 จังหวัดยากจนชนภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2562). **การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2562). **รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อก้าวพ้นจากความยากจนสู่ “ระดับความพอเพียง: สบายดีอีสาน” ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2562). **บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัวของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง.** วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2564). **นวัตกรรมการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมเครือข่ายชุมชนเมืองกรุงเทพมหานครเพื่อการท่องเที่ยวระดับโลก.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มนัส สุวรรณพานิช. (2552). **ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 2. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2552.**
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2536). **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ: อนุเคราะห์ไทย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). **ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555, เล่ม 130 ตอนพิเศษ 4 ง, 11 มกราคม, หน้า 1-3.**

- ลีลาภรณ์ บัวสาย, บรรณาธิการ. (2549). **เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วรเดช จันทรศร. (2554). **การจัดการภาครัฐตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วรวิธ สุวรรณฤทธิ์ และคณะ. (2549). **วิถีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรรณิ พรมด้าว. (2563). การผลิตสมุนไพร. เอกสารข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่อง **การพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติบริบทเมืองสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีและสร้างรายได้ให้ชุมชนอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550). **การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: โพรเพซ.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2553). ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกับประชาธิปไตย ใน **ปาฐกถา 14 ตุลา ประจำปี 2553**. รายงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).
- สมมิตร ศรีประเสริฐ, ประธานชมรมผู้สูงวัยเขตดุสิต. (2563). **ผู้สูงอายุเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2554). **ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูป (สปร.).
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า (พ.ศ.2545-2549)**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาพัฒนาการ. _____ (2550). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: ๒๑ เซ็นจูรี.
- _____. (2560). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2559. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2560). **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กปร.
- _____. (2560). **เศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กปร.

สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

(2558). **คู่มือการดำเนินงาน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP รายใหม่ พ.ศ. 2558.**

กรุงเทพฯ: บีทีเอส เพรส.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2541). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ใน **วารสารน้ำ**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง, ธ.ค. 2541-ม.ค. 2542 หน้า 16.

สุรเทพ ขวลิตร. (2524). **หลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อภิชัย พันธเสน, บรรณาธิการ. (2555). **เหลี่ยมหลังเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงใน ทศวรรษหน้า (2556-2565)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อภิชาติ สถิตนิรามัย, นิติ ภาวครพันธุ์, ยุกติ มุกดาวิจิตร, ประภาส ปิ่นตบแต่ง, นฤมล ทับจุมพล และวรรณวิภาสค์ มานะโชติพงษ์. (2553). **การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม ของชนชั้นใหม่**. รายงานการศึกษาเบื้องต้นนำเสนอต่อแผนงานสร้างเสริมการเรียนรู้ กับสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะที่ดี (นสธ.).

อรทัย ก๊กผล. (2552). **คู่มือคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.

อรพินท์ สฟโชคชัย. (2538). **การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อุดม ศรีมงคล เทียบ ชัยศรีมาวงศ์ และเพชรปวิณ ธนฉันทวงศ์. (2563). **สัมภาษณ์** ที่ศูนย์การเรียนรู้ วิจัย บริการวิชาการ และถ่ายทอดนวัตกรรมสู่การพัฒนาชุมชนเมือง วัดประชาระบือธรรม เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร.

อำพน กิตติอำพน. (2550). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย**. นนทบุรี: เพชรรุ่งการพิมพ์.

อ้างอิงภาษาอังกฤษ

Boissevain, J., & Mitchell, C, J. (1973). **Network analysis: Studies in human interaction**. Netherlands: Mouton and Company.

Cohen, J. & Uphoff, N. (1977). **Rural development participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation**. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

Cohen, J. & Uphoff, N. (1980). **Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity**. World Development, (8), pp. 213-235.

Erwin, William. (1976). **Participation Management: Concept, Theory and Implementation**. Atlanta: Georgia State University.

Reeder, Williams W. (1963). **Some Aspects of the Information Social Participation of Farm Families in New York State**. New York: Cornell University.

_____. (1974). **Some Aspects of the Informal Social Participation of Focus Families In New York State**. Cornell University: Unpublished Ph.D. Dissertation.

Sangamsak, P. & Sukserm, T. (2018). Customer's Purchasing Requirements of Creative Products from Thai Wisdom. **Journal of Rangsit Graduate Studies in Business and Social Sciences**. Vol.4 No.2 July-December 2018, pp.157-173. (in Thai)

อ้างอิงระบบออนไลน์

Dunham, A. (2560). **ความเข้มแข็งของชุมชน**. [Online] ค้นวันที่ 22 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://isc.ru.ac.th/data/PS0000210.doc> (1958)

Jaiborisudhi, W. (2013). **A Study on One Tambon One Product (OTOP) Project and the Product Discourse**. Retrieved December 2, 2020, from: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/view/82708/65715>

Peck, M. S. (2560). **Building Community for the 21st Century**. ERIC Digest. [Online] ค้นวันที่ 22 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.ericdigests.org/1992-2/21st.htm> (1987)

ยูเอ็น ประเทศไทย. (2561). “**ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ**”. [Online] ค้นวันที่ 28 พฤษภาคม 2561 จาก <http://www.un.or.th/globalgoals/th/global-goals/reduced-inequalities/>

ราชกิจจานุเบกษา. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550**. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2550. [Online] ค้นหาวันที่ 1 ตุลาคม 2559 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2550/A/047/1.PDF>

ราชกิจจานุเบกษา. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. [Online] ค้นวันที่ 13 พฤศจิกายน 2559 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2550/A/047/1.PDF>

ราชบัณฑิตยสถาน. (2560). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. **ชุมชน**. [Online] ค้นวันที่ 22 พฤศจิกายน 2560 จาก www.royin.go.th/dictionary/

- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2557). เอกสารรายงานศูนย์การเรียนรู้ **วิจัยบริการวิชาการ และถ่ายทอดนวัตกรรมสู่การพัฒนาชุมชนเมือง วัดประหาระบือธรรม เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร**. ฝ่ายบริการวิชาการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (<http://alc.ssru.ac.th/Learning/detail/4>)
- สมสมัย เอียดคง. (2560). **งานวิจัยในชุมชน**. [Online] ค้นวันที่ 22 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.huso.tsu.ac.th/husojournal/somsmmai/somsmmai_2551.pdf
- ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). (2556). **คู่มือการใช้งานตราสัญลักษณ์ OTOP (OTOP Manual & Guideline)**. [Online] ค้นวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <http://resource.tcdc.or.th/ebook/OTOP-Manual.pdf>

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามชุดที่.....

แบบสอบถามเพื่องานวิจัย: ประชาชน อสส. 4 ชุมชน ผู้นำชุมชน (ลดเหลื่อมล้ำ)
โครงการวิจัยย่อยเรื่อง การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดพระชาระปิธรธรรมตาม
 บริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร
 ผู้วิจัย: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุสสิทธิ์ ภูคำชะโนด (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม

แบบเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลกับประชาชน อสส. 4 ชุมชน ผู้นำชุมชน ในพื้นที่ชุมชนวัดพระชาระปิธรธรรม เพื่อค้นหาการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนชุมชนเมืองสู่การวิจัยแก้ไขปัญหาเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งการตอบคำถามและข้อมูลที่ได้รับจะใช้ในวงการศึกษาและเป็นความลับ ไม่มีผลเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใครขอความร่วมมือในการตอบแบบเก็บข้อมูล “ตรงกับความเห็นจริงของผู้ตอบ” และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุปี
3. การศึกษา (ตอบระดับการศึกษาสูงสุดเพียง 1 ระดับ)

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ	☐ ป.6-ม.3	☐ ม.6 หรือ ปวช.
☐ อนุปริญญา หรือ ปวส.	☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ(สำคัญมาก)
5. รายได้ต่อเดือน

☐ ไม่เกิน 5,000 บาท	☐ 5,001 – 10,000 บาท	☐ 10,001 –15,000 บาท
☐ 15,001 –20,000 บาท	☐ 20,001 บาทขึ้นไป	
6. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

☐ เป็น ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
☐ กลุ่มอาชีพของชุมชน	☐ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
☐ กลุ่มผู้สูงอายุ	☐ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสส.)
☐ กลุ่มอื่น ๆ	(โปรดระบุ)
☐ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	
7. ความสนิทสนมคุ้นเคยกันของประชาชนในชุมชนวัดพระชาระปิธรธรรม

☐ ทุกคนในชุมชนวัดพระชาระปิธรธรรมรู้จักกันเป็นอย่างดี
☐ มีเพียงบางคนที่มีความคุ้นเคยกัน
☐ ต่างคนต่างอยู่ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน
☐ มีทัศนคติไม่ค่อยตรงกัน

8. บทบาทของท่านในชุมชนวัดประหาระปือธรรมมีสิ่งใดบ้าง? (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ลูกบ้านปกติ
- ทำงานจิตอาสาพัฒนาชุมชนทั่วไป
- ทำงานนอกชุมชนวัดประหาระปือธรรม
- ทำงาน อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) ของชุมชน
- เป็นคณะกรรมการบริหารชุมชน
- เป็นกลุ่มสมาชิกเครือข่ายในชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มอาชีพในชุมชน
- อปพร. ฯลฯ
- เป็นประธาน ผู้นำชุมชน
- อื่น ๆ

(โปรดระบุ)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ตามระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ระดับคะแนนและเกณฑ์การวัด ได้แก่ 6 = มีส่วนร่วมมากที่สุด 5 = มีส่วนร่วมมาก 4 = มีส่วนร่วม 3 = มีส่วนร่วมน้อย
2 = มีส่วนร่วมน้อยที่สุด 1 = ไม่มีส่วนร่วม

ข้อ	ข้อความ	ระดับคะแนน					
		6	5	4	3	2	1
2.1 ด้านการร่วมรับรู้และเข้าใจ							
1	การมีส่วนร่วมในเรื่องการพัฒนาชุมชนจากผู้นำชุมชน						
2	การมีส่วนร่วมในรับรู้เรื่องกิจกรรมการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชน						
3	การมีส่วนร่วมในการรับรู้ เข้าใจการทำงานของผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน						
4	การมีส่วนร่วมในการรับทราบเรื่องกลุ่มอาชีพของคนมีความสำคัญต่อชุมชน						
5	การมีส่วนร่วมในการจัดประชุมสร้างความเข้าใจกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน						
2.2 ด้านการร่วมคิดค้นหาปัญหา							
1	การมีส่วนร่วมในการคิด ค้นหาและเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน						
2	การมีส่วนร่วมในคิดเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาภายในชุมชน						

3	เมื่อมีการจัดประชุมของชุมชนมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาชุมชน							
4	การมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพของชุมชน							
5	การร่วมคิดหาวิธีการช่วยเหลือปัญหาชุมชนและกลุ่มสมาชิกทางสังคมต่อหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน							
2.3 ด้านการร่วมวิเคราะห์วางแผน								
1	การมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนกับผู้นำชุมชน							
2	การมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาชุมชนและยกระดับกลุ่มอาชีพ							
3	การมีส่วนร่วมพิจารณาในแผนการทำงานร่วมกับผู้นำชุมชน							
4	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในแผนงานพัฒนา ยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน							
5	การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลปัญหาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและกลุ่มอาชีพร่วมกันอย่างแท้จริง							
2.4 ด้านการร่วมทำลงมือปฏิบัติ								
1	การมีส่วนร่วมในการดำเนินร่วมกิจกรรมพัฒนาระดับกลุ่มอาชีพชุมชน							
2	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาระดับกลุ่มอาชีพชุมชน							
3	การมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน							
4	การมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน และการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน							
5	การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน							
2.5 ด้านการร่วมกันรับผลประโยชน์								
1	การได้รับประโยชน์โดยตรงกับการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนทั่วไป							

ข้อ	ข้อความ	ระดับคะแนน					
		6	5	4	3	2	1
2	ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์เต็มที่จากกิจกรรมพัฒนาอาชีพชุมชน						
3	ความภูมิใจที่มีผู้นำและเครือข่ายพัฒนาชุมชนได้เข้ามาทำงานร่วมกับชุมชน						
4	ประชาชน อสส. ได้รับประโยชน์การพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชน						
5	การจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน ประชาชนทั้ง 3 ช่วงวัยได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง						
2.6 ด้านการร่วมรับผิดชอบ							
1	การมีส่วนร่วมรับผิดชอบทั้งข้อดีและข้อเสียในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน						
2	การมีส่วนร่วมในการนำข้อบกพร่องของผลการจัดกิจกรรมโครงการและร่วมแก้ไขปัญหาในการบริหารการพัฒนาอย่างมุ่งมั่นร่วมกันในชุมชน						
3	ความพร้อมในการรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชน เพื่อนำเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนาอาชีพของชุมชน						
4	ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน ภาครัฐ (สำนักงานเขต) โรงเรียนมหาวิทยาลัยได้เข้ามามีบทบาทพัฒนาอย่างต่อเนื่องในชุมชนและอาชีพของชุมชน						
2.6 ด้านการร่วมรับผิดชอบ (ต่อ)							
5	การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน มหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมให้ร่วมกันสร้างกลุ่มเครือข่ายดูแลพัฒนาอาชีพของชุมชนในกลุ่มที่ต้องการ						
2.7 ด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล							
1	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาของผู้นำชุมชน						
2	การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของกิจกรรมการพัฒนาผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน หรือหน่วยงานใน						

ข้อ	ข้อความ	ระดับคะแนน					
		6	5	4	3	2	1
		ชุมชน					
3	การมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามผลของกระบวนการทำงาน การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาชุมชน การสร้างอาชีพในชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา						
4	การรับทราบผลการประเมินการดำเนินงานข่าวสาร การพัฒนาชุมชน การยกระดับอาชีพของกลุ่มอาชีพในชุมชนอย่างต่อเนื่อง						
5	การมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชน การยกระดับอาชีพของชุมชน ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ						

ข้อสำคัญ

- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาลงพื้นที่วิจัยและพัฒนาชุมชน อาชีพชุมชนร่วมกับประชาชน ผู้นำชุมชนวัดประชาระบือธรรม มีระดับการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพียงใด? โดยการให้คะแนน 1 (น้อยที่สุด) - 10 (มากที่สุด) ด้วยวิธี ตรงกับการประเมินผลตามความเป็นจริง.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาอาชีพชุมชนวัดประชาระบือธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

---ขอขอบคุณทุกท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้---

แบบวัดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานสมุนไพรบวงจร

โครงการวิจัย: การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหาระบือธรรมตาม
บริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร “กิจกรรมการสนทนากลุ่มย่อยการจัดตั้งกลุ่ม
อาชีพชุมชนเมือง”

ณ วัดประหาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วันที่ 17 มิถุนายน 2564 เวลา 09.00 -12.30 น.

คำชี้แจง ให้ผู้สอบอ่านโจทย์คำถาม และทำเครื่องหมาย X ทับตัวเลือกคำตอบที่ถูกต้อง

1. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงให้มีการจารึกตำราขนาดแผนไทย และสมุนไพรไว้ตามศาลารายที่วัดใด ก. วัดระฆัง ข. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) ค. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ง. วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร (ภูเขาทอง)	2. สมุนไพรในข้อใดสามารถปลูกไว้ในครัวเรือนเพื่อทำยาหม่องได้ ก. ไพล ข. ขมิ้นชัน ค. เสลดพังพอน ง. ถูกทุกข้อ
3. นิยมไปซื้ออุปกรณ์การทำยาหม่องได้ที่ไหน ก. แยกท่าพระ ข. แยกวัดตึก ค. ตลาดสะพานควาย ง. ตลาดศรียาน	4. อุปกรณ์ในการทำยาหม่องมีอะไรบ้าง ก. ไพล ข. เสลดพังพอน ค. หม้อสแตนเลส หรือหม้อทองเหลือง ง. ถูกทุกข้อ
5. หากไม่มีเสลดพังพอน สามารถใช้สมุนไพรในข้อใดทดแทนกันได้ ก. ไพล ข. ขมิ้นชัน ค. พญายอ ง. ทองระอา	6. ข้อใด ไม่ใช่ อุปกรณ์ในการทำยาหม่อง ก. วาสลิน ข. น้ำมันไพล ค. แอลกอฮอล์ ง. พาราฟิน
7. สารในข้อใดช่วยให้ยาหม่องจับตัวได้ดี ไม่แข็งเกินไป ก. วาสลิน ข. เมนทอล ค. การบูร ง. น้ำมันมะพร้าว	8. สารในข้อใดช่วยให้ตัวยาร้อน ก. พาราฟิน ข. วาสลิน ค. น้ำมันระกำ ง. ถูกทุกข้อ
9. สารในข้อใดช่วยให้เนื้อยาหม่องแข็งตัว ก. พาราฟิน ข. เมลทอล ค. น้ำมันมะพร้าว ง. วาสลิน	10. สามารถใช้น้ำมันในข้อใด มาใช้ในการทอดสมุนไพร ก. น้ำมันพีช ข. น้ำมันงา ค. น้ำมันมะพร้าว ง. ถูกทุกข้อ
11. ในการผลิตยาหม่องต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง ก. กำลังคน ข. สถานที่ ค. วัสดุอุปกรณ์ ง. ถูกทุกข้อ	12. ข้อใดเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตยาหม่องสมุนไพร ก. สถานที่ ปลอดภัย อากาศถ่ายเทสะดวก ข. ใกล้ชุมชน ตลาด ค. ติดกับแหล่งน้ำ ริมคลอง ง. ใกล้สถานที่ราชการ

<p>13. ก่อนนำโพลไปทอดควรหั่นลักษณะใด</p> <p>ก. หั่นเป็นแผ่นๆบาง ข. หั่นเป็นลูกเต๋า</p> <p>ค. หั่นเป็นแท่งสี่เหลี่ยม ง. หั่นเป็นวงกลมชิ้นใหญ่ๆ</p>	<p>14. ข้อใดบอกขั้นตอนการทำยาหม่องได้ถูกต้อง</p> <p>ก. นำเมนทอล ฟาราฟิน มาผสมกันก่อน</p> <p>ข. นำเสลดพังพอนทอดรวมกับบีแว็กซ์</p> <p>ค. นำฟาราฟิน วาสลีน หลอมละลายด้วยไฟอ่อน</p> <p>ง. นำน้ำมันระกำ ลาโนลินผสมกัน</p>
<p>15. การใช้ไฟในอุณหภูมิที่สูงในขณะเคี่ยวยาหม่องมีผลอย่างไร</p> <p>ก. ทำให้ยาหม่องเหม็นหืน</p> <p>ข. ทำให้ยาหม่องเสียรสชาติ</p> <p>ค. ทำให้ยาหม่องจับตัวกันได้ไม่ดี</p> <p>ง. ทำให้ยาหม่องแยกตัวเป็นชั้น</p>	<p>16. หากต้องการแต่งกลิ่น จะใช้สารในข้อใด</p> <p>ก. น้ำมันลาเวนเดอร์</p> <p>ข. น้ำมันสะระแห่น</p> <p>ค. น้ำมันเขียว</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>
<p>17. ข้อใดคือหลักการสำคัญ ที่ทำให้ยาหม่องไม่แยกชั้นในขณะบรรจุขวด</p> <p>ก. ค่อยๆเทใส่ขวดขณะที่ยังมีความร้อน</p> <p>ข. ทิ้งยาหม่องให้เย็นก่อนค่อยเทใส่ขวด</p> <p>ค. ในขณะเทให้เติมน้ำมันระกำลงไปด้วย</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>	<p>18. โพล มีสรรพคุณในข้อใด</p> <p>ก. แก้อาการท้องอืดท้องเฟ้อ</p> <p>ข. แก้อาการทางโรคผิวหนัง</p> <p>ค. ช่วยลดอาการอักเสบ แก้ปวด</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>
<p>19. น้ำมันระกำ มีสรรพคุณในข้อใด</p> <p>ก. แก้อาการท้องเสีย</p> <p>ข. บรรเทาอาการปวดต่างๆ</p> <p>ค. แก้โรคมะเร็ง</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>	<p>20. ต้นเสลดพังพอน มีกี่ชนิด</p> <p>ก. 1 ชนิด ข. 2 ชนิด ค. 3 ชนิด</p> <p>ง. 4 ชนิด</p>
<p>21. รูปภาพนี้ตรงกับข้อใด</p> <p>ก. เสลดพังพอนตัวผู้ ข. เสลดพังพอนตัวเมีย</p> <p>ค. พิมเสนต้น ง. ลิ่นงูเห่า</p>	<p>22. ข้อใดคือสรรพคุณของเสลดพังพอนตัวเมีย</p> <p>ก. แก้ปวดบวม เคล็ดขัดยอก</p> <p>ข. รักษาแผลร้อนในปาก</p> <p>ค. แก้ลมพิษ</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>

(ต่อ) คำชี้แจง ให้ผู้สอบอ่านโจทย์คำถาม และทำเครื่องหมาย X ทับตัวเลือกคำตอบที่ถูกต้อง

<p>23. ข้อใด ไม่ใช่ ข้อห้ามในการใช้ยาหม่องนวดเพื่อสุขภาพ หรือการประคบสมุนไพร</p> <p>ก. มีไข้สูง</p> <p>ข. ผู้ป่วยเป็นโรคผิวหนังชนิดรุนแรง</p> <p>ค. มีค่าความดันโลหิต 138/88 mm/Hg.</p> <p>ง. ผู้ป่วยเป็นโรคมะเร็งกระดูก</p>	<p>24. สามารถใช้ยาหม่องทาขนาดคนที่มีอาการตามข้อใด</p> <p>ก. ข้อเท้าแพลง</p> <p>ข. คอตกหมอน</p> <p>ค. หัวไหล่ติด</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>
<p>25. หากนำยาหม่องมาใช้ขนาด ผู้รับการนวดต้องมีค่าความดันโลหิต ไม่เกินเท่าใด</p> <p>ก. 140/90 มิลลิเมตรปรอท</p> <p>ข. 90/60 มิลลิเมตรปรอท</p> <p>ค. 120/80 มิลลิเมตรปรอท</p> <p>ง. 100/80 มิลลิเมตรปรอท</p>	<p>26. ข้อใดคือประโยชน์ของยาหม่อง</p> <p>ก. แก้ปวดเมื่อย</p> <p>ข. แก้เคล็ด ชัด ยอก</p> <p>ค. ทาแก้คัน</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>
<p>27. ข้อใดต่อไปนี้อาจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสรรพคุณสมุนไพรในการทำลูกประคบ</p> <p>ก. ขมิ้นอ้อย ช่วยลดอาการอักเสบ</p> <p>ข. พิมเสน บำรุงหัวใจ</p> <p>ค. การบูร ช่วยดูดความร้อน และช่วยพาให้ตัวยาซึม</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>	<p>28. สรรพคุณสมุนไพรในการทำลูกประคบ ข้อใดไม่ถูกต้อง</p> <p>ก. ไพล ช่วยลดอาการปวดเมื่อย</p> <p>ข. ขมิ้นชัน ช่วยลดอาการอักเสบ</p> <p>ค. มะกรูด แก้เคล็ดขัดยอก</p> <p>ง. ใบมะขาม แก้โรคผิวหนัง</p>
<p>29. ข้อใดคือ ข้อควรระวังในการประคบสมุนไพร</p> <p>ก. บริเวณที่มีอาการชา</p> <p>ข. ผู้ป่วยโรคอัมพาต</p> <p>ค. ผู้ป่วยโรคเบาหวาน</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>	<p>30. ข้อใดคือประโยชน์ของการประคบสมุนไพร</p> <p>ก. แก้ปวดเมื่อย เส้นตึง แก้เคล็ด ชัด ยอก</p> <p>ข. ช่วยให้น้ำนมเดินสะดวก</p> <p>ค. ช่วยให้การไหลเวียนของเลือดดีขึ้น</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบคำถามในการร่วมงานวิจัย
คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

บทที่ 4

ฉบับ **Verify Data**: นายสิทธิชัย เลิศอนันต์ อายุ 55 ปี

ประธานชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ)

063-780-5804

แก้ไขเฉพาะการเปลี่ยนแปลง ณ วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564

ผลการศึกษา : วิถีชีวิตชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1

ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 เป็นชุมชนหนึ่งใน 44 ชุมชนของเขตดุสิต กรุงเทพมหานครที่เกิดตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการรวมชุมชน พ.ศ.2534 จัดเป็นชุมชนเมือง ที่เป็นลักษณะอาคารพาณิชย์เป็นที่อยู่อาศัยและที่ค้าขาย บางส่วนเป็นการตัดแปลงเป็นบ้านปูนและไม้ และมีอาคารไม้ 2 ชั้น เป็นที่พักอาศัย เมื่อสังเกตโดยรอบชุมชนจะพบว่าชุมชนนี้ตั้งอยู่รอบบริเวณวัดประหารระบือธรรมนั่นเอง มีบางจุดของชุมชนที่มีประชาชนอยู่กันหนาแน่น จนดูเหมือนว่าเป็นแบบชุมชนแออัด ชุมชนนี้มีเนื้อที่ 25 ไร่ 1 งาน 22 ตารางวา โดยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดประหารระบือธรรมเป็นศูนย์กลาง อาคารปลูกสร้างทั้งหมดทำสัญญาเช่ากับกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน 2) ศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม 3) ศึกษาวัฒนธรรมของชุมชน ผลการศึกษาได้ปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน

4.1.1 ด้านประวัติความเป็นมาของชุมชน

พื้นที่ชุมชนวัดประหารระบือธรรมในอดีตเป็นพื้นที่ราบลุ่มและเป็นทุ่งหญ้า มีลำคลอง 1 ลำ คลองเรียกว่า “คลองบางกระบือ” และยังมีหมู่บ้านเล็กๆ อีก 1 หมู่บ้าน มีอาชีพทำการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน มะพร้าว (แทน บรรหาร, 2552 : สัมภาษณ์) และเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว และกระบือ สัตว์เลี้ยงประเภทวัวและกระบือมีพันธุ์ดีและแข็งแรง มีชื่อเสียงมาก จึงได้ชื่อว่า “หมู่บ้านบางกระบือ” ขณะนี้ยังมีหลักฐานปรากฏอยู่ เช่น ตลาดบางกระบือ ชุมชนบางกระบือ และซอยบางกระบือ (ซอยวัดประหารระบือธรรม ในปัจจุบัน) เป็นต้น

ขณะที่ชาวบ้านบางกระบือได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้น คือ “วัดบางกระบือ” ปัจจุบันชื่อวัดประหารระบือธรรม สร้างมาแล้ว ประมาณ 100 ปีเศษ มีเจ้าอาวาสมาแล้วทั้งหมด 6 รูป ปัจจุบันเป็นรูปที่ 7 นามว่า พระมหาคำเตียง กิตติสัมปันโน อายุ 63 ปี พรรษา 42

ซึ่ง ส.ข.มนัส สุวรรณพานิชย์ (2552 : สัมภาษณ์) อายุ 50 ปี ได้เล่าถึงประวัติของชื่อวัดประหารระบือธรรม ไว้ว่า ก่อนที่จะเข้ามาในชุมชนและวัดจะมีสะพานข้ามคลองบางกระบือก่อน ซึ่งในอดีตมีประชาชนร้องควายมาจากที่อื่นโดยใช้สะพานนี้ให้ควายข้ามมายังชุมชน โดยบางกระบือจึงเป็นที่ที่มีวัว และควายพันธุ์ดี แข็งแรง ชาวบ้านก็มาหาซื้อกัน นอกจากนั้นยังมีวัดบางกระบือ ที่ชาวบ้านเคารพและเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในสมัยนั้น ชาวบ้านก็ช่วยกันพัฒนาวัดให้ดีขึ้น ก็เลยเปลี่ยน

ชื่อวัดบางกระบือเป็นวัดประหาระบือธรรมแทน ประชา มาจากคำว่า ประชาชน จึงได้ตกลงกันเปลี่ยนชื่อวัดนี้ชื่อตามที่ชาวบ้านร่วมกันพัฒนา ว่า วัดประหาระบือธรรม และส่วนสะพานวัดประหาระบือธรรม เมื่อก่อนเป็นสะพานไม้เล็กๆ ต่อมาก็ใช้ไม้ใหญ่ทำสะพาน แต่เมื่อ พ.ศ. 2516 ก็ได้สร้างเป็นสะพานปูนมาจนถึงปัจจุบันนี้ (ข้อมูลประวัติชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1, 2552 : 1)

ภาพที่ 4.1 สะพานวัดประหาระบือธรรม สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2516

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

อนึ่งวัดประหาระบือธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการเป็นศูนย์กลางของประชาชนวัดประหาระบือธรรม 1 ซึ่งท่านเจ้าอาวาสได้อนุเคราะห์ข้อมูลประวัติความเป็นมาของวัด ไว้ว่า วัดประหาระบือธรรม ตั้งอยู่เลขที่ 161 ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สังกัดคณะสงฆ์ภิกษุ มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 18 ไร่ 3 งาน 13 ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ 67079-4165 อาณาเขตทิศเหนือยาว 5 เส้น 5 วา ติดต่อกับคลองบางกระบือ ทิศใต้ยาว 5 เส้น 5 วา ติดกับพื้นที่ของทหาร ร.1 พัน 3 รอ. ทิศตะวันออกยาว 13 เส้นเศษ ติดต่อกับพื้นที่ของทหาร ร.1 พัน 3 รอ. และถนนทิศตะวันตกยาว 13 เส้นเศษ ติดต่อกับคลองและบ้านเรือนของประชาชน โดยสภาพทั่วไปพื้นที่ตั้งของวัดเป็นที่ราบลุ่มแหวดล้อมไปด้วยคูคลองโดยรอบวัดมีถนนเข้าถึงวัด การคมนาคมสะดวก อาคารเสนาสนะมีอุโบสถ กว้าง 7.40 เมตร ยาว 20 เมตร สร้าง พ.ศ.2497 กุฏิสงฆ์ จำนวน 8 หลัง

เป็นอาคารคอนกรีต 7 หลัง เป็นอาคารไม้ 1 หลัง อาคารเพริยญคอนกรีตกว้าง 17 เมตร ยาว 24 เมตร

วัดประหาระปือธรรมสร้างเมื่อ พ.ศ. 2440 โดยมีบิดาของพระภิกษุคง และญาติๆ ได้อุทิศที่ดินและสร้างวัดขึ้นแล้วขนานนามว่า “วัดบางกระปือ” เนื่องจากคลองโดยรอบบริเวณวัด ชาวบ้านนำกระปือมาเลี้ยงกันมาก และเรียกคลองนี้ว่า “คลองบางกระปือ” เมื่อได้สร้างวัดขึ้นแล้วจึงเรียกนามวัดตามลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งวัดไปด้วย ต่อมาประชาชนได้ร่วมกันบูรณะพัฒนาวัดจนเจริญรุ่งเรืองตามลำดับ จึงได้เปลี่ยนนามวัดใหม่ให้มีความหมายไพเราะยิ่งขึ้นว่า “วัดประหาระปือธรรม” และยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนใน 4 ชุมชน มาเป็นเวลากว่า 112 ปี トラบจนทุกวันนี้

ภาพที่ 4.2 วัดประหาระปือธรรม

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

อนึ่ง วัดประหาระปือธรรมได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2490 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 21 เมตร ยาว 30 เมตร ได้ประกอบพิธีผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2501 ในด้านการศึกษาวัดได้จัดให้มีการสอนพระปริยัติธรรม เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2486 นอกจากนั้นยังได้ให้การอนุเคราะห์แก่โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม และจัดให้มีมูลนิธิสำหรับคนยากจน โดยให้สถานที่ปลูกสร้างอาคาร เนื้อที่ 2 ไร่เศษอีกด้วย มีเจ้าอาวาสมาแล้ว 7 รูป ดังต่อไปนี้

- (1) รูปที่ 1 พระภิกษุคง พ.ศ. 2460-2469
- (2) รูปที่ 2 พระภิกษุเปลี่ยน พ.ศ. 2469-2470
- (3) รูปที่ 3 พระภิกษุเทียม พ.ศ. 2470-2475

- (4) รูปที่ 4 พระภิกษุเล็ก พ.ศ. 2475-2485
- (5) รูปที่ 5 พระครูนิพัทธ์ธรรมคุณ พ.ศ. 2486-2517
- (6) รูปที่ 6 พระครูไพโรจน์ภรณ์ อายุ 49 ปี พรรษา 27 ดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2518 มาจนถึงวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2547
- (7) รูปที่ 7 พระมหาคำเตย กิตติสัมพันธ์ อายุ 63 ปี พรรษา 42 ดำรงตำแหน่ง วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันนี้ วัดประหาระปือธรรมมีพระภิกษุจำนวน 26 รูป สมณเณร 3 รูป ศิษย์วัด มี 10 คน

4.1.2 ด้านที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพของชุมชน

จากการสำรวจชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 พบว่า เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ติดกับวัดประหาระปือธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตของชุมชนอย่างชัดเจนดังภาพแผนที่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (สำนักงานเขตดุสิต, 2551 : 90) ต่อไปนี้

▼ ภาพที่ 4.3 แผนที่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1

แหล่งที่มา : สำนักงานเขตดุสิต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับกรมทหารสื่อสาร สะพานแดง
ทิศใต้	ติดกับร.1 พัน3 รอ. และชุมชนพระยาประสิทธิ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับคลองเปรมประชากร และถนนพระรามที่ 5
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 และ 4

ในชุมชนนี้มีซอยทั้งหมด 6 ซอย และประชาชนมีการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่ของวัดประหาระปือธรรม แต่ดูแลจัดผลประโยชน์มอบให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม และมีสภาพ

ทั่วไปของชุมชนเป็นชุมชนลักษณะของเมืองผสมกับชุมชนแออัดประชาชนอยู่กันหนาแน่นมากพอสมควร โดยมีจำนวนประชากร เป็นเพศชาย 255 คน เพศหญิง 281 คน รวมทั้งสิ้น 536 คน มีจำนวนครอบครัว 152 ครอบครัว และจำนวนหลังคาเรือน 106 หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา

การเข้าถึงชุมชนนั้นจะต้องข้ามสะพานวัดประหารระบือธรรม และมีป้ายวัดประหารระบือธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการบ่งบอก มีถนนคอนกรีต 2 เลน ชื่อว่า ซอยวัดประหารระบือธรรมขนานกับคลองบางกระบือในการเข้าถึงชุมชนโดยใช้เส้นทางเดียวกันกับวัดประหารระบือธรรม ที่ปากซอยจะมีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างอยู่ ถัดจากนั้นจะมีอาคารพาณิชย์ของประชาชนอยู่ริมติดกับถนนตรงข้ามกับคลองบางกระบือ และผ่านโรงเรียนวัดประหารระบือธรรมซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นก่อนถึงชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 ยังพบว่ามีศาลเจ้าแม่ไทรใหญ่(ดังภาพที่ 4.4) สร้างเมื่อพ.ศ.2540 โดยประมาณ ตั้งอยู่หน้าวัดประหารระบือธรรม ซึ่งศาลนี้เป็นที่เคารพของคนในชุมชนเฉพาะบางกลุ่มที่ชอบเสี่ยงทายเท่านั้น จึงทำให้ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีใครให้ความสำคัญมากนัก การได้ชื่อว่าชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 เนื่องจากแต่ก่อนเป็นชุมชนเดียวคือชุมชนวัดประหารระบือธรรม เป็นชุมชนใหญ่มีปัญหาด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนาไม่ทั่วถึง และกรรมการก็มากเกินไปวาระเปียบกรุงเทพมหานครกำหนดไว้ต่อมาในปี 2538 จึงได้เสนอให้แบ่งเป็น 4 ชุมชน คือชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1, 2, 3 และ 4 ตามลำดับ

ภาพที่ 4.4 ศาลเจ้าแม่ไทรใหญ่ตั้งอยู่หน้าวัดประหารระบือธรรม

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.1.3 ลักษณะบ้านเรือน

ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 ประชาชนตั้งบ้านเรือนกันอยู่ลักษณะติด ๆ กัน ซึ่งมี 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์ (พักและค้าขาย)
2. ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น (ที่พักอย่างเดียว)
3. ลักษณะที่เป็นที่พักอาศัยชั่วคราว (ที่พักอย่างเดียว)

ด้านหน้าวัดประหารระบือธรรมฝั่งทิศตะวันออกส่วนใหญ่จะเป็นอาคารพาณิชย์ มีความเป็นเมืองมากที่สุด ไม่มีส่วนที่หลงเหลือให้เห็นเป็นบ้านในสมัยอดีต ลักษณะเป็นอาคารสูง 3 ชั้น ซึ่งชั้นที่ 2-3 ใช้เป็นที่พัก ส่วนชั้นล่าง ใช้เป็นที่ค้าขายโดยขายของที่จำเป็นในชีวิตประจำวันทั้งอุปโภคและบริโภคและมีอยู่ 2-3 หลังที่ขายอาหารตามสั่งและบางหลังใช้เป็นที่พักจรด วัสดุที่ใช้ก่อสร้างหลัก ๆ ได้แก่ เหล็ก ปูน คอนกรีต หลังคาเป็นกระเบื้อง โดยส่วนใหญ่ชั้น 2 และ 3 จะติดแอร์คอนดิชันไว้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.5 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบอาคารพาณิชย์ (ที่พักและค้าขาย)

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ด้านข้างวัดประหารระบือธรรมฝั่งทิศตะวันตก ส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัยของประชาชนที่มีลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น และที่พักอาศัยชั่วคราว ซึ่งยังคงรักษาสภาพบ้านเรือนในอดีตให้เห็นบ้าง บ้านเรือนไม้ 2 ชั้น ส่วนใหญ่ใช้พักอาศัยอย่างเดียว วัสดุที่ใช้ก่อสร้างหลัก ๆ คือ ไม้ แต่มีบางหลัง

ที่มีการดัดแปลงชั้นล่าง โดยใช้ปูนซีเมนต์ในการดัดแปลง มุงหลังคาด้วยกระเบื้อง ซึ่งปลุกบ้านติดกับถนนซึ่งมีเลนเดียว(One way) ซึ่งเจ้าของบ้านส่วนใหญ่จะเป็นบุตรหลานที่เกิดในชุมชน

อีกส่วนหนึ่งจะเป็นบ้านพักอาศัยชั่วคราว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นชั้นเดียวติดพื้นดินใช้สังกะสีมุงหลังคา และเป็นฝาผนัง

ภาพที่ 4.6 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบบ้านไม้ 2 ชั้น
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.7 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบบ้านไม้ดัดแปลง
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.8 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบที่พักอาศัยชั่วคราว
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.1.4 สาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน

โดยพื้นฐานชุมชนเป็นชุมชนเมืองที่ได้รับการพัฒนาอย่างยาวนานจึงมีสาธารณูปโภคที่สมบูรณ์ ได้แก่

1. จำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะ 2 ตู้ ซึ่งใช้ระบบ True มีสภาพการใช้งานที่ดีมาก
2. จำนวนถังขยะสาธารณะในชุมชนโดยประมาณจำนวน 10 ถัง
3. จำนวนตู้ไปรษณีย์ในชุมชน 1 ตู้
4. ลักษณะถนนในชุมชนเป็นถนนสำหรับรถวิ่ง 2 เลน และมีทางเดินเท้าสำหรับประชาชนด้วย
5. ระบบไฟฟ้าในชุมชน (ทางเดินหรือสถานที่สาธารณะ) มีเพียงพอ ซึ่งสะท้อนความปลอดภัยในเวลากลางคืนให้กับประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี และกรรมการชุมชนทำโครงการติดตั้งไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ 10 จุดเพิ่มแสงสว่างให้ชุมชนอย่างเต็มที่ ความปลอดภัยในเวลากลางคืน และมีฉาซีพคงน้อยลง คาดว่าเสร็จภายในเดือนกรกฎาคม 2552
6. ระบบน้ำประปาที่ใช้ในชุมชน เป็นน้ำประปาของนครหลวง ซึ่งแต่ละบ้านมีความสะดวกอย่างมากในการอุปโภค

7. ในชุมชนมีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยในชุมชนที่ดี เช่น ถังดับเพลิง หนึ่งยังพบว่าในชุมชนมีตำรวจบ้าน ลูกเสือชาวบ้าน และอาสาสมัคร ช่วยกันดูแลความปลอดภัยให้กับประชาชนอย่างดี
8. ในชุมชน มีระบบน้ำทิ้ง ที่มีวิธีจัดการโดยมีท่อระบายน้ำทิ้งลงคลองบางกระบือ
9. ในชุมชนยังมีป้ายที่สื่อความหมายบอกทิศทางและตำแหน่งในชุมชนไว้แต่ละชุดที่ชัดเจน

4.1.5 สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 เป็นชุมชนที่ตั้งมาก่อนชุมชนในละแวกเดียวกัน และอยู่ในเขตดุสิตซึ่งถือว่ามีคุณภาพก้าวหน้าอย่างมากทำให้พบว่า ในชุมชนนี้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจะมีความพร้อมมาก ได้แก่

1. ร้านของชำ จำนวน 5 ร้าน, ร้านอาหารตามสั่ง 3 ร้าน, ร้านซ่อม 1 ร้าน และร้านซักรีด 1 ร้าน
2. มีชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์สุขภาพชุมชนและศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ จำนวน 1 แห่ง (ดังภาพที่ 4.9) จัดตั้งเมื่อ 30 มกราคม 2540 เคยได้รับยกย่องว่าเป็นตัวอย่างของกรุงเทพมหานครมาแล้วและต่างประเทศมาดูงาน 24 ประเทศ มีหลักฐานการบันทึกในสมุดเยี่ยม
3. มีร้านเสริมสวย/ความงาม จำนวน 5 ร้าน
4. มีร้านคาราโอเกะหรือสถานบันเทิง จำนวน 3 แห่ง
5. มีตลาดนัดเฉพาะวันพุธ กับวันอาทิตย์เท่านั้น จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในวัดประหารระบือธรรม มีผู้คนมาจับจ่ายซื้อสินค้าจำนวนมาก โดยเริ่มขายตั้งแต่เวลา 14.00-20.00 น. ชื่อตลาดว่าตลาดนัดวัดประหาร (เป็นที่รู้จักกันในชุมชนละแวกนั้น)
6. โรงน้ำแข็ง 1 แห่ง
7. ในชุมชนมีรถเร่ขายของ รถยนต์/มอเตอร์ไซค์ที่เข้ามาขายอาหารและของใช้ที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดทั้งวัน
8. การตั้งอยู่ติดกับถนนพระราม 5 ที่เป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิต ทำให้การเดินทางสะดวกสบายอย่างมาก ทำให้มีป้ายรถเมล์ ชสมก. จำนวน 1 ป้าย โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่านได้แก่สาย 5 สาย 50 สาย 70

4.1.6 หน่วยงานในชุมชน และอื่น ๆ

ในชุมชนประชากระปือธรรม 1 เมื่อสำรวจอย่างครอบคลุมแล้วพบว่า ยังมีหน่วยงานที่มีความสำคัญที่เป็นองค์ประกอบให้แก่ชุมชนอีก อันได้แก่

1. โรงเรียนวัดประชากระปือธรรม สังกัดกรุงเทพมหานคร สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ในชุมชนมีห้องสมุดชุมชน 1 แห่ง
3. มีหอพัก อาคารให้เช่า
4. มีศูนย์เยาวชนในชุมชนโดยใช้ชื่อเดียวกับศูนย์สุขภาพชุมชน
5. มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชน โดยใช้ลานวัดประชากระปือธรรม ซึ่งมีความกว้างขวางในการทำกิจกรรมของชุมชนต่าง ๆ เช่น เล่นกีฬา ออกกำลังกายเดินแอโรบิค จัดประชุมชาวบ้าน เป็นต้น
6. มีอาคารอเนกประสงค์ มีห้องประชุมสัมมนา มีห้องประชาสัมพันธ์
7. มีศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตดุสิต
8. มีการฝึกอาชีพพระยะสัน

4.2 ศึกษาวิถีทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

4.2.1 ด้านการประกอบอาชีพ

อาชีพของคนในชุมชนที่ได้พบจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชน พบว่า ประชาชนประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว เนื่องจากพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ไม่กว้างขวางมากนักและเป็นชุมชนเมืองส่วนใหญ่พื้นที่จะปลูกเป็นอาคารบ้านเรือนที่พักอาศัยมากกว่าการที่จะปลูกพืชต่าง ๆ ได้ดั่งนั้นอาชีพในชุมชนประชากระปือธรรม 1 จะเป็นอาชีพที่เกิดขึ้นอยู่กับบ้าน และไม่ห่างไกลจากบ้านมากนัก

อาชีพที่เห็นได้อย่างชัดเจนของคนในพื้นที่ได้แก่ อาชีพวินมอเตอร์ไซด์ ซึ่งมีอยู่ 1 วิน ตั้งอยู่ปากซอยวัดประชากระปือธรรม เขิงสะพานวัดประชากระปือธรรม ค้าขาย พบว่ามีร้านขายของชำ ขายอาหารตามสั่ง ร้านซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า ร้านซักรีด ร้านเสริมสวย/ความงาม ร้านตัดผมชาย ร้านคาราโอเกะหรือสถานบันเทิง มีการเปิดตลาดนัดยามเย็น โรงน้ำแข็ง ซึ่งบุคคลในชุมชนเป็นเจ้าของอาชีพเหล่านั้น และอาชีพหนึ่งที่มีความนิยมมากและถือเป็นส่วนใหญ่ของประชาชนในชุมชนคือ การรับราชการ และลูกจ้างของหน่วยงานของ กรุงเทพมหานคร หน่วยงานรัฐและบริษัทเอกชน

ผู้ที่ประกอบอาชีพในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่เกิดในชุมชน และมีบางอาชีพ เช่น ขายอาหารตามสั่ง มักจะเป็นคนที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในชุมชนจนกลายเป็นเสมือนหนึ่งเป็นคน

ในชุมชนและคนในชุมชนรู้สึกว่าเป็นคนในชุมชนเช่นเดียวกัน และมีคนไทยเชื้อสายจีนที่ค้าขาย เช่น ร้านขายของชำ ร้านทำเบาะ ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า และโรงน้ำแข็ง

ส่วนอาชีพทำดอกไม้ประดิษฐ์จากสับูนนั้นเป็นอาชีพที่ดีของชุมชนจะส่งตามที่ลูกค้าสั่งมา และส่งตามร้านค้าทั่วกรุงเทพมหานคร รวมถึงต่างจังหวัดด้วย

ภาพที่ 4.9 การประกอบอาชีพช่างตัดผมชาย เป็นอาชีพตัวอย่าง 1 ในหลายอาชีพของประชาชน
ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2552)

4.2.2 ด้านการบริโภค

เมื่อทำการสังเกตและสอบถามความเป็นอยู่เรื่องการบริโภคอาหารของประชาชนในชุมชนพบว่า โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่ต้องทำงานนอกบ้านการรับประทานอาหารมักจะไม่เป็นเวลา มักจะเป็นอาหารที่รวดเร็ว ใช้เวลาทำไม่มากนัก และชนิดของอาหารไม่เป็นการประจํา เช่น อาหารตามสั่ง และโอกาสที่จะร่วมรับประทานอาหารกันครบทุกคนในครอบครัวมักจะไม่ใคร่มีโอกาสมากนัก อาหารที่ประชาชนในชุมชนรับประทานกันทั่วไป ได้แก่ ผักรวกน้ำพริกปลาทุ แกงส้ม ปลาทอด ไข่เจียว เป็นต้น ส่วนอาหารตามสั่งมักจะเป็นจำพวกอาหารจานเดียว ได้แก่ ผัดกระเพรา ข้าวผัด ผัดคะน้าหมูกรอบ เป็นต้น ซึ่งอาหารเหล่านี้เป็นอาหารไทยทั่วไปที่ทุกคนรับประทานกัน และมีร้านอาหารที่ขายเฉพาะอาหารภาคอีสาน เช่น ร้านส้มตำ เป็นต้น จากการบริโภคอาหารของประชาชนในชุมชนที่หลากหลายจนสามารถบอกได้ว่าชุมชนประหาระปือธรรม 1 ได้ถูกความเป็นเมืองกลิ่นในแทบทุก ๆ

ด้าน กระทั่งการบริโภคอาหารของตัวเองและครอบครัวที่ต้องใช้เวลาประกอบอาหารที่นาน ๆ และการรับประทานอาหารร่วมกันได้จิตใจลงไปทุกวันและพร้อมที่จะหายไปพร้อมกับความเป็นเมืองที่กลืนวิถีชีวิตชุมชนอันดั้งเดิมให้หายไปด้วย

ภาพที่ 4.10 ร้านขายอาหารส้มตำภายในชุมชน เป็นอาชีพตัวอย่าง 1 ในหลายอาชีพของประชาชน
ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2552)

4.2.3 ด้านการคมนาคม

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 มีถนนสายสำคัญเป็นจุดเด่นคือ ถนนพระรามที่ 5 โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่าน สาย 5 สาย 50 สาย 70 และตรงปากซอยทางเข้าชุมชนจะมีถนนเพียงเส้นทางเดียวที่ผ่าน ได้แก่ ซอยวัดประหาระปือธรรม เป็นถนนสำหรับรถวิ่งได้ 2 เลน มีทางเดินตลอดแนวทางเข้าสู่ชุมชน ก่อนจะเข้าชุมชนจะพบกับซุ้มประตูหน้าวัดประหาระปือธรรม และวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างประมาณ 15 คันเพื่อรับส่งผู้โดยสารในชุมชน เทียวละ 10-60 บาท ตามระยะทาง โดยจะผ่านบ้านพักของทหาร กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ และซอยวัดประหาระปือธรรมจะผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1, 3 และ 4 ไปทะลุถนนสามเสน 32

ภาพที่ 4.11 ถนนทางเข้าชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

ถ้าหากประชาชนจะเดินทางไปยังสถานที่อื่น ๆ ที่อยู่นอกชุมชนท่าโกล ก็สามารถเดินทางออกได้เพียง 2 ด้านเท่านั้น ก็คือ ด้านปากซอยวัดประหาระปิอธรรมไปถนนพระรามที่ 5 และด้านทางผ่านชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1, 3 และ 4 ไปทะเลชุมชน ม.พัน 3 รอ.

4.2.3 ด้านการปกครอง

ชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1 ตั้งอยู่ซอยวัดประหาระปิอธรรม ถนนพระรามที่ 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีการบริหารชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 ปรับปรุงระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2528 และเมื่อ ปี พ.ศ. 2532 กรุงเทพมหานครได้แต่งตั้งให้เป็นชุมชนวัดประหาระปิอธรรม (ข้อมูลประวัติชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1, 2551 : 2) โดยมีกรรมการจำนวน 19 คน แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้แบ่งแยกออกเป็น 4 ชุมชน คือ ชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1-4 ซึ่งปัจจุบันชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 1 มีคณะกรรมการจำนวน 8 คน ซึ่งผู้นำชุมชนได้มาจากการเลือกตั้งของคนในชุมชน และตำแหน่งต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534

หมวด 2 กรรมการชุมชน ข้อ 9 คณะกรรมการชุมชนประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ (ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534, 2552 : ออนไลน์) ดังต่อไปนี้

- (1) ประธานกรรมการ
- (2) รองประธานกรรมการ
- (3) เลขานุการ
- (4) เภรัญญิก
- (5) นายทะเบียน
- (6) ประชาสัมพันธ์
- (7) ตำแหน่งอื่นใด ตามที่คณะกรรมการชุมชนเห็นสมควรแต่งตั้ง

และกรรมการชุมชนใน 1 ชุมชนจะต้องมีอย่างน้อย 7 คน และไม่เกิน 25 คน ทำหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาชุมชน รับนโยบาย ประสานงาน รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในชุมชนมีกินดีอยู่ดีมีความสุขอย่างทั่วถึง

ประธานชุมชน คือ พันเอกวิน ศรแก้ว บ้านเลขที่ 151/6 ซอยวัดประจักษ์ระบือธรรม 1 ถนนพระราม 5 แขวงนครไชยศรี 10300

4.2.4 ด้านการศึกษา

ชุมชนวัดประจักษ์ระบือธรรม 1 มีสถานศึกษาตั้งอยู่ในชุมชน ได้แก่ โรงเรียนวัดประจักษ์ระบือธรรม เป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2475 โดยขุนสำราญ ราษฎร์บริรักษ์ นายอำเภอเขตดุสิต และนายบรรณกิจ ท้าวสัน ซึ่งได้ขออนุญาตต่อเจ้าอาวาสวัดประจักษ์ระบือธรรม เพื่อจัดตั้งโรงเรียนในเนื้อที่ 4 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา ใช้ชื่อโรงเรียนประชาบาล ถนนนครไชยศรี ปี พ.ศ. 2480 ได้โอนให้แก่เทศบาลนครกรุงเทพ ได้ชื่อว่า โรงเรียนเทศบาล ปี พ.ศ. 2496 เทศบาลนครกรุงเทพได้โอนโรงเรียนให้กับกรมสามัญศึกษา มีสภาพเป็นโรงเรียนประชาบาล และได้เปลี่ยนชื่อว่า โรงเรียนวัดประจักษ์ระบือธรรม จนถึงปัจจุบัน มีอาคาร 3 หลัง อาคารละ 3 ชั้น อาคารสำนักงาน 1 หลัง อาคารอเนกประสงค์ 2 ชั้น 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง บ้านพักภารโรง 2 หลัง หอสมุดกาญจนาภิเษก 1 หลัง ปัจจุบัน นางจิราภรณ์ วงษ์ขำ เป็นผู้อำนวยการ จัดการเรียนการสอน ตั้งแต่อนุบาล ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนประมาณ 763 คน

ภาพที่ 4.12 โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตั้งอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

ประชาชนในชุมชนจบการศึกษาหลากหลายระดับมีทั้งสายอาชีพ และสายสามัญ ได้แก่ ปวช และปวส มัธยมศึกษาตอนต้น(ม.3) และปริญญาตรี และมีปริญญาโท (แทน บรรหาร เสนาะ สุวรรณชนะ และพจนานาคเจริญ, 2552 : สัมภาษณ์)

4.2.5 ด้านการสาธารณสุข

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชนพบว่ามีศูนย์สุขภาพชุมชนจำนวน 1 แห่งตั้งอยู่ภายในวัดประหาระปือธรรม ซึ่งศูนย์นี้จะเป็นที่จ่ายยาเบื้องต้นแก่ประชาชนที่เข้ามาตรวจสุขภาพ ซึ่งศูนย์นี้จะรวมอยู่ที่เดียวกับชมรมผู้สูงอายุของชุมชนด้วย ซึ่งแต่ก่อนเป็นอาคารเอนกประสงค์ของวัดประหาระปือธรรม และยังพบว่าในชุมชนมีลานกีฬา 1 แห่งโดยมีการจัดเป็นที่ออกกำลังกายทั้งแอโรบิคยามเย็นและการเล่นฟุตบอลของเยาวชนในชุมชน

ภาพที่ 4.13 ศูนย์สุขภาพชุมชนและชมรมผู้สูงอายุชุมชนวัดประหารบือธรรม 1
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหารบือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

โดยศูนย์สุขภาพชุมชน จะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน 14 คน แต่มีเวรประจำศูนย์วันละ 2 คน เปิดบริการทุกวันไม่เว้นวันหยุด ปิดทำการเวลา 08.00-18.00 น. ได้รับการอบรมจากศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 38 ซึ่งอยู่บริเวณสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ทำน้ำเก็ยกกาย และยังพบว่าโรคที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นมากที่สุด ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดัน และไข้เลือดออก

ส่วนความสะอาดของบ้านและพื้นที่ของชุมชน พบว่า ตามท้องถนนทางเข้าชุมชนไม่ค่อยสะอาดมากนักเพราะมีมูลสุนัขเยอะพอสมควรทำให้การเดินเข้าชุมชนต้องระมัดระวังให้มาก ส่วนน้ำในคลองเป็นสภาพน้ำดำมาก เหม็น มีขยะถุงพลาสติก เยอะมาก การทำกิจกรรมของครัวเรือนและชะล้างคลองของชุมชนทำให้น้ำในคลองสกปรกมาก และไม่มีหน่วยงานไหนหรือคนในชุมชนให้ความสำคัญที่จะดูแลมากนัก เนื่องจากไม่มีประชาชนพูดถึงลำคลองที่ผ่านชุมชนเลย รวมถึงไม่มีป้ายรณรงค์ที่จะช่วยกันรักษาแม่น้ำลำคลอง ดังจะเห็นสภาพลำคลองดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.14 คลองบางกระบือ ไหลผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.3 คีษามิติทางด้านวัฒนธรรม

4.3.1 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนจำนวน 6 ท่าน ได้แก่ นางสาว ฤทธิมา อายุ 76 ปี นางเสนาะ สุวรรณชนะ อายุ 76 ปี นายแท่น บรรหาร อายุ 75 ปี นางจำลอง บัวเหม อายุ 67 ปี นายอุดร ศรีมงคล อายุ 72 ปี และนางพจนา นาคเจริญ อายุ 59 ปี พบว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 เป็นคนไทยเชื้อสายไทย ส่วนใหญ่จะอพยพมาจากต่างจังหวัดและตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชน แทบทุกหลังคาเรือนนับถือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งจิตใจใช้ยึดเหนี่ยวเสมอมา มีความเชื่อพิธีกรรมทางศาสนาที่ปะปนกันไปบางคนเชื่อเรื่องโชคลาง เชื่อสิ่งลี้ลับตามสถานภาพท้องถิ่นเดิมของตัวเอง ซึ่งเราจะเห็นได้ว่า หน้าวัดตรงกลางชุมชนมีศาลเจ้าแม่ไทรใหญ่ให้ผู้คนได้กราบไหว้ตามคติความเชื่อของตนเอง แต่ส่วนใหญ่คนในชุมชนยังมั่นคงและเชื่อมั่นในพิธีกรรมตามคติของชาวพุทธโดยทั่วไป ซึ่งมีวัดประหาระปือธรรมเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมของชุมชน เช่น การทำบุญวันธรรมสวนะ ทำบุญวันเกิด ทำบุญตักบาตรไหว้พระตามประเพณีสำคัญ ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา และลอย

กระทง ซึ่งสิ่งที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีให้กับลูกหลาน จะเป็นลักษณะชวนลูกหลานไปทำบุญร่วมกัน ส่วนประเพณีส่วนบุคคล เช่นการตั้งชื่อ การบวชนาค การแต่งงาน ประชาชนในชุมชนยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิม

ภาพที่ 4.15 สืบสานประเพณีบุญวันเข้าพรรษาชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

ประเพณีที่ชุมชนได้ดำรงมั่นคงไว้เป็นหลักให้กับประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกันทำบุญกันอย่างยิ่งใหญ่และยังคงยึดถือตราบจนทุกวันนี้ ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ จัดขึ้นที่วัดประหาระปือธรรม ในวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี ในงานจะมีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวขอพรผู้สูงอายุ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษและผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยงานจัดตั้งแต่เช้าถึงเวลาเย็นทุกวัน ส่วนประเพณีทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ ประชาชนจะนิมนต์พระสงฆ์ในบริเวณใกล้เคียงให้เพียงพอสอดคล้องความต้องการในปีนั้น ๆ เช่น 80 รูป เนื่องในปีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น โดยประชาชนจะจัดเตรียมข้าวสารอาหารแห้งมารอเรียงรายตามทางที่กรรมการชุมชนได้จัดเตรียมให้พระสงฆ์รับบิณฑบาต หลังจากนั้นประชาชนก็พากันรับศีลรับพรตามประเพณีนิยม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัวในการดำเนินชีวิตในปีใหม่และตลอดปีต่อไป

ส่วนงานศพ ประชาชนจะไม่ได้จัดงานที่วัดประหาระปือธรรม เนื่องจากที่วัดไม่มีเมรุในการเผาศพ เมื่อมีคนเสียชีวิตในชุมชน จะนำศพไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดจันทรสโมสรเป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 4.16 สืบสานประเพณีบุญวันสงกรานต์ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.3.2 ด้านภาษาและวรรณกรรม

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ด้านภาษาและวรรณกรรม จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 6 ท่านดังกล่าวข้างต้นไม่ปรากฏชัดเจนว่าภายในชุมชนมีการรวบรวมวรรณกรรมประเภทนิทาน ชาดก หรือบทประพันธ์ต่าง ๆ แม้กระทั่งสุภาษิต คำพังเพยที่จะสั่งสอนบุตรหลานของคนในชุมชนเองก็ตามไม่ได้มีการใช้หรือจดบันทึกไว้อย่างเป็นทางการเฉพาะของชุมชน จะมีลักษณะเป็นการพูดสั่งสอนกันตามปู่ย่าตายายสั่งสอนมาถือหลักที่จำได้แล้วสั่งสอนสืบทอดตามกันมาแต่ในอดีตเท่านั้น ซึ่งประชาชนในชุมชนโดยส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้สุภาษิตหรือคำสั่งสอนจากปู่ย่าตายายเหล่านั้น ในการสอนบุตรหลานเท่าไรนัก เนื่องจากไม่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน บุตรหลานจะมาอยู่กับบ้านให้พ่อแม่ได้สั่งสอนก็คงเป็นเรื่องที่ยาก และพ่อแม่ก็ไม่มีเวลาที่จะสั่งสอนบุตรหลานอย่างที่คาดหวัง เนื่องจากต้องทำมาหากินตลอดวันและหลายคนต้องออกไปทำงานนอกชุมชน ดังนั้นบุตรหลานส่วนใหญ่ในวันปกติมักจะอยู่ที่โรงเรียน และวันหยุดมักใช้เวลาส่วนใหญ่ไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าหรือร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต เสียมากกว่าจะอยู่ที่บ้าน

ส่วนภาษาที่ประชาชนในชุมชนใช้กันอยู่ทุกวันจะเป็นภาษาไทย 2 สำเนียง ได้แก่ภาษาไทยกลาง ใช้สนทนาโดยทั่วไป และภาษาไทยอีสาน ใช้สนทนาเฉพาะกลุ่มของตนเอง

4.3.3 ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้เฒ่าผู้แก่ ในชุมชนจำนวน 6 ท่านดังกล่าวข้างต้น พบว่า ชุมชนมีโบราณสถานที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปที่ตั้งอยู่ ภายในบริเวณของชุมชนเพียงแห่งเดียว คือ วัดประหาระปือธรรม อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวชุมชน ซึ่งมีอายุมากกว่า 110 ปี และเป็นวัดที่มีมาก่อนการตั้งชุมชนประหาระปือธรรม 1 หลายทศวรรษ

อนึ่งยังปรากฏว่าในชุมชนมีสถานศึกษาที่นับได้ว่าเป็นโบราณสถานตามอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ได้แก่ โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2475 นับถึงปัจจุบันนี้มีอายุถึง 77 ปี ดังนั้นทั้งสอง แห่งนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญแก่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ชุมชนใกล้เคียงอย่างมาก

เมื่อกล่าวถึงศิลปกรรมประเภทประติมากรรม งานปั้นหรืองานแกะสลักในชุมชนที่สืบทอดกัน มาแต่อดีต มีอยู่ 2 ประการ ได้แก่ การทำดอกไม้สบู่อ และ การร่อนทอง ปัจจุบันนี้การร่อนทองไม่ ปรากฏมีผู้สืบทอดมา ส่วนที่ปรากฏชัดเจนในปัจจุบันยังคงทำกันอยู่ โดยกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนคือ การ ทำดอกไม้ประดิษฐ์จากสบู่ (ดังภาพที่ 4.17)

ภาพที่ 4.17 การทำดอกไม้สบู่อของชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.3.4 ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ ผลจากการ สัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 6 ท่านดังกล่าวข้างต้น พบว่า ชุมชนมีการละเล่นกันส่วนใหญ่จะ แทรกอยู่ในวันสำคัญของทางชุมชนจัดขึ้นได้แก่ วันสงกรานต์ โดยจะให้ความสำคัญกับผู้เฒ่าผู้แก่ได้ละ

เล่นแบบพื้นบ้านที่ได้สืบทอดกันมาแต่ในอดีต และการละเล่นที่ได้รับความนิยมที่สุด ได้แก่ การละเล่น งูกินหาง

ส่วนกิจกรรมอื่นในชุมชนได้การแข่งขันกีฬาฟันนันทนาการของคนในชุมชนที่จัดกันมากที่สุด คือ การแข่งขันฟุตบอล ของคนในชุมชนนั่นเอง ซึ่งการละเล่นหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนช่วยกันจัด เพื่อให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลายความเครียดและพักผ่อนหย่อนใจ

ภาพที่ 4.18 การละเล่นงูกินหางของชุมชนวัดประหาระปิธรธรรม 1
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.3.5 ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ชุมชนวัดประหาระปิธรธรรม 1 ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 6 ท่านดังกล่าวข้างต้น พบว่า ชุมชนนี้เป็นชุมชนเกิดขึ้นก่อนอีกหลายชุมชนในละแวกเดียวกันก็จริง แต่การได้รับผลจากการพัฒนาในรูปแบบที่ทันสมัยอย่างรวดเร็ว เนื่องจากในอดีตเป็นชุมชนใหญ่ การที่ประชาชนจะเก็บรักษาสิ่งที่ปู่ย่าตายายเคยใช้ดำรงชีวิตมาย่อมมีความเป็นไปได้สูง แต่ในปัจจุบันนี้ชุมชนถูกแบ่งให้เล็กลงประชาชนก็กระจายกันไปตามชุมชนใหม่ ๆ ความเป็นอยู่ของประชาชน รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ก็ไม่ได้เก็บรักษาหรืออนุรักษ์ไว้ให้เห็น และมีการสูญหายระหว่างการเคลื่อนย้ายของประชาชนในชุมชนรวมถึงมีไฟไหม้และน้ำท่วมด้วย ถึงแม้ว่าจะมีอุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมของชุมชนที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้จะหยิบยืมจากวัดประหาระปิธรธรรม

เมื่อไม่ปรากฏร่องรอยหลักฐานใด ๆ ให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ของชุมชนจึงทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ด้วยเหตุที่ชุมชนไม่มีหลักฐานยืนยันหรือข้อมูลที่สามารถสืบค้นในด้านนี้ได้ จึงสรุปว่าชุมชนวัดพระชะเอวธรรม 1 ไม่มีวิทยาการที่เป็นภูมิปัญญาอันเกิดขึ้นเป็นของชุมชนเอง แต่มีเครื่องในการประกอบพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนเพียงบางครั้งอันเป็นการหยิบยืมจากที่อื่นมาใช้เท่านั้น ปัจจุบันชีวิตความเป็นอยู่เป็นไปตามรูปแบบสมัยใหม่ของวิถีคนเมืองคือ มีลักษณะของคนจะเป็นต่างคนต่างอยู่มากกว่า ด้วยเหตุที่ว่าแต่ละคนต้องดิ้นรนทำมาหากินของตัวเอง การใช้ชีวิตประจำวันอาศัยความทันสมัยของเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชนอย่างชัดเจน

4.3.6 ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม

ชุมชนวัดพระชะเอวธรรม 1 ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 6 ท่านดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า ไม่มีหลักฐานที่บ่งบอกถึงการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือการประกอบธุรกิจการจัดพิธีกรรมเลย แม้ว่าในชุมชนจะมีวัดที่อายุมากกว่า 110 ปี ก็ยังไม่บ่งชี้ชัดเจนว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับประชาชนทั่วไป นอกจากการใช้ประโยชน์บางประการในพื้นที่ของวัดเท่านั้น เช่น จัดกิจกรรมทำประเพณี กิจกรรมกีฬา การค้าขาย เป็นต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ไม่มีวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรมในชุมชนวัดพระชะเอวธรรม 1

ภาคผนวก ค

บทที่ 4

ฉบับ **Verify Data**: นางอุไรวรรณ ศรีประเสริฐ

ตัวแทนชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ)

แก้ไขเฉพาะการเปลี่ยนแปลง ณ วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564

ผลการศึกษา : วิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2

ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 เป็นชุมชนเมืองแห่งหนึ่งใน 44 ชุมชนที่เกิดขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ.2534 ของเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ภายในชุมชนมีบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นลักษณะบ้านไม้ 2 ชั้น และเกือบทั้งหมดจะมีการดัดแปลงบ้านชั้นแรกเป็นปูนและชั้นที่สองเป็นไม้ เมื่อสำรวจโดยรอบชุมชนจะพบว่าชุมชนนี้ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณของวัดประหาระบือธรรมนั่นเอง มีประชาชนอยู่กันหนาแน่น ปลูกบ้านติดกัน จนดูเป็นลักษณะของชุมชนแออัดด้วย และเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี เนื่องจากมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีศูนย์กลางของชุมชนที่ชัดเจน กล่าวคือเป็นอาคารปูนชั้นเดียว เพื่อเป็นที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ชุมชนนี้มีเนื้อที่ 22 ไร่ 2 งาน 20 ตารางวา โดยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดประหาระบือธรรมเป็นศูนย์กลางอาคารปลูกสร้างทั้งหมดสร้างอยู่ในที่ส่วนบุคคลและเช่าที่ของเอกชน ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป ในการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน 2) ศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม 3) ศึกษาวัฒนธรรมของชุมชน ผลการศึกษาได้ปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน

4.1.1 ด้านประวัติความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนวัดประหาระบือธรรมนั่นเอง เมื่อชุมชนขยายใหญ่ขึ้นทางขนาดพื้นที่และจำนวนประชากร จึงทำให้มีการแบ่งออกไป จนเกิดเป็นชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 แห่งนี้ขึ้น ในสมัยประมาณ 50 ปีก่อน พื้นที่แห่งนี้เป็นส่วนผลไม้ และส่วนใหญ่เป็นส่วนทุเรียน มะพร้าว หนาก อาชีพของชาวชุมชนในสมัยนั้น คือการทำสวนผลไม้และรับราชการบ้านพักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยวได้ทุนสูง อยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ การคมนาคมยังไม่สะดวก ไม่มีถนนเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยการคมนาคมทางน้ำ โดยใช้คลองบางกระบือเป็นเส้นทางสัญจรหลัก ซึ่งคลองบางกระบือไหลไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่บริเวณบริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ในปัจจุบัน อีกด้านไปบรรจบคลองเปรมประชากร และคลองวัดน้อยนพคุณ ส่วนการคมนาคมทางบกนั้นใช้การเดินทางร่อนสวนในการออกนอกชุมชน เมื่อออกไปซื้อของอุปโภคบริโภคไปหาซื้อกันที่ตลาดบางกระบือ ปัจจุบันเรียก ตลาดวัดจันทรมุสธ ขณะนั้นยังพบว่ามีการค้าขาย เช่น ก๋วยเตี๋ยว กาแฟ

ทางเรืออยู่เช่นเดียวกัน (ข้อมูลประวัติชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2, 2552 : 4) ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ จ.ส.อ. มนต์ สุวรรณพานิช (2552 : สัมภาษณ์) อายุ 53 ปี ที่ว่าในสมัยก่อนพื้นที่บริเวณนี้เป็นสวนผลไม้ เช่น สวนทุเรียน มะพร้าว มะม่วง ยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์คุณป้าพัญญ์กุลสูตร (2552 : สัมภาษณ์) อายุ 71 ปี เช่นเดียวกันที่กล่าวว่าชุมชนแห่งนี้มีตั้งแต่สมัยปู่ทวดแล้วอายุมากกว่า 80 ปี ซึ่งแต่ก่อนบริเวณแห่งนี้เป็นสวนผลไม้ เช่น มะพร้าว ทุเรียน และกระท้อนเป็นส่วนใหญ่ มีบ้านไม่ถึง 20 หลัง จะใช้เส้นทางเรือเป็นหลัก ใช้คลองบางกระบือไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาไปออกคลองเปรมประชากรได้ส่วนใหญ่เป็นการสัญจรทางเรือ ซึ่งตรงกับเจริญ ศุภวรรณ (2552 : สัมภาษณ์) อายุ 71 ปี กล่าวว่าอยู่ที่นี้มาแล้ว 40-50 ปี เมื่อก่อนแถวนี้เป็นสวนผลไม้ ฝนตามชอยเข้าก็เป็นไม้กระดาน และมีประชาชนน้อยกว่าในปัจจุบันนี้มาก

ครั้นต่อมาชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีคนจากต่างพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น โดยการขอเช่าที่ดินปลูกบ้านอยู่อาศัย หรือขอแบ่งซื้อที่ดินเป็นของตนเอง ประกอบกับมีนายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินและปรับสภาพให้เป็นที่อยู่อาศัยในรูปของบ้านให้เช่า ห้องแถวให้เช่า ทาวน์เฮ้าส์ ไปจนถึงการปลูกเป็นรูปอพาร์ทเมนต์ให้เช่า การคมนาคมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากร่องสวนเริ่มหายไป กลายเป็นทางเดินเท้า มีแผ่นอิฐปูเป็นช่วงๆ การเดินเท้าเริ่มสะดวกขึ้น ประชากรในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และเริ่มกลายเป็นชุมชนแออัด ปัญหาต่างๆ เริ่มมีเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากขึ้น ทั้งปัญหาเล็กเล็ขโมยน้อย ปัญหาเสพติด ปัญหาการกระทบกระทั่งของชาวชุมชนตลอดจนปัญหาอาชญากรรม จนกระทั่งประมาณปี พ.ศ. 2532 จึงได้เกิดกลุ่มผู้นำชุมชนที่มองเห็นปัญหา และหนทางแก้ไข โดยการประสานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง จึงมีการดำเนินการจัดตั้งเป็นชุมชนขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “ชุมชนวัดประหาระปือธรรม” ตามชื่อของวัด และโรงเรียนที่มีอยู่เดิม ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 จึงมีการแบ่งออกเป็น 4 ชุมชน จึงได้ชื่อว่า “ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2” จนถึงปัจจุบันนี้

4.1.2 ด้านที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพของชุมชน

จากการสำรวจชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 พบว่า เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้กับวัดประหาระปือธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตของชุมชนอย่างชัดเจนดังภาพแผนที่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ต่อไปนี้ (สำนักงานเขตดุสิต, 2551 : 91-93)

ภาพที่ 4.1 แผนที่ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2
แหล่งที่มา : ศูนย์สุขภาพชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2

- ทิศเหนือ จรด คลองบางกระบือ
- ทิศใต้ จรด ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3
- ทิศตะวันออก จรด คลองบางกระบือ
- ทิศตะวันตก จรด ม.พิน 4

ในชุมชนนี้มีซอยทั้งหมด 6 ซอย ประชาชนมีการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน และที่ส่วนบุคคล และมีสภาพทั่วไปของชุมชนเป็นชุมชนลักษณะของเมืองผสมกับชุมชนแออัดประชาชนอยู่กันหนาแน่นมากพอสมควร มีเนื้อที่ชุมชนประมาณ 22 ไร่ 2 งาน 20 ตารางวา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย จำนวนประชากร โดยมีจำนวนประชากรเพศชาย 560 คน เพศหญิง 400 คน รวมทั้งสิ้น 960 คน มีจำนวนครอบครัว 300 ครอบครัว และจำนวนหลังคาเรือน 222 หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา

การเข้าถึงชุมชนนั้นจะต้องข้ามสะพานวัดประหาระบือธรรม และมีป้ายวัดประหาระบือธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการบ่งบอก มีถนนคอนกรีต 2 เลน ชื่อว่า ซอยวัดประหาระบือธรรมขนานกับคลองบางกระบือในการเข้าถึงชุมชนโดยใช้เส้นทางเดียวกันกับวัดประหาระบือธรรม ที่ปากซอยจะมีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างอยู่ ถัดจากนั้นจะมีอาคารพาณิชย์ของประชาชนอยู่ริมติดกับถนนตรงข้ามกับคลองบางกระบือ และผ่านโรงเรียนวัดประหาระบือธรรมซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผ่าน

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ถึงสามแยกเลี้ยวขวาผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 แล้วเข้าสู่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ต่อไป

4.1.3 ลักษณะบ้านเรือน

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นลักษณะติด ๆ กัน ลักษณะของบ้านมีความหลากหลายมาก แต่ที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่าง มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะเป็นบ้านปูนและไม้ 2 ชั้น (ที่พักและค้าขาย)
2. ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง (ที่พักอย่างเดียว)

อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ในชุมชนจะเป็นลักษณะเป็นบ้านปูนและไม้ 2 ชั้น มีความเป็นเมืองมาก ถึงอย่างไรก็ตามยังสะท้อนให้เห็นเป็นบ้านในสมัยอดีตอยู่เช่นเดียวกัน กล่าวคือชั้นที่ 2 ของบ้านจะเป็นการใช้วัสดุไม้เกือบทั้งหมดยังไม่มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงใด ๆ มากนักแต่จะมีลักษณะของการทาสีและซ่อมแซมบ้างเล็กน้อยเท่านั้น และเมื่อสอบถามพบว่าบ้านลักษณะนี้จะมีอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไป ใช้สำหรับเป็นที่พักอย่างเดียว ส่วนชั้นล่างตัดแปลงเป็นที่ค้าขาย แต่ก็มีหลายหลังคาเรือนที่ตัดแปลงชั้นล่างมาใช้สำหรับค้าขาย ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้วัสดุประเภทปูนกับเหล็กเป็นหลักในการก่อสร้าง และมีบ้านบางหลังติดแอร์คอนดิชันไว้ เช่นกัน (ดังภาพที่ 4.2-4.3)

ยังพบว่ามึลักษณะบ้านเรือนที่คงอนุรักษ์ความเป็นอดีตของบ้านไว้ตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ได้อย่างดี และอุปกรณ์ที่ใช้ในอดีตยังคงเหลือให้เห็นได้อย่างชัดเจนมาก จากการสำรวจชุมชนพบเพียงหลังเดียวในชุมชน เป็นบ้านของคุณป้าพชนีย์ กุลสูตร อายุ 71 ปี ซึ่งบ้านหลังนี้มีอายุมากกว่า 80 ปีสืบทอดกันมาแล้ว 3 รุ่น คือปู่ย่า พ่อแม่ และลูก ๆ ซึ่งเป็นบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูงมีตัวบ้านเป็นลักษณะบ้านทรงไทยใช้ไม้ทั้งหลังในการก่อสร้าง ส่วนเสาบ้านปัจจุบันเกิดการผุกร่อนไปมากจึงมีการเปลี่ยนเป็นปูนทั้งหมด และมีอุปกรณ์การใช้ในการดำรงชีวิตในอดีตที่ชัดเจนและสมบูรณ์อย่างมาก รวมถึงบริเวณบ้านมีพื้นที่สวนที่ปรากฏเห็นล่องน้ำในอดีตไว้อย่างชัดเจน (ดังภาพที่ 4.4-4.6)

ภาพที่ 4.2 ลักษณะเป็นบ้านปูนและไม้ 2 ชั้น (ที่พักและค้าขาย)
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.3 ลักษณะเป็นบ้านปูนและไม้ 2 ชั้น (ที่พักอาศัยอย่างเดียว)
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.4 ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง (ที่พักอย่างเดียว)
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.5 ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง (ที่พักอย่างเดียว) เปลี่ยนจากเสาไม้เป็นปูน
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.6 ล่องน้ำบริเวณบ้านคุณป้าพชนี กุสุตรที่ยังคงหลงเหลือความเป็นอดีตอย่างชัดเจน
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.1.4 สาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน

โดยพื้นฐานชุมชนเป็นชุมชนเมืองที่ได้รับการพัฒนามาอย่างยาวนานซึ่งพัฒนามาพร้อมกับชุมชนวัดประหาระปิธรรม 1 และ 3 จึงมีสาธารณูปโภคที่สมบูรณ์ ได้แก่

1. จำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะ 2 ตู้ ซึ่งใช้ระบบ TOT มีสภาพการใช้งานที่ดีมาก
2. จำนวนถังขยะสาธารณะในชุมชนโดยประมาณจำนวน 70 ถัง
3. ลักษณะถนนในชุมชนเป็นถนนสำหรับรถวิ่ง 1 เลน และมีทางเดินซึ่งเป็นขอยเล็ก ๆ สำหรับประชาชนด้วย (ดังภาพที่ 4.7)
4. ระบบไฟฟ้าในชุมชน (ทางเดินหรือสถานที่สาธารณะ) มีเพียงพอ ซึ่งสะท้อนความปลอดภัยในเวลากลางคืนให้กับประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี
5. ระบบน้ำประปาที่ใช้ในชุมชน เป็นน้ำประปาของนครหลวง ซึ่งแต่ละบ้านมีความสะดวกอย่างมากในการอุปโภค และมีหลายบ้านได้ใช้ปั๊มทำให้น้ำข้างลงและเก็บน้ำไว้ใช้ได้
6. ในชุมชนมีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยในชุมชนที่ดี เช่น ถังดับเพลิง และอาสาสมัคร ช่วยกันดูแลความปลอดภัยให้กับประชาชนอย่างดี
7. ในชุมชน มีระบบน้ำทิ้ง ที่มีวิธีจัดการโดยมีท่อระบายน้ำทิ้งลงคลองบางกระบือ

ภาพที่ 4.7 ทางเดินโดยส่วนใหญ่ในชุมชน เป็นซอยเล็ก ๆ
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.1.5 สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 เป็นชุมชนที่ตั้งมาพร้อมกับชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 และ 3 การตั้งอยู่ในเขตดุดสิตซึ่งนับว่ามีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากทำให้ พบว่า ในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

1. ร้านของชำ จำนวน 9 ร้าน, ร้านอาหารตามสั่ง 2 ร้าน, ร้านซ่อม 1 ร้าน และร้านซักรีด 1 ร้าน
2. มีศูนย์สุขภาพประจำชุมชน จำนวน 1 แห่ง
3. มีร้านเสริมสวย/ความงาม จำนวน 2 ร้าน
4. มีร้านคาราโอเกะหรือสถานบันเทิง จำนวน 3 แห่ง
5. ตลาดนัดเฉพาะวันพุธ กับวันอาทิตย์เท่านั้น จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในวัดประหาระปือธรรม มีผู้คนมาจับจ่ายซื้อสินค้าจำนวนมาก โดยเริ่มขายตั้งแต่เวลา 14.00-20.00 น. ชื่อตลาดว่า ตลาดนัดวัดประหาระ (เป็นที่รู้จักกันในชุมชนละแวกนั้น)
6. ในชุมชนมีรถเร่ขายของ รถยนต์/มอเตอร์ไซค์ที่เข้ามาขายอาหารและของใช้ที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดทั้งวัน

7. การตั้งอยู่ใกล้ถนนพระราม 5 ที่เป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิต ทำให้การเดินทางสะดวกสบายอย่างมาก ทำให้มีป้ายรถเมล์ ขสมก. จำนวน 1 ป้าย โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่านได้แก่ สาย 5 สาย 50 สาย 70

4.1.6 หน่วยงานในชุมชน และอื่น ๆ

ในชุมชนประชากระปือธรรม 2 เมื่อสำรวจอย่างครอบคลุมแล้วพบว่า ยังมีหน่วยงานที่มีความสำคัญที่เป็นองค์ประกอบให้แก่ชุมชนอีก อันได้แก่

1. ศูนย์บริการครอบครัวชุมชนวัดประชากระปือธรรม
2. กองทุน ชุมชนเมืองวัดประชากระปือธรรม 2
3. มีหอพัก อาคารให้เช่า
4. กลุ่มออมทรัพย์ 100 ปี สมเด็จพระเจ้า ๒๕๖๑ ชุมชนวัดประชากระปือธรรม 2
5. ชมรมผู้สูงอายุ
6. อาคารเอนกประสงค์ชุมชนวัดประชากระปือธรรม 2
7. มีลานกีฬา 1 แห่ง หอกระจายข่าว 1 แห่ง และมีอาสาสมัครสาธารณสุข 7 คน

ผู้วิจัยขอกล่าวถึงศูนย์บริการครอบครัวของชุมชนวัดประชากระปือธรรม ไว้อย่างละเอียด เนื่องจากมีข้อมูลที่ปรากฏชัดเจนกว่าหน่วยงานอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

ศูนย์บริการครอบครัวมีจุดเริ่มต้นจากความต้องการของกลุ่มครอบครัวในชุมชนที่ผ่านการอบรมกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ที่เป็นแกนนำในชุมชน กรมสุขภาพจิต กรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและลดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายครอบครัวในชุมชนในการช่วยเหลือดูแลเด็ก และเกิดการพึ่งพอาศัยกันในระดับชุมชน

วันที่ 4 พฤศจิกายน 2544 เป็นวันเปิดศูนย์บริการครอบครัวในชุมชนวัดประชากระปือธรรมอย่างเป็นทางการครั้งแรกโดยมีคุณหญิงฉนวนรัตน์ ทวีสิน รองปลัดกรุงเทพมหานคร(ในขณะนั้น) เป็นประธานในพิธีเปิดศูนย์บริการครอบครัว ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีสถานที่ตั้งใช้โรงเรียนวัดประชากระปือธรรมกระทำกิจกรรมชั่วคราว และกิจกรรมเริ่มแรกของศูนย์บริการครอบครัวชุมชนวัดประชากระปือธรรม คือ กิจกรรมอบรมให้ความรู้ ปัจจุบันนี้มีที่ทำการของศูนย์บริการครอบครัวอย่างเป็นทางการ โดยคุณदानวล วาสภักดี ให้ใช้พื้นที่ศาลาในบริเวณบ้านซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนวัดประชากระปือธรรม 2 เลขที่ 99 ชุมชนวัดประชากระปือธรรม 2 ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

การบริหารจัดการศูนย์บริการครอบครัวนั้นจัดเป็นคณะทำงาน โดยมี 4 ตำแหน่ง ดังนี้

ตำแหน่งที่ 1 ประธานศูนย์บริการครอบครัว เป็นบุคคลที่เป็นที่ยอมรับในชุมชน มีความรู้ความสามารถและสนใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและครอบครัว

ตำแหน่งที่ 2 รองประธานศูนย์บริการครอบครัว เป็นบุคคลที่เป็นที่ยอมรับในชุมชน มีความรู้ความสามารถและสนใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและครอบครัว เช่นเดียวกัน

ตำแหน่งที่ 3 คณะทำงาน เป็นกลุ่มแกนนำพ่อแม่ในชุมชน ทำงานในฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบัญชี ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายบริการห้องสมุด ฝ่ายธุรการและพัสดุ ฝ่ายสนับสนุนกิจกรรม และฝ่ายเลขานุการ

ตำแหน่งที่ 4 คณะที่ปรึกษา

- หน่วยงานในพื้นที่เขตดุสิต ได้แก่ ศูนย์บริการด้านเด็กสตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส เขตดุสิต ศูนย์บริการสาธารณสุข 38 วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล โรงเรียนวัดประหารระบือธรรม ศูนย์เยาวชนสวนอ้อย และสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทย

- หน่วยงานนอกพื้นที่ ได้แก่ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

- ประธานชุมชนหรือแกนนำชุมชน ได้แก่ ประธานชุมชนวัดประหารระบือธรรม

1,2,3,4 ประธานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กิจกรรมของศูนย์บริการครอบครัวในชุมชนวัดประหารระบือธรรม

1. กิจกรรมประจำ

- กิจกรรมห้องสมุดครอบครัว

- กิจกรรมสอนพิเศษเด็กในชุมชน

- กิจกรรมแอโรบิค

2. กิจกรรมพิเศษ

- กิจกรรมอบรมเสริมทักษะในการเลี้ยงดูลูก เช่น เสวนาพ่อแม่ เลี้ยงลูกอย่างไรให้ห่างไกลยาเสพติด

- กิจกรรมอบรมให้ความรู้และให้คำปรึกษาครอบครัว เช่นอบรมทักษะการคลายเครียด ให้คำปรึกษากับครอบครัวในด้านกฎหมาย สุขภาพกาย เทคนิคการทำงานทำ ฯลฯ

- กิจกรรมพัฒนาทักษะและเสริมศักยภาพคณะทำงาน เช่น การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก ระบบการทำบัญชีทักษะการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและครอบครัว

- กิจกรรมส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย เช่น วัดขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันเด็ก วันแม่ วันพ่อ ฯลฯ

- กิจกรรมฝึกอาชีพ เช่น ทำปุ๋ยหมัก ทำขนม ผ้าบาติก ฯลฯ

- กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา

- กิจกรรมครบรอบ 1 ปี ศูนย์บริการครอบครัว
- กิจกรรมตามสถานการณ์ของชุมชน เช่น งานเด็กไทยปลอดภัยด้วยความใส่ใจของชุมชน งานพลังแผ่นดินขจัดสิ้นยาเสพติด

ภาพที่ 4.8 ศูนย์บริการครอบครัวในชุมชนวัดพระเชตะวันธรรม 2
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดพระเชตะวันธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.2 ศึกษาวิถีทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

4.2.1 ด้านการประกอบอาชีพ

อาชีพของคนในชุมชนที่ได้พบจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชน พบว่า ประชาชนประกอบอาชีพที่หลากหลายมาก เช่น อาชีพรับจ้าง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ ซึ่งหลายอาชีพที่อยู่ภายในชุมชน และอีกหลายอาชีพต้องออกไปทำงานนอกชุมชน ดังนั้นอาชีพที่เกิดขึ้นในชุมชนพระเชตะวันธรรม 2 จะเป็นอาชีพที่เกิดขึ้นอยู่กับบ้าน และไม่ห่างไกลจากบ้านมากนัก ใช้การลงทุนไม่มากนัก เช่น เปิดร้านขายของชำ ร้านเสริมสวย ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านอาหารตามสั่ง ดอกไม้สด วนมอเตอริสค์รับจ้าง ตีทอง และขายของประเภทรถเข็น เช่น ใส่กรอกทอด ก๋วยเตี๋ยว น้ำเต้าหู้ เป็นต้น

ส่วนอาชีพที่ประชาชนในชุมชนออกไปทำงานนอกชุมชน ได้แก่ อาชีพรับราชการ ลูกจ้างของหน่วยงานของ กรุงเทพมหานคร หน่วยงานรัฐ และเอกชน

ผู้ที่เป็นคนดั้งเดิมของชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ และค้าขาย ส่วนคนที่ย้ายถิ่นฐานจากต่างพื้นที่มาอาศัยอยู่ในชุมชนจนกลายเป็นเสมือนหนึ่งเป็นคนในชุมชนและคนในชุมชน รู้สึกว่าเป็นคนในชุมชนเช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย ร้านเสริมสวย ร้านซ่อม

ส่วนอาชีพที่มีปรากฏว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ชุมชนต้องอนุรักษ์ไว้ เพื่อให้ลูกหลานได้ศึกษาและสืบทอดต่อให้คงอยู่กับชุมชน ได้แก่ อาชีพตีทอง และแกะสลักสบู่ ดังมีรายละเอียดดังนี้

อาชีพตีทอง เป็นอาชีพที่สืบทอดกันมานานแล้ว และมีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีบ้านเพียง 1 หลังที่มีการตีทอง เป็นการสืบทอดกันภายในครัวเรือนเท่านั้น โดยถือว่าเป็นอาชีพที่ยังคงเหลือร่องรอยให้เห็นความเป็นอาชีพในอดีตอยู่เช่นกัน จึงกล่าวพอสังเขปดังนี้ (ดังภาพที่ 4.9-4.10)

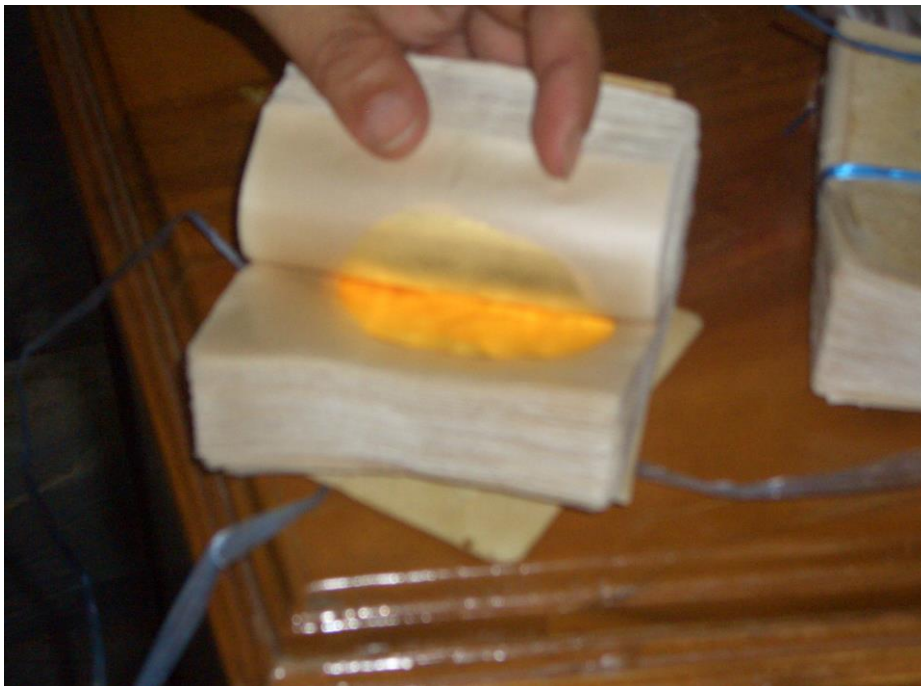
- วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตีทอง ได้แก่ กระจดาชใส ทองแท่ง ค้อนทองเหลือง 5 กิโลกรัม หินก้อนใหญ่ หนึ่งวัว และกระจดาชสา

- วิธีการทำโดยสังเขป กล่าวคือ นำทองแท่งมาทำให้ร้อน แล้วก็ใช้ค้อนทองเหลืองตีประมาณ 2 ชั่วโมง แล้วเทใส่กระจดาชใสแผ่นเล็ก 8 x 8 จะได้ทองแผ่นเล็ก แล้วนำทองที่ได้นี้ไปตีอีก 4-5 ชั่วโมง แล้วเทใส่กระจดาชใส 16 x 16 จะได้ทองแผ่นแล้วตัดเป็นรูปร่างตามขนาดที่ต้องการนำไปเทใส่กระจดาชสา แล้วมัดด้วยหนังวัวเก็บไว้ไม่ให้โดยลม และความชื้น (สำคัญที่สุดไม่ให้โดนลมและความชื้นใด ๆ ทั้งสิ้น)

- ส่วนการจำหน่าย ทำรูปแบบตามความต้องการของผู้สั่งซื้อและจำหน่ายโดยตรงกับผู้ที่มาสั่งซื้อด้วยตัวเอง

ภาพที่ 4.9 การตีทองของประชาชนในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.10 ทอที่เสร็จแล้วและเตรียมนำส่งจำหน่าย
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2552)

อนึ่งยังพบว่าอีกอาชีพหนึ่งที่เมื่อก่อนประชาชนมีการไปฝึกทำวิธีการต่าง ๆ กับกรมทหาร แต่นานไปถูกละเลยจึงไม่มีการสืบทอดต่อ จึงทำให้ประชาชนเหล่านั้นที่อาศัยอยู่ในชุมชนร่วมกันทำลองถูกลองผิดเรื่อยมาจนสำเร็จในที่สุด ปัจจุบันนี้เสมือนเป็นอาชีพของคนในชุมชนที่ร่วมกันทำและจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพแกะสลักสบู่ขึ้น โดยมีวิธีการพอสังเขปดังนี้ (ดังภาพที่ 4.11)

- วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะสลักสบู่ ได้แก่ สบู่ลั๊กสีขาว สีผสมอาหาร เช่น สีแดง สีเหลือง (ตามลักษณะดอกไม้) แหนบ เข็มร้อยมาลัย ด้าย/เชือก แป้งมัน และกาวลาเท็กซ์

- วิธีการทำ

○ นำสบู่ที่ได้มาผสมกับกาวลาเท็กซ์และแป้งมันโดยบดให้เข้ากันจนเหนียวถ้าจะใส่สีก็นำสบู่ที่ได้ไปแยกใส่สีต่างหาก

○ นำส่วนผสมที่ได้มาปั้นเป็นดอกมะลิจนแห้งดีแล้ว แยกไว้ต่างหาก

○ การปั้นเป็นดอกรักนั้นก็ปั้นเป็นเหลี่ยมๆแล้วใช้แหนบทำเป็นร่องให้เหมือนดอกรัก แล้วทิ้งไว้ให้แห้งดีแล้ว

○ จากนั้นก็ปั้นเป็นดอกกุหลาบ โดยการทำเป็นกลีบแบนๆ แล้วนำมาเรียงเป็นชั้นๆให้เหมือนดอกกุหลาบ ทิ้งให้แห้ง ถ้าอยากได้ดอกกุหลาบสีไหนก็ใช้สีนั้นทำ

○ เมื่อดอกทุกอย่างแห้งดีแล้วก็นำมาร้อยเข้ากับเข็มร้อยพวงมาลัยโดยใช้ด้ายหรือเชือกร้อยเข้ากับเข็มร้อยตามความถนัดและความสวยงาม

- การจำหน่าย จะมีคนมารับซื้อถึงบ้านและทำส่งขายที่ตลาดบางลำพู

ภาพที่ 4.11 การแกะสลักสบูในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 เป็นรูปพวงมาลัยดอกมะลิ

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.2.2 ด้านการบริโภค

เมื่อทำการสังเกตและสอบถามความเป็นอยู่เรื่องการบริโภคอาหารของประชาชนในชุมชนพบว่า โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่ต้องทำงานนอกบ้านการรับประทานอาหารมักจะไม่เป็นเวลา อาหารที่รับประทานกันมักจะเป็นอาหารที่รวดเร็ว ใช้เวลาทำไม่มากนัก และชนิดของอาหารไม่เป็นการประจำจำพวกอาหารตามสั่ง ส่วนโอกาสที่จะร่วมรับประทานอาหารกันครบทุกคนในครอบครัวเป็นไปได้้น้อยมาก แม้กระทั่งวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ก็ตาม เนื่องจากหลายครอบครัวมีการทำงานในวันหยุด และหลายครอบครัวที่ไม่นิยมทำอาหาร แต่ใช้การสั่งซื้อมากกว่า ยังคงมีจำนวนน้อยที่ครอบครัวจะรับประทานอาหารร่วมกัน

อาหารที่ประชาชนในชุมชนรับประทานกันทั่วไป ได้แก่ ผักรวกน้ำพริกปลาทุ กุ้งส้ม ปลาทอด ไข่เจียว เป็นต้น ส่วนอาหารตามสั่งมักจะเป็นจำพวกอาหารจานเดียว ได้แก่ ผัดกระเพรา ข้าวผัด ผัดคะน้าหมูกรอบ เป็นต้น ซึ่งอาหารเหล่านี้เป็นอาหารไทยทั่วไปที่ทุกคนรับประทานกัน

การบริโภคอาหารของประชาชนในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าด้วยการที่ชุมชนประหาระปือธรรม 2 มีการบริโภคอาหารตามความสะดวกสบายของตนเอง และการประพุดลักษณะนี้จนเคยชินทำให้ค่านิยมการบริโภคอาหารแบบดั้งเดิมกล่าวคือการบริโภค

อาหารที่ต้องใช้เวลาประกอบอาหารที่นานและการรับประทานอาหารร่วมกัน ได้จัดจางลงไปทุกวัน และนับวันจะหายไปพร้อมกับความเป็นเมืองที่กลิ่นวิถีชีวิตชุมชนอันดงามให้หายไปด้วย

4.2.3 ด้านการคมนาคม

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ตั้งอยู่ใกล้ถนนสายสำคัญคือ ถนนพระรามที่ 5 โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่าน ได้แก่ สาย 5 สาย 50 สาย 70 และตรงปากซอยทางเข้าชุมชนจะมีถนนเพียงเส้นทางเดียวที่ผ่าน ได้แก่ ซอยวัดประหาระปือธรรม เป็นถนนสำหรับรถวิ่งได้ 2 เลน มีทางเดินตลอดแนวทางเข้าสู่ชุมชน ก่อนจะเข้าสู่ชุมชนจะพบกับซุ้มประตูหน้าวัดประหาระปือธรรม และวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างประมาณ 15 คันเพื่อรับส่งผู้โดยสารในชุมชน เทียวละ 10-60 บาท ตามระยะทาง และการเข้าสู่ชุมชนจะต้องผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 และ 3 ก่อน จากนั้นเลี้ยวขวาตรงแยกชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ประมาณ 200 เมตร จะเข้าสู่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ได้ และตรงปากซอยชุมชนจะมีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างประมาณ 5 คัน (ดังภาพที่ 4.12)

ภาพที่ 4.12 วินมอเตอร์ไซด์รับจ้างปากซอยชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2552)

ถ้าหากประชาชนจะเดินทางไปสถานที่อื่น ๆ ที่อยู่นอกชุมชนห่างไกล ก็สามารถเดินทางออกได้เพียง 2 ด้านเท่านั้น ก็คือ ด้านปากซอยวัดประหาระบือธรรมไปถนนพระรามที่ 5 และด้านทางผ่านชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1, 3 และ 4 ไปทะเลไปถนนสามเสน 28 ได้อย่างสะดวกสบาย

4.2.3 ด้านการปกครอง

ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 ตั้งอยู่ซอยวัดประหาระบือธรรม ถนนพระรามที่ 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีการบริหารชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 ปรับปรุงระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2528 และเมื่อ ปี พ.ศ. 2538 ได้แบ่งแยกออกเป็น 4 ชุมชน หนึ่งในนั้นคือ ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 และในปัจจุบันนี้มีคณะกรรมการจำนวน 9 คน ซึ่งผู้นำชุมชนได้มาจากการเลือกตั้งของคนในชุมชน และตำแหน่งต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 หมวด 2 กรรมการชุมชน ข้อ 9 คณะกรรมการชุมชนประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ (ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534, 2552 : ออนไลน์) ดังต่อไปนี้

- (1) ประธานกรรมการ
- (2) รองประธานกรรมการ
- (3) เลขานุการ
- (4) เภรัญญิก
- (5) นายทะเบียน
- (6) ประชาสัมพันธ์
- (7) ตำแหน่งอื่นใด ตามที่คณะกรรมการชุมชนเห็นสมควรแต่งตั้ง

และกรรมการชุมชนใน 1 ชุมชนจะต้องมีอย่างน้อย 7 คน และไม่เกิน 25 คน ซึ่งมีตำแหน่งที่สำคัญได้แก่

ประธานชุมชน คือ นางปราณี วาสภักดี อยู่บ้านเลขที่ 99 ซอยวัดประหาระบือธรรม 2 ถนนพระราม 5 แขวงนครไชยศรี 10300

รองประธานชุมชน คือ นายสนธยา เชิดชูพงศ์ อยู่บ้านเลขที่ 101/19 ซอยวัดประหาระบือธรรม 2 ถนนพระราม 5 แขวงนครไชยศรี 10300

เลขานุการ คือ นางนิรมล ศรีใส อยู่บ้านเลขที่ 99/39 ซอยวัดประหาระบือธรรม 2 ถนนพระราม 5 แขวงนครไชยศรี 10300

ทำหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาชุมชน รับนโยบาย ประสานงาน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในชุมชนกินที่อยู่ดีมีความสุขอย่างทั่วถึง

4.2.4 ด้านการศึกษา

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 มีสถานศึกษาตั้งอยู่ใกล้กับชุมชน ได้แก่ โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม (ดังภาพที่ 4.13) และส่วนใหญ่บุตรหลานของคนในชุมชนจะเข้าเรียนในโรงเรียนวัดประหาระปือธรรม และมีบางคนส่งลูกหลานไปเข้าโรงเรียนวัดจันทร์สโมสร ซึ่งทั้ง 2 แห่ง เป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 4.13 โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตั้งอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

พื้นฐานการศึกษาของคนในชุมชนมีทุกระดับต่ำไปถึงระดับสูง ได้แก่ระดับประถมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญา(อาชีวศึกษา) ระดับปริญาตรี และสูงกว่าระดับปริญาตรี (แต่มีส่วนน้อยของชุมชน) ผู้วิจัยยังพบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีการศึกษาปริญาตรี

4.2.5 ด้านการสาธารณสุข

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชนพบว่า มีศูนย์สุขภาพชุมชนจำนวน 1 แห่งตั้งอยู่บ้านคุณป้าอุไรวรรณ ศรีประเสริฐ อายุ 56 ปี ซึ่งศูนย์แห่งนี้มีบทบาทสำคัญมากในการเป็นที่จ่ายยาเบื้องต้นแก่ประชาชนที่เข้ามาตรวจสุขภาพ

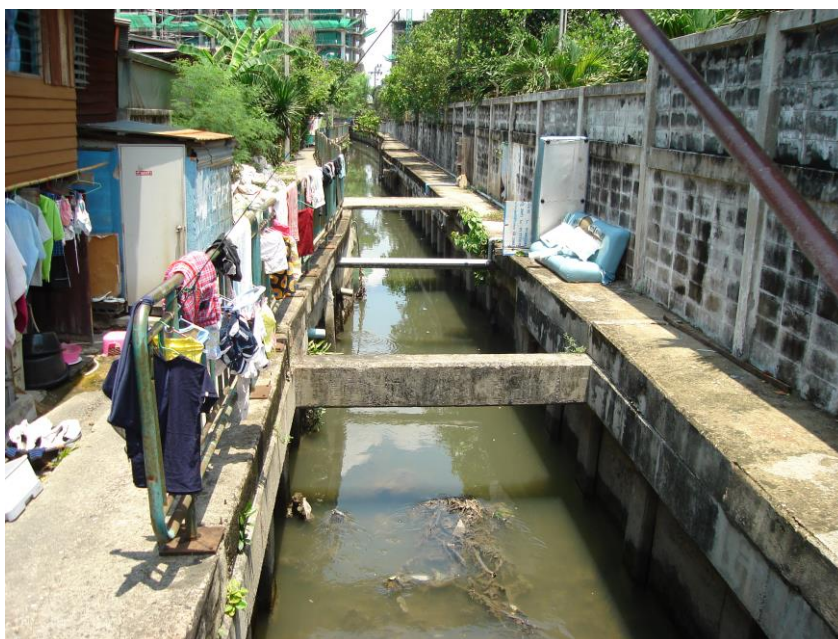
โดยศูนย์สุขภาพชุมชน จะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำศูนย์สุขภาพวันละ 1 คน ในชุมชน มีอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งหมด จำนวน 7 คน ที่ได้รับการอบรมจากศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 38 ซึ่งอยู่บริเวณสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ทำน้ำเกียกกาย

เมื่อตรวจสอบการเป็นโรคของประชาชนในชุมชนวัดพระชาระปิอธรรม 2 พบว่าประชาชนส่วนใหญ่เป็นโรคเบาหวาน ความดัน มากที่สุด

ส่วนความสะอาดของบ้านและพื้นที่ของชุมชน พบว่า ตามถนนทางเดินในชุมชนมีความสะอาดปานกลาง เนื่องจากยังมีขยะอยู่พอสมควร ส่วนน้ำในคลองเป็นสภาพน้ำดำมาก เข้ม มีขยะพลาสติก เยอะมาก เนื่องจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของครัวเรือนได้ทำการชะล้างสิ่งสกปรกต่าง ๆ ทั้งขยะในบ้าน และตัดกิ่งไม้ต้นไม้อันทิ้งลงคลองของชุมชนทำให้น้ำในคลองสกปรกมาก และไม่มีหน่วยงานไหนหรือคนในชุมชนให้ความสำคัญที่จะดูแลร่วมกันมากนัก สภาพของคลองผ่านชุมชน

อนึ่งความสะอาดของน้ำลำคลองบางครั้งจะพบว่าดำมาก เนื่องจากตรงบริษัทบุญรอด บริวเวอรี่มีประตูปรับน้ำเข้าพระยาเข้ามาในคลองบางกระบือ หากวันใดที่เปิดประตูปรับน้ำเข้ามาในคลอง จะทำให้คลองใสสะอาดมาก แต่ถ้าวันใดที่ทางบริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ปิดประตูปรับน้ำก็จะทำให้เห็นสภาพคลองที่ดำและสกปรก (ดังภาพที่ 4.14)

แต่ถึงอย่างไรก็ตามยังพบว่าชุมชนมีการทำกิจกรรมทำความสะอาดของชุมชนร่วมกันโดยการประสานความร่วมมือจากกรมทหารที่ใกล้เคียงมาช่วยทำความสะอาดร่วมกับคนในชุมชน เป็นต้น (ดังภาพที่ 4.15-4.16)

ภาพที่ 4.14 คลองบางกระบือ ไหลผ่านชุมชนวัดพระชาระปิอธรรม 2
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดพระชาระปิอธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.15 กิจกรรมทำความสะอาดของชุมชนร่วมกันของทหารกับชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.16 กิจกรรมทำความสะอาดร่วมกันของประชาชนชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ พ.ศ. 2552)

4.3 ศักยภาพทางด้านวัฒนธรรม

4.3.1 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ชุมชนวัดพระชะเอือธรรม 2 ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนจำนวน 7 ท่าน ได้แก่ นางลัดดา นครเขตต์ อายุ 68 ปี จ.ส.อ. มนัส สุวรรณพานิช อายุ 53 ปี นางทุเรียน บัวบังใบ อายุ 63 ปี นางจำเนียร สนธิกรณ อายุ 71 ปี นางแต้ว สุขคู อายุ 68 ปี นายเจริญ ศุภวรรณ อายุ 71 ปี และนายเจริญ เพชรศิริ อายุ 84 ปี พบว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดพระชะเอือธรรม 2 เป็นคนไทยเชื้อสายไทยและมีคนไทยเชื้อสายจีนบ้างเล็กน้อย ส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนแต่กำเนิด และมีส่วนน้อยที่อพยพมาจากต่างจังหวัดและตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน ทุกหลังคาเรือนนับถือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งจิตใจใช้ยึดเหนี่ยวเสมอมา มีความเชื่อพิธีกรรมทางศาสนาที่ปะปนกันไปบางคนเชื่อเรื่องโชคลาง เชื่อสิ่งลี้ลับตามสถานภาพท้องถิ่นเดิมของตัวเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ จ.ส.อ. มนัส สุวรรณพานิช อายุ 53 ปี พบว่า ประชาชนในชุมชนจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง เช่นไหว้เจ้าที่ในวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี เพราะที่นี้ในอดีตมีไฟไหม้ทุกปี พอทำแล้วสิ่งที่ไม่ดีก็หายไป โดยการทำบุญเลี้ยงพระ 9 รูป ซึ่งทำมาได้ 30 ปีแล้ว เป็นไปตามศรัทธาความเชื่อของคนในชุมชน ถึงอย่างไรก็ตามคนส่วนใหญ่ในชุมชนมั่นคงและเชื่อมั่นในพิธีกรรมตามคติของชาวพุทธโดยทั่วไป ซึ่งมีวัดพระชะเอือธรรมเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมของชุมชน เช่น การทำบุญวันธรรมสวนะ ทำบุญวันเกิด ทำบุญตักบาตรไหว้พระตามประเพณีสำคัญ ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา และลอยกระทง ซึ่งสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีให้กับลูกหลาน จะเป็นลักษณะชวนลูกหลานไปทำบุญร่วมกัน ส่วนประเพณีส่วนบุคคล เช่นการตั้งชื่อ การบวชนาค การแต่งงาน ประชาชนในชุมชนยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิม

ประเพณีที่ชุมชนได้ดำรงมั่นคงไว้เป็นหลักให้กับประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกันทำบุญกันอย่างยิ่งใหญ่และยังคงยึดถือตราบจนทุกวันนี้ ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ จัดขึ้นที่วัดพระชะเอือธรรม ในวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปีร่วมกับชุมชนวัดพระชะเอือธรรม 1,3 และ 4 ในงานจะมีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวขอพรผู้สูงอายุ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแด่บรรพบุรุษและผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยงานจัดตั้งแต่เช้าถึงเวลาเย็นทุกวัน(ดังภาพที่ 4.17)

ส่วนประเพณีทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ ประชาชนจะนิมนต์พระสงฆ์ในบริเวณใกล้เคียงจำนวน 9 รูปมาทำบุญเลี้ยงพระ (ดังภาพที่ 4.18) และตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งตามที่กรรมการชุมชนจัดเตรียมไว้หลังจากนั้นประชาชนก็พากันรับศีลรับพรตามประเพณีนิยม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัวในการดำเนินชีวิตในปีใหม่และตลอดปีต่อไป

ภาพที่ 4.17 สรงน้ำพระวันสงกรานต์
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.18 ทำบุญเลี้ยงพระในวันขึ้นปีใหม่ทุก ๆ ปี
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552)

4.3.2 ด้านภาษาและวรรณกรรม

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ด้านภาษาและวรรณกรรม จากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนจำนวน 7 ท่านดังกล่าวข้างต้นไม่ปรากฏชัดเจนว่าภายในชุมชนมีการรวบรวมวรรณกรรม

ประเภทนิทาน ชาดก หรือบทประพันธ์ต่าง ๆ แม้กระทั่งสุภาษิต คำพังเพยที่จะสั่งสอนบุตรหลานของประชาชนในชุมชนเองก็ไม่ได้ใช้หรือมีการจดบันทึกไว้เป็นการเฉพาะของชุมชน จะมีลักษณะเป็นการพูดอบรมสั่งสอนกันตามปู่ย่าตายายสั่งสอนมา และประชาชนในชุมชนไม่นิยมใช้คำเหล่านี้สั่งสอนบุตรหลานนักเท่าไร เนื่องจากไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ซึ่งบุตรหลานไม่ได้ให้ความสำคัญกับคำสั่งสอนของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายเท่าใดนัก อนึ่งการที่บุตรหลานจะมาอยู่กับบ้านให้พ่อแม่ได้สั่งสอนก็เป็นเรื่องที่ยากมาก เช่นเดียวกันกับพ่อแม่ก็ไม่ค่อยมีเวลาที่จะอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนเท่าใดนัก จึงทำให้บุตรหลานของประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่หันไปใช้เวลาในวันปกติจะไปโรงเรียนและอยู่กับเพื่อน ส่วนวันหยุดมักจะไปเที่ยวห้างสรรพสินค้า ไปหาเพื่อน และหรือร้านเกมส์ต่าง ๆ ส่วนภาษาที่ประชาชนในชุมชนใช้กันอยู่ทุกวันจะเป็นภาษาไทย 2 สำเนียง ได้แก่ภาษาไทยกลาง ซึ่งเป็นภาษาที่ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนใช้ในการสื่อสารกันอย่างเป็นทางการส่วนภาษาไทยอีสาน และภาษาอื่น ๆ จะเป็นการใช้สื่อสารกันเฉพาะภายในกลุ่มเท่านั้น

4.3.3 ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี จากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 7 ท่านดังกล่าวข้างต้น พบว่า ชุมชนมีโบราณสถานที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปที่ตั้งอยู่ในบริเวณของชุมชนเพียงแห่งเดียว คือ บ้านของคุณป่าพินัย กุลสูตร อายุ 71 ปี แต่บ้านหลังนี้มีอายุมากกว่า 80 ปีหรือร่วม 100 ปีก็เป็นได้ เนื่องจากได้มีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาตั้งแต่ทวดของคุณป่าแล้วประมาณ 3 รุ่น คือ รุ่นทวด ปู่ย่า พ่อแม่ และปัจจุบันนี้เป็นรุ่นลูก ๆ

ลักษณะของตัวบ้านเป็นบ้านชั้นเดียวได้ถุนสูงมีลักษณะเป็นบ้านทรงไทยใช้ไม้ในการก่อสร้างทั้งหมด แต่ปัจจุบันนี้มีการซ่อมแซมส่วนที่ผุกร่อนไปบางส่วนและพยายามอนุรักษ์ให้คงเหลือความเป็นอดีตให้มากที่สุด จะเห็นได้ว่าในอดีตเสาบ้านที่เป็นไม้เกิดการผุกร่อนไปมากจึงมีการเปลี่ยนจากไม้เป็นเสาปูนทั้งหมด และเสายังคงเก็บรักษาไว้เช่นเดิม ส่วนบริเวณบ้านมีพื้นที่สวนผลไม้ เช่น มะพร้าว กระท้อน ทุเรียน เป็นต้น และยังพบว่ามีร่องน้ำปรากฏให้เห็นอย่างเช่นในอดีตไว้อย่างชัดเจน ประเด็นที่สำคัญของการไม่ปรากฏให้เห็นด้านศิลปกรรมนั้นก็เพราะว่าชุมชนไม่มีสถานที่จัดเก็บของใช้ที่เป็นของโบราณอย่างเป็นทางการ ส่วนพื้นที่ของชุมชนนั้นก็กลายเป็นที่อยู่อาศัยเกือบทั้งหมดจนทำให้ไม่มีบริเวณเหลือใช้สำหรับการเป็นสถานที่เก็บรักษาของโบราณ

4.3.4 ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 7 ท่านดังกล่าวข้างต้น พบว่า การละเล่นดนตรีที่เป็นของชุมชนไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน แต่จะเป็นลักษณะของการจ้ำจกจากภายนอกชุมชนมาละเล่นตามเทศกาลเช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น

ถึงอย่างไรก็ตามชุมชนก็มีการละเล่นของคนในชุมชนจริง ๆ แล้วส่วนใหญ่มักจะแทรกอยู่ในวันสำคัญของทางชุมชนจัดขึ้นได้แก่ วันสงกรานต์ และจะเกิดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการจัดร่วมกันระหว่าง 4 ชุมชน โดยจะให้ความสำคัญกับผู้เฒ่าผู้แก่ได้ละเล่นแบบพื้นบ้านที่ได้สืบทอดกันมาแต่ในอดีต และการละเล่นที่ได้รับความนิยมที่สุด ได้แก่ การละเล่นงูกินหาง (ดังภาพที่ 4.19) บางครั้งก็มีการละเล่นมอญช้อนผ้าจะเป็นการละเล่นของเด็ก ๆ เป็นต้น

ส่วนกิจกรรมอื่นในชุมชนได้การแข่งขันกีฬาในสนามของการของคนในชุมชนที่จัดกันมากที่สุด ถือเป็นชนิดกีฬาที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ การแข่งขันฟุตบอล ของคนในชุมชนนั่นเอง ซึ่งการละเล่นหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนช่วยกันจัดเพื่อให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลายความเครียดและพักผ่อนหย่อนใจ (ดังภาพที่ 4.20)

ภาพที่ 4.19 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 ร่วมกับอีก 3 ชุมชนแสดงการละเล่นงูกินหาง
ในวันสงกรานต์ จัดขึ้นที่วัดประหาระปือธรรม
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.20 การแข่งขันฟุตบอล ของชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.3.5 ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 2 ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 7 ท่านดังกล่าวข้างต้น พบว่า ชุมชนนี้ในอดีตเป็นชุมชนเกิดขึ้นพร้อมกับชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 และ 3 แต่ในปัจจุบันได้ถูกแบ่งเป็นชุมชนย่อย ๆ อีก 4 ชุมชนอย่างเป็นทางการขึ้นกับเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2538 หรือประมาณ 14 ปีที่แล้วนี้เอง จากการได้รับผลจากการพัฒนาในรูปแบบที่ทันสมัยอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนหลายครอบครัวไม่ได้ให้ความสำคัญในการเก็บรักษาสิ่งที่ปู่ย่าตายายเคยใช้ดำรงชีวิตไว้ให้ดี หลายอย่างเกิดการสูญหายช่วงน้ำท่วม และหลายอย่างเกิดการสูญหายขณะซ่อมแซมบ้าน รวมถึงการย้ายบ้านไปที่อื่น ๆ ด้วย โดยไม่ได้คิดว่าจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในปัจจุบัน แต่จากการสอบถามคุณป้าอุไรวรรณ ศรีประเสริฐ อายุ 56 ปี คุณป้าพชนีย์ กุลสูตร อายุ 71 ปี รวมถึงได้สำรวจบ้านคุณป้าพชนีย์ กุลสูตร กลับพบว่า สิ่งของและอุปกรณ์ที่สะท้อนความเป็นอดีตในการดำรงชีวิตและเป็นภูมิปัญญาได้ถูกเก็บรักษาไว้อย่างสมบูรณ์ เช่น อุปกรณ์การทำอาหาร ได้แก่ หม้อดินเล็ก และใหญ่ (ดังภาพที่ 4.21-4.22) ส่วนอุปกรณ์การทำขนม ได้แก่ ครกบด สำหรับโม่แป้ง เป็นต้น (ดังภาพที่ 4.23)

ส่วนอุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมของชุมชนที่เกิดขึ้นอื่น ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะยืมจากวัดประหารระบือธรรมเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมของชุมชนทั้งสิ้น

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า ด้วยเหตุที่ชุมชนโดยรวมไม่มีหลักฐานยืนยันหรือข้อมูลที่สามารถสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนส่วนใหญ่จะร่วมกันอนุรักษ์ไว้ ซึ่งที่ยังคงอนุรักษ์ไว้มีเพียงหลังเดียวเท่านั้น เป็นการเก็บรักษาตามความเหมาะสมที่จะเก็บได้ของตนเอง จึงสรุปว่าชุมชนวัดประหารระบือธรรม 2 ยังคงมีการสืบทอดและหลงเหลือวิทยาการที่เป็นภูมิปัญญาอันเกิดขึ้นเป็นเพียงเฉพาะครอบครัวเท่านั้น แต่โดยรวมสภาพความเป็นปัจจุบันของประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่นั้นเป็นไปตามรูปแบบสมัยใหม่ของวิถีชีวิตคนเมือง คือ มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ด้วยเหตุที่ว่าแต่ละคนต้องดิ้นรนทำมาหากินของตัวเอง การใช้ชีวิตประจำวันอาศัยความทันสมัยของเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ในการใช้อุปกรณ์ดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชนอย่างชัดเจน

ภาพที่ 4.21-4.22 อุปกรณ์การทำอาหาร ได้แก่ หม้อดินเล็ก และใหญ่
 อยู่ในบ้านคุณป้าพชนีย์ กุลสูตร อายุ 71 ปี ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
 แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.23 อุปกรณ์การทำขนม ได้แก่ครกบด สำหรับไม่แป้ง
 อยู่ในบ้านคุณป้าพชนีย์ กุลสูตร อายุ 71 ปี ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2
 แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.3.6 ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม

ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 2 ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 7 ท่านดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า ถึงแม้ว่าไม่มีหลักฐานที่บ่งบอกถึงการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนอย่างชัดเจนก็ตาม แต่มีการเข้ามาศึกษาดูงานศูนย์บริการครอบครัวต้นแบบของกรุงเทพมหานครอย่างมากมาย และมีกิจกรรมที่ส่งเสริมฝึกอาชีพหรือประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุรีไซเคิลของประชาชนภายในศูนย์บริการครอบครัว (ดังภาพที่ 4.24)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าในชุมชนจะมีบ้านที่อายุมากกว่า 80 ปีก็ตาม ก็ไม่บ่งชี้ชัดเจนว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับประชาชนทั่วไป ส่วนธุรกิจการจัดพิธีกรรม ก็ไม่ปรากฏหลักฐานใด ๆ ว่ามีเกิดขึ้นในชุมชนวัดประหารระบือธรรม 2 จึงทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า มีหลักฐานการศึกษาดูงานศูนย์บริการครอบครัวต้นแบบของกรุงเทพมหานครเป็นเพียงบางครั้งเท่านั้น ไม่ปรากฏหลักฐานใด ชี้ให้เห็นถึงการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นชุมชนวัดประหารระบือธรรม 2 ไม่มีวัฒนธรรมที่สะท้อนด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม

ภาพที่ 4.24 การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องประดับต่าง ๆ ของศูนย์บริการครอบครัวแหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 2 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาคผนวก ง

บทที่ 4

ฉบับ **Verify Data**: นางประดับศรี ดาราสีชมน์

ประธานชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ)

อายุ 78 ปี

แก้ไขเฉพาะการเปลี่ยนแปลง ณ วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564

ผลการศึกษา : วิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3

ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 เกิดขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ.2534 ตั้งอยู่ในซอยวัดประหาระบือธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จัดเป็นชุมชนเมือง ส่วนใหญ่ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยวและมีสลิบบางส่วน เมื่อสังเกตโดยรอบชุมชนพบว่าชุมชนนี้ตั้งตรงกลางระหว่างชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1 ชุมชนวัดประหาระบือ 2 และชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 ตั้งอยู่ในกรรมสิทธิ์ของพื้นที่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และพื้นที่ของเอกชน มีเนื้อที่ชุมชนประมาณ 25 ไร่ โดยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดประหาระบือธรรมเป็นศูนย์กลาง จำนวนประชากร 674 คน จำนวนครอบครัว 166 ครอบครัว อาชีพ หลัก ๆ ได้แก่ รับราชการ รับจ้าง ค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัว ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป ในการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน 2) ศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม 3) ศึกษาวัฒนธรรมของชุมชน

ผลการศึกษาแต่ละด้านของชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน

4.1.1 ด้านประวัติความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 เป็นชุมชนที่แยกออกมาจากชุมชนวัดประหาระบือธรรม เช่นเดียวกับชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 โดยมีอาณาเขตที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งในอดีตบริเวณแห่งนี้ถูกสะท้อนจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 ไว้ว่า ชุมชนแห่งนี้มีตั้งมาแล้วกว่า 80 ปี ซึ่งขณะนั้นทุกท่านยังเล็ก ๆ อยู่ นับจนถึงปัจจุบันกว่า 60 ปีแล้ว ซึ่งมีบ้านของลุงโกเมนทร์ อิมสุวรรณ (ดังภาพที่ 4.1) ที่ยังคงสภาพให้เห็นความเก่าแก่ของบ้านในสมัยก่อนอยู่และมีต้นชมพู่อายุกว่า 100 ปี ปลูกอยู่ภายในบริเวณบ้าน ซึ่งในอดีตเป็นสวนผลไม้ชนิดต่าง ๆ จำพวกสวนทุเรียน สวนมะพร้าว สวนกระท้อน มะปรางค์ มะม่วง เป็นต้น อาชีพของชาวบ้านในสมัยนั้นส่วนใหญ่ก็ทำสวนและรับราชการ ลักษณะของบ้านพักอาศัยจะเป็นบ้านเดี่ยวได้สูง ป้องกันน้ำท่วมได้เพราะตั้งอยู่ใกล้กับลำคลองบางกระบือ ผู้คนอาศัยอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ตั้งบ้านเรือนอยู่ในละแวกใกล้กัน ในพื้นที่มีการสัญจรยังไม่สะดวกเท่าที่ควร แต่ถึงอย่างไรประชาชนจะเดินทางโดยเรือพายผ่าน

คลองบางกระบือเป็นเส้นทางหลักในการเข้าออกชุมชน คลองบางกระบือเป็นคลองที่บรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่บริเวณบริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ปัจจุบัน อีกด้านจะไปบรรจบกับคลองเปรมประชากร และคลองวัดน้อยนพคุณ เป็นคลองที่มีน้ำใสสะอาดมากและกว้างขวางจนเรือใหญ่สามารถมาค้าขายได้ ซึ่งคนส่วนใหญ่ในขณะนั้นใช้เส้นทางเรือในการสัญจรคมนาคมไปมาหาสู่กัน เป็นประจำ ที่สำคัญผู้คนในชุมชนมีการแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี ถึงอย่างไรก็ตามการคมนาคมทางบกก็พอมีให้สัญจรบ้าง ซึ่งจะใช้การเดินทางร่องสวน มีเพียงแผ่นอิฐแผ่นเดียวเป็นทางเดิน นับว่าในขณะนั้นลำบากมาก ด้านการค้าขายในครั้งนั้นจะมีจำพวกกล้วยเดี่ยว กาแฟ ที่อาศัยทางเรือมาค้าขายเช่นกัน (ข้อมูลประวัติชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3, 2552 : 10-14)

ครั้นต่อมาประชาชนได้ย้ายถิ่นฐานมาก่อสร้างบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยกันมากขึ้น ชุมชนเริ่มขยายใหญ่ขึ้น ประชาชนมากขึ้น เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดทั้งทางกายภาพ ทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม กล่าวคือ มีคนจากต่างพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น โดยการขอเช่าที่ดินปลูกบ้านอยู่อาศัย หรือขอแบ่งซื้อที่ดินเป็นของตนเอง ประกอบกับมีนายทุนเข้ามาซื้อที่ดินและปรับสภาพให้เป็นที่อยู่อาศัยในรูปของบ้าน หอแถว ทาวน์เฮ้าส์ ไปจนถึงการปลูกเป็นรูปแบบอพาร์ทเมนต์ให้เช่า เมื่อมีการพัฒนาพื้นที่เพิ่มขึ้นเส้นทางการคมนาคมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากร่องสวนเริ่มหายไป กลายเป็นทางเดินเท้า มีแผ่นอิฐปูเป็นช่วงๆ การเดินเท้าเริ่มสะดวกขึ้น ประชาชนเริ่มเข้ามาในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และเริ่มกลายเป็นชุมชนแออัด ปัญหาต่างๆ เริ่มมีเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากขึ้น ทั้งปัญหาหลักขโมยน้อย ปัญหายาเสพติด ปัญหาการกระทบกระทั่งของชาวชุมชน ตลอดจนปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาความยากจน ปัญหาความเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ในที่สุดปี พ.ศ. 2530 กลุ่มผู้นำชุมชนได้เล็งเห็นปัญหาที่จะตามมาอีกมากมาย จึงร่วมกันหาแนวทางแก้ไข โดยการประสานกับหน่วยงานของราชการที่เกี่ยวข้อง จึงมีการดำเนินการจัดตั้งเป็นชุมชนขึ้นเพื่อบริหารจัดการชุมชนให้มีประสิทธิภาพสามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยจดทะเบียนภายใต้ชื่อว่า “ชุมชนวัดประหาระปือธรรม” ตามชื่อของวัดและโรงเรียนที่มีอยู่เดิม ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด จากการบริหารภายใต้ชุมชนวัดประหาระปือธรรมเป็นระยะเวลา 8 ปี ชุมชนใหญ่ขึ้นการบริหารจัดการไม่ครอบคลุมและชุมชนซับซ้อนยากแก่การเข้าถึงในการพัฒนา จนที่สุดในเมื่อปี พ.ศ. 2538 จึงแบ่งเป็น 4 ชุมชน จึงได้เกิดเป็น “ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3” มาจนถึงปัจจุบัน

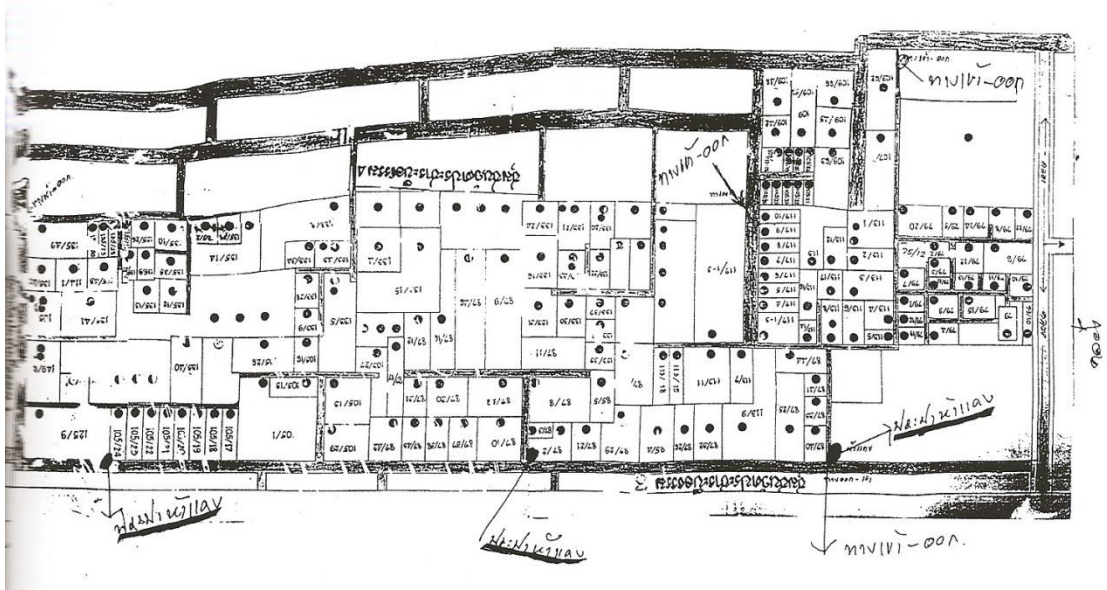
ภาพที่ 4.1 บ้านลุงโกเมนทร์ อิ่มสุวรรณ เป็นบ้านที่มีอายุกว่า 50 ปี
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.2 สภาพทั่วไปส่วนหนึ่งของชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2552)

4.1.2 ด้านที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพของชุมชน

จากการสำรวจชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 พบว่า เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ระหว่างชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1, 2 และ 4 ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตของชุมชนอย่างชัดเจนดังแผนที่ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 ต่อไปนี้ (สำนักงานเขตดุสิต, 2551 : 94-95)

ภาพที่ 4.3 แผนที่ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3

ทิศเหนือ	ติดชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2
ทิศตะวันออก	ติดชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1
ทิศตะวันตก	ติดคลองบางกระบือ และม. พัน 4
ทิศใต้	ติดชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4

ในชุมชนนี้มี 3 ซอยหลัก ๆ ประชาชนมีการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่ของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และพื้นที่เอกชน โดยมีสภาพทั่วไปของชุมชนเป็นชุมชนลักษณะของเมืองผสมกับชุมชนแออัดประชาชนอยู่กันหนาแน่นมากพอสมควร โดยมีจำนวนประชากร ประชากร เป็นเพศชาย 334 คน เพศหญิง 340 คน รวมทั้งสิ้น 674 คน มีจำนวนครอบครัว 166 ครอบครัว และจำนวนหลังคาเรือน 127 หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา

การเข้าถึงชุมชนนั้นจะต้องข้ามสะพานวัดประหาระบือธรรม จะพบป้ายวัดประหาระบือธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการบ่งบอกสถานที่ตั้งอย่างชัดเจน มีถนนคอนกรีต 2 เลน ชื่อว่า ซอยวัด

ประชากรปือธรรมขนานกับคลองบางกระบือในการเข้าสู่ชุมชน ที่ปากซอยจะมีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง อยู่ประมาณ 10 คัน จะต้องผ่านชุมชนวัดประชากระปือธรรม 1 และวัดประชากระปือธรรมก่อน ต่อจากนั้นจะพบ 3 แยกหลัก โดยสังเกตได้อย่างชัดเจนว่ามีวินมอเตอร์ไซด์อยู่ตรงปากซอยชุมชนวัด ประชากระปือธรรม 3 จำนวน 1 วิน และเป็นที่เดียวกันกับหน้าบ้านลุงโกเมนทร์ อิมสุวรรณด้วย ณ ที่ แห่งนี้จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าสู่ชุมชนวัดประชากระปือธรรม 3 อย่างเป็นทางการ ข้างบ้านลุง โกเมนทร์ อิมสุวรรณมีตรอกที่จะเข้าภายในชุมชนอีกทางหนึ่ง และเลี้ยวขวาไปทางชุมชนวัดประชา ราษฎร์ 2 ก็เป็นอีกเส้นทางหนึ่งในการเข้าสู่ชุมชนวัดประชากระปือธรรม 3 เช่นเดียวกัน ซึ่งถนนที่ เข้าสู่ชุมชนนั้นได้สร้างคร่อมคลองวัดน้อยนพคุณ (ดังภาพที่ 4.4)

ภาพที่ 4.4 ถนนเข้าสู่ภายในชุมชนวัดประชากระปือธรรม 3
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประชากระปือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.1.3 ลักษณะบ้านเรือน

ชุมชนวัดประชากระปือธรรม 3 ประชาชนส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนกันอยู่ลักษณะติด ๆ กัน เป็น สัดส่วนตามความเป็นเจ้าของที่ชัดเจนและมีบ้านเช่า ห้องแถวให้เช่า ทาวน์เฮ้าส์ และรูโปพาร์ทเมนท์ ให้เช่า ซึ่งผู้วิจัยจัดลักษณะบ้านเรือนเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น
2. ลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว 2 ชั้นทันสมัยและอพาร์ทเมนท์

3. ลักษณะที่เป็นพักอาศัยทั่วไป

ลักษณะที่ 1 เป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น

จากการสังเกตโดยภาพรวมของชุมชนพบว่า มีบ้านเรือนไม้ที่ยังคงอนุรักษ์ความเป็นอดีตไว้มีเพียง 2 หลังที่ชัดเจนที่สุด คือ บ้านลุงโกเมนทร์ อิ่มสุวรรณ และคุณป้าสอน พลยุ่ง ซึ่งบ้านทั้ง 2 หลังยังคงหลงเหลือความเป็นอดีตให้ค้นหาอยู่พอสมควร ถึงแม้ว่าจะมีการปรับปรุงไปตามสภาพความเสื่อมโทรมไปของวัสดุต่าง ๆ ของบ้านก็ตาม โดยชั้นล่าง เรียกว่าใต้ถุนบ้าน จะเป็นที่โล่งและใช้ประโยชน์ในกิจกรรมช่วงกลางวัน เช่น รับประทานอาหาร นั่งพักผ่อน รับแขก พูดคุยสนทนากับเพื่อนบ้าน เป็นต้น โดยเฉพาะบ้านคุณป้าสอน พลยุ่ง ใช้เป็นศูนย์สุขภาพชุมชนวัดพระธาระปิธธรรม 3 เพื่อใช้ในการตรวจรักษา จำยาเบื้องต้นให้แก่ประชาชนที่มาใช้บริการตรวจรักษา

ส่วนวัสดุที่ใช้ก่อสร้างหลัก ๆ ได้แก่ ไม้ ไม้กระดาน หลังคามุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ (ดังภาพที่ 4.1) และบางส่วนของที่ปรับปรุงจะใช้ปูนซีเมนต์ในการตัดแปลง เพื่อความแข็งแรงทนทานของชั้นล่าง (ดังภาพที่ 4.5)

ภาพที่ 4.5 ลักษณะที่อยู่อาศัยบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น (บ้านคุณป้าสอน พลยุ่ง)

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดพระธาระปิธธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ลักษณะที่ 2 เป็นบ้านเดี่ยว 2 ชั้นทันสมัยและอพาร์ทเมนต์

ภายในชุมชนอีกส่วนหนึ่งที่เด่นชัดเมื่อเดินเข้าสู่ชุมชน พบว่า มีบ้านเดี่ยว 2 ชั้นรูปทรงสมัยใหม่กับทาวน์โฮมอพาร์ทเมนต์ ซึ่งลักษณะแบบที่ 2 จะมีเพียง 5-10 หลังเท่านั้น ซึ่งเมื่อสังเกตจะเป็นบ้านของคนที่มีฐานะทางสังคมและจะประกอบอาชีพนอกชุมชน ใช้บ้านเหล่านี้เป็นเพียงที่พักอาศัยเท่านั้น วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นปูนซีเมนต์ เหล็ก มุงหลังด้วยกระเบื้อง (ดังภาพที่ 4.6-4.7)

ภาพที่ 4.6 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบบ้านเดี่ยว 2 ชั้นทันสมัย
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.7 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบอพาร์ทเมนต์
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ลักษณะที่ 3 ลักษณะที่เป็นพักอาศัยทั่วไป

ภายในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ยังพบว่า มีลักษณะบ้านเรือนโดยรวมเป็นบ้านเดี่ยว และบ้านเดี่ยว 2 ชั้น (ลักษณะผสมผสาน) สลับกับ บ้านไม้ 2 ชั้น ที่ปรับปรุงซ่อมแซมตามคุณภาพของวัสดุก็มี บางส่วนมีความเป็นส่วนบุคคลชัดเจน เช่น บ้านที่มีรั้วรอบขอบชิดเป็นส่วนบุคคล บางส่วนมีลักษณะบ้านติด ๆ กัน เหมือนชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 และ 2 (ดังภาพที่ 4.8-4.9) ซึ่งประชาชนจะใช้เป็นที่พักอาศัย เป็นส่วนใหญ่และออกไปทำงานนอกชุมชน

ภาพที่ 4.8 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบบ้านเดี่ยว และบ้านเดี่ยว 2 ชั้น มีรั้วรอบขอบชิด
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.9 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบบ้านติด ๆ กัน ใช้เป็นที่พักอาศัย เป็นส่วนใหญ่
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.1.4 สาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน

โดยพื้นฐานชุมชนเป็นชุมชนเมืองที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่เป็นชุมชนที่มีความเป็นส่วนบุคคลสูง และหลายครอบครัวเป็นผู้ที่มีฐานะดีในชุมชน ทำให้การพัฒนาจึงเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถของแต่ละครอบครัวเท่านั้น สะท้อนถึงความที่ต่างคนต่างอยู่ ทำให้การพัฒนาชุมชนโดยส่วนรวมในด้านสาธารณูปโภคมีน้อย ได้แก่

1. จำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะ 1 ตู้ ซึ่งใช้ระบบ TOT มีสภาพการใช้งานได้ดี
2. จำนวนถังขยะสาธารณะในชุมชนโดยประมาณจำนวน 5 ถัง
3. ไม่มีตู้ไปรษณีย์ในชุมชน
4. ลักษณะถนนในชุมชนเป็นถนนสำหรับรถวิ่ง 1 เลน และไม่มีทางเดินเท้าสำหรับประชาชนด้วย
5. ระบบไฟฟ้าในชุมชน (ทางเดินหรือสถานที่สาธารณะ) มีเพียงพอ ซึ่งสะท้อนความปลอดภัยในเวลากลางคืนให้กับประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี
6. ระบบน้ำประปาที่ใช้ในชุมชน เป็นน้ำประปาของนครหลวง ซึ่งแต่ละบ้านมีความสะดวกอย่างมากในการอุปโภค
7. ในชุมชนมีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยในชุมชนที่ดี เช่น ถังดับเพลิง
8. ในชุมชน มีระบบน้ำทิ้ง ที่มีวิธีจัดการโดยมีท่อระบายน้ำทิ้งลงคลองบางกระบือ และคลองวัดน้อยนพคุณ

4.1.5 สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 เป็นชุมชนที่ตั้งมาพร้อมกับชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 และ 2 ด้วยการแบ่งแยกให้เหมาะสมในการบริหารจัดการชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกบางประการได้ขึ้นอยู่กับชุมชนใกล้เคียงเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ชุมชนไม่ค่อยมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากนัก และผู้วิจัยค้นพบว่า ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มากนัก ได้แก่

1. ร้านของชำ จำนวน 4 ร้าน, ร้านอาหาร 4 ร้าน, ร้านซ่อม 1 ร้าน
2. มีศูนย์สุขภาพประจำชุมชน จำนวน 1 แห่ง
3. มีร้านเสริมสวย/ความงาม จำนวน 1 ร้าน ได้แก่ ร้านพี่ตุ๊ก
4. มีร้านซักรีด จำนวน 1 ร้าน และร้านขายแก๊ส 1 ร้าน
5. มีตลาดนัดใกล้ชุมชน จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในวัดประหาระปือธรรม มีผู้คนมาจับจ่ายซื้อสินค้าจำนวนมาก โดยมีเฉพาะวันพุธ กับวันอาทิตย์ เริ่มขายตั้งแต่เวลา 14.00-20.00 น. ชื่อตลาดว่า ตลาดนัดวัดประหาร (เป็นที่รู้จักกันในชุมชนละแวกนั้น)

6. ในชุมชนมีรถเร่ขายของ รถยนต์/มอเตอร์ไซค์ที่เข้ามาขายอาหารและของใช้ที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดทั้งวัน
7. มีรถสามล้อเครื่อง (รถตุ๊ก ตุ๊ก) จำนวนประมาณ 5-10 คัน
8. การตั้งอยู่ติดกับถนนพระราม 5 ที่เป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิต ทำให้การเดินทางสะดวกสบายอย่างมาก ทำให้มีป้ายรถเมล์ ชสมก. จำนวน 1 ป้าย โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่านได้แก่ สาย 5 สาย 50 สาย 70

4.1.6 หน่วยงานในชุมชน และอื่น ๆ

ในชุมชนประชากระบือธรรม 3 พบว่า มีหน่วยงานที่มีความสำคัญของชุมชน ได้แก่

1. มีหอพัก อาคารให้เช่า
2. มีหอกระจายข่าวของชุมชน
3. มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชน เป็นลานกว้าง 1 ลาน ซึ่งโดยปกติเป็นสถานที่จอดรถ และที่ทิ้งขยะของชุมชนวัดประชากระบือธรรม 2 และ 3 (ดังภาพที่ 4.10)

ภาพที่ 4.10 ลานกว้างภายในชุมชนใช้สำหรับจอดรถ และที่ทิ้งขยะของชุมชน(ในปัจจุบัน)
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประชากระบือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.2 ศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

4.2.1 ด้านการประกอบอาชีพ

อาชีพของคนในชุมชนที่ได้พบจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชน พบว่า ประชาชนประกอบอาชีพรับราชการ รับจ้าง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ไม่กว้างขวางมากนักและเป็นชุมชนเมืองส่วนใหญ่พื้นที่จะปลูกเป็นอาคารบ้านเรือนที่พักอาศัยมากกว่า การประกอบอาชีพ แม้ว่าจะมีการประกอบอาชีพก็เป็นเพียงเล็ก ๆ เหมาะแก่การลงทุนของตัวเอง และราคาเหมาะสมกับผู้ซื้อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรถเข็น ร้านขายอาหารตามสั่งและขายน้ำ เปิดขายหน้าบ้านและริมถนน(ดังภาพที่ 4.11-4.12) และมีร้านขายผัก ผลไม้(ดังภาพที่ 4.13)

ส่วนอาชีพที่เห็นได้อย่างชัดเจนอีกอาชีพหนึ่งในชุมชน คือ อาชีพรับจ้างขับวินมอเตอร์ไซด์ ซึ่งในชุมชนมีอยู่ 1 วิน ตั้งอยู่ซอยเข้าชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 (ดังภาพที่ 4.14) อนึ่งยังพบว่า มีอาชีพหนึ่งที่ได้รับนิยมนิยมมากและถือเป็นส่วนใหญ่ของประชาชนในชุมชนคือ การรับราชการ และลูกจ้างของหน่วยงานของ กรุงเทพมหานคร หน่วยงานรัฐและบริษัทเอกชน

ภาพที่ 4.11 ร้านขายอาหารตามสั่งและขายน้ำเป็นอาชีพหนึ่งของประชาชนในชุมชน แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.12 ร้านขายอาหารตามสั่งริมถนนเป็นอาชีพหนึ่งของประชาชนในชุมชน
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.13 ร้านขายผักผลไม้เป็นอาชีพหนึ่งของประชาชนในชุมชน
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.14 อาชีพวินมอเตอร์ไซด์เป็นอาชีพหนึ่งของประชาชนในชุมชน
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2552)

4.2.2 ด้านการบริโภค

เมื่อทำการสังเกตและสอบถามความเป็นอยู่เรื่องการบริโภคอาหารของประชาชนในชุมชนพบว่า ช่วงกลางวัน ประชาชนส่วนใหญ่ไปทำงานนอกบ้านการรับประทานอาหารมักจะไม่เป็นเวลา เป็นอาหารที่ทานได้เลย และรวดเร็ว ใช้เวลาทำไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับด้านการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ซึ่งการประกอบอาชีพจะเป็นอาหารตามสั่ง อาหารจานเดียว เป็นต้น โอกาสจะร่วมรับประทานอาหารครบทุกคนในครอบครัวมักเป็นวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือวันนักขัตฤกษ์

ส่วนอาหารที่ประชาชนในชุมชนรับประทานกันทั่วไป ได้แก่ ผักรวกน้ำพริกปลาหู แกงส้ม ปลาทอด ไข่เจียว เป็นต้น ส่วนอาหารตามสั่งมักจะเป็นจำพวกอาหารจานเดียว ได้แก่ ผัดกระเพรา ข้าวผัด ผัดคะน้าหมูกรอบ เป็นต้น ซึ่งอาหารเหล่านี้เป็นอาหารไทยทั่วไปที่ทุกคนรับประทานกัน และมีร้านอาหารจำพวกทอดไส้กรอกทอด ลูกชิ้น และมีร้านขายก๋วยเตี๋ยวด้วย จากการบริโภคอาหารของประชาชนในชุมชนที่หลากหลายจนสามารถบอกได้ว่าชุมชนประหาระปือธรรม 3 ได้ถูกความเป็นเมืองกลืนในแทบทุก ๆ ด้าน แม้กระทั่งการบริโภคอาหารของตัวเองและครอบครัวที่ต้องใช้เวลาประกอบอาหารที่นาน ๆ ที่จะรับประทานอาหารร่วมกันนั้นได้จิตใจลงไปทุกวันและจะเลือนหายไปพร้อมกับความเป็นเมืองที่กลืนวิถีชีวิตชุมชนอันดงามในอดีตให้หายไปด้วย

4.2.3 ด้านการคมนาคม

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 เช่นเดียวกับชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 และ 2 ซึ่งชุมชนมีถนนสายสำคัญของเขตคูสิตเป็นจุดเด่น คือ ถนนพระรามที่ 5 มีรถเมล์หลายสายที่ผ่าน ได้แก่ สาย 5 สาย 50 สาย 70 มีซอยวัดประหาระปือธรรมเป็นทางเข้าสายสำคัญของชุมชน เป็นถนนสำหรับรถวิ่งได้ 2 เลน เป็นเส้นทางเดียวกับการเข้าสู่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1, 2 และ 4 มีทางเดินตลอดแนวทางเข้าสู่ชุมชน ซึ่งจะต้องผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 และวัดประหาระปือธรรม ก่อนจะเข้าถึงชุมชน มีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างอยู่ที่ปากซอยประมาณ 10 คัน และที่สามแยกวัดประหาระปือธรรม 3 มีอีกประมาณ 5 คัน เพื่อรับส่งผู้โดยสารในการเข้า-ออกภายในชุมชน เทียบละ 10-60 บาท ตามระยะทางของซอยวัดประหาระปือธรรมถึงถนนพระราม 5 และอีกเส้นทางหนึ่งสามารถทะลุผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ไปถนนสามเสน 32 ได้อย่างสะดวกสบาย

นอกจากนี้ยังมีรถสามล้อเครื่อง (รถตุ๊ก ตุ๊ก) รับจ้าง (ดังภาพที่ 4.15) มีอยู่ประมาณ 5-10 คัน อยู่ภายในชุมชนคอยรับส่งประชาชน ส่งของ เพื่อให้ประชาชนไปทำกิจธุระต่าง ๆ ภายนอกชุมชน ซึ่งราคาตามแต่ระยะทาง ราคาตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป

ภาพที่ 4.15 รถสามล้อเครื่อง (รถตุ๊ก ตุ๊ก) รับจ้างอยู่บนถนนทางเข้าชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.2.3 ด้านการปกครอง

ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 3 มีการบริหารชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 ปรับปรุงระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2528 เช่นกับชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 1, 2 และ 4 และเมื่อ ปี พ.ศ. 2532 ถือเป็นจุดเริ่มที่กรุงเทพมหานครได้แต่งตั้งชุมชนนั้น มีกรรมการจำนวน 19 คน อยู่ภายใต้ชื่อชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้แบ่งแยกออกเป็น 4 ชุมชน หนึ่งในนั้นคือ ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 3 ที่ได้รับการตั้งให้เป็นชุมชนด้วย ปัจจุบันมีคณะกรรมการจำนวน 8 คน ได้มาจากการเลือกตั้งของคนในชุมชน ส่วนตำแหน่งต่าง ๆ ของคณะกรรมการชุมชนได้ถูกกำหนดขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 หมวด 2 กรรมการชุมชน ข้อ 9 คณะกรรมการชุมชนประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534, 2552 : ออนไลน์)

- (1) ประธานกรรมการ
- (2) รองประธานกรรมการ
- (3) เลขานุการ
- (4) เภรัณยิก
- (5) นายทะเบียน
- (6) ประชาสัมพันธ์
- (7) ตำแหน่งอื่นใด ตามที่คณะกรรมการชุมชนเห็นสมควรแต่งตั้ง

และกรรมการชุมชนใน 1 ชุมชนจะต้องมีอย่างน้อย 7 คน และไม่เกิน 25 คน ซึ่งปัจจุบันชุมชนมีคณะกรรมการทั้งหมด 8 คน มีตำแหน่งที่สำคัญ ได้แก่

ประธานชุมชน นางจิรฐา นุชพวง บ้านเลขที่ 135 ซอยวัดประจักษ์ศิลปาคม 7 ถนนพระราม 5 แขวงนครไชยศรี 10300

รองประธานชุมชน นายโกเมนทร์ อิมสุวรรณ 135/49 ซอยวัดประจักษ์ศิลปาคม 7 ถนนพระราม 5 แขวงนครไชยศรี 10300

เลขานุการ นางสาวยุวเรศ ธรรมธร บ้านเลขที่ 113/1 ซอยวัดประจักษ์ศิลปาคม 3 ถนนพระราม 5 แขวงนครไชยศรี 10300 ซึ่งคณะกรรมการทำหน้าที่ในการบริหารและจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และปรับปรุงด้านต่าง ๆ ควบคุมโดยคณะกรรมการชุมชนในการรับนโยบาย ประสานงาน รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในชุมชนมีกินดีมีอยู่มีความสุขอย่างทั่วถึง

4.2.4 ด้านการศึกษา

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 มีสถานศึกษาตั้งอยู่ใกล้กับชุมชน ได้แก่ โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม (ดังภาพที่ 4.16) ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 คนส่วนใหญ่พาบุตรหลานไปเข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ แต่มีบางคนส่งลูกหลานไปเข้าโรงเรียนวัดจันทร์สโมสร (ดังภาพที่ 4.17) ซึ่งทั้ง 2 แห่ง เป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6

พื้นฐานการศึกษาของคนในชุมชนมีทุกระดับต่ำไปถึงระดับสูง ได้แก่ระดับประถมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญา(อาชีวศึกษา) ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าระดับปริญญาตรี (แต่มีส่วนน้อยของชุมชน) ผู้วิจัยยังพบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (นางประดับศรี ดาราสิขณณ์, นางปุย ปาเลียนันต์, นางสาวจิรฐา นุชพ่วง, นางสาว พलयง, 2552 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4.16 โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตั้งอยู่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.17 โรงเรียนวัดจันทรสโมสร สังกัดกรุงเทพมหานคร
แหล่งที่มา: โรงเรียนวัดจันทรสโมสร (ถ่ายเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2552)

4.2.5 ด้านการสาธารณสุข

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชนพบว่า ภายในชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 3 มีศูนย์สุขภาพชุมชนจำนวน 1 แห่ง (ดังภาพที่ 4.18) ตั้งอยู่บ้านของคุณป้าสอน พลยง อายุ 67 ปี ซึ่งศูนย์นี้จะเป็นที่จ่ายยาเบื้องต้นแก่ประชาชนที่เข้ามาตรวจสุขภาพ โดยศูนย์สุขภาพชุมชน จะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน 1 คน และในชุมชนนี้ก็คือ คุณป้าสอน พลยง ที่เป็นเจ้าของบ้านนั่นเอง เป็นคนในชุมชนที่ได้รับการฝึกอบรมมาจากศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 38 ซึ่งอยู่บริเวณสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติทำน้ำเกียกกาย และยังพบว่าโรคที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นมากที่สุด ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดัน (นางประดับศรี ดาราสิขณณ์, นางปุย ปาณินันต์, นางสาวจิรฐา นุชพ่วง, นางสาว พลยง, 2552 : สัมภาษณ์) นอกจากนี้ยังพบว่าในชุมชนมีลานกีฬา 1 ลาน โดยมีการจัดเป็นที่ออกกำลังกายทั้งแอโรบิค ยามเย็นและการเล่นฟุตบอลของเยาวชนในชุมชน แต่ปัจจุบันไม่ค่อยได้ใช้ลานกีฬาแห่งนี้แล้ว

ภาพที่ 4.18 ศูนย์สุขภาพชุมชนและชมรมผู้สูงอายุชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3
ตั้งอยู่บ้านของคุณป้าสอน พलयง
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

ส่วนความสะอาดของบ้านและพื้นที่ของชุมชน พบว่า ตามท้องถนนทางเข้าชุมชนไม่ค่อยสะอาดมากนักมักเกิดจากความมั่งง่ายของคนในชุมชนเอง ยังพบว่ามึมูลสุนัขเยอะพอสมควรซึ่งเกิดจากการนำมาเลี้ยงแล้วไม่รับผิดชอบ หรือบางครั้งมีการรับและให้การดูแลสุนัขและแมวจรจัด มากในชุมชน แม้กระทั่งปัญหาเรื่องยุ่งลาย คนในชุมชนไม่ได้ช่วยเหลือกำจัดอย่างจริงจัง ส่วนน้ำในลำคลองที่ไหลผ่านชุมชน คือ ลำคลองน้อยนพคุณ ซึ่งมีการสร้างถนนครอบคลองเพื่อเป็นเส้นทางสัญจรเข้าสู่ชุมชนให้สะดวกสบายมากขึ้น และทางทิศตะวันตกติดกับคลองบางกระบือ (ดังภาพที่ 4.19) ซึ่งเป็นคลองหลักของชุมชน จากการสำรวจ พบว่า ลำคลองมีสภาพน้ำดำมาก เหม็น มีขยะถุงพลาสติก เยอะมาก การทำกิจกรรมของครัวเรือนและชะล้างลงคลองของชุมชนทำให้น้ำในคลองสกปรกมาก และไม่มีหน่วยงานไหนหรือคนในชุมชนให้ความสำคัญที่จะดูแลมากนัก เนื่องจากไม่มีประชาชนพูดถึงลำคลองที่ผ่านชุมชนเลย รวมถึงไม่มีป้ายรณรงค์ที่จะช่วยกันรักษาแม่น้ำลำคลอง ดังจะเห็นสภาพลำคลองดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.19 คลองบางกระบือ ไหลผ่านชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ทางทิศตะวันตก
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.3 ศึกษาวิถีทางด้านวัฒนธรรม

4.3.1 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ผลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุในชุมชน (สอน พลยูง, ปุย ปาเลียนันต์, น.ท. ระเบียบ ลั่นหลาม, ประดับศรี ดาราสิขณณ์, โกเมนทร์ อิมสุวรรณ, จิรฐา นุชพ่วง, 2552 : สัมภาษณ์) พบว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายไทย ส่วนใหญ่จะอพยพมาจากต่างจังหวัดและตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนเป็นเวลานานโดยมารับจ้างและเป็นผู้อยู่อาศัยเหมือนชาวบ้านทั่วไป ส่วนหนึ่งมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดนครราชสีมา ส่วนหนึ่งมาจากปริมณฑลของกรุงเทพมหานครนี้เอง เช่น จังหวัดนนทบุรี และสมุทรสาคร เป็นต้น การอยู่อาศัยของผู้คนต่างถิ่นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชนไปเสียแล้ว แทบทุกหลังคาเรือนนับถือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งจิตใจใช้ยึดเหนี่ยวเสมอมา มีความเชื่อพิธีกรรมทางศาสนาที่ปะปนกันไปบางคนเชื่อเรื่องโชคลาง เชื่อสิ่งลี้ลับตามสถานภาพท้องถิ่นเดิมของตัวเอง และมีศาสนาคริสต์บ้างส่วนน้อยมากซึ่งเห็นได้จากการจัดงานวันคริสต์มาสในชุมชนซึ่งมีอยู่เพียง 1-2 ครอบครัวเท่านั้น

คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังมั่นคงและเชื่อมั่นในพิธีกรรมตามคติของชาวพุทธที่นับถือกันมาแต่โบราณโดยทั่วไปเช่นเดิม ซึ่งสิ่งเหล่านั้นจะใช้วัดประหาระปือธรรมเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของคนในชุมชน เช่น การทำบุญวันธรรมสวนะ ทำบุญวันเกิด ทำบุญตักบาตร ไหว้พระตามประเพณีสำคัญ ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา และลอยกระทง ประเพณีเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีให้กับลูกหลาน เพื่อความมั่นคงของประเพณีของชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป โดยจะเป็นลักษณะการชวนลูกหลานไปทำบุญร่วมกัน ปลูกจิตสำนึกสอนกันในครอบครัว เป็นต้น

ส่วนประเพณีตามความเชื่อของแต่ละบุคคล เช่นการตั้งชื่อ การบวชนาค การแต่งงาน ประชาชนในชุมชนยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิม แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเวลา ซึ่งบางครั้งก็ถูกละเลยไปของลูกหลานที่ได้รับการศึกษาตามสมัยนิยมแบบตะวันตก จึงทำให้หลายครอบครัวละเลยการปฏิบัติตามประเพณีที่เห็นว่าไม่ค่อยสำคัญและไม่จำเป็น ถือเป็นภาระสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจัดงานมากเกินไป

ส่วนใหญ่ประเพณีของชุมชนจริง ๆ มักเกิดขึ้นโดยความร่วมมือของชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1, 2, 3 และ 4 โดยไปจัดประเพณีหรือกิจกรรมที่วัด หากเป็นประเพณีที่เกิดขึ้นเป็นเฉพาะของชุมชน พบว่า ไม่ปรากฏมีกิจกรรมที่จัดขึ้นตามธรรมเนียมประเพณี ส่วนประเพณีที่สำคัญโดยชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 เข้าไปมีส่วนร่วมจัดที่วัดประหาระปือธรรมเป็นประจำทุกปี ได้แก่ ประเพณีทำบุญวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ทำบุญในวันเข้าพรรษา และกิจกรรมกีฬา และการละเล่นต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เป็นต้น

ภาพที่ 4.20 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ร่วมสืบสานประเพณีบุญวันสงกรานต์
ที่วัดประหาระปือธรรม

แหล่งที่มา : ศูนย์สุขภาพชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2552)

ประเพณีที่ประชาชนในชุมชนได้ดำรงมั่นคงไว้และมีส่วนร่วมกันทำบุญกันอย่างยิ่งใหญ่และยังคงยึดถือตราบาจนทุกวันนี้ ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ จัดขึ้นที่วัดพระขรรค์บือธรรม ในวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี ในงานจะมีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวขอพรผู้สูงอายุ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษและผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยงานจัดตั้งแต่เช้าถึงเวลาเย็นทุกวัน อีกประเพณีหนึ่ง ก็คือประเพณีทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ ซึ่งประชาชนจะนิมนต์พระสงฆ์ในบริเวณใกล้เคียงให้เพียงพอต่อความต้องการในปีนั้น ๆ เช่น 80 รูป เนื่องในปีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น โดยประชาชนจะจัดเตรียมข้าวสารอาหารแห้งมารอเรียงรายตามทางที่กรรมการชุมชนได้จัดเตรียมให้พระสงฆ์รับบิณฑบาต หลังจากนั้นประชาชนก็พากันรับศีลรับพรตามประเพณีนิยม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัวในการดำเนินชีวิตในปีใหม่และตลอดปีต่อไป

ส่วนงานศพ ประชาชนจะไม่ได้จัดงานที่วัดพระขรรค์บือธรรม เนื่องจากที่วัดไม่มีเมรุในการเผาศพ เมื่อมีคนเสียชีวิตในชุมชน จะนำศพไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดจันทรสโมสรเป็นส่วนใหญ่

4.3.2 ด้านภาษาและวรรณกรรม

ชุมชนวัดพระขรรค์บือธรรม 3 ด้านภาษาและวรรณกรรม จากการสัมภาษณ์ พบว่า ไม่ปรากฏชัดเจนว่าภายในชุมชนมีการรวบรวมวรรณกรรม ถึงแม้ว่าภายในชุมชนจะเคยมีห้องสมุดชุมชน แต่ก็ไม่ปรากฏว่ารวบรวมวรรณกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนไว้เลย แต่มีบางประเภทเช่น นิทาน ชาดก จะปรากฏอยู่ที่วัดพระขรรค์บือธรรมบ้าง แต่ถึงอย่างไรกระทั่งสุภาษิต หรือคำพังเพยที่จะสั่งสอนบุตรหลานของคนในชุมชนเองก็ตามไม่ได้มีการใช้หรือจดบันทึกไว้อย่างเป็นทางการ จะมีลักษณะเป็นการพูดสั่งสอนกันตามปู่ย่าตายายสั่งสอนมาถือหลักที่จำได้แล้วสั่งสอนสืบทอดต่อกันมาแต่ในอดีตเท่านั้น ซึ่งประชาชนในชุมชนโดยส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้สุภาษิตหรือคำสั่งสอนจากปู่ย่าตายายเหล่านั้น ในการสอนบุตรหลานเท่าไรนัก เนื่องจากไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน บุตรหลานจะมาอยู่กับบ้านให้พ่อแม่ได้สั่งสอนก็คงเป็นเรื่องที่ยาก และพ่อแม่ก็ไม่มีเวลาที่จะสั่งสอนบุตรหลานอย่างที่คาดหวัง เนื่องจากต้องทำมาหากินตลอดวันและหลายคนต้องออกไปทำงานนอกชุมชน ดังนั้นบุตรหลานส่วนใหญ่ในวันปกติมักจะอยู่ที่โรงเรียน และวันหยุดมักใช้เวลาส่วนใหญ่ไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าหรือร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต เสียมากกว่าจะอยู่ที่บ้าน

ส่วนภาษาที่ประชาชนในชุมชนใช้กันอยู่ทุกวันจะเป็นภาษาไทย 2 สำเนียง ได้แก่ภาษาไทยกลาง ใช้สนทนาเป็นส่วนใหญ่โดยทั่วไป และภาษาไทยอีสาน ใช้สนทนาเฉพาะกลุ่มของตนเองเท่านั้น

4.3.3 ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี

ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 3 ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนมีโบราณสถานที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณของชุมชนในที่นี้หมายถึงเอาบ้านเรือนที่ตั้งมาแล้วไม่ต่ำกว่า 50 ปีเช่นเดียวกัน ในชุมชนมีเพียง 2 แห่ง คือ **บ้านลุมโกเมนทร์ อิมสุวรรณ อายุ 63 ปี** (ชาวบ้านรู้จักกันในชื่อว่า “ลุมอิ่ง”) เป็นบ้านที่มีอายุกว่า 50 ปีของชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 3 คุณลุงเล่าให้ฟังว่า ครั้งแรกย้ายมาจากบ้านยาที่สวนจตุจักร ซึ่งถูกเวนคืนที่ดินจากการรถไฟ แล้วนำมาปลูกบ้านอยู่ที่ชุมชนแห่งนี้ตั้งแต่รุ่นคุณแม่ คุณพ่อ ตอนนั้นลุงอายุเพียง 4 ขวบเท่านั้น นับแต่นั้นมาเป็นเวลา 59 ปีแล้ว

อนึ่งยังปรากฏว่าในชุมชนมี**บ้านป่าสอน พลอย อายุ 67 ปี** อีกหลังหนึ่งซึ่งมีอายุมากกว่า 60 ปี คุณป่าเล่าให้ฟังว่า บ้านที่คุณป่าอยู่นี้มีมาก่อนการตั้งเป็นชุมชน ซึ่งแต่ก่อนบริเวณ 4-5 ไร่แถวนี้เป็นสวนผลไม้ มีร่องน้ำทั้งสี่ และมีบ้านคุณป่าอยู่เพียงหลังเดียวที่ตั้งอยู่ภายในสวน เจ้าของบ้านคือคุณตาและคุณยาย แต่คุณตาได้เสียชีวิตไปแล้ว ตอนนั้นคุณป่าเป็นเพียงผู้อาศัยและอยู่ดูแลบ้านให้เจ้าของ และปัจจุบันนี้อยู่กับคุณยายเพียง 2 คน ส่วนเจ้าของบ้านจริง ๆ ย้ายไปอยู่แถวประชาอุทิศ แต่คุณป่าเองได้มาอยู่อาศัยตั้งแต่ พ.ศ. 2515 นับถึงปัจจุบันนี้ก็อาศัยอยู่กว่า 37 ปีแล้ว

4.3.4 ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ

ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 3 ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 6 ท่านดังกล่าวข้างต้น พบว่า แต่ก่อนปรากฏว่า มีการละเล่นดนตรีในกลุ่มผู้สูงอายุ วงสตริงคอมโบ แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว เนื่องจากต่างคนต่างไปประกอบอาชีพ และเสียชีวิตไปไม่มีใครสืบสานต่อ

ถึงอย่างไรก็ตามชุมชนก็มีการละเล่นกันส่วนใหญ่มักจะแทรกอยู่ในวันสำคัญของทางชุมชนจัดขึ้นได้แก่ วันสงกรานต์ และจะเกิดการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ที่วัดเป็นส่วนใหญ่ โดยจะให้ความสำคัญกับผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่นแบบพื้นบ้านที่ได้สืบทอดกันมาแต่ในอดีต และการละเล่นที่ได้รับความนิยมที่สุดได้แก่ การละเล่นงูกินหาง (ดังภาพที่ 4.21) บางครั้งมีการละเล่นมอญซ่อนผ้า

ส่วนกิจกรรมอื่นในชุมชนได้มีการแข่งขันกีฬานันทนาการของคนในชุมชนที่จัดกันมากที่สุด คือ การแข่งขันฟุตบอล ของคนในชุมชนนั่นเอง ซึ่งการละเล่นหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนช่วยกันจัดเพื่อให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลายความเครียดและพักผ่อนหย่อนใจ

ภาพที่ 4.21 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ร่วมการละเล่นงูกินหางในวันสงกรานต์
จัดขึ้นที่วัดประหาระปือธรรม

แหล่งที่มา : ศูนย์สุขภาพชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.3.5 ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนนี้เป็นชุมชนเกิดขึ้นพร้อมกับชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 และ 2 แต่ได้ถูกแบ่งเป็นชุมชนย่อย ๆ อีก 4 ชุมชนอย่างเป็นทางการขึ้นกับเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2538 ประมาณ 14 ปีที่แล้วนี้เอง จากการได้รับผลจากการพัฒนาในรูปแบบที่ทันสมัยอย่างรวดเร็วทำให้ประชาชนไม่ได้เก็บรักษาสิ่งที่ปู่ย่าตายายเคยใช้ดำรงชีวิตไว้เนื่องจากเห็นว่าไม่มีความสำคัญนัก และคิดว่าไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในปัจจุบันด้วย

ส่วนอุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมของชุมชนที่เกิดขึ้นอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะยืมจาก วัดประหาระปือธรรมแทบทั้งสิ้น

เมื่อไม่ปรากฏร่องรอยหลักฐานใด ๆ ให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ของชุมชนจึงทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ด้วยเหตุที่ชุมชนไม่มีหลักฐานยืนยันหรือข้อมูลที่สามารถสืบค้นในด้านนี้ได้ จึงสรุปว่าชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ไม่มีวิทยาการที่เป็นภูมิปัญญาอันเกิดขึ้นเป็นของชุมชนเอง ปัจจุบันชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นไปตามรูปแบบสมัยใหม่ของวิถีชีวิตคนเมือง คือ มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ด้วยเหตุที่ว่าแต่ละคนต้องดิ้นรนทำมาหากินของตนเอง การ

ใช้ชีวิตประจำวันอาศัยความทันสมัยของเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ในการใช้อุปกรณ์ดำรงชีวิตประจำวัน
ของประชาชนในชุมชนอย่างชัดเจน

4.3.6 ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม ผลจากการ
สัมภาษณ์ พบว่า ไม่มีหลักฐานที่บ่งบอกถึงการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือการประกอบธุรกิจการจัด
พิธีกรรมเลย แม้ว่าในชุมชนจะมีบ้านที่อายุมากกว่า 50 ปีก็ตาม ก็ไม่บ่งชี้ชัดเจนว่าเป็นสถานที่
ท่องเที่ยวสำหรับประชาชนทั่วไป จึงทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ไม่มีวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากด้านการ
ท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรมในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3

ภาคผนวก จ

ผลการศึกษา : วิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 4

ชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 4 เป็นชุมชนหนึ่งตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ.2534 และตั้งอยู่ในซอยวัดประหาระปิอธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จัดเป็นชุมชนเมือง ที่มีลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์เป็นที่อยู่อาศัยและค้าขาย เมื่อสังเกตโดยรอบชุมชน พบว่า ชุมชนนี้ตั้งอยู่สองฝั่งถนนชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 4 ซึ่งบ้านที่อยู่อาศัยเป็นอาคารพาณิชย์ 3 ชั้นครึ่งทั้งหมด จำนวน 120 คูหา ชุมชนนี้มีเนื้อที่ 8 ไร่ โดยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดประหาระปิอธรรมเป็นศูนย์กลาง เป็นชุมชนที่ตั้งใหม่ในชุมชนทั้ง 4 ชุมชน โดยจัดตั้งอย่างเป็นทางการกับกรุงเทพมหานครเมื่อ พ.ศ. 2540 ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไปในการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน 2) ศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม 3) ศึกษาวัฒนธรรมของชุมชน

ผลการศึกษาแต่ละด้านของชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 4 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน

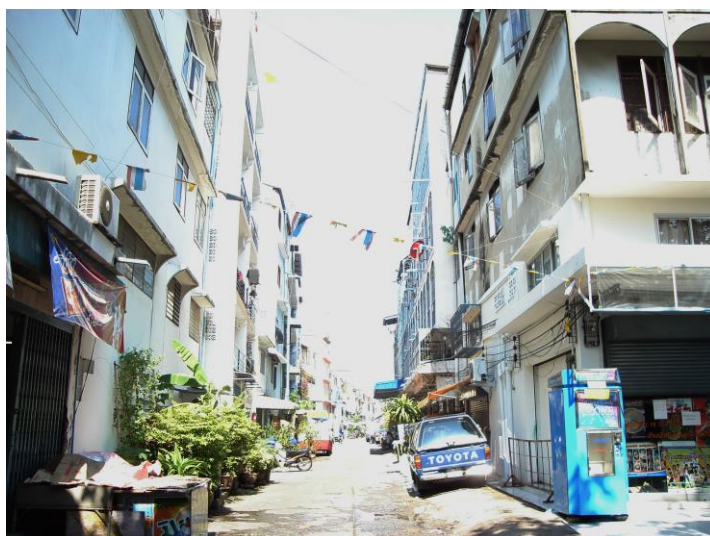
4.1.1 ด้านประวัติความเป็นมาของชุมชน

ในอดีตพื้นที่ 8 ไร่แห่งนี้ เป็นทุ่งหญ้าและสวนผลไม้ของชาวบ้าน โดยพื้นที่ส่วนหนึ่งที่เป็นทุ่งหญ้ามักจะมีชาวบ้านต้อนเอากระบือจากต่างจังหวัดเพื่อพักไว้เพื่อขาย ถือเป็นจุดสำคัญในการเป็นแหล่งซื้อขายกระบือพันธ์ดีจากต่างจังหวัด เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากเนื่องจากมีลำคลองใสสะอาดไหลผ่าน สามารถนำกระบือไปกินน้ำอาบน้ำได้เป็นอย่างดีและบางครั้งมีชาวบ้านพายเรือมาขายผักผลไม้ทำให้มีความสะดวกสบายต่อการพักอาศัยเป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำบอกเล่าของคุณอนงค์ จันทร (2552 : สัมภาษณ์) อายุ 75 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 15 ปี ได้สะท้อนคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ว่าสมัยก่อนมีการเลี้ยงโค กระบือ ซึ่งกระบือพันธ์ดี แข็งแรง มีชื่อเสียงมากสมัยนั้นกับทั้งมีการซื้อขายโค กระบือกัน กระบือถูกต้อนมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกบ้าง โดยผ่านสะพานข้ามคลองอีกทีหนึ่ง ซึ่งปัจจุบัน เรียกว่า สะพานควาย และต้อนมาที่บางกระบือ ซึ่งเป็นจุดศูนย์รวมแห่งแหล่งซื้อขาย จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า หมู่บ้านบางกระบือ ขณะนี้ยังปรากฏหลักฐานอยู่ เช่น ตลาดบางกระบือ ซอยบางกระบือ สูดซอยบางกระบือก็กลายมาเป็น ชุมชนวัดประหาระปิอธรรม 4 ในปัจจุบัน

ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นทุ่งหญ้า มีลำคลองไหลผ่าน เรียกว่า คลองบางกระบือ สามารถนำเรือสัญจรได้ ชาวเรือจะนำของกินของใช้เข้ามาขายผ่านวัด ประชาระบือธรรม แล้วออกไปคลองเปรมประชากร สองข้างของคลองบางกระบือยังมีหมู่บ้านเล็ก ๆ มีอาชีพทำการเกษตร ทำสวนผักผลไม้ เช่น ทุเรียน มังคุด ละมุด มะม่วง ฯลฯ ในท้องร่องสวนพอถึงฤดูน้ำหลากจะมีปลาชุกชุมมาก น้ำใสสะอาด คุณป้าสังวาลเคยเล่าให้คนในชุมชนฟังว่า สมัยเด็ก ๆ คุณแม่ได้เช่าที่ปลูกผัก ส่วนตัวป้าและเด็ก ๆ คนอื่น ๆ เล่นน้ำจับปลากันสนุกสนาน

ครั้งต่อมาที่ดินแปลงนี้ถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า เป็นคูคลองมีทางเดินแบบอิฐ ถ้าฝนตกก็เดินไปไหนไม่ได้ มีคนเข้ามาลักลอบปลูกเป็นเพิง จนกลายเป็นสลัม น้ำสกปรก ในคูมีผักตบชวาเต็มไปหมด การเข้าออกลำบากเป็นซอยลึก รถเข้าไม่ได้ ใช้สะพานไม้เก่า ๆ แพนเดียวต่อเป็นทางเดินเข้าออก น้ำไฟฟ้าไม่มี น้ำดื่มต้องไปหามาจากวัดประชาระบือธรรม เจ้าของที่แปลงนี้ทราบแต่เพียงว่า ชื่อเจ้ก้ง ต่อมาขายเรือหรือให้เช่ากับคนแขกไม่มีใครทราบ

เมื่อความเป็นเมืองได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ ทำให้พื้นที่แห่งนี้ได้รับการพัฒนาตามไปด้วย การเป็นพื้นที่ของเอกชนจนถูกพัฒนาขึ้นมาอย่างรวดเร็วและให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเจ้าของพื้นที่โดยมีเป้าหมายเพื่อธุรกิจจนกระทั่ง พ.ศ. 2518 บริษัทอาคารพัฒนาจำกัด ได้ถมที่และตอกเสาเข็มในที่ดินแปลงนี้เพื่อปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ในเนื้อที่ 8 ไร่ จำนวน 120 คูหา สร้างเสร็จประมาณ พ.ศ. 2520 ผู้คนที่ต่างเข้ามาจับจองเป็นที่อยู่อาศัยบ้าง ได้แก๊งกำไรบ้าง ราคาสมัยนั้นประมาณสองแสนถึงสามแสนกว่าบาท ต่างคนต่างทยอยเข้ามาอยู่ ต่างคนต่างอยู่ไม่รู้จักกันไม่คุยกัน ดึกแถวขายไปเปลี่ยนเจ้าของซื้อขายกันอยู่ตลอดผู้คนเข้ามาอยู่มากขึ้นประมาณร้อยละ 90 ของอาคารพาณิชย์ มาจนถึงปัจจุบันนี้ (ข้อมูลประวัติชุมชนวัดประชาระบือธรรม 4, 2552 : 14-15)

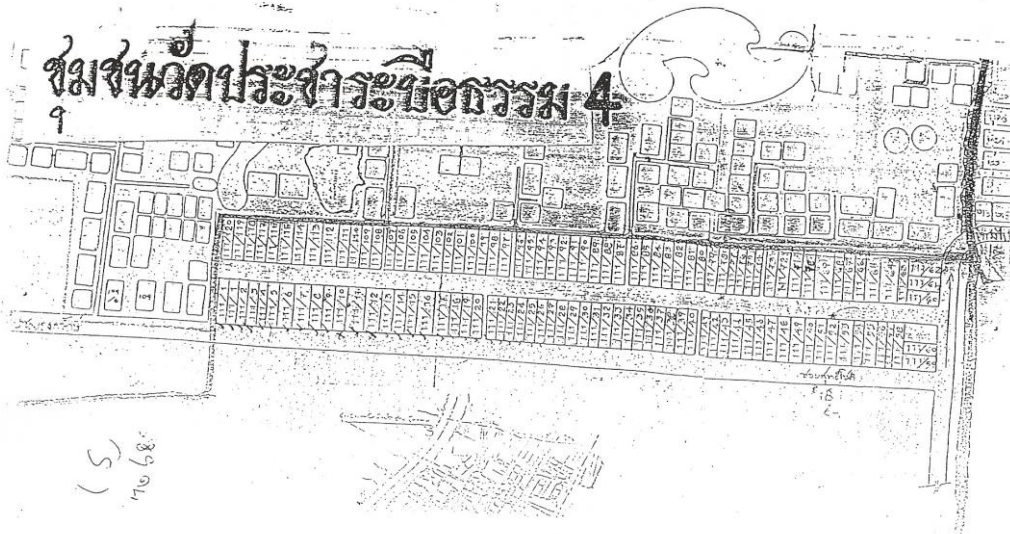
ภาพที่ 4.1 อาคารพาณิชย์ 2 ชั้น คือชุมชนวัดประชาระบือธรรม 4 สร้างเมื่อ พ.ศ. 2518 - 2520

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประชาระบือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ใน ปีพ.ศ. 2540 กรุงเทพมหานคร ได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้ตึกแถว 120 คูหา ในที่ดิน 8 ไร่ เป็นชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ประกาศสำนักงานเขตดุสิต ให้แต่งตั้งกรรมการ จำนวน 7 ท่าน เป็นผู้บริหาร การดำเนินชีวิตต่างคนต่างมีอาชีพ ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีบ้านอยู่อาศัยเป็นตึกแถว มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีถนนซอยตัดผ่านเข้าไปในชุมชนเป็นเส้นทางลัดจากถนนสามเสนไปออกถนนพระรามที่ 5 แต่ซอยแคบไม่คล่องตัวการจราจร

4.1.2 ด้านที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพของชุมชน

การสำรวจชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 พบว่า เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ติดกับคลองบางกระบือที่เชื่อมกับคลองวัดน้อยนพคุณ ที่แยกออกมาจากคลองเปรมประชากร อยู่ในโซนของวัดประหาระปือธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตของชุมชนอย่างชัดเจนดังภาพแผนที่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ต่อไปนี้ (สำนักงานเขตดุสิต, 2551 : 97-98)

ภาพที่ 4.2 แผนที่ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4

ทิศเหนือ	ติดชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3
ทิศใต้	ติดหมู่บ้านสยามนิเวศน์
ทิศตะวันออก	ติดคลองบางกระบือเชื่อมคลองวัดน้อยนพคุณ
ทิศตะวันตก	ติดชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3

ในชุมชนนี้มีทั้งหมด 6 ซอย ประชาชนมีอาคารบ้านเรือนเป็นตึกแถว อาคารพาณิชย์ อยู่บนพื้นที่ของเอกชน มีสภาพทั่วไปของชุมชนเป็นชุมชนเมืองที่มีการทำธุรกิจในครอบครัวประชาชนอยู่กันหนาแน่นมากพอสมควร โดยปัจจุบันมีจำนวนประชากร เป็นเพศชาย 122 คน เพศหญิง 167 คน รวมทั้งสิ้น 289 คน มีจำนวนครอบครัว 97 ครอบครัว และจำนวนหลังคาเรือน 97 หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีจำนวน 2 ครอบครัวที่นับถือศาสนาคริสต์ (นางสมบุญ แก้วอนุรักษ์, 2552 : สัมภาษณ์)

การเข้าถึงชุมชนนั้นจะต้องข้ามสะพานวัดประชาระบือธรรม และมีป้ายวัดประชาระบือธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการบ่งบอก มีถนนคอนกรีต 2 เลน ชื่อว่า ซอยวัดประชาระบือธรรมขนานกับคลองบางกระบือในการเข้าถึงชุมชนโดยใช้เส้นทางเดียวกันกับวัดประชาระบือธรรม ที่ปากซอยจะมีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง โดยจะต้องผ่านชุมชนวัดประชาระบือธรรม 1 และชุมชนวัดประชาระบือธรรม เพื่อเข้าถึงชุมชน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า การเข้าถึงชุมชนจะมีเส้นทางหลัก ๆ เพียงเส้นเดียวได้แก่ ซอยวัดประชาระบือธรรม ซึ่งไปทะลุผ่านซอยของครักษ์ 13 สู่ถนนสามเสน 32 ได้อย่างสะดวกสบาย ซึ่งซอยที่อยู่ระหว่างชุมชน ชื่อว่า ซอยวัดประชาระบือธรรม 4

4.1.3 ลักษณะบ้านเรือน

ชุมชนวัดประชาระบือธรรม 4 บ้านเรือนมีลักษณะเป็นตึกแถว(อาคารพาณิชย์) เป็นที่สำหรับพักอาศัยและทำธุรกิจในครอบครัว เมื่อสำรวจชุมชนทั้งหมดพบว่า ชุมชนแห่งนี้มีความเป็นเมืองและเจริญมากที่สุดชุมชนละแวกนั้น เนื่องจากมีความพร้อมด้วยความเป็นตึกแถว(อาคารพาณิชย์) ที่ถูกวางระบบมาเป็นอย่างดีโดยบริษัทอาคารพัฒนาจำกัด และไม่มีส่วนที่หลงเหลือให้เห็นเป็นบ้านในสมัยอดีตอยู่เลย ทั้งหมดมีลักษณะเป็นอาคารสูง 3 ชั้นครึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่ชั้นที่ 2-3 ใช้เป็นที่พัก ส่วนชั้นล่างใช้เป็นที่ค้าขายและทำธุรกิจของครอบครัว บางหลังใช้เป็นที่จอดรถ และมีการทำเป็นบ้านเช่า และห้องเช่า จำนวน 9 คูหา วัสดุที่ใช้ก่อสร้างส่วนใหญ่เป็น เหล็ก ปูน คอนกรีต หลังคาเป็นกระเบื้อง แต่ละบ้านมีเหล็กคัตหน้าต่าง ตั้งแต่ชั้น 2 ขึ้นไปและมีการติดแอร์คอนดิชันไว้ด้วย ส่วนชั้นล่างมีประตูเหล็กม้วนและประตูเหล็กยึดตั้งภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.3 ลักษณะตึกแถว (อาคารพาณิชย์) ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.4 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบอาคารพาณิชย์ ประตูปแบบเหล็กม้วน
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.5 ลักษณะที่อยู่อาศัยแบบอาคารพาณิชย์ ประตูแบบเหล็กยัด
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ลักษณะการตกแต่งบ้านขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลที่จะสามารถจัดรูปแบบของตัวเองให้เหมาะสมกับพื้นที่ในการใช้สอยและเพื่อความสวยงามของแต่ละบ้าน

4.1.4 สาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน

โดยพื้นฐานชุมชนเป็นชุมชนที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีของบริษัทอาคารพัฒนาจำกัด มาอย่างยาวนานกว่า 30 ปี จึงมีสาธารณูปโภคที่สมบูรณ์ ได้แก่

1. จำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะ 8 ตู้ ซึ่งใช้ระบบ TOT และ True มีสภาพการใช้งานที่ดีมาก
2. จำนวนถังขยะสาธารณะในชุมชนโดยประมาณจำนวน 30 ถัง
3. จำนวนตู้ไปรษณีย์ในชุมชน 1 ตู้
4. ลักษณะถนนในชุมชนเป็นถนนสำหรับรถวิ่ง 1 เลน เป็นถนนภายในชุมชน
5. ระบบไฟฟ้าในชุมชน (ทางเดินหรือสถานที่สาธารณะ) มีเพียงพอ ซึ่งสะท้อนความปลอดภัยในเวลาากลางคืนให้กับประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี
6. ระบบน้ำประปาที่ใช้ในชุมชน เป็นน้ำประปาของนครหลวง ซึ่งแต่ละบ้านมีความสะดวกอย่างมากในการอุปโภค

7. ในชุมชนมีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยในชุมชนที่ดีโดยมีถังดับเพลิง
8. ในชุมชน มีระบบน้ำทิ้ง ที่มีวิธีจัดการโดยมีท่อระบายน้ำทิ้งลงคลองบางกระบือ

และคลองวัดน้อยนพคุณ

4.1.5 สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตดุสิตซึ่งถือว่ามีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากทำให้พบว่า ในชุมชนนี้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจะมีความพร้อมมาก ได้แก่

1. ร้านของชำ จำนวน 9 ร้าน, ร้านอาหารตามสั่ง 4 ร้าน, ร้านซ่อมโทรทัศน์ 2 ร้าน, โรงน้ำแข็ง 2 ร้าน, ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ 1 ร้าน, ร้านทำเบาะรถยนต์ 1 ร้าน, ร้านขายยา 2 ร้าน, โรงงานทำกระเป๋า 1 โรง, โรงงานขนมปัง 1 โรง และร้านตัดเย็บเสื้อผ้า 5 ร้าน
2. มีศูนย์สุขภาพประจำชุมชนและศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ จำนวน 1 แห่ง
3. มีร้านเสริมสวย/ความงาม จำนวน 5 ร้าน ได้แก่คุณหนู ย้วยชาลอน คำทองบาร์เบอร์ คริมชาลอน และไม่ปรากฏชื่อ 1 ร้าน
4. มีร้านเกมส์และอินเทอร์เน็ต จำนวน 3 ร้าน
5. ตู้เอทีเอ็ม จำนวน 1 ตู้ ของธนาคารกรุงไทย
6. มีตลาดนัด จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่หน้าชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 ซึ่งเปิดทุกวัน ตั้งแต่เช้าตรู่ ถึงเที่ยง ส่วนใหญ่จะเป็นจำพวกผักสด ผลไม้ และอาหารจำพวกไก่ทอด หมูปิ้ง ลูกชิ้นปิ้ง เป็นต้น
7. โรงพิมพ์ 2 แห่ง ชื่อ โรงพิมพ์ทองกมล และรำไทยเพชร
8. บริษัทในชุมชน 7 บริษัท ได้แก่ พีเคฮาร์ดแวร์ โรงพิมพ์ทองกมล รำไทยเพชร นิวชาติศิริ แวนแก้ว เอ็นดูเทนเมนท์ ร้อยสิบเอกรธุรกิจ
9. ในชุมชนมีรถเร่ขายของ รถยนต์/มอเตอร์ไซค์ที่เข้ามาขายอาหารและของใช้ที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดทั้งวัน
10. การตั้งอยู่ติดกับถนนพระราม 5 ที่เป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิต ทำให้การเดินทางสะดวกสบายอย่างมาก ทำให้มีป้ายรถเมล์ ขสมก. จำนวน 1 ป้าย โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่านได้แก่ สาย 50 สาย 70

4.1.6 หน่วยงานในชุมชน และอื่น ๆ

ในชุมชนประหารระบือธรรม 4 เมื่อสำรวจอย่างครอบคลุมแล้วพบว่า ยังมีหน่วยงานที่มีความสำคัญที่เป็นองคาพยพให้แก่ชุมชนอีก อันได้แก่

1. เวทีชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 ตั้งอยู่ตรงกลางชุมชน เป็นเวทีขนาดเล็กที่ใช้ทำกิจกรรม ประชุม ของชาวบ้าน
2. มีหอพัก อาคารให้เช่าของคนต่างถิ่นที่อพยพมาทำงานที่กรุงเทพมหานคร
3. มีกองทุนชุมชนเมือง หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “กองทุนเงินล้าน”

4.2 ศึกษาวิถีทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

4.2.1 ด้านการประกอบอาชีพ

อาชีพของคนในชุมชนที่ได้พบจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชน พบว่า ประชาชนประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว เนื่องจากพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ไม่กว้างขวางมากนักและเป็นชุมชนตึกแถว(อาคารพาณิชย์) จึงมีการประยุกต์ที่พักอาศัยเป็นที่ทำธุรกิจส่วนตัว หรือธุรกิจของครอบครัว ซึ่งอาชีพที่เห็นได้อย่างชัดเจนของคนในพื้นที่ได้แก่ อาชีพวินมอเตอร์ไซค์ วิน รถสามล้อเครื่อง หรือตุ๊ก ตุ๊ก ตั้งอยู่ปากซอยชุมชนวัดประหารระบือธรรม 3 และด้านหลังของชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 รับจ้างในโรงงานโรงพิมพ์ ได้แก่ โรงพิมพ์ทองกมล และไร่ไทยเพรส บริษัทในชุมชนอีก 7 บริษัท ได้แก่ พีเคฮาร์ดแวร์ โรงพิมพ์ทองกมล ไร่ไทยเพรส นิเวศาศิรี แวนแก้ว เอ็นดูเทนเมนท์ ร้อยสิบเอกธุรกิจ และรับจ้างในร้านเสริมสวย/ความงาม ได้แก่ คุณหนู ยูยาลอน คำทองบาร์เบอร์ ครีมชาลอน ยังรวมถึงโรงงานโรงน้ำแข็ง โรงงานทำกระเป่า โรงงานขนมปัง และร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ส่วนอาชีพด้านการค้าขาย พบว่ามี ร้านขายของชำ ขายอาหารตามสั่ง ร้านซ่อมโทรทัศน์ ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ ร้านทำเบาะรถยนต์ ร้านขายยา และมีการค้าขายในตลาดนัดหน้าชุมชน (ตามภาพที่ 4.6-4.9) ซึ่งบุคคลในชุมชนเป็นเจ้าของธุรกิจเหล่านั้น ยังพบอีกว่าอาชีพหนึ่งที่มีความนิยมมากและถือเป็นอาชีพที่สำคัญของประชาชนในชุมชนคือ การรับราชการ

ผู้ที่ประกอบอาชีพในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่ย้ายมาจากที่อื่นเพื่อมาอยู่อาศัยโดยมีวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวในชุมชนเขตอุตสาหกรรมด้วยส่วนหนึ่ง และหลายครอบครัวอยู่ในชุมชนเป็นคนที่อพยพย้ายถิ่นฐานอื่นมาอาศัยอยู่ในชุมชนจนกลายเป็นเสมือนหนึ่งเป็นคนในชุมชนและคนในชุมชนรู้สึกว่าคุณเหล่านั้นเป็นคนในชุมชนเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 4.6 ตลาดนัดยามเช้าของชุมชนวัดประหาระปิธรรม 4
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.7 โรงพิมพ์ทองกมล เป็นธุรกิจที่อยู่คู่กับชุมชนมาแต่ตั้งชุมชน เมื่อ 30 ปีที่แล้ว
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปิธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.8 ร้านขายของชำ ที่ตั้งอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.9 โรงน้ำแข็งที่ตั้งอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.2.2 ด้านการบริโภค

เมื่อทำการสังเกตและสอบถามความเป็นอยู่เรื่องการบริโภคอาหารของประชาชนในชุมชนพบว่า โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่ทำงานอยู่ภายในชุมชน ดังนั้นการรับประทานอาหารจึงทำกันภายในครอบครัว และอาหารที่ประชาชนในชุมชนรับประทานกันทั่วไป ได้แก่ ผักรวกน้ำพริกปลาทุ กุ้งส้ม ปลาทอด ไข่เจียว เป็นต้น แต่มีครอบครัวจำนวนไม่น้อยที่ต้องทำงานนอกบ้าน การรับประทานอาหารมักจะไม่เป็นเวลา มักจะเป็นอาหารที่รวดเร็ว ใช้เวลาทำไม่มากนัก และชนิดของอาหารไม่เป็นการประจำ เช่น อาหารตามสั่ง มักจะเป็นจำพวกอาหารจานเดียว ได้แก่ ผัดกระเพรา ข้าวผัด ผัดคะน้าหมูกรอบ หรือจำพวกปิ้งย่าง ทอด เช่น หมูปิ้ง ไก่ทอด เป็นต้น ซึ่งอาหารเหล่านี้เป็นอาหารไทยทั่วไปที่ทุกคนรับประทานกัน จนสามารถบอกได้ว่าด้วยการที่ชุมชนประชากระบือธรรม 4 มีความเป็นเมืองที่พัฒนาอย่างมาก ทำให้ความเป็นเมืองได้กลืนวิถีชีวิตชุมชนไปอย่างหลาย ๆ ชุมชนในเขตอุตสาหกรรมกรุงเทพมหานคร

4.2.3 ด้านการคมนาคม

ชุมชนวัดประชากระบือธรรม 4 มีถนนสายสำคัญเป็นจุดเด่นคือ ถนนพระรามที่ 5 โดยมีสายรถเมล์ที่ผ่าน สาย 5 สาย 50 สาย 70 และตรงปากซอยทางเข้าชุมชนจะมีถนนเพียงเส้นทางเดียวที่ผ่าน ได้แก่ ซอยวัดประชากระบือธรรม เป็นถนนสำหรับรถวิ่งได้ 2 เลน มีทางเดินตลอดแนวทางเข้าสู่ชุมชน ผ่านชุมชนวัดประชากระบือธรรม 1, 3 เข้าสู่ชุมชนวัดประชากระบือธรรม 4 และที่ปากซอยมีวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างประมาณ 10-15 คัน และหลังชุมชนมีวินมอเตอร์ไซด์และรถสามล้อเครื่อง(ตุ๊กตุ๊ก) รับจ้าง ประมาณ 5 คัน เพื่อรับส่งผู้โดยสารในชุมชน เทียบละ 10-60 บาท ตามระยะทาง และซอยวัดประชากระบือธรรมจะผ่านชุมชนวัดประชากระบือธรรม 1, 3 และ 4

ถ้าหากประชาชนจะเดินทางไปยังสถานที่อื่น ๆ ที่อยู่นอกชุมชนห่างไกล ก็สามารถเดินทางออกได้เพียง 2 ด้านเท่านั้น ก็คือ ด้านปากซอยวัดประชากระบือธรรมไปถนนพระรามที่ 5 และด้านหลังทางผ่านชุมชนวัดประชากระบือธรรม 1, 3 และ 4 ไปทะลุผ่านซอยองครักษ์ 13 สู่นถนนสามเสน 32

ภาพที่ 4.10 วินรถสามล้อเครื่องหรือตุ๊ก ตุ๊ก รับจ้าง อยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.2.3 ด้านการปกครอง

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ตั้งอยู่ที่ซอยวัดประหาระปือธรรม ถนนพระรามที่ 5 แขวง ถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีการบริหารชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วย กรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 ปรับปรุงระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2528 และต่อมา พ.ศ. 2540 กรุงเทพมหานครได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้ตึกแถว 120 คูหา ในที่ดิน 8 ไร่ เป็นชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 โดยมีกรรมการจำนวน 7 คน ซึ่งผู้นำชุมชนได้มาจากการเลือกตั้งของคนในชุมชน และตำแหน่งต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดขึ้นตาม ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 หมวด 2 กรรมการชุมชน ข้อ 9 คณะกรรมการชุมชนประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วย กรรมการชุมชน พ.ศ. 2534, 2552 : ออนไลน์)

- (1) ประธานกรรมการ
- (2) รองประธานกรรมการ
- (3) เลขานุการ
- (4) เภรัณยิก
- (5) นายทะเบียน
- (6) ประชาสัมพันธ์

(7) ตำแหน่งอื่นใด ตามที่คณะกรรมการชุมชนเห็นสมควรแต่งตั้ง อนึ่งกรรมการชุมชนใน 1 ชุมชนจะต้องมีอย่างน้อย 7 คน ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนของคณะกรรมการของชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 ปัจจุบัน และไม่เกิน 25 คน ทำหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาชุมชน รับนโยบายประสานงาน รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในชุมชนมีกินคืออยู่ดีมีความสุขอย่างทั่วถึงตามระเบียบกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบัน ประธานชุมชน ชื่อ นางสมบุญณ์ แก้วนุรักษ์ อยู่บ้านเลขที่ 111/72 ซอยวัดประหาระบือธรรม 4 ถนนพระราม 5 แขวงนครไชยศรี 10300 มีอาชีพเป็นข้าราชการเกษียณบำนาญ

ประเด็นสำคัญ คือ ผู้นำชุมชนจะดูแลปกครองคนในชุมชนเป็นลักษณะกันเอง แบบครอบครัว ดูแลเรื่องความสะอาด การแยกขยะ การทิ้งขยะ มีการออกเสียงตามสายประชาสัมพันธ์บ้าง ออกไปสอนตามบ้านเรือนบ้าง ให้กับประชาชนในชุมชน และภายในชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 จะมีเวทีชาวบ้านที่กรรมการและประชาชนจัดประชุมปรึกษาหารือในกิจการของชุมชนโดยให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยในการเลือกตั้งกรรมการชุมชน จะให้ประชาชนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในชุมชน อายุ 20 ปีขึ้นไป มามีบทบาทสำคัญต่อชุมชน แต่ถึงอย่างไร ประชาชนก็มีส่วนร่วมในการเข้ามาพัฒนาชุมชนน้อยมาก และเป็นประเด็นปัญหาที่คณะกรรมการชุมชนจะร่วมกันหาทางออกต่อไป

ภาพที่ 4.11 เวทีชาวบ้านชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.2.4 ด้านการศึกษา

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 มีสถานศึกษาตั้งอยู่ใกล้กับชุมชน และส่วนใหญ่บุตรหลานของคนในชุมชนจะเข้าเรียนในโรงเรียนวัดประหาระปือธรรม เป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 นั่นเอง ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีการศึกษาปริญญาตรี และมีสายอาชีพ ปวช./ปวส. บ้างเล็กน้อย (นางสมบุรณ์ แก้วอนุรักษ์ นางอนงค์ จันทร และมาลี สังกิตกุล, 2552 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4.12 โรงเรียนวัดประหาระปือธรรม สังกัดกรุงเทพมหานคร
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.2.5 ด้านการสาธารณสุข

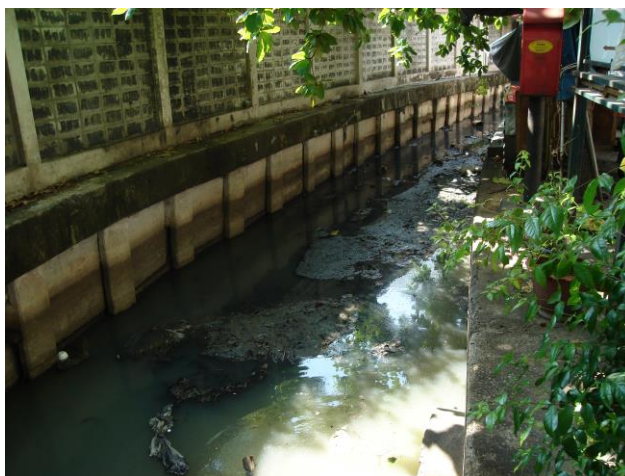
ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชนพบว่า มีศูนย์สุขภาพชุมชนจำนวน 1 แห่งตั้งอยู่ภายในชุมชน ซึ่งศูนย์นี้จะเป็นที่จ่ายยาเบื้องต้นแก่ประชาชนที่เข้ามาตรวจสุขภาพ ซึ่งศูนย์นี้จะรวมอยู่ที่เดียวกับศูนย์ประสานงานหลักประกันสุขภาพประชาชนด้วย โดยศูนย์สุขภาพชุมชน จะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน 1 คน เป็นคนในชุมชนที่ได้รับการฝึกอบรมมาจากศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 38 ซึ่งอยู่บริเวณสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ทำน้ำเกียกกาย และยังพบว่าโรคที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นมากที่สุด ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดัน (มาลี สังกิตกุล, 2552 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4.13 ศูนย์สุขภาพชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

ส่วนความสะอาดของบ้านและพื้นที่ของชุมชน พบว่า ตามท้องถนนทางเข้าชุมชนมีความสะอาดพอสมควร เนื่องจากว่า บ้านเรือนเป็นตึกแถว(อาคารพาณิชย์) มีความเป็นสัดส่วนที่ชัดเจนของความเป็นเจ้าของ ดังนั้นการดูแลความสะอาดจึงเป็นเฉพาะบุคคลและมีความเป็นไปได้ง่ายกว่าชุมชนแออัด แต่ถึงอย่างไรลำคลองน้อยนพคุณที่ไหลผ่านหน้าชุมชน ยังไม่ได้รับการดูแลรักษาหรือทวงแทน ซึ่งเป็นเพราะว่าไม่มีใครเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง จึงทำให้มีสภาพของลำคลองที่สกปรก มีกลิ่นเหม็น และมีขยะ ดังจะเห็นจากภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.14 คลองวัดน้อยนพคุณ ไหลผ่านหน้าชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4

แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 4.15 สภาพความสะอาดของถนนภายในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4
แหล่งที่มา : ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 (ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2552)

4.3 ศึกษาวิถีทางด้านวัฒนธรรม

4.3.1 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นางสาวบุรณห์ แก้วอนุรักษ์ อายุ 69 ปี นางอนงค์ จันทร อายุ 75 ปี และนางมาลี สังหิตกุล อายุ 48 ปี พบว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 เป็นคนไทยเชื้อสายไทย บางส่วนเป็นชาวเขมร พม่า ลาว มาเช่าห้องที่เจ้าของคูหา นั้น ๆ จัดแบ่งเช่า เพื่อมาทำงานโรงงานทั้งอยู่ในชุมชนเองและนอกชุมชน ส่วนใหญ่ผู้คนจะอพยพมาจากต่างจังหวัดโดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อมาหางานทำในกรุงเทพมหานครและมาเช่าห้องอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก

แทบทุกหลังคาเรือนนับถือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งจิตใจใช้ยึดเหนี่ยวเสมอมา มีความเชื่อพิธีกรรมทางศาสนาที่ปะปนกันไปบาง และมีบางส่วนที่นับถือศาสนาอิสลาม แม้จะมีศาสนาที่แตกต่างกันแต่ผู้คนก็อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่อย่างไรก็ตามผู้คนส่วนใหญ่ในชุมชนยึดมั่นและเชื่อมั่นในพิธีกรรมตามคติของชาวพุทธโดยทั่วไป ซึ่งมีวัดประหาระปือธรรม ที่ตั้งอยู่ในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 เป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมของชุมชน เช่น การทำบุญวันธรรมสวนะ ทำบุญวันเกิด ทำบุญตักบาตรไหว้พระตามประเพณีสำคัญ ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ มาฆบูชา วิ

สาขาบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา วันพ่อแห่งชาติ(5 ธันวาคม) วันแม่แห่งชาติ(12 สิงหาคม) และลอยกระทง ซึ่งสิ่งที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีให้กับลูกหลาน จะเป็นลักษณะชวนลูกหลานไปทำบุญร่วมกัน และทำให้เขาได้เห็นถึงการปฏิบัติตามหลักศาสนาพุทธ และในบางครั้งก็สอนบุตรหลานของตัวเองในเวลาว่างจากการทำงาน เมื่อมีโอกาสในการจัดกิจกรรมทางศาสนาของชุมชนเองมักจะใช้ถนนซอยวัดพระชาระปิธธรรม 4 อยู่ตรงกลางระหว่างชุมชน เป็นศูนย์กลางของการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

ด้านความเชื่อส่วนบุคคล พบว่า ผู้คนยังมีความเชื่อในประเพณีส่วนบุคคลอยู่บ้าง เช่นการตั้งชื่อ การบวชนาค การแต่งงาน ประชาชนในชุมชนยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิม ส่วนงานศพ ประชาชนจะไม่ได้จัดงานที่วัดพระชาระปิธธรรม เนื่องจากที่วัดไม่มีเมรุในการเผาศพ เมื่อมีคนเสียชีวิตในชุมชน จะนำศพไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดจันทรสโมสรเป็นส่วนใหญ่ โดยประชาชนที่เป็นญาติสนิทมิตรสหายก็ไปร่วมพิธีกรรมตามสะดวกและความเหมาะสมของตัวเอง

ส่วนประเพณีที่ชุมชนได้ดำรงมั่นคงไว้เป็นหลักให้กับประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกันทำบุญกันอย่างยิ่งใหญ่อีกยังคงยึดถือตราบจนทุกวันนี้ ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ จัดขึ้นที่วัดพระชาระปิธธรรม ในวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี ในงานจะมีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวขอพรผู้สูงอายุ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษและผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยงานจัดตั้งแต่เช้าถึงเวลาเย็นทุกวัน อีกประเพณีที่ต้องจัดขึ้นทุกปีเช่นเดียวกับสงกรานต์ก็คือประเพณีทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ คือวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี ประชาชนจะนิมนต์พระสงฆ์ในบริเวณใกล้เคียงและต่างจังหวัดส่วนใหญ่จะมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประชาชนจะจัดเตรียมข้าวสารอาหารแห้งมารอเรียงรายตามทางที่กรรมการชุมชนได้จัดเตรียมให้พระสงฆ์รับบิณฑบาต หลังจากนั้นประชาชนก็พากันรับศีลรับพรตามประเพณีนิยม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัวในการดำเนินชีวิตในปีใหม่และตลอดปีต่อไป

4.3.2 ด้านภาษาและวรรณกรรม

ชุมชนวัดพระชาระปิธธรรม 4 ด้านภาษาและวรรณกรรม จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชนพบว่า ไม่ปรากฏชัดเจนว่าภายในชุมชนมีการรวบรวมวรรณกรรมประเภทนิทาน ชาดก หรือบทประพันธ์ต่าง ๆ แม้กระทั่งสุภาษิต คำพังเพยที่จะสั่งสอนบุตรหลานอันเป็นการสืบทอดมาแต่ในอดีตเลย ประชาชนในชุมชนเองก็ไม่ได้มีการใช้เรื่องราวอันเป็นนิทาน หรือชาดกในการสั่งสอนบุตรหลาน และไม่มีมีการจดบันทึกไว้เป็นการเฉพาะของชุมชน แต่จะมีลักษณะเป็นการพูดสั่งสอนกันภายในครอบครัวตามปู่ตายายเคยสั่งสอนมาตามถิ่นฐานเดิมของตนเอง และประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้สุภาษิต คำพังเพย หรือคำอุทาหรณ์สอนใจที่จะนำคำเหล่านี้สั่งสอนบุตรหลานเท่าไรนัก เนื่องจากไม่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูง บุตรหลานของ

ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับแนวคิดแบบเดิมของพ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย และในชุมชนมีการพัฒนาไปค่อนข้างมาก มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ตมากมาย ทำให้จิตใจบุตรหลานของประชาชนในชุมชนได้น้อยมากที่จะอยู่กับบ้านให้พ่อแม่ได้สั่งสอน และที่สำคัญปรากฏชัดเจนในชุมชน คือ พ่อแม่ก็ไม่มีเวลาที่จะสั่งสอนบุตรหลานเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ใช้เวลาทำมาหากินประกอบอาชีพทั้งอาชีพค้าขาย รับจ้าง รับราชการ และส่วนใหญ่จะออกไปทำงานนอกชุมชน

ส่วนภาษาที่ประชาชนในชุมชนใช้กันอยู่ทุกวันจะเป็น 3 ภาษาที่ปรากฏชัดเจน ได้แก่ ภาษาไทยกลาง จะใช้สื่อสารกันโดยทั่วไป ส่วนภาษาไทยอีสาน จะใช้สนทนากันภายในกลุ่มของตนเอง ที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยกัน และอีกภาษาหนึ่งที่มีการใช้สนทนาอยู่ คือ ภาษาจีนที่ใช้สนทนาเฉพาะครอบครัวคนจีนเท่านั้นแต่มีส่วนน้อยในชุมชน

4.3.3 ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี ผลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ชุมชนแห่งนี้ได้รับการพัฒนาชุมชนในลักษณะเชิงพาณิชย์ของเอกชนเป็นรูปแบบสมัยใหม่ โดยสร้างเป็นตึกแถว(อาคารพาณิชย์)ให้แก่ผู้ที่ต้องการในพื้นที่เดิมจนไม่เหลือร่องรอยสถานที่เดิมหลงเหลือแม้แต่ร่องรอย และชุมชนนี้มีอายุเพียง 34 ปี บ้านเรือนทั้งหมด 120 คูหา จึงทำให้ชุมชนไม่ปรากฏร่องรอยของความเป็นชุมชนเก่าเลย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า ด้านศิลปกรรมและโบราณคดีในชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ได้แก่ โบราณสถาน เช่น วัด สถานที่ราชการ บ้านเรือนที่เก่าแก่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โรงเรียน แม้กระทั่งภาพเขียน งานปั้น งานแกะสลัก การทอผ้า การจักรสาน รวมถึงวัตถุทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ไม่มีปรากฏอยู่ในชุมชน และเป็นข้อที่ยืนยันสำคัญที่ว่า นางสมบูรณ์ แก้วอนุรักษ (2552 : สัมภาษณ์) อายุ 69 ปี ประธานชุมชน กล่าวว่าชุมชนแห่งนี้มีการพัฒนามากที่สุดใน 4 ชุมชนแถบวัดประหาระปือธรรมด้วยกัน และประชาชนที่อาศัยอยู่ส่วนใหญ่เป็นคนที่มาเช่าซื้อบ้านที่สร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด จึงทำให้ไม่หลงเหลือกลิ่นอายของวัฒนธรรมด้านศิลปกรรมและโบราณคดีดั้งเดิมของชุมชน

4.3.4 ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ

ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า การละเล่นดนตรีในชุมชนส่วนใหญ่จะแทรกอยู่ในวันสำคัญของทางชุมชนจัดขึ้นได้แก่ วันปีใหม่ และวันสงกรานต์ เป็นสำคัญ โดยจะมีการระดมทุนกันภายในชุมชนจ้างมหรสพรพบ้าง หมอลำชิงบ้าง ซึ่งเป็นดนตรีทางภาคอีสาน เนื่องจากมีคนอีสานจำนวนมากอาศัยในชุมชน และมีการละเล่นกิจกรรมที่เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่จะเน้นให้ความสำคัญกับผู้เฒ่าผู้แก่ได้

ละเล่นแบบพื้นบ้านที่ได้สืบทอดกันมาแต่ในอดีต และการละเล่นที่ได้รับความนิยมที่สุด ได้แก่ การละเล่นงูกินหาง และมีกิจกรรมใหม่ ๆ เช่น เหยียบกับระเบิด แก้อึดนตรี

ส่วนกิจกรรมอื่นในชุมชนได้การแข่งขันกีฬานันทนาการของคนในชุมชนที่จัดกันมากที่สุด คือ การแข่งขันฟุตบอล ของคนในชุมชนนั่นเอง และบางครั้งโรงพิมพ์ทั้งสองโรงพิมพ์จะจัดแข่งกีฬาตนเอง เพื่อให้ลูกจ้างได้พักผ่อนสัมพันธ์ต่อกัน และยังมีการไปรวมตัวกันในวาระสำคัญอื่น ๆ เช่น วันแม่ แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ มีกิจกรรมที่จะไปร่วมกับชุมชนละแวกเดียวกันที่วัดประชาระบือธรรม จัดกิจกรรมกีฬาฟุตบอลแข่งขันกันเพื่อที่ชุมชนเกิดความสนุกสนานผ่อนคลายความเครียดและพักผ่อน หย่อนใจอีกด้วย

4.3.5 ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ชุมชนวัดประชาระบือธรรม 4 ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ด้วยภาวะที่ชุมชนเป็นชุมชนสมัยใหม่ ความเป็นอยู่ของ ประชาชน รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ แม้ว่าในอุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมของชุมชน จะมีให้เห็นบ้างแต่ส่วนใหญ่ อุปกรณ์ต่าง ๆ จะหยิบยืมจากที่อื่น ๆ มาใช้ เช่น วัดประชาระบือธรรม เป็นต้น

เมื่อไม่ปรากฏร่องรอยหลักฐานใด ๆ ให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญา ท้องถิ่น) ของชุมชนจึงทำให้สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนไม่มีวิทยาการที่เป็นภูมิปัญญาอันเกิดขึ้นเป็นของ ชุมชนเอง แต่เป็นการหยิบยืมมาใช้เป็นบางครั้งคราวเท่านั้น ส่วนด้านชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นไปตาม รูปแบบสมัยปัจจุบัน เห็นได้ชัดเจนว่า มีลักษณะของประชาชนต่างคนต่างอยู่มาก ด้วยเหตุที่ว่าแต่ละ คนต้องดิ้นรนทำมาหากินของตัวเอง การใช้ชีวิตประจำวันอาศัยความทันสมัยของเทคโนโลยีเข้ามา แทนที่ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างชัดเจน

4.3.6 ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม

ชุมชนวัดประชาระบือธรรม 4 ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม ผลจากการ สัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ไม่มีหลักฐานที่บ่งบอกถึงการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือการ ประกอบธุรกิจการจัดพิธีกรรมเลย เนื่องจากเป็นชุมชนตึกแถว(อาคารพาณิชย์) ไม่มีสถานที่ใดใน ชุมชนบ่งชี้ถึงการเป็นที่ท่องเที่ยวของชุมชนเองและชุมชนใกล้เคียงเลย หรือครอบครัวที่ประกอบอาชีพ ด้านการจัดพิธีกรรมในชุมชนเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วนั้นผู้คนที่เข้ามาอยู่เป็นคนต่างถิ่นมาซื้อ ตึกแถว(อาคารพาณิชย์) เพื่ออาศัยและประกอบธุรกิจของตัวเองและครอบครัว จึงทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ ว่า ชุมชนวัดประชาระบือธรรม 4 ไม่มีหลักฐานและสถานที่ใด ๆ ในชุมชนเป็นที่ท่องเที่ยว และไม่มี ประชาชนคนใดประกอบอาชีพการจัดพิธีกรรมตามแบบในอดีตเลย

ภาคผนวก ฉ

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/๒๒๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทัยนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ “การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น” โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดประหารระบือธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันอังคารที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดประหารระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรีย์ ยอดฉิม)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕

มือถือ ๐๘๐ ๕๗๒๒๗๑๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssru@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/๒๒๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทองนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน ประธานกลุ่มภักพัฒนาวัดประหาระบือธรรม

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ “การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น” โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดประหาระบือธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันอังคารที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดประหาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวิทย์ ยอดฉิม)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕

มือถือ ๐๘๐ ๕๗๒๒๗๑๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssru@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/๒๒๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทองนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน ประธานชุมชนวัดประหารระเบิดธรรม

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ “การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น” โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดประหารระเบิดธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเชิญท่านหรือผู้แทน และอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนวัดประหารระเบิดธรรม เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันอังคารที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดประหารระเบิดธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย ยอดฉิม)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕

มือถือ ๐๘๐ ๕๗๒๒๗๑๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssru@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/ ๘๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทงนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต ฯ

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ "การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น" โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันจันทร์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดพระชาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รงนา จันทราสา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssru@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/ ๙๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทองนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน ที่มนักวิจัยและทีมยุวชนนักพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ "การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น" โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดพระชะเอือธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันที่จันทร์ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดพระชะเอือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssru@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/ ๘๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
๑ ถนนอุทองนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน ศูนย์พัฒนาวัดประหาระบือธรรม

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ "การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น" โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดประหาระบือธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันจันทร์ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดประหาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssrु@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/ ๘๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทงนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน ตัวแทนโรงเรียนวัดประหาระบือธรรม

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ "การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น" โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดประหาระบือธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันจันทร์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดประหาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssru@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/ ๘๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนคูทองนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน คุณนัยนา ยลจ่อหอ
เครือข่ายชุมชนเข้มแข็งเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ "การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น" โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันจันทร์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดพระชาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssru@ssru.ac.th

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/๘๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทอนนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน (อสม.) ทั้ง 4 ชุมชน

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ "การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น" โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดประชาระบือธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันจันทร์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดประชาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssru@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/ ๘๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนคูทองนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดุสิต ฯ

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ "การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น" โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดพระชาระบือธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันจันทร์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดพระชาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssru@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/ ๔๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทองนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เรียน ผู้นำชุมชนวัดประหารระเบิดธรรม ๑-๔

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินงานวิจัยในโครงการ "การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น" โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดประหารระเบิดธรรม เป็นพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการร่วมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกัน นั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ในวันจันทร์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ วัดประหารระเบิดธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดเข้าร่วมการเสวนาดังกล่าวด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๓๓๔๓-๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ird_ssrु@ssru.ac.th

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/๒๕๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทองนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นวิทยากร

เรียน คุณชุตีสา ศาสตรสาระ
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

ตามที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินแผนงานวิจัยการจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น และมีโครงการย่อยภายใต้แผนงานดังกล่าว ได้แก่ “โครงการการยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหาระบือธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยย่อย นั้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นวิทยากรบรรยายหัวข้อ “การจัดตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง” ในวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๔ เวลา ๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ ชุมชนวัดประหาระบือธรรม ๑ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕

มือถือ ๐๘๓ ๑๗๗ ๕๔๗๓ (ผศ.ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด)

ลงทะเบียน

โครงการวิจัย: การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดพระธาตุนครตามบริบท

ชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร

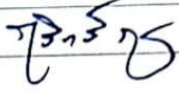
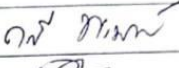

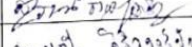
"กิจกรรมการธนาคารกลุ่มย่อยการจัดตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง"

วันที่ 17 มิถุนายน 2564

ณ วัดพระธาตุนคร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

เวลา 09.00-12.30 น.

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ลายเซ็น	หน่วยงาน
1	นางบุศิสรา ศาสตร์สาระ		สำนักงานเขตดุสิตฯ
2	นางยุพลี ชูอิน		
3	นาย สัทธิชัย เลิศพันธ์		ผู้นำชุมชน
4	นาง ประดิษฐ์ จาราสังคม		*
5			*
6			*
7	นาย ชัยวัฒน์ โพธิ์โพธิ์		อาสาสมัครสาธารณสุข
8	นาง อรุณศรี ศรีประเสริฐ		*
9	นาง สุภาวดี อรรถ		*
10	สือน กล้วย		*
11	นาย ชวชาญ		*
12	นาย นพพร		*
13			*
14			*
15			*
16			*
17			*
18	นางอุดม ศรีมงคล		ศูนย์วิจัยพัฒนาฯ
19	นางเทียบ ชัยศรีมาวงศ์		*
20	นางสาวเพชรวิมล ธนอันขวงค์		*

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ลายเซ็น	หน่วยงาน
21	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชนะโนน		หัวหน้าโครงการวิจัยฯ
22	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา ศิริโชคบัณฑิต		ผู้ร่วมวิจัย
23	อาจารย์วรรณิ พรหมคำว		*
24	อาจารย์ว่าที่ร้อยตรีหญิงเพ็ญภา ปาละปิ่น		*
25	นางฉานฉมรม ฟูฟูบอ	16.01. 	
26	นางสาวสุวิไลศรี		
27	นางสาวมุกมณี ศิริวงษ์จันทร์	มุกมณี ศิริวงษ์จันทร์	ยุวชนกัญพัฒนา (62-007)
	นางสาววิมล ศิริวงษ์จันทร์	วิมล	

คำสั่งกรุงเทพมหานคร

ที่ 3808/2541

เรื่อง การจัดตั้งกลุ่มอาชีพของกรุงเทพมหานคร

โดยที่เป็นการสมควรช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบอาชีพให้
รวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อส่งเสริมให้เกิดการประกอบอาชีพตามความรู้ ความสามารถ
และความถนัด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ
กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จึงมีคำสั่ง ดังนี้

1. ให้ผู้อำนวยการเขตสนับสนุนให้ผู้ที่มีความเดือดร้อนจากการประกอบอาชีพ
จัดตั้งกลุ่มอาชีพตามความรู้ ความสามารถ หรือความถนัด โดยมีสมาชิกไม่ต่ำกว่ากลุ่มละ 10 คน
และกำหนดให้มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากสมาชิกกลุ่มให้เป็นตัวแทนใน
การทำนิติกรรม สัญญา หรือทำการอื่นใดกับกรุงเทพมหานคร

2. การขึ้นของจดทะเบียนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพให้อื่น ณ สำนักงานเขตที่หัวหน้ากลุ่มมี
ภูมิลำเนาอยู่ตามแบบ กอ.1 โดยแนบเอกสารหลักฐานและรายละเอียดประกอบการ พิจารณา ดังนี้

- 2.1 รายชื่อสมาชิกกลุ่มอาชีพ
- 2.2 วัตถุประสงค์การประกอบอาชีพของกลุ่ม
- 2.3 ส่วนทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชนของสมาชิกกลุ่มอาชีพ
- 2.4 ข้อมูลการประกอบอาชีพหรือประกอบพาณิชย์ด้านอาชีพ
- 2.5 หนังสือมอบอำนาจจากสมาชิกกลุ่มอาชีพ ให้หัวหน้ากลุ่มอาชีพเป็นตัวแทน

ในการทำนิติกรรม สัญญา หรือทำการอื่นใดกับกรุงเทพมหานคร

3. ให้ผู้อำนวยการเขตหรือผู้ที่ผู้อำนวยการเขตมอบหมายตรวจสอบเอกสารหลักฐาน
และรายละเอียดก่อนจดทะเบียนรับรองกลุ่มอาชีพ

4. ให้ผู้อำนวยการเขตเป็นนายทะเบียนจดทะเบียนรับรองการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ
และออกใบทะเบียนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพให้ตามแบบ กอ.2

สำเนาถูกต้อง

(Handwritten signature)

ประมวลกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งเสริมอาชีพ

11

5. ใบทะเบียนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพมีอายุ 1 ปีนับแต่วันจดทะเบียน
6. กลุ่มอาชีพที่ได้รับทะเบียนรับรองการจัดตั้งกลุ่มอาชีพจากสำนักงานเขตแล้วสามารถจ้างงาน หรือขายพัสดุกับกรุงเทพมหานคร ได้ตามวัตถุประสงค์การประกอบอาชีพที่ระบุไว้
7. ในกรณีจำเป็นหัวหน้ากลุ่มอาชีพสามารถมอบหมายเป็นหนังสือให้สมาชิกกลุ่มอาชีพคนใดเป็นผู้ลงนามทำนิติกรรมหรือสัญญาหรือทำการอื่นใดกับกรุงเทพมหานครได้
8. กลุ่มอาชีพจะรับจ้างงาน หรือขายพัสดุกับกรุงเทพมหานครประเภทต่าง ๆ วงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท คือ

8.1 งานจ้างเหมาบริการ

8.2 งานจ้างทำของ

8.3 ขายพัสดุ

สำหรับงานจ้างทำของตาม 8.2 ซึ่งเข้าลักษณะค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ให้รับจ้างได้ในวงเงินไม่เกิน 500,000 บาท ทั้งนี้ไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจดทะเบียนผู้รับเหมาก่อสร้างของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2535 และให้หน่วยงานเจ้าของงบประมาณ จัดหาวิศวกรและหรือสถาปนิกเข้าช่วยเหลือและควบคุม กำกับการทำงานของกลุ่มอาชีพด้วย

9. กลุ่มอาชีพที่รับจ้างงานหรือขายพัสดุกับกรุงเทพมหานครจะต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติหรือระเบียบที่กรุงเทพมหานครกำหนดไว้เพื่อการนั้น

10. กรณีที่กลุ่มอาชีพที่จดทะเบียนกับสำนักงานเขตแล้วมิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบัญญัติ ระเบียบ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องให้ผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้ถือถอนการจดทะเบียนนั้น

11. ให้สำนักงานเขตรายงานการจดทะเบียนรับรองการจัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือการดำเนินกิจกรรมสัญญากับกลุ่มอาชีพแล้วแต่กรณีให้สำนักพัฒนาชุมชนทราบ ภายใน 7 วัน

12. แบบพิมพ์ กอ.1 และ กอ.2 ให้ใช้ตามตัวอย่างท้ายคำสั่งนี้ ส่วนเอกสารหรือแบบพิมพ์อื่น นอกจากที่กำหนดไว้ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการเขตเห็นสมควร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2541

(ลงชื่อ) พิจิต รัตกุล

(นายพิจิต รัตกุล)

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

สำเนาถูกต้อง

P. Jit

ประมวลกฎหมายฯ ที่เกี่ยวข้องกับ
การส่งเสริมอาชีพ

แบบ กอ.1

สำหรับเจ้าหน้าที่

ความเห็นเจ้าหน้าที่	คำสั่งผู้อำนวยการเขต

ลงชื่อ นายทะเบียน

ผู้อำนวยการเขต

สำหรับเจ้าหน้าที่

ได้ออกใบทะเบียนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพทะเบียนเลขที่ ให้ไปแล้ว

รับจดทะเบียนวันที่ เดือน พ.ศ.

สิ้นสุดอายุวันที่ เดือน พ.ศ.

ลงชื่อ เจ้าหน้าที่

..... / /

ประมวลกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับ
การส่งเสริมอาชีพ 13

แบบ กอ.2

คำขอเลขที่

สำนักงานเขต

ทะเบียนเลขที่

กรุงเทพมหานคร

ใบทะเบียนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

วันที่ เดือน พ.ศ.

หนังสือฉบับนี้ นายทะเบียนกลุ่มอาชีพสำนักงานเขต
 มอบให้เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่า กลุ่มอาชีพ ได้รับการจดทะเบียน
 เป็นกลุ่มอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการประกอบการด้าน

มีจำนวนสมาชิกของกลุ่มจำนวน คน มี นาย / นาง / น.ส.

เป็นหัวหน้ากลุ่ม ภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ ถนน

แขวง เขต กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์

สำนักงานกลุ่มอาชีพตั้งที่เลขที่ ถนน

แขวง / ตำบล เขต / อำเภอ จังหวัด

โทรศัพท์ ได้จดทะเบียนกลุ่มอาชีพเมื่อวันที่ เดือน

พ.ศ. และจะสิ้นสุดอายุในวันที่ เดือน พ.ศ.

.....

(.....)

นายทะเบียนสำนักงานเขต

ประทับตราประจำตำแหน่ง

ภาคผนวก ช

ที่ อว ๐๖๔๕.๑๐/๒๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทัยนอก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติพิจารณางบประมาณโครงการย่อย พุทธคุณุณการวิจัยและนวัตกรรม

เรียน หัวหน้าโครงการวิจัย

ตามที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้รับอนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ในโครงการ “การจัดการความหลากหลายทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ภาคกลางด้วยงานวิชาการเพื่อท้องถิ่น” โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรีย์ ยอดฉิม ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นหัวหน้าโครงการ นั้น

ในการนี้ จึงขออนุมัติพิจารณาโครงการย่อย เรื่อง “การยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดประหาระปิธรรมตามบริบทชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร” จำนวนเงิน ๒๘๔,๘๐๐ บาท (สองแสนแปดหมื่นสี่พันแปดร้อยบาทถ้วน) และขอความกรุณาเปิดบัญชีธนาคารกรุงไทย โดยใช้ชื่อบัญชี “SFCC-06 ดุสิต” พร้อมส่งสำเนาหน้าบัญชีมายังสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ทางอีเมล pornthip.ru@ssru.ac.th เพื่อจะได้ดำเนินการในการทำสัญญาโครงการย่อยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรีย์ ยอดฉิม)

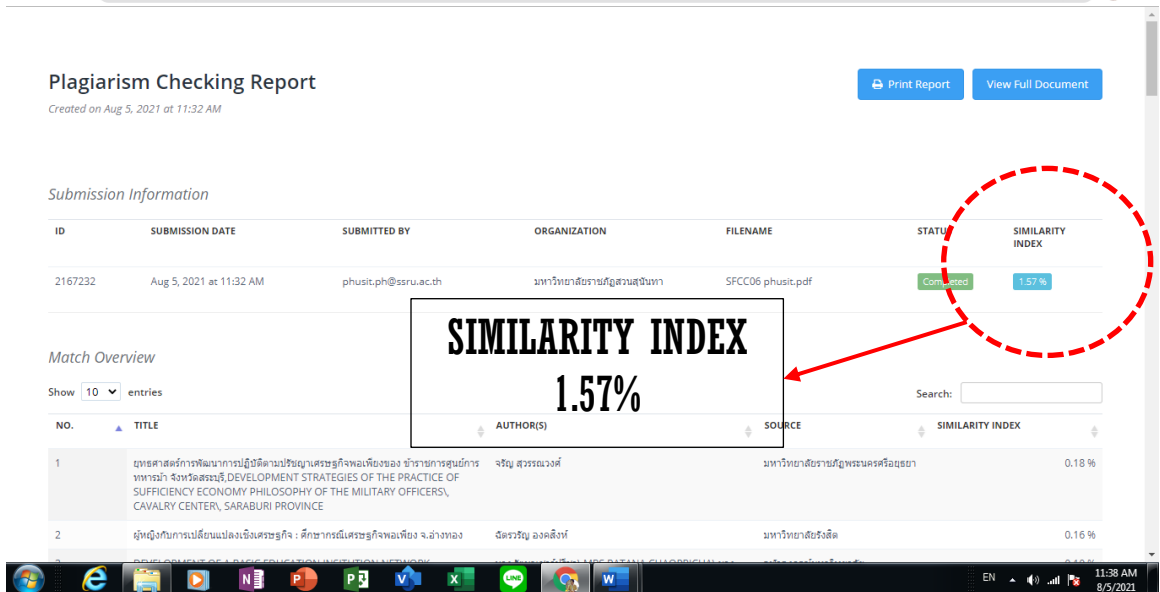
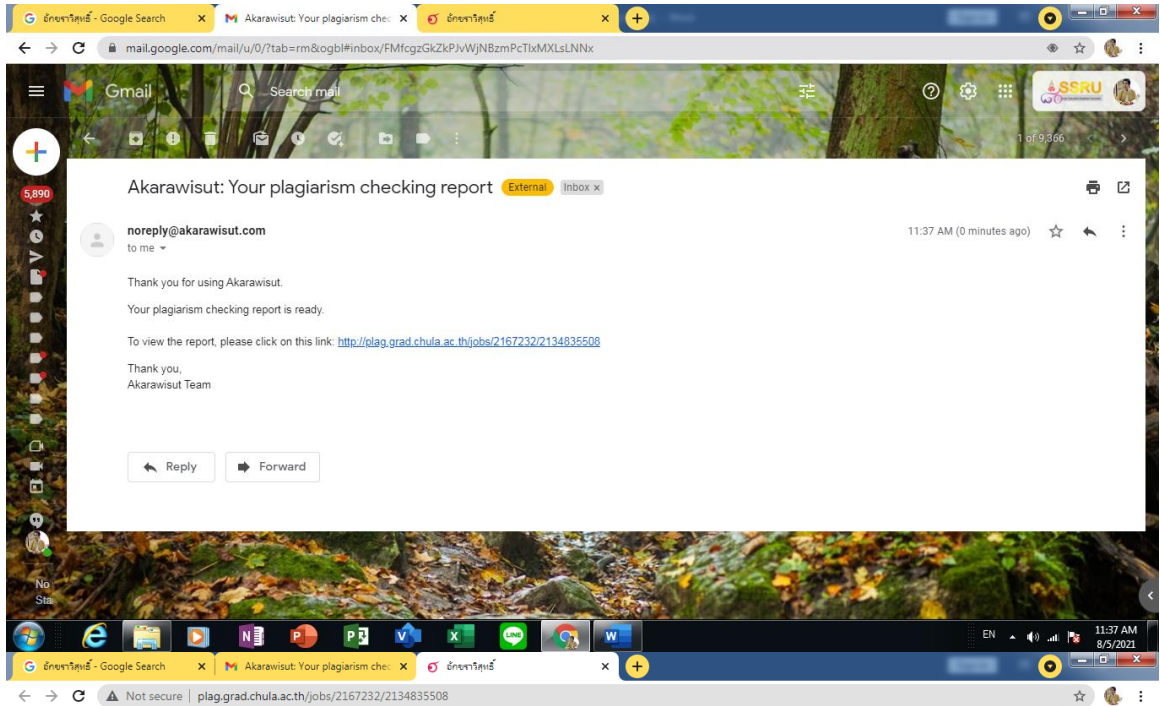
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทรศัพท์ ๐๒ ๑๖๐๑๓๔๓-๕ ต่อ ๒๕ พรรทิพย์ (ประสานงาน)

มือถือ ๐๘๑ ๘๓๔๕๓๔๖

ภาคผนวก ฅ

Plagiarism Checking Report

Created on Aug 5, 2021 at 11:32 AM

Plagiarism Checking Report

Created on Aug 5, 2021 at 11:32 AM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
2167232	Aug 5, 2021 at 11:32 AM	phusit.ph@ssru.ac.th	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	SFCC06 phusit.pdf	Completed	1.57 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
1	ยุทธศาสตร์พัฒนาการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ ข้าราชการศูนย์การทหารม้า จังหวัดสระบุรี, DEVELOPMENT STRATEGIES OF THE PRACTICE OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY OF THE MILITARY OFFICERS, CAVALRY CENTER, SARABURI PROVINCE	จรัญ สุวรรณวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	0.18 %
2	ผู้หญิงกับการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจ : ศึกษากรณีในเศรษฐกิจพอเพียง จ.อ่างทอง	ฉัตรวิญญ์ อดิศักดิ์	มหาวิทยาลัยรังสิต	0.16 %
3	DEVELOPMENT OF A BASIC EDUCATION INSITUATION NETWORK MANAGEMENT SYSTEM BASED ON THE RESULTS-BASED MANAGEMENT CONCEPT, การพัฒนาระบบบริหารเครือข่ายสถานศึกษาฯ นพินธุ์ตามแนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์, DEVELOPMENT OF A BASIC EDUCATION INSITUATION NETWORK MA	นาง รัตนาชาพร ปรึษา, MRS. RATANA CHAOPRICHAN, นาง รัตนาชาพร ปรึษา, MRS. RATANA CHAOPRICHAN	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	0.10 %
4	ความสัมพันธ์ของความพอเพียงของนักศึกษาในจังหวัดสุรินทร์, The Relations of Self-Sufficiency of University Students in Surin	วีระวรรณ ศรีตะลาเน็ค	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	0.09 %
5	การพัฒนาแผนชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันลมจอย ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่	นิศรา จันทร์เจริญสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	0.09 %
6	การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย	วิศรดา เรียงเขียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	0.09 %
7	การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปการดำเนินชีวิตของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา, An application of economic sufficiency philosophy of civil servants' life style : a case study of Amphur Sikhio Province Nakornrajsima Province	วรรณวดี จันทร์มาลา	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	0.09 %
8	โรงพยาบาลขอนแก่น	วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี	Wikipedia	0.09 %
9	วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชน การพึ่งตนเองบ้านสวนสายลมจอย ตำบลห้วยทราย อำเภอสีกันแห่ง จังหวัดเชียงใหม่	สกุลศักดิ์ อินหล้า	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	0.09 %

8/5/2021

อักษรวิสุทธิ์

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
10	ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิต การทำงานของพนักงานส่วนงานสัมพันธ์ บริษัท เอเชีย ซีเคียวริตี้ เมเนจเม้นท์ จำกัด	ณปภัช ฐเลิศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไล อลงกรณ์	0.08 %

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
<p>ญาติให้นำไปเผยแพร่เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไปตั้งใจความว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณความมี</p>	<p>เจริญรุ่งเรือง,เรื่องเดิม,หน้า 11 \ ก 39 \ ก ขุมชนและประเทศต่างมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นภายใต้โลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงอย่าง \ ก รวดเร็วของเทคโนโลยีวัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคมด้วย \ ก หลักการสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความชัดเจนที่สุดอาจพิจารณาได้จากปรัชญา \ ก เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงพระราชทานพระ \ ก นรมราชวิธีจรัญความ \ ก เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนใน \ ก ทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและ \ ก บริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ \ ก ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณความมี \ ก เหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมี \ ก ผลกระทบโดยตรงอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ \ ก การวางแผนและการดำเนินการที่รอบคอบและชัดเจนเดียวกันจะต้องเสริม</p>
<p>10 เหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบโดยตรงอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้</p>	<p>ที่จะต้องภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบโดยตรงอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมเป็นชีวิตด้วยความอดทนความเพียรมีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี"ทรงให้ความสำคัญการพัฒนาที่สมดุลมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นเริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานให้มีความเข้มแข็งในด้านความพออยู่พอกินการพัฒนาสุขภาพอนามัยปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและการพึ่งพาตนเองได้ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสามารถสร้างความสำเร็จก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้นต่อไปนอกจากนี้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นองค์รวมโดยมุ่งความสุขของบุคคลทั้งด้านวัตถุสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม</p>
<p>27 อธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ซึ่งมีทั้งทางบวกและลบโดยทางบวกได้แก่การที่เข้มแข็งของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจความเจริญทางวัตถุและสาธารณูปโภคต่างส่วนทางลบเช่นการขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบทได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายได้ที่ต้อ่งทั้งตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการรวมกลุ่มกันตามประเพณีภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสังคม</p>	<p>1 มทที่ 1 มทหน้า 1.1 ความสำคัญของปัญหาแนวทางการพัฒนาประเทศไทยสู่ความทันสมัยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยอย่างมากในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจการเมืองวัฒนธรรมสังคมและสิ่งแวดล้อมอีกทั้งกระบวนการของความสำเร็จเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ของกันแยกที่ต่าง อธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกันสำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้นได้แก่การเพิ่มขีดของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจความเจริญทางวัตถุและสาธารณูปโภคต่างระบบสื่อสารที่ทันสมัยหรือการขยายปริมาณและการขยายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้นแต่ผลด้านลบเหล่านี้ล้วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อยในทางกลับกันกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วยเช่นการขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบทส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้านทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลงภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหา</p>
<p>28 แต่ถูกต้องตามหลักวิชาเมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไปหากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ให้ความร่วมมือการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องกันด้วยก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุดดังเห็นได้จากประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ</p>	<p>และความเปลี่ยนแปลงต่างๆพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเข้าพระราชหฤทัยในความเป็นไปของเมืองไทยและคนไทยอย่างลึกซึ้งและ \ ก "การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐานคือ \ ก ความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อนโดยใช้วิธีการ \ ก และอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาเมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อม \ ก พอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่ \ ก สูงขึ้นโดยลำดับต่อไปหากมุ่งเน้นแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้น \ ก ให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ให้ความร่วมมือการสัมพันธ์กับสภาวะของ \ ก ประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องกันด้วยก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่อง \ ก ต่างๆซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุดดังเห็นได้ \ ก อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ใน \ ก เวลาที่ \ ก 11 \ ก กว้างไกลได้ทรงวางรากฐานในการพัฒนาชนบทและช่วยเหลือประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ \ ก มีความ"พออยู่พอกิน"และมีความอิสระที่จะอยู่ได้โดยไม่ต้องติดต่อกับทุนเทคโนโลยีและความ \ ก เปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ทรงวิเคราะห์ว่าหากประชาชนพึ่งตนเองได้แล้วก็จะมีส่วน \ ก ช่วยเหลือเสริมสร้างประเทศชาติโดยส่วนรวมได้ในที่สุด \ ก พระบาท</p>

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT

TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์... การดำเนิน การทุกระดับและ... การดำเนิน การทุกระดับและ...

และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ... การดำเนิน การทุกระดับและ... การดำเนิน การทุกระดับและ...

นี้เมื่อเท่าไร 20 24 ปีเมื่อปี 2517 2517 ถึง 2541 นี้ก็ 24 ปีในใหม่วันนี้... การดำเนิน การทุกระดับและ... การดำเนิน การทุกระดับและ...

ในอดีตเมื่อกลับไปได้ที่เขียนจากที่พูดก็คิดว่าเราจะปฏิบัติเศรษฐกิจ... การดำเนิน การทุกระดับและ... การดำเนิน การทุกระดับและ...

ได้อีกว่าพอเพียงแต่ตนเองแต่ความจริงเศรษฐกิจพอเพียงที่กว้างขวางกว่า... การดำเนิน การทุกระดับและ... การดำเนิน การทุกระดับและ...

ก็หมายความว่า ก มีกินมีอยู่ไม่พียงพอไม่หรูหราก็ได้แต่พอมีบางอย่าง... การดำเนิน การทุกระดับและ... การดำเนิน การทุกระดับและ...

สองที่มีสามที่มีบาททองของเอาค่าพูดของเงินเศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกัน... การดำเนิน การทุกระดับและ... การดำเนิน การทุกระดับและ...

ก็ถือว่าไม่มี Sufficiency Economy แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเราก็ได้ก็หมายความว่า... การดำเนิน การทุกระดับและ... การดำเนิน การทุกระดับและ...

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT

TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

ของชุมชนเมืองรัฐประเทหรือภูมิภาคหนึ่งๆในการผลิตสินค้าและบริการที่ขย
คิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆที่คนไม่ได้เป็นเจ้าของ
รวมถึงเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลก็คือความสามารถในการดำรงชีวิตได้
อย่างไม่ต้องรอนเื้ความเป็นอยู่อย่างประมาดตามฐานะตามอัตภาพและที่
สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยมมีอิสรภาพเสรีภาพไม่พึ่งพาการ
อยู่กับสิ่งใดโดยสรบคือนักสืบมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิตข้ง

ทางเศรษฐกิจ ก สังคมและศีลธรรมโดยการปฏิบัติตามวิถีการทั้ง 10 ประการ
ข้างต้นนั้น ก แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในที่นี้ของจ.ร.สุเมธตันติเวชกุล ก
สุเมธตันติเวชกุลได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในแง่มุมต่างๆเอาไว้
ว่า ก เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงความสามารถของชุมชนเมืองรัฐประเทหรือ
ภูมิภาคในการผลิต ก สินค้าและบริการที่ขยคิด เพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆได้โดยไม่ต้อง
พึ่งปัจจัยต่างๆที่คนไม่ได้เป็น ก เจ้าของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ
บุคคลนั้นคือความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่ต้องรอนเื้ ก มีความเป็น
อยู่อย่างประมาดตามฐานะตามอัตภาพและที่สำคัญคือไม่หลงใหลไปตามกระ
แส ก ของวัตถุนิยมมีอิสรภาพเสรีภาพไม่พึ่งพาการอยู่กับสิ่งใดโดยสรบคือ
หนักสูมมายึดเส้นทาง ก สายกลางในการดำรงชีวิต(ร.ร.ช.ช.น.ร., 2544
) เศรษฐกิจพอเพียงคือการวางรากฐานอันมั่นคง ก และยั่งยืนของชีวิต(สุเมธ
ตันติเวชกุล, 2544) ก เศรษฐกิจพอเพียงมิได้จำกัดเฉพาะแต่ในส่วนของ
เกษตรกรหรือชาวไร่ชาวนาเพียงเท่านั้น ก แต่เป็นเศรษฐกิจของทุกคนทุก
อาชีพทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบทเช่นผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงาน ก อุตสาหกรรม
และบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องขยาย

แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหรือมรรควิธี means ที่นำไปสู่จุดหมาย
ปลายทางสูงสุด ultimate goal คือประเทศชาติและประชาชนอยู่เป็นสุข
อย่างมั่นคงและยั่งยืนโดยแนวทางหรือมรรควิธีดังกล่าวนี้ประกอบด้วยหลายขั้น
ตอนเช่น 3 ขั้นตอนได้แก่การคิด thinking การลงมือปฏิบัติจริง acting และ
การประเมินผล evaluating ทั้งนี้ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางที่คำนึง
ถึงหลักการสำคัญโดยจะพยายามอย่าเียงเอียงความมีเหตุผลและการมี
ภูมิคุ้มกันรวมตลอดถึงการไม่ความรุ้และคุณธรรมใน

(Sustainability) ดังแสดงในภาพที่ 2.1 ภาพที่ 2.1 แนวความคิดปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงที่มาจากงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ (2548) 2.1.3 แนวคิดการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงแนวทางกา
รดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่บุคคลและ/หรือหน่วยงานนำมาใช้ในการ
เปลี่ยนการพัฒนาสร้างความเป็นอยู่เป็นสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืนให้แก่ประชาชน
ชุมชนสังคมและประเทศชาตินอกจากนี้ยังถือว่าการบริหารจัดการตามแนวทาง
เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางวิถีทางและมรรควิธี(Means)นำไปสู่จุดหมาย
ปลายทางสูงสุด(Ultimate Goal)คือประเทศชาติและประชาชนอยู่เป็น
สุขอย่างมั่นคงและยั่งยืนโดยแนวทางวิถีทางหรือมรรควิธีดังกล่าวนี้ซึ่งประกอบ
ด้วยหลายขั้นตอนเช่น 3 ขั้นตอนได้แก่การคิด(Thinking)การลงมือปฏิบัติจริง
(Acting)และการประเมินผล(Evaluating)ทั้งนี้ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสาย
กลางที่คำนึงถึงหลักการสำคัญโดยจะพยายามอย่าเียงเอียงความมี
เหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันรวมตลอดถึงการไม่ความรุ้และคุณธรรมในการปฏิบัติงาน
ด้วยแนวคิดการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันสืบเนื่องมาจาก
ปรัชญาของประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิด

ดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของ
สังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เป็นการมองโลกเชิง
ระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลามุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติเพื่อ
ความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ส่วนที่ 2 คุณลักษณะเศรษฐกิจพอ
เพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการ
ปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ส่วนที่ 3 คำนิยาม

ความพอประมาณความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวลดละเลิกในความ
ความรอบคอบคุณธรรมประกอบความซื่อสัตย์สุจริตใจและการกระทำที่
เศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วนดังนี้ 1 .กรอบลักษณะเป็นปรัชญาที่
มีแก่นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานจาก
วิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม
โลก 17 เมืองระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลามุ่งเน้นการรอดพ้นจาก
ภัยและวิกฤติเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา 2 .คุณลักษณะ
เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดย
เน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน 3 .คำนิยาม
ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกันดังนี้ 3.1ความพอ
ประมาณหมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่
เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเป็นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอ
ประมาณ 3.2ความมีเหตุผลหมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอ
เพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิด

ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกันดังมีอธิบายพัฒนา
2550 ความพอประมาณหมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป
โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นมีความมีเหตุผลหมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับ
ระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุ
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ
อย่างรอบคอบการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวหมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อม

ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนไม่ว่าเพื่อต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์หรือการ
เปลี่ยนแปลงโดยบนพื้นฐานวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยนำมาประยุกต์ใช้ซึ่ง
ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไขดังมี 3 ห่วงประกอบด้วยความพอประมาณ
ถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้
อื่นมีความมีเหตุผลหมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะ
ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึง
ถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบการมีภูมิคุ้มกันที่ดีใน
ตัวหมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ
ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล 2 เงื่อนไขประกอบด้วยเงื่อนไขความ
รู้ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านความ
รอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการ
วางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติเงื่อนไขคุณธรรมประกอบด้วย
ตระหนัก ในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทนมีความเพียรใ้สดี
ปัญญาในการดำเนินชีวิตใ้ใ้เรียนรู้และพัฒนา

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT

TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

36 ส่วนที่ 4 เจื้อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานกล่าวคือเจื้อนไขความรู้ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านความรู้รอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติเจื้อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการ

หมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่มียืดหยุ่นตนเองและผู้อื่น ก ความมีเหตุผลหมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอดีที่ยังต้องเป็นไป ก อย่างไม่เหตุผลที่พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการ ก กระทำนั้นอย่างรอบคอบ ก ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวหมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการ ก เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้น ก เจื้อนไขหมายถึงการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ก ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานกล่าวคือ ก เจื้อนไขความรู้ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ก ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ ก เจื้อนไขคุณธรรมจะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรมที่มีความ ก ซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ก2 คุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก ความมีวินัยในตนเองความรับผิดชอบ ก หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบและวินัยในตัวเอง ก2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ก ในการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อให้

ได้ตั้งมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2560 1 ยึดความประหยัดลดความฟุ้งเฟ้ออย่างจริงจัง 2 ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริตแม้ตกอยู่ในภาวะขาดแคลน 3 ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางค้าขาย 4 ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากต้องขวนขวายให้หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น 5 ปฏิบัติตนในแนวทางที่ลดลงสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไปตั้งนั้นคำว่า

แบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริควรดำเนินการ ก ดังนี้ ก 17 ก1 ยึดความประหยัดลดความฟุ้งเฟ้อในทุกระดับที่ไม่อาจเป็นลดความฟุ้งเฟ้อในทาง ก ดำรงชีวิตอย่างจริงจัง ก2 ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริตแม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในทาง ก ดำรงชีพก็ตาม ก3 ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้ ก อย่างรุนแรงในอดีต ก4 ไม่หยุดนิ่งที่จะหาหนทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้โดยขวนขวายให้หา ก ความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ก5 ปฏิบัติตนในแนวทางที่ลดลงสิ่งชั่วให้หมดทั้งสิ้นทั้งด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลง ก ใครหนึ่งเพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายต่อแผ่นดิน ก เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นวิถีชีวิตที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั่วไปทั้งชีวิตคนเมืองและ ก คนในชนบทหากวิถีดังกล่าวมีความสอดคล้องสอดคล้องกับที่ธรรมชาติให้หรือเพื่อแบ่งปันระหว่าง ก เพื่อมนุษย์ด้วยกันรวมทั้งการสร้างความสะดวกระหว่างกายกับจิตใจให้เกิดขึ้นตั้งนั้นเศรษฐกิจ ก พอเพียงจึงเป็นวิถีชีวิตที่มีความหลากหลายและสามารถ

สำคัญที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์และเกื้อกูลโดยมองว่าชุมชนที่ดีนั้นไม่ใช่จะเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดายหรือไม่ได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างง่ายได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ว่าเพราะชุมชนนั้นจะต้องมีเป้าหมายและการที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นจะต้องหาหนทางด้วยการใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันด้วยความรักและสันติสุขเพื่อชุมชนนั้นจะสร้างความเป็นชุมชนได้อย่างสำเร็จความรู้สึกของสมาชิกในชุมชนนั้นรู้สึกว่ามันอบอุ่นและปลอดภัย Peck M S

ด้านต่างๆซึ่งระบบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันและระหว่างกันหรือเรียกอีกอย่างว่ามีความเชื่อมโยงชนิดที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ 91 Baker Brownell (1950)ให้ความหมายของไว้ว่าหมายถึงการกระทำที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความร่วมมือร่วมใจความรู้สึกเป็นเจ้าของเป็นสิ่งที่ติดพันรักกันอย่างใกล้ชิดและสนิทสนม Peck (1987)ให้ความหมายของไว้ว่าหมายถึงถึงปัจเจกบุคคลซึ่งเรียกสั้นๆคือสัมพันธ์ด้วยความซื่อสัตย์และเป็นผู้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันอย่างแน่นแฟ้นและมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์และเกื้อกูลกันโดยมองว่าชุมชนที่ดีนั้นไม่ใช่จะเกิดขึ้นได้ง่ายดายหรือไม่ได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ง่ายเพราะชุมชนนั้นจะต้องมีเป้าหมายและการที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นจะต้องหาหนทางด้วยการใช้ชีวิตร่วมกันด้วยความรักและสันติสุขเพื่อชุมชนนั้นจะสร้างความเป็นชุมชนได้สำเร็จความรู้สึกของสมาชิกในชุมชนนั้นรู้สึกว่ามันอบอุ่นและปลอดภัย Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (1994)ให้ความหมายของไว้ว่าหมายถึงกลุ่มคนที่อยู่อาศัยในพื้นที่แห่งหนึ่งมีความ

การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายจะมองเห็นและมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้สาระของการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะช่วยให้องค์กรเห็นรูปธรรมของเครือข่ายมี 3 ลักษณะคือเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเครือข่ายการติดต่อสื่อสารและเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันเครือข่ายไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัวอาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่องแต่ในเครือข่ายไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว

ทางสังคมที่แตกต่างไปจากกลุ่มโดยที่กลุ่มจะมีขอบเขตที่ชัดเจนว่าใครเป็นสมาชิกใครไม่ใช่สมาชิกมีความเป็นรูปธรรมมองเห็นได้มีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่งแต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขตการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็นและมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้สาระของการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะช่วยให้องค์กรเห็นรูปธรรมของเครือข่ายมี 3 ลักษณะคือเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเครือข่ายการติดต่อสื่อสารและเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันเครือข่ายไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัวอาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน/กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่องแต่ในเครือข่ายไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัวอะไรได้แต่ละคน/กลุ่มองค์กรต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอกันดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่มและองค์กรมาก (Boissevain and Mitchell \\\, 1973) การรวมกันเป็นเครือข่ายจึงเป็นการสร้างพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาหรือสร้างพลังในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ(ปรีชาติวสัยเสถียรและคณะ \\\, 2543 : 304 - 305) สาหรับเหตุผลในการสร้างเครือข่ายทางสังคม

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT

TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

คิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและการผลิตสมุนไพรไทย 1 ผลิตภัณฑ์ชุมชนหนึ่งซึ่งตามลหึ่งผลิตภัณฑ์เป็นแนวทางสำคัญที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้นโดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นสามารถโดยสามารถนำไปจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศโดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการได้แก่ 1 พึ่งตนเองและคิดอย่าง

ที่เน้นชมบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านตามลหึ่งแนวคิดนี้สนับสนุน ก และส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์โดยมีกิจกรรมการคิดค้นและพัฒนา ก ผลิตภัณฑ์ทางการตลาดการผลิตการบริหารจัดการและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการผลิต ก ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและต้องการของตลาดสากลโดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก ก 9 ก (จกมลดินทร์แสงอาสภริยะ. 2551 : 4) ซึ่งหนึ่งตามลหึ่งผลิตภัณฑ์เป็นแนวทางประการ ก หนึ่งที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ก โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมีจุดเด่นเป็น ก เอกลักษณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นสามารถจำหน่ายในตลาดทั้ง ก ภายในประเทศและต่างประเทศโดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการกล่าววาคือ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก สู่สากล (Local get global) 2) พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-reliance-creativity) และ ก 3) การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human resource development) โดยรัฐบาลได้กำหนดระเบียบสำนัก ก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตามลหึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติพ.ศ. 2544 ก ประกาศณ

สร้างสรรค์ Self Reliance Creativity 2 การสร้างทรัพยากรมนุษย์ Human Resource Development 3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล Local Yet Global โดยผลิตภัณฑ์ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียวแต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริหารการดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการรักษากฎมีปัญญาไทยการท่องเที่ยวศิลปะวัฒนธรรมประเพณีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อ ให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมีจุดเด่นจุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลกศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ TCDC 2556 2.4 นอกจากนี้แล้วใกล้ส่งเสริม

หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นแนวทางประการหนึ่งที่ได้มีการเริ่มใช้ในเมืองโออีต๊ะประเทศญี่ปุ่นที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นสามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศไม่ต้องพึ่งพางบประมาณจากรัฐโดยมีหลักการสำคัญพื้นฐาน 3 ประการคือผลิตภัณฑ์ของ OTOP ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียวแต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริหารการดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการรักษากฎมีปัญญาไทยการท่องเที่ยวศิลปะวัฒนธรรมประเพณีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อ ให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมีจุดเด่นจุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก

ประชากรมีธรรมเพื่อจัดตั้งโรงเรียนในเมื่อที่ 4 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวาใช้ชื่อโรงเรียนประชาบาลถนนนครไชยศรีมีพต 2480 ไดโอนให้แก่เทศบาลนครกรุงเทพได้ชื่อว่าโรงเรียนเทศบาลมีพต 2496 เทศบาลนครกรุงเทพไดโอนโรงเรียนให้กับกรมสามัญศึกษามีสภาพเป็นโรงเรียนประชาบาลและได้เปลี่ยนชื่อว่าโรงเรียนวัดประชากรมีธรรมจนถึงปัจจุบันมีอาคาร 3 หลังอาคารละ 3 ชั้นอาคารสำนักงาน 1 หลังอาคารเอนกประสงค์ 2 ชั้น 1 หลังโรงอาหาร 1 หลังบ้านพักภารโรง 2 หลังหอสมุดกาญ

จำปี ก 2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ก 3 จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ก 4 บริหารงานตามที่ได้รับมอบหมายด้านวิชาการด้านงบประมาณด้านการบริหารบุคคล ก และด้านการบริหารทั่วไป ก 5 สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก 6 จัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา ก 7 ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก 8 ระเบียบวัดประชากรมีธรรมตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2475 โดยขุนสำราญราษฎร์ ก ตรีรักษานายอำเภอเขตคลองเตยและนายบรรณกิจท้าวสีนึ่งได้ขออนุญาตต่อเจ้าอาวาสวัดประชา ก ระมีธรรมเพื่อจัดตั้งโรงเรียนในเมื่อที่ 4 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวาใช้ชื่อว่าโรงเรียน ก ประชาบาลถนนนครไชยศรี ก มีพ.ศ. 2480 ไดโอนให้แก่เทศบาลนครกรุงเทพได้ชื่อว่า "โรงเรียนเทศบาล มีพ.ศ. ก 2496 เทศบาลนครกรุงเทพไดโอนโรงเรียนให้กับกรมสามัญศึกษามีสภาพเป็นโรงเรียนประชาบาล ก และได้เปลี่ยนชื่อว่า "โรงเรียนวัดประชากรมีธรรม"จนถึงปัจจุบันมีอาคารเรียน 3 หลัง ก อาคารละ 3 ชั้นอาคารสำนักงาน 1 หลังอาคารเอนกประสงค์ 2 ชั้น 1 หลังโรงอาหาร 1 ก 1

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติและผลงานวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล (ชื่อ-นามสกุล)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด

ที่อยู่ปัจจุบัน

81/7 Icondo Salaya อาคาร A ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

เบอร์โทรศัพท์(มือถือ)

083-177-5973

E-mail

phusit.ph@ssru.ac.th

ระดับการศึกษา

ปร.ด. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ศศ.ม. (การพัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2551

พธ.บ. (การบริหารการศึกษา เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545

นศ.บ. (นิเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545

สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

การพัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง

ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำหลักสูตรกลุ่มวิชาการจัดการสังคมและวัฒนธรรม แขนงวิชาการจัดการ

พัฒนาสังคม ภาคสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

- รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ฝ่ายบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หนังสือ

ตามรอยพ่อ...อยู่อย่างพอเพียง

เศรษฐกิจสังคมตามแนวพระราชดำริ

งานวิจัย

- พ.ศ. 2552-2559 ทำการวิจัย 15 เรื่อง (งบประมาณรายได้มหาวิทยาลัย/

ประวัติและผลงานวิจัย

ทุน กทม. /ทุน วช./ทุน สกอ.)

- **พ.ศ. 2558** (ทุน สกอ.) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและการจัดการทุนทางวัฒนธรรมด้านการละเล่นท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนดุสิตาราม เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- **พ.ศ. 2559** ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนอาเซียน กรณีศึกษานครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ทำวิจัยร่วมกับอาจารย์จากมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว)
- **พ.ศ. 2559** (ทุน วช.) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนตลาดน้ำสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
- **พ.ศ. 2560** (ทุน วช.) เรื่อง การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบนาข้าวและนาเกลือ ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
- **พ.ศ. 2561** (ทุน วช.) เรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชาชน 3 จังหวัด ยากจนโชนภาคเหนือภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทความ

พ.ศ. 2552-2559 รวมทั้งหมด 48 บทความ จาก

<https://scholar.google.co.th/citations?user=ml9JWsiAAAAJ&hl=th>

พ.ศ. 2561 มีบทความเพิ่มขึ้น 4 บทความ (Article International)

- Sufficiency Economy based Community Development Management for Reducing Inequality among the Poor

Households (Journal of MCU Peace Studies, 2020)

- Sufficient Way-Method Of Life Based On The Sufficiency Economy Philosophy Of Asean People: Vientiane, Lao Pdr. (International Journal of Management and Applied Science, ISSN: 2394-7926 Volume-5, Issue-8, Aug.-2019, pp.17-21)

- Guidelines for Social Network Development Towards Environmental Conservation and Ways of People' Lives at

ประวัติและผลงานวิจัย

Floating Market for Sustainable Tourism in Taling-Chan District, Bangkok. (International Journal of Management and Applied Science, ISSN: 2394-7926 Volume-5, Issue-8, Aug.-2019, pp.22-26)

- การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใสของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2562, pp.278-293.

ทีมนักวิจัย

(1) อาจารย์ว่าที่ร้อยตรีหญิง เพ็ญญา ปาละปิ่น (Miss PENNAPA PALAPIN)

เลขที่ประจำตำแหน่ง 050827

สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คุณวุฒิ

ระดับปริญญา	สาขาวิชา	ปีที่สำเร็จ	สถาบันที่สำเร็จการศึกษา
รป.ม.	รัฐประศาสนศาสตร์	2555	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศศ.บ.	พัฒนาสังคม	2549	มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตพะเยา

ผลงานทางวิชาการ

งานวิจัย

เพ็ญญา ปาละปิ่น. (2562). การพัฒนาและยกระดับเกลือสินเธาว์อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี สู่อุตสาหกรรมเฉพาะถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ และสร้างรายได้ที่ยั่งยืนสู่ชุมชน ภายใต้โมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0. ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยผ่านสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

เพ็ญญา ปาละปิ่น. (2561). การบรรเทาผลกระทบจากการรुक้าของน้ำเค็มด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านพื้นที่ตำบลโพหนองอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เพ็ญญา ปาละปิ่น. (2560). การศึกษาปัญหาผลกระทบจากการรुक้าของน้ำเค็มในมิติทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของอำเภอบ้านดุง จังหวัด

อุดรธานี. ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยผ่านสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

เพ็ญนภา ปาละปิน. (2559). **ศักยภาพชุมชนคำชะโนดกับยุทธวิธีและกลไกเพื่อการพัฒนาที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ กรณีศึกษา : บ้านโนนเมือง หมู่ที่ ตำบลบ้านม่วง 11 อำเภอบ้านดุง จังหวัด อุดรธานี.** ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เพ็ญนภา ปาละปิน, ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด และสุวรรณฤทธิ วงศ์ชะอุ่ม. (2558). **แนวทางการจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวป่าคำชะโนด อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานีสู่ความยั่งยืน.** ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เพ็ญนภา ปาละปิน. (2557). **รูปแบบการส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการสร้างอาชีพในผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี .**ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

บทความวิจัย

Pennapa Palapin. (2019). **Development and enhancement the rock salt from Ban Dung, Udon Thani to be an unique local product and durable earn for the community by economic development model “Thailand 4.0”.** International Academic Research Conference in Zurich. Page 53-57.

Pennapa Palapin. (2018). **The Mitigation of Saltwater Intrusion Impact by Folk Wisdom in Phon Sung, Ban Dung, Udon Thani, Thailand".** International Journal of Management and Applied Science (IJMAS), pp. 24-27, Volume-4, Issue-5.

Pennapa Palapin. (2017). **The impact of the salinity intrusion in social, economy and environment dimension of Ban Dung, Udon Thani area.** International Conference, Barcelona, Spain, 24th-25th March 2017, ISBN: 978-93-86291-88-2. Page 8-10.

Pennapa Palapin. (2016). **Kham Chanot Community’ s Potential Tactics and Mechanism for Development of Homestay House Construction: A Case Study of Non Mueang Village, Village No . 11, Ban MuangSub-district, Ban Dung District, Udon Thani**

Province. International conference on “Medical, Medicine and Health Sciences” MMHS-August 29-30, 2016 Osaka, Japan ISBN: 978-969-670-804-9. Page 54.

Pennapa Palapin. (2015). **Forms of Promoting and Disseminating Traditional Local Wisdom to Create Occupations among the Elderly Nonmueng Community, Muang Sub-District, Baan Dung District, Udon Thani Province.** International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic and Management Engineering Vol: 9, No: 3, 2015. Page 976-979.

Pennapa Palapin. (2014). **Guidelines for the Management and Sustainability Development of Forest Tourism Kamchanoad Baan Dung, Udon Thani.** International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic and Management Engineering Vol: 8, No: 8, 2014. Page 2702-2705.

การตีพิมพ์ผลงานวิจัย

เพ็ญนภา ปาละปิน. (2563). **แบบแผนการพัฒนาเกลือสินเธาว์อำเภอบ้านดุงเพื่อเป็นต้นแบบการบริหารจัดการที่ดี อย่างเป็นรูปธรรมผ่านกระบวนการประชารัฐ.** วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2563), หน้า 56 - 64.

ผลงานด้านการบริหาร/การสอนในอดีต

การบริหาร

- หัวหน้ากลุ่มสาขาวิชาการจัดการสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ.2559 – พ.ศ.2563 (ปัจจุบัน)
- หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสังคม พ.ศ.2556 – พ.ศ.2558

การสอน

1. สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองไทย
2. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์
3. นวัตกรรมการจัดการความขัดแย้งและสันติวิธี

(2) นางสาววรรณิ พรหมด้าว (MISS WANNEE PROMDAO)

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1341200002968

วัน เดือน ปี เกิด 23 สิงหาคม พ.ศ. 2528

ภูมิลำเนา จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2554 –ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 111/1-3 หมู่ 7 ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม 75000	
สังกัด	ภาควิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
สถานที่ทำงาน	ภาควิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
	โทรศัพท์ : 034-773-904	โทรสาร : 034-773-903
	โทรศัพท์มือถือ 094-156-5163, Email: wanee.pr12@Gmail.com , wanee.pr@ssru.ac.th	

ประวัติการศึกษา

- กำลังศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- วท.ม. (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2559
- พทป.บ. (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2554
- ประกาศนียบัตรการดูแลเด็กเล็กและผู้สูงอายุ โรงเรียนรามบริรักษ์ พ.ศ. 2547
- ประกาศนียบัตรการฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ 80 ชั่วโมง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2560
- ประกาศนียบัตรการอบรมเชิงปฏิบัติการนักวิจัยรุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2561
- ประกาศนียบัตรหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2561
- ประกาศนียบัตรหลักสูตรการใช้กัญชาทางการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2562
- ประกาศนียบัตรจริยธรรมการวิจัยในคน สำหรับการวิจัยทางชีวการแพทย์ รุ่นที่ 3/2562 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา พ.ศ. 2562

ประสบการณ์ในการทำงาน

พ.ศ. 2556 - ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2559-2562	รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการพิเศษ ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พ.ศ. 2559 - 2560	คณะกรรมการประกวดพื้นที่ต้นแบบดีเด่นแห่งชาติด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ประจำปี 2559
พ.ศ. 2558 - 2559	อาจารย์อนุสาสกประจำหอพักนักศึกษา ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2554 - 2556	อาจารย์ผู้ช่วยสอนประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การฝึกอบรมและศึกษาดูงานภายในประเทศ

- อบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การผลิตและการประเมินคุณภาพทางกายภาพของยาแคปซูล คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2555
- การประชุมพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสถาบันการผลิตกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย ครั้งที่ 27 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พ.ศ. 2558
- การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6 "ก้าวสู่การวิจัยระดับโลก Moving towards World Class Research" มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2558
- ประชุมวิชาการของโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย ประจำปี 2558 กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2558
- อบรม"เทคนิคการเขียนรายงานการประชุม หนังสือราชการ ระเบียบงานสารบรรณ และการใช้ระบบงาน SSRU e-office" ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2560
- โครงการเพิ่มพูนความรู้และฝึกทักษะในการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.) สำหรับแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2560
- โครงการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยรุ่นใหม่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2560
- โครงการพัฒนาผลงานและเพิ่มตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2561
- โครงการส่งเสริมการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย และการจดลิขสิทธิ์และสิทธิบัตร วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2561
- โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการนักวิจัยรุ่นใหม่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ณ เดอะเกรซ อัมพวา รีสอร์ทท จังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2561

- การอบรมสร้างองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนสังคมไทยปลอดบุหรี่ สมาพันธ์เครือข่ายแห่งชาติเพื่อสังคมไทยปลอดภัย ร่วมกับ สมาคมแพทยอายุรเวทแผนไทยประยุกต์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2561
- การประชุมการแพทย์แผนไทยระดับชาติ ครั้งที่ 2 (การแพทย์แผนไทยในสังคมยุคนวัตกรรม) คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาลัยมหิดล ณ โรงพยาบาลศิริราช พ.ศ. 2561
- โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การใช้จิตตปัญญาเสริมสร้างจิตวิญญาณอาจารย์ ยุค 4.0” มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2561
- โครงการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษามืออาชีพ ณ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2561
- ประชุมวิชาการประสบการณ์การใช้กัญชากับผู้ป่วยโรคต่างๆ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2562
- โครงการอบรม เรื่อง รูปแบบและมาตรฐานเอกสารวิชาการแก่สังคม เพื่อการขอเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2562
- โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเตรียมความพร้อมประกันฯ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2562
- โครงการอบรมการทำ "วิจัย" ให้ "ตีพิมพ์" ลง "Journal" ได้ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2562
- การประชุมสัมมนาวิชาการ ครั้งที่ 2 เรื่อง เทคโนโลยีการผลิตสารสกัดจากกัญชา วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ พ.ศ. 2562
- โครงการบริการวิชาการ เรื่อง การประชุมเชิงปฏิบัติการโอกาสและทิศทางการพัฒนาศักยภาพแพทย์แผนไทยประยุกต์ ณ ห้องประชุมเอเวอร์กรีน โรงแรมอเล็กซานเดอร์ กรุงเทพฯ พ.ศ. 2562
- โครงการอบรมบริการวิชาการ เรื่อง การทวนสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กับการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2562
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การดำเนินการประกันคุณภาพศึกษาตามเกณฑ์ AUN-QA คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ พ.ศ. 2563

การฝึกอบรมและศึกษาดูงานต่างประเทศ

- ศึกษาดูงานและฝึกอบรมด้านการแพทย์ทางเลือกและแพทย์แผนจีน มหาวิทยาลัยเวินโจ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2554

- ศึกษาคุณงานด้านการแพทย์ดั้งเดิมและพฤกษศาสตร์ทางการแพทย์ มหาวิทยาลัยโซล ประเทศเกาหลีใต้ พ.ศ. 2556
- ศึกษาคุณงานด้านการแพทย์และสุขภาพ มหาวิทยาลัยย่างกุ้ง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ พ.ศ. 2558
- ศึกษาคุณงานและฝึกอบรมด้านการแพทย์ทางเลือกและแพทย์แผนจีน มหาวิทยาลัยเทียนจิน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2559
- การนำเสนอผลงานวิชาการระดับนานาชาติ Academics World International Conference on Social Science and Economics (IC3SE) ณ เมืองลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2559
- การนำเสนอผลงานวิชาการระดับนานาชาติ The 2018 ICBTS International Academic Multidisciplines Research Conference in Vienna ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย พ.ศ. 2561
- การประชุมวิชาการระดับนานาชาติ International Academic Multidisciplinary Research Conference ณ เมืองโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก พ.ศ. 2562

ประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน

- สอนวิชา ATM 1257 เคหะพยาบาลและการปฐมพยาบาล สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สอนวิชา ATM 3451 เวชกรรมไทย 1 สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สอนวิชา ATM 2651 หัตถเวชกรรมไทย 1 สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สอนวิชา ATM 2652 หัตถเวชกรรมไทย 2 สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สอนวิชา ATM 3453 เวชกรรมไทย 3 สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สอนวิชา ATM 3653 หัตถเวชกรรมไทย 3 สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สอนวิชา ATM 3454 เวชกรรมไทย 4 สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สอนวิชา ATM 4908 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพเวชการแพทย์แผนไทยประยุกต์ สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

งานด้านการแพทย์แผนไทย

- ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนไทยสาขาเวชกรรมไทย
- ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนไทยสาขาเภสัชกรรมไทย
- ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนไทยสาขาคงคฤกษ์ไทย
- คณะกรรมการประกวดพื้นที่ต้นแบบดีเด่นแห่งชาติด้านการแพทย์แผนไทย

การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ประจำปี 2559

- วิทยากรให้ความรู้ทางด้านการแพทย์แผนไทย สำหรับประชาชนผู้สนใจทั่วประเทศไทย

งานด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์

- คณะกรรมการการจัดสอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

ผลงานและรางวัลที่ได้รับ

รางวัลงานวิจัยประเภท ดี กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

งานวิจัยที่สนใจ

การแพทย์แผนไทย และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ผลงานวิจัย

1. Wannee Promdao. (2016). SUAN SUNANDHA PALACE STYLE AROMATHERAPY. Academics World International Conference on Social Science and Economics (IC3SE) in USA : 31-34.

2 Pongsak Jaromngamsamer, Wannee Promdao. (2016). MUTTAKIT,VAGINAL DISCHARGE IN THAI TRADITIONAL MEDICINE. The IIER International Conference in Russia : 7-10.

3. วรณีย์ พรหมด้าว. (2560). การศึกษาอาการปวดประจำเดือนตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

4. Pongsak Jaroengarmsamer, Pradapet Krutchangthong & Wannee Promdao. (2018). FIRE CONFINEMENT, POSTPARTUM CARE IN THAI TRADITIONAL MEDICINE SERVICES. The 2018 International Academic Research Conference in Zurich: 25-29.

5. Wannee Promdao, Chanokporn Panchinda, Rasornradee Pakpakorn, Donlaphorn Wongphasarn & Piangpen Pukdeekumjorn (2018). Accepting Factors on

Uterine Firming Massage in Thai Traditional Medicine Services. The 2018 ICBTS International Academic Multidisciplines Research Conference in Austria : 471-474.

6. วรณีย์ พรหมด้าว. (2561). ศึกษาประสิทธิผลของสวดมนต์บำบัดต่อภาวะการนอนไม่หลับในผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

7. Wannee Promdao, Thanya Promsorn & Klarnarong Wongpituk. (2019). THAI TRADITIONAL MEDICINE FOR DIABETES: A CASE STUDY OF THAI TRADITIONAL MEDICINE IN CENTRAL THAILAND. International Academic Multidisciplinary Research Conference (ICBTS 2019) in Denmark.

(3) ผศ.ดร.พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต

การศึกษา

บช.บ. การบริหารทั่วไป (รุ่นที่ 18) ม.รามคำแหง (2530-2535)

บช.ม. การตลาด (R-MBA รุ่นที่ 3 ภาคปกติ) ม.รามคำแหง (2537-2540)

Cert. in E-learning, Monash and Swinburne Universities, Melbourne, Australia (2003)

Cert. in General and Skill English, Auckland Institute of Studies, New Zealand (2004)

Ph.D. in Social Development & Environmental Management (รุ่นที่ 1 ภาคสามัญ)

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) (2550-2555) (ทุน มร.สส.และกระทรวงพลังงาน)

การทำงาน

2535-2541 - ผู้บริหารบริษัทภาคเอกชน (ไทย ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย) ด้านการผลิต การตลาด และการส่งออก

2541 (ก.ค.) - ถึงปัจจุบัน ภาควิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลงานทางวิชาการ

งานวิจัยรวม 9 เรื่อง

พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. 2547. ปัญหาการดำเนินงานของบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย. รายงานวิจัย.

คณะกรรมการการวิจัยและพัฒนาของวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. 2548ก. Industrial Estates Information for Business Development at Amata

Nakorn. รายงานวิจัย. บริษัท Amata Corporation PLC.

พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. 2548ข. The Demographical and Geographical Information of Amata

Nakorn IE. รายงานวิจัย. บริษัท Amata Corporation PLC.

พัฒนา ศิริโชคดิบัณฑิต. 2549. การใช้วิธีการตลาดในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขต

กรุงเทพฯ. รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.

พัฒนา ศิริโชคดิบัณฑิต. 2552. การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นไทย. รายงานวิจัย. มรภ.สวนสุนันทา.

พัฒนา ศิริโชคดิบัณฑิต. 2553. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้กรณีศึกษาในการสอนวิชาการ

โฆษณาและการส่งเสริมการขายของนักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ในโปรแกรมบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. รายงานวิจัย. มรภ.สวนสุนันทา.

พัฒนา ศิริโชคดิบัณฑิต. 2555. การศึกษาการเลือกใช้กลยุทธ์การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีความ

เหมาะสมกับองค์กรธุรกิจไทย. รายงานวิจัย. มรภ.สวนสุนันทา.

Sirichotpundit, Pattana. 2012. Factors Affecting Households' Energy Consumption

in Bangkok Metropolitan Area. Research Report. Energy Conservation Promotion Fund. Ministry of Energy.

พัฒนา ศิริโชคดิบัณฑิต. 2557. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการสร้างการตระหนัก

ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

เขียนหนังสือ/ตำรา รวม 46 เล่ม (คณะวิทยาการจัดการ สนพ.แม่็ค สนพ.พัฒนาคุณภาพวิชาการ)

การหาข้อมูลทางการตลาด (2543ก) เทคนิคการขาย (2543ข) หลักการตลาด (2544) การจัดการธุรกิจเบื้องต้น (2546ก) การตลาดระหว่างประเทศ (2546ข) เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักการตลาด (2546ค) การบริหารการตลาด (2547ก) การหาข้อมูลทางการตลาด (2547ข) ศิลปะการขายขั้นสูง (2547ค) การโฆษณา (2548ก) การตลาดเพื่อการส่งออก (2548ข) การตลาดสำหรับธุรกิจบริการ (2548ค) การส่งเสริมการขาย (2548ง) การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย (2550ก) เอกสารประกอบคำสอนการบริหารการตลาด (2550ข) การโฆษณา (2555ก) การบริหารทางการตลาด (2555ข) การหาข้อมูลทางการตลาด (2555ค) เอกสารคำสอนการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย (2555ง) การโฆษณา (2556ก) การเป็นผู้ประกอบการ (2556ข) การส่งเสริมการขาย (2556ค) การหาข้อมูลการตลาด (2556ง) พลังงานและสิ่งแวดล้อม (2556จ) การกำหนดราคา (2557ก) การตลาดบริการ (2557ข) การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (2557ค) การตลาดระดับโลก (2558ก) กลยุทธ์การตลาด (2558ข) พฤติกรรมผู้บริโภค (2558ค) หลักการตลาด (2558ง) การจัดการขาย (2559ก) การบริหารงานคุณภาพในองค์กร (2559ข) การตลาดบริการ (2559ค) การวิจัยการตลาด (2559ง) การขายตรง (2560ก) ลูกค้าสัมพันธ์ (2560ข) สัมมนาการตลาด (2560ค) การจัดการสินค้าในธุรกิจค้าปลีก (2561ก) การจัดกิจกรรมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ (2561ข) กลยุทธ์การตลาด

(2561ค) กลยุทธ์ธุรกิจค้าปลีก (2561ง) การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย (2562ก) การวางแผน และกลยุทธ์การตลาด (2562ข) ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (2562ค) และพลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม (2562ง)

บทความวิจัย รวม 8 บทความ

Pattana Sirichotpundit. 2 0 0 4 . The Implementation Problems of the Thai Asset Management Corporation. **Sunandha Research Journal**. 1: 36-52.

พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. 2549. การใช้วิธีการตลาดในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขต กรุงเทพฯ.

การประชุมเสนอผลงานทางวิชาการ มรภ. สอนสุนันทา ปี 2549. 1: 122-137.

พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. 2552. การสังเคราะห์งานวิจัยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. **การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏครั้งที่ 1**. : 1-23.

พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. 2555. การศึกษาการเลือกใช้กลยุทธ์การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีความเหมาะสมกับองค์กรธุรกิจไทย. **วารสารการจัดการธุรกิจมหาวิทยาลัยบูรพา**. 1: 18-32.

Sirichotpundit, Pattana, Poboorn, Chamlong, Bhanthumnavin, Duchduen, and Phoochinda, Wisakha. 2012a. Factors Affecting Energy Consumption for Traveling of Households in Bangkok Metropolitan Area. **Journal of Environmental Research**. 34 (2): 57-69.

Sirichotpundit, Pattana. 2013b. Factors Affecting Household Energy Consumption in Metropolitan Bangkok. **The Next Frontier of Development Administration at National Academic Conference of NIDA's 47th Anniversary**. April (1): 553-569.

Sirichotpundit, Pattana, Poboorn, Chamlong, Bhanthumnavin, Duchduen, and Phoochinda, Wisakha. 2013 c. Factors Affecting Energy Consumption for Home Energy of Households in Bangkok Metropolitan Area. **Environment and Natural Resources Journal**. 11 (1): 31- 40.

พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. 2562. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคและการรับรู้การซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. **การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยครั้งที่ 2**: 65-74. (ได้รับรางวัลบทความวิจัยดีเด่น)

บทความเชิงวิชาการรวม 13 บทความ

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2542. จะเลือกใช้กลยุทธ์เชิงการจัดการในทางธุรกิจอย่างไรดี??. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 1: 42-52.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2543. การตลาดสำหรับการเข้าสู่สหประชาชาติใหม่. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 2: 14-25.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2544ก. การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 3: 22-29.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2544ข. การตลาดสำหรับผู้ขายเข้าสู่สหประชาชาติใหม่. **วารสารวิชาการแก้วเจ้าจอม**. 1: 123-131.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2545ก. แนวความคิดใหม่ทางด้านการตลาด: การบริหารลูกค้าสัมพันธ์. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 4: 15-23.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2545ข. แนวความคิดใหม่ทางด้านการตลาด: การบริหารลูกค้าสัมพันธ์. **วารสารวิชาการแก้วเจ้าจอม**. 2: 19-31.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2546. การตลาดระหว่างประเทศ. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 5: 81-94.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2547ก. ปัญหาการบริหารการดำเนินงานของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย. **สารสุนันทาวิจัย**. 6: 5-11.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2547ข. โอกาสและวิธีการดำเนินธุรกิจสไตล์ใหม่ของบริษัทญี่ปุ่น. **สารสุนันทาวิจัย**. 7: 8-11.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2547ค. กลยุทธ์การตลาดบริการ. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 6: 29-39.

พัฒนา ศิริโชคติบัณฑิต. 2549. ปรัชญาวิทยาศาสตร์สังคมคืออะไร?. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 7: 48-68.

Sirichotpundit, Pattana. 2009. Sustainable Suburban Development. **Journal of Management Science**. 8: 17-36.

Sirichotpundit, Pattana. 2010. Urban Energy Management for Reducing Carbon Dioxide in Bangkok City. **Journal of Management Science**. 9: 104-120.

บรรยายพิเศษรวม 14 ครั้ง (ทั้งองค์การภาครัฐ และภาคเอกชน)

ประวัติการรับราชการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ 8 เครื่องราชวิทยามาตรณ์ช้างเผือก (ท.ช.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา

(4) **คุณอุดม ศรีมงคล** (ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ศูนย์ภูมัตพัฒนวัตประชาระบือธรรม)

เป็น “นักวิจัยท้องถิ่น” อยู่เลขที่ ๑๕๑/๙ ซอยวัดประชาระบือธรรม ถนนนครไชยศรี แขวง ถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

ดำรงตำแหน่งในหัวหน้าศูนย์ภูมัตพัฒนวัตพัฒนและกลุ่มอาชีพในชุมชนมาร่วม 7 ปี (2557-ปัจจุบัน)

(5) **คุณเพชรปวีณ์ ธรันยวงศ์** (ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ศูนย์ภูมัตพัฒนวัตประชาระบือธรรม)

เป็น “นักวิจัยท้องถิ่น” อยู่เลขที่ ๑๔๗/๒ ซอยวัดประหาระปือธรรม ถนนพระราม ๕ แขวง
ถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

ดำรงตำแหน่งในหัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาและกลุ่มอาชีพในชุมชนมาร่วม 5 ปี (2559-ปัจจุบัน)

(6) คุณเทียบ ชัยศรีมาวงศ์ (ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ศูนย์วิจัยพัฒนาวัดประหาระปือธรรม)

เป็น “นักวิจัยท้องถิ่น” อยู่เลขที่ 157 ซอยวัดประหาระปือธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนน
นครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ดำรงตำแหน่งในหัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาและกลุ่มอาชีพในชุมชนมาร่วม 7 ปี (2557-ปัจจุบัน)